Jules Verne

O călătorie spre centrul pământului

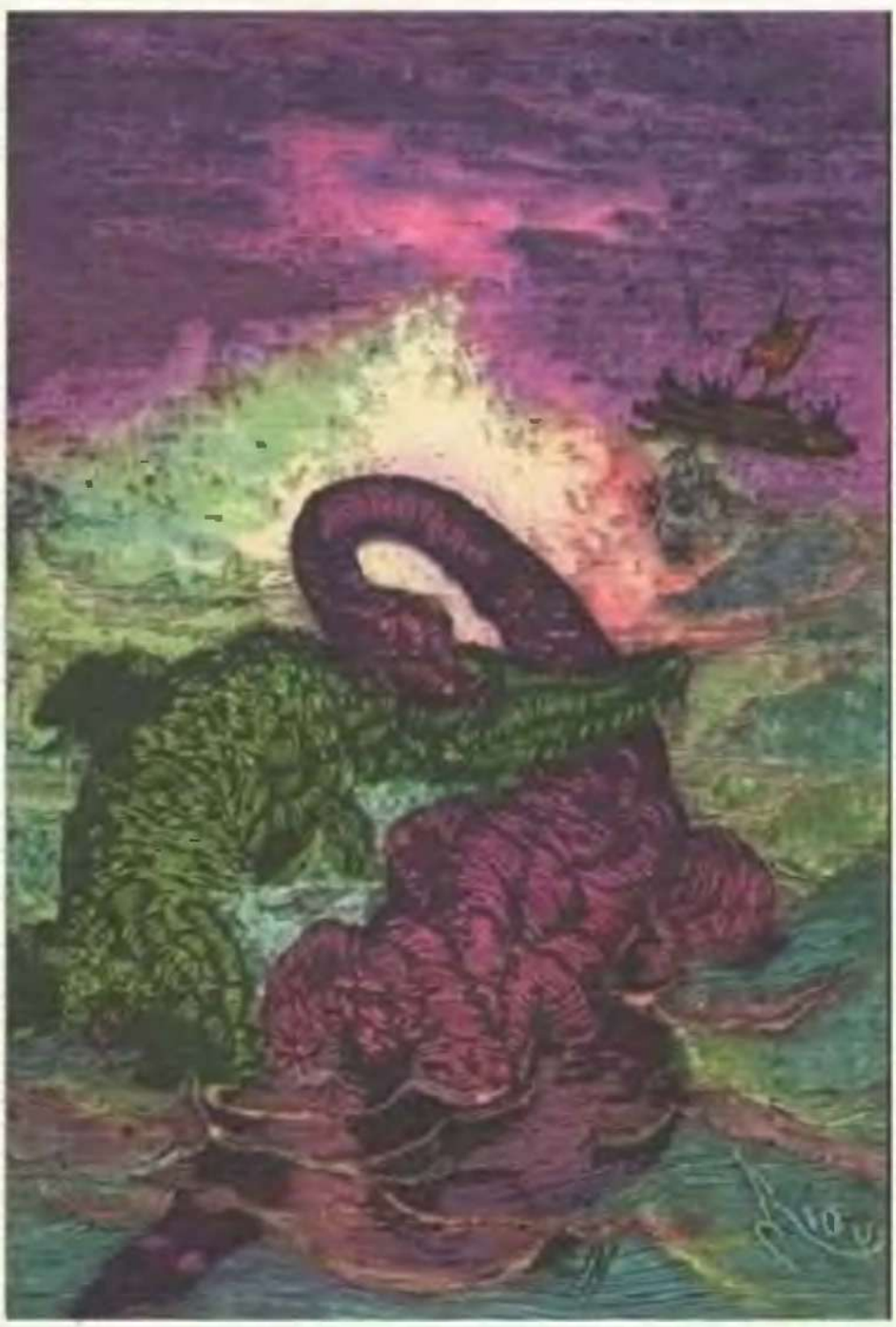

EDITURA ION CREANGĂ

Proiectul RI - Jules Verne 2010

prezentarea grafică:
VAL MUNTEANU

Proiect RI 2010

JULES VERNE

Colecția Editurii Ion Creangă

Voyage au centre de la terre
par Jules Verne

Librairie Hachette
Collection Hetzel

Jules Verne

1

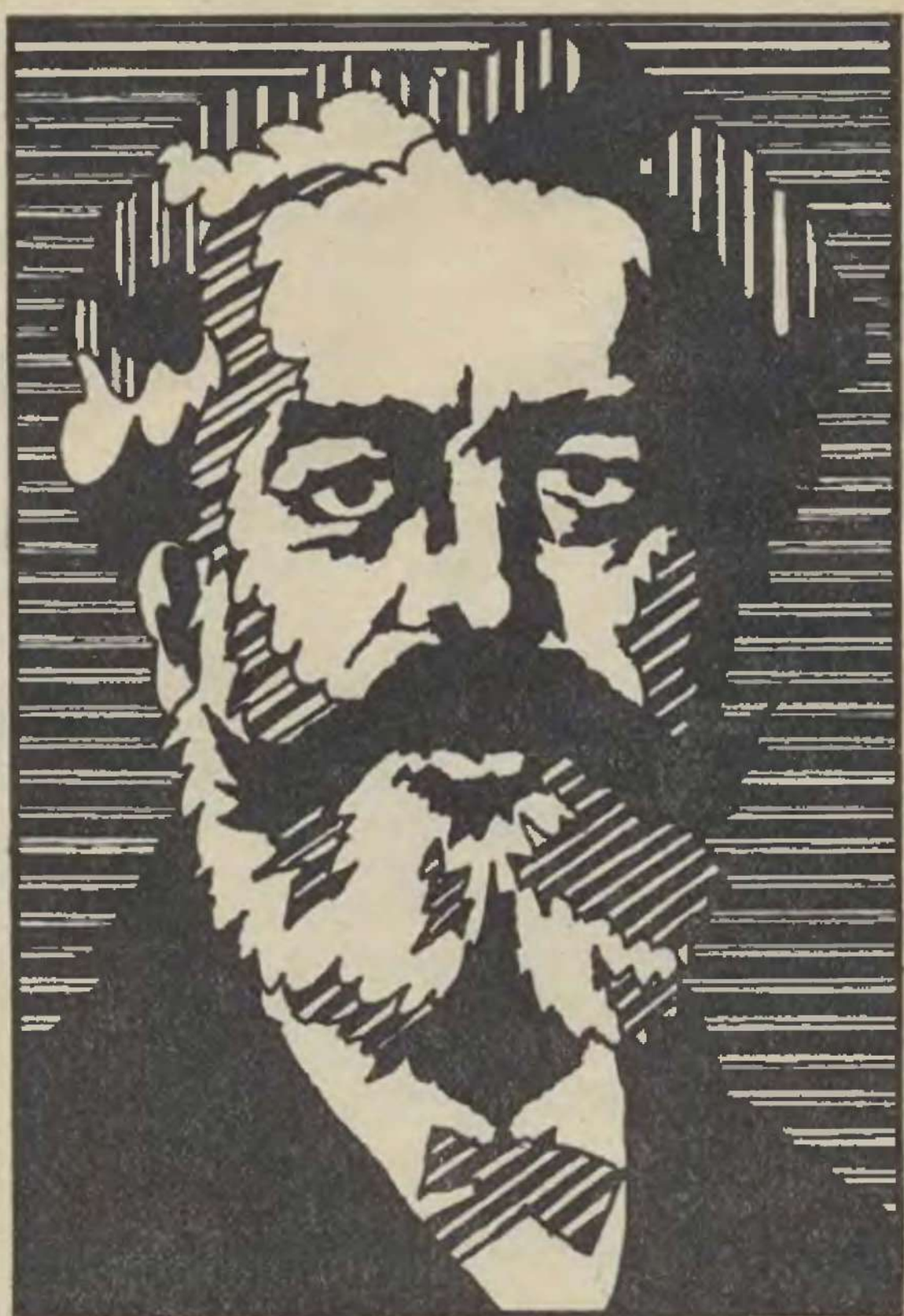

Jules Verne

O călătorie spre centrul pământului

În românește de DAN FAUR

EDITURA ION CREANGĂ 1971

CUVÎNT ÎNAINTE

Imaginaţia copiilor — zicea un mare poet romantic spaniol — este asemenea unui cal năzdrăvan iar curiozitatea lor e pintenul ce-l fugăreşte prin lumea celor mai îndrăzneţe proiecte. Atentă la asemenea trăsături definitorii pentru psihologia copilului, tînăra Editură Ion Creangă, atît de bogată în iniţiative, îşi propune acum o sarcină pe cît de ambiţioasă, pe atît de generoasă şi salutară. E vorba de editarea în colecţia „Biblioteca Jules Verne", între anii 1971 şi 1977, a circa 40 de lucrări din nepieritoarea operă a popularului scriitor francez, care a legănat copilăria atîtor generaţii şi a fecundat gîndirea creatoare, fantezia şi spiritul iscoditor al atîtor oameni de ştiinţă. Pentru vîrsta copilăriei, şi poate nu numai pentru ea, imaginaţia este un vulcan de aspiraţii şi laboratorul în care se prepară marile „De ce"-uri. În ea se plămădesc visurile cele mai inedite ale cunoaşterii, visurile acelea înaripate care sînt, nu mă îndoiesc, cele mai frumoase invenţii ale spiritului uman.

Şi dintre toţi visătorii, Jules Verne este visătorul cel mai autentic al lucrurilor posibile. Visul său a premers epocaleleor descoperiri ale ştiinţelor moderne,

fiindcă foarte adesea el nu era împletit din simple năluciri, ci se sprijinea pe o solidă erudiţie. De altfel, toată aşa-zisa literatură fantastică sau de imaginaţie, de bună calitate, conţine în ea adevăruri ştiinţifice, multe din ele verificate sau verificabile în practică. Oamenii au năzuit, de pildă, să zboare încă din vremuri imemoriale, visînd în basme la „caii zburători" *şi la* „covoarele zburătoare" *ori ţesînd în legendă povestea cutezătorului Icar, cel ce s-a prăbuşit, cu aripile topite de soare, în apele spumegînde ale mării. Oamenii au visat zborul în lună, transplantul unor organe de la o fiinţă la alta şi punerea lor în funcţiune cu ajutorul* „apei vii". *Înainte de a crea, oamenii visează, plămădesc din fantezie lucruri noi, dar pe baza observaţiei fenomenelor naturii. Unul dintre visătorii cei mai îndrăzneţi, care a visat cu ochii deschişi, fiind riguros confirmat de ştiinţă, a fost Jules Verne.*

Născut la Nantes, la 8 februarie 1828, şi mort la Amiens, la 24 martie 1905, Jules Verne îşi face studiile în oraşul natal şi apoi la Paris, devenind unul dintre cei mai populari scriitori ai lumii, deşi unele spirite critice contemporane lui s-au pripit la început să-l plaseze la „periferia literaturii".

După scrierea unor lucrări dramatice de o valoare discutabilă şi a unor romane insignifiante, Jules Verne se dedică studiului descoperirilor ştiinţifice, geografiei, matematicilor, fizicii, întreprinde călătorii care-i dau noi cunoştinţe despre lume şi-i ăţîţă bogata lui fantezie. În 1863, fără a avea în urmă un trecut literar prea promiţător, prezintă la editură manuscrisul celebrului său roman Cinci săptămîni în balon, *al cărui succes îi asigură condiţiile materiale*

pentru a scrie alte lucrări de o şi mai strălucită notorietate. Temeinic documentat în diverse domenii ale ştiinţei, împletind cu o mare fineţe şi pondere imaginaţia cu datele reale, el va publica cu o uimitoare frecvenţă: O călătorie spre centrul pămîntului *(1864)*, De la pămînt la lună *(1865)*, Aventurile căpitanului Hatteras, Deşertul de gheaţă, *(1866)*, Copiii căpitanului Grant *(1867—68)*, O călătorie în jurul lunei *(1869)*, Douăzeci de mii de leghe sub mări, *(1869—70)*, Insula misterioasă *(1870) etc. Dar cel mai mare succes l-a cunoscut lucrarea sa:* Ocolul pămîntului în optzeci de zile *(1873), despre care dicţionarul literaturii franceze, editat de Seghers, zice că e „una din operele cele mai traduse din literatura noastră".*

Şansele succesului lui Jules Verne sînt dintre cele mai mari. Tirajul ziarului Le Temps (Timpul), *care a publicat aceste lucrări în foileton, creştea uimitor de la o lună la alta, gloria autorului de asemenea, opinia publică era captivată de peripeţiile eroilor săi, aşa încît directorii companiilor maritime îi ofereau lui Jules Verne sume fabuloase pentru ca să-şi „determine" eroii să învingă, graţie vapoarelor aparţinînd acestor companii maritime. Jules Verne cucereşte, direct sau indirect, întreaga opinie publică a vremii sale.*

Povestitor remarcabil, înzestrat cu o inepuizabilă fantezie şi un fin spirit de observaţie, excelent strateg al acţiunii epice, cunoscător profund al mobilurilor sufletului uman, stăpîn perfect pe mijloacele de expresie, Jules Verne a dominat copilăria multor generaţii, alinînd-o cînd era în suferinţă, ajutînd-o să viseze, să îndrăznească, să creadă în dreptate, forţa

imbatabilă a spiritului uman. Cine n-a adormit măcar o dată cu eroii lui Jules Verne în gînd, cine n-a visat şi n-a îndrăznit colindînd lumea alături de ei, acela n-a avut o copilărie completă, adevărată. Cîte nopţi şi luni în şir n-am purtat în sufletul meu, chinuit de atîtea taine, misteriosul „Castel din Carpaţi", cu toată lumea lui stranie şi oarecum ireală! Dar Cinci săptămîni în balon, *dar* Copiii căpitanului Grant, *dar* 20.000 de leghe sub mări, *cîte milioane de cititori or fi avut! Pe pămînt, în zone îndepărtate şi exotice, în pîntecele pămîntului, în adîncul plin de taine al apelor, în cosmosul nestrăbătut pe atunci decît de zborul păsării, pe suprafaţa lunei, unde fantezia sa a ajuns mult înaintea lui Neil Armstrong, pe scurt, în toate punctele cardinale ale marilor taine, Jules Verne a deschis drum larg gîndirii, visului treaz, condiţie fundamentală a progresului. Aici rezidă, printre altele, marele interes al operei sale, de pe care poate decola spre mari necunoscuturi fantezia a noi şi noi generaţii.*

Literatura lui Jules Verne a influenţat puternic nu numai numeroasele generaţii de cititori tineri şi foarte tineri ci, direct sau indirect, toată mişcarea literar-artistică din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ca să nu mai vorbim de caracterul ei anticipativ pentru diversele domenii ale cercetării ştiinţifice. Tocmai de aceea, opera aceasta a fost receptată de timpuriu şi în ţara noastră, fie direct în limba franceză, fie tradusă în româneşte. Dar nicicînd ea nu s-a bucurat de o editare într-o concepţie organică, unitară, profund culturală—fără a se face concesii spiritului comercialist, adeseori tentant în cazul operelor lui Jules Verne—ca în vremea noastră. E un merit

al Editurii Ion Creangă, un gest editorial salutar, care echivalează, indiscutabil, cu un act de cultură de o semnificaţie deosebită.

Urăm drum bun acestei colecţii, spre inima zecilor de mii de tineri cititori.

ION DODU BĂLAN

1

La 24 mai 1863, într-o duminică, unchiul meu, profesorul Lidenbrock, se întoarse grăbit la căsuţa lui din Königstrasse nr. 19, una din străzile cele mai vechi din vechiul cartier al oraşului Hamburg.

Menajera sa Martha avea tot temeiul să creadă că întîrziase foarte mult pregătirea bucatelor, căci mîncarea de-abia începuse să sfîrîie pe plita din bucătărie.

„Dacă unchiului i-o fi cumva foame, mi-am zis în sinea mea, cum e omul cel mai nerăbdător de pe lume, parcă-l văd c-o să scoată nişte ţipete desperate..."

— Vai, a şi venit domnul Lidenbrock ? !... strigă menajera Martha, uimită, întredeschizînd uşa sufrageriei.

— Da, Martha, dar nimeni nu te poate învinui că nu-i gata masa, căci nu e încă ora două. De-abia a sunat unu jumătate la orologiul Sf. Mihail.

— Atunci de ce s-o fi întors domnul Lidenbrock ?

— Nu mă-îndoiesc c-o să ne spună chiar el.

— Iată-l ! Eu o şterg, domnule Axel, fă-l dumneata să înţeleagă...

Şi Martha se îndreptă spre laboratorul ei culinar.

Aşadar, am rămas singur. Dar ca să-l fac să înţeleagă pe cel mai arţăgos dintre profesori, ar fi trebuit să fiu mai puţin timid. Aşa că, tocmai mă pregăteam să mă strecor prudent în cămăruţa mea de la catul de sus, cînd auzii uşa de la stradă scîrţîind din ţîţîni ; apoi scara de lemn trosni şi ca sub călcătura unor paşi mari şi grei şi în sfîrşit apăru stăpînul casei, care străbătu în mare grabă sufrageria, năpustindu-se în odaia sa de lucru.

Totuşi, în această trecere fulgerătoare prin cameră, el avu vreme să-şi arunce într-un colţ bastonul cu măciulie, pe masă pălăria cu boruri mari, periată în răspăr,

iar mie, nepotului său, să-i zvîrle această poruncă răsunătoare :

— Axel, urmează-mă !

Nici n-am avut vreme să mă mişc, că profesorul şi începu să răcnească plin de nerăbdare :

— Ei bine, n-ai venit încă ?

Nici nu ştiu cînd am ajuns în biroul temutului meu maestru.

Otto Lidenbrock nu era un om rău, trebuie să recunosc, şi dacă-n firea lui nu urmau să se producă unele schimbări — ceea ce, la drept vorbind, era foarte puţin probabil — cu siguranţă că avea să rămînă pînă la moarte un om grozav de original.

El deţinea catedra de mineralogie la Universitatea Johannaeum, şi-n timpul fiecărei ore de curs îşi ieşea din sărite cel puţin o dată sau de două ori. Şi nu din pricină că-l supărau cu ceva auditorii săi.

De fapt, prea puţin îi păsa dacă studenţii veneau cu regularitate la cursuri, şi dacă le urmăreau sau nu cu atenţie, sau dacă mai tîrziu ei înşişi se vor bucura de succes ; aceste „amănunte“ nu-l interesau cîtuşi de puţin. El profesa, ca să spunem aşa, în mod „subiectiv“, conform unei expresii a filozofiei germane, adică numai pentru el şi nu pentru alţii. Era un savant egoist, o fîntînă a ştiinţei a cărei cumpănă scîrţîia ori de cîte ori voiai să scoţi ceva din ea. Într-un cuvînt, era un zgîrcit.

Şi s-ar putea spune că în Germania se mai găsesc vreo cîţiva profesori de soiul acesta.

Din păcate însă, unchiul meu se cam poticnea la pronunţarea unor cuvinte şi dacă acasă o mai scotea la capăt, nu acelaşi lucru se întîmpla cînd vorbea în public. Şi e de la sine înţeles că un astfel de cusur nu-i de loc plăcut pentru un orator... Într-adevăr, în timpul expunerilor sale de la universitate, deseori se oprea brusc, luptîndu-se cu vreun cuvînt îndărătnic, care nu voia să-i vină pe buze, unul din acele cuvinte care se înverşunează să se proţăpească în gîtlej, care se umflă şi sfîrşesc prin a ieşi din gură sub forma prea puţin ştiinţifică a unei înjurături. Or, faptul acesta îl înfuria peste măsură. E ştiut că în mineralogie sînt multe denumiri semi-

greceşti şi semi-latine, a căror pronunţare e foarte dificilă, expresii din acelea aspre care ar răni buzele unui poet. Nu vreau să vorbesc de rău ştiinţa aceasta. Departe de mine un asemenea gînd. Dar cînd te afli în prezenţa unor cristalizări în sistemul romboedric, a unor răşine retinasfaltice, a ghelenitelor, fluoritelor, a molibdatelor de plumb, a wolframatului de mangan şi a titanatelor de zirconiu, să recunoaştem că şi cea mai mlădioasă limbă se poate împletici.

Aşadar, în oraş îi era cunoscut acest cusur demn de iertare şi se abuza de el ; vorbitorul era pîndit, cum s-ar zice, la strîmtoare, şi dacă unchiul meu se înfuria, atunci toţi izbucneau în rîs, ceea ce nu e o dovadă de bun gust nici măcar pentru germani. Iar dacă la cursurile sale era întotdeauna o mare afluenţă de auditori, oare cîţi din aceştia nu le frecventau cu asiduitate numai pentru a-şi mai descreţi frunţile la nestăpînitele accese de furie ale profesorului ? !

Dar, oricum ar fi fost, nu pot să neg că unchiul meu era un adevărat savant. Cu toate că uneori spărgea diferite mostre de rocă din pricină că le cerceta prea brusc, el avea, totuşi, într-o armonioasă îmbinare, pe lîngă geniul geologului şi ochiul mineralogului.

Înarmat cu ciocanul său, cu lanţeta sa de oţel, cu acul său magnetic, cu calomelul cu care îşi dirija flacăra şi cu flaconul său de acid azotic, era un om nespus de priceput. Ştia să recunoască numai după spărtură, după aspect, după duritate, după fuzibilitate, după sunet, după miros, după gust orice mineral, pe care-l clasa fără greş printre cele 600 de specii pe care le numără azi această ştiinţă !

Nu-i de mirare că numele lui Lidenbrock era cunoscut în toate instituţiile de învăţămînt şi în diferitele asociaţii naţionale, dîndu-i-se toată preţuirea. Domnii Humphry Davy, Humboldt, căpitanii Franklin şi Sabine să grăbeau să-l viziteze, ori de cîte ori treceau prin Hamburg. Domnii Becquerel, Ebelmen, Brewster, Dumas, Milne-Edwards, Sainte-Claire-Deville îl consultau cu interes, în cele mai arzătoare şi mai importante chestiuni în legătură cu chimia. De altfel, ştiinţa aceasta îi datora

descoperiri destul de însemnate. În 1853 apăruse la Leipzig un „Tratat de Cristalografie transcendentă", de profesorul Otto Lidenbrock, un volum mare in-folio, cu numeroase planşe, din vînzarea căruia, totuşi, unchiul meu nu reuşise să-şi scoată cheltuielile.

Pe lîngă acestea, trebuie adăugat că profesorul Lidenbrock mai era şi directorul muzeului mineralogic al ambasadorului Rusiei, domnul Struve, care poseda o colecţie cunoscută şi preţuită în toată Europa.

Iată, deci, personajul care mă chema cu atîta nerăbdare. Închipuiţi-vă acum un om înalt şi slab, dar sănătos tun, cu o faţă blondă, tinerească, care-l făcea să pară cu cel puţin zece ani mai tînăr decît cei cincizeci pe care-i avea. Ochii săi mari se roteau neîncetat în dosul unor ochelari uriaşi, iar nasul lung şi subţire semăna cu o lamă ascuţită. Despre nasul cu pricina, răutăcioşii scorniseră c-ar fi magnetizat şi că ar trage pilitură de fier. Dar totul era pură calomnie ; nu atrăgea decît tutun şi, ca să nu mint, cantităţi destul de respectabile.

Dacă aş mai adăuga că unchiul meu făcea nişte paşi, matematic, de o jumătate de stînjen fiecare, şi că mergea ţinîndu-şi pumnii strînşi — semn al unui temperament aprig şi viu — atunci o să-l cunoaşteţi destul de bine pentru a vă da seama că nimeni nu s-ar fi arătat dornic de tovărăşia sa.

Locuia în căsuţa sa din Königstrasse, construită jumătate din lemn, jumătate din cărămidă, cu grilajul dantelat, şi a cărei faţadă dădea spre unul din acele canaluri întortocheate, care se întretaie în mijlocul celui mai vechi cartier din Hamburg, din fericire, neatins de incediul din 1842.

E drept că vechea casă era puţin aplecată pe-o parte, expunîndu-şi oarecum pîntecul privirii trecătorilor ; cît despre acoperiş, era înclinat pe-o ureche, întocmai ca şapca unui student de la Tugenbund. Deşi nu-ţi inspira prea multă încredere, totuşi, casa se ţinea bine, mulţumită unui ulm bătrîn ce-i sprijinea puternic faţada, şi care, de cum venea primăvara, îşi împingea mugurii înfloriţi în geamurile ferestrelor.

Pentru cît cîştiga pe vremea aceea un profesor german, s-ar fi putut spune că unchiul meu era un om avut. Era proprietarul casei, cu tot ce se găsea într-însa. În afară de Martha şi de mine, mai locuia la el fina sa Graüben, o tînără virlandeză de 17 ani. Iar eu, în dubla mea calitate de nepot şi orfan, am devenit asistentul său, ajutîndu-l la pregătirea experienţelor.

Mărturisesc că m-am aruncat cu lăcomie asupra ştiinţelor geologice ; se vede că aveam în vine sînge de mineralog şi de aceea nu mă plictiseam niciodată în tovărăşia preţioaselor mele roci.

La drept vorbind, în ciuda firii agitate a proprietarului ei, trăiam fericit în căsuţa lui din Königstrasse, căci, deşi se purta cam brutal cu mine, nu e mai puţin adevărat că unchiul meu mă iubea. Omul acesta, căruia nu-i plăcea să aştepte, era mai grăbit decît însăşi natura.

Într-un an, în aprilie, pusese în nişte ghivece de faianţă, pe care le aveam în salon, rădăcini de rezeda şi de zorele şi pentru a le grăbi creşterea se ducea în fiecare dimineaţă şi trăgea de frunze.

Cu un om atît de ciudat nu era chip de glumit şi cel mai bun lucru pe care-l aveai de făcut era să-l asculţi.

De aceea am alergat în biroul său.

2

Acest birou era un adevărat muzeu. Toate exemplarele din regnul mineral se găseau aci etichetate în cea mai perfectă ordine şi aşezate pe categorii, după cele trei mari diviziuni : minerale inflamabile, metalice şi litoide.

Cît de bine cunoşteam aceste bibelouri ale ştiinţei mineralogice ! Cînd aveam timp liber, în loc să-mi pierd vremea cu băieţii de vîrsta mea, îmi plăcea să şterg de praf nenumăratele mostre de grafit, antracit, huilă,

lignit şi turbă. Bitumurile, răşinile, sărurile organice erau la fel de apărate ! Veşnic aveam grijă ca nici un grăunte de praf să nu se aşeze pe ele. Şi aceeaşi grijă o purtam şi metalelor, de la fier pînă la aur, a căror valoare relativă dispărea în faţa egalităţii absolute ca mostre ştiinţifice. Şi toate aceste pietre ar fi fost de ajuns pentru a se reconstrui casa din Königstrasse, ba chiar cu o cameră în plus, unde m-aş fi simţit atît de bine !

Intrînd însă în birou, nu mă gîndeam de loc la toate aceste minunăţii. Gîndul îmi era numai la unchiul meu. El stătea cufundat într-un fotoliu confortabil îmbrăcat în catifea de Utrecht şi ţinea în mînă o carte pe care o privea cu cea mai adîncă admiraţie.

— Ce carte ! Ce carte ! exclamă el.

Strigătele acestea de bucurie îmi reamintiră că, în clipele sale libere, profesorul Lidenbrock era, după toate, şi un pasionat bibliofil. Dar trebuie spus că o carte n-avea preţ în ochii săi decît atunci cînd era foarte greu de găsit, sau cînd era un chin ca s-o poţi citi.

— Ei, mi se adresă el, ce, nu vezi ?! Priveşte ! E o adevărată comoară, pe care am găsit-o azi-dimineaţă cotrobăind prin dugheana lui Hevelius.

— Minunată ! i-am răspuns, silindu-mă să par entuziasmat.

În adevăr, ce atîta tărăboi pentru un vechi in-quarto, ale cărui scoarţe păreau de piele grosolană, o hîrţoagă îngălbenită de care atîrna o panglică decolorată ?!

În acest timp, exclamaţiile admirative ale profesorului nu mai conteneau.

— Ia te uită ! spunea el, punîndu-şi întrebări şi dîndu-şi singur răspunsurile. Oare-i îndeajuns de frumoasă ? Mai încape vorbă : e admirabilă ! Şi ce legătură are ! Dar de deschis se deschide uşor ? Fireşte, căci rămîne deschisă la orice pagină vrei ! Se închide oare la fel de bine ? Desigur, căci scoarţele şi paginile sînt astfel legate între ele încît alcătuiesc un tot, fără să se despartă sau să se caşte nicăieri ! Dar dosul ăsta de copertă care n-are nici o zgîrietură după mai bine de şapte veacuri ! Ah ! iată o legătură de carte, de care Bozerian, Closs sau Purgold ar fi fost mîndri !

Şi tot vorbind aşa, unchiul deschidea şi închidea vechea hîrţoagă. Tot ce puteam face era să-l întreb ce conţinea cartea, deşi nu mă interesa cîtuşi de puţin.

— Şi care-i titlul acestui minunat volum ? l-am întrebat cu o grabă prea plină de entuziasm pentru a fi sinceră.

— Lucrarea aceasta, răspunse unchiul meu, însufleţindu-se, este „Heims-Kringla“ de Snorre Turleson, celebrul autor islandez din secolul al XII-lea ! Este cronica principilor norvegieni care au domnit în Islanda.

— Aşaa ?! exclamai eu din toată inima, atunci nu mai încape îndoială că e o traducere în limba germană !

— Ei asta-i, ripostă cu aprindere profesorul, o traducere ! La ce mi-ar fi folosit o traducere ? Cine ar fi băgat în seamă o simplă tălmăcire ? Ăsta-i chiar originalul scris în limba islandeză, această limbă minunată, atît de bogată şi de simplă în acelaşi timp, care se pretează la cele mai variate combinaţii gramaticale şi la cele mai numeroase modificări de cuvinte !

— Ca şi limba germană, am strecurat eu, îndeajuns de încîntat.

— Da, răspunse unchiul meu ridicînd din umeri, fără a mai ţine seama că limba islandeză are trei genuri ca şi greaca şi că numele proprii se declină ca şi în latineşte !

— Ah ! făcui eu, zdruncinat oarecum din nepăsarea mea, şi ce tipar frumos are cartea aceasta...

— Tipar ?! Cum poţi să spui una ca asta, nenorocitule ?! Crezi că-i vorba de litere tipărite ? Ah ! Tu nu vezi că nu-i o tipăritură ? Ignorantule, acesta-i un manuscris, şi încă un manuscris runic !...

— Runic ?

— Da ! Acu' o să-mi ceri, desigur, să-ţi explic ce înseamnă acest cuvînt ?

— Nu, am să mă feresc de a o face, i-am răspuns cu tonul unui om rănit în amorul său propriu.

Dar unchiul meu nu m-a luat în seamă şi, fără voia mea, a continuat şi mai insistent să mă înveţe nişte lucruri pe care nu ţineam de loc să le ştiu.

— Caracterele runice, reluă el, erau nişte litere folosite odinioară în Islanda şi, după cum spune tradiţia, ele au fost inventate chiar de Odin[1] însuşi ! Dar ia priveşte numai şi admiră, nelegiuitule, aceste caractere neobişnuite, izvorîte din închipuirea unui zeu !

Drept orice alt răspuns, mă pregăteam tocmai să mă prosternez — că doar e ştiut că o asemenea reacţie e pe placul zeilor ca şi al regilor, şi are avantajul că nu-i stînjeneşte niciodată — cînd o întîmplare schimbă cursul convorbirii noastre.

Fără veste, un pergament năclăit de pete alunecă din manuscris şi căzu pe jos. Unchiul meu se repezi la fituica aceasta cu o lăcomie lesne de înţeles. Un document închis, poate din îndepărtate timpuri, între filele îngălbenite de vreme ale unui vechi manuscris, nu putea să nu fie nespus de preţios în ochii lui.

— Ce-i asta ? strigă el.

Şi desfăşură pe masă, cu multă grijă, bucata de pergament lungă de cinci degete şi lată de trei, pe care erau înşirate, în linii transversale, nişte caractere necitete.

Iată aici facsimilul exact. Ţin să fac cunoscute aceste semne bizare căci ele i-au determinat pe profesorul Lidenbrock şi pe nepotul său să întreprindă una din cele mai năstruşnice călătorii din secolul al XIX-lea.

După ce cercetă cîteva minute această înşiruire de caractere, profesorul îşi scoase ochelarii şi spuse :

— Sînt caractere runice ; şi nu-i greu de văzut că-s aidoma celor din manuscrisul lui Snorre Turleson ! Dar... ce-or fi însemnînd ?

[1] Odin — cel mai important dintre zei în mitologia popoarelor scandinave.

Cum scrierea runică mi se părea o invenţie a savanţilor, într-adins născocită pentru a-i păcăli pe bieţii oameni, n-am fost supărat văzînd că nici unchiul meu nu înţelege o iotă. Cel puţin aşa am avut impresia, după mişcarea nervoasă a degetelor sale, care începuseră să se frămînte grozav.

— Şi totuşi e islandeză veche ! şopti el printre dinţi.

De altfel, profesorul Lidenbrock era în măsură s-o cunoască, fiindcă era socotit drept un adevărat poliglot. Şi era socotit aşa nu fiindcă ar fi vorbit curent cele două mii de limbi şi cele patru mii de dialecte folosite pe suprafaţa globului, ci fiindcă ştia multe din ele.

În faţa acestor greutăţi, începu să dea frîu liber firii sale nestăpînite şi prevedeam că va face o scenă violentă, cînd micul ceas de pe cămin sună ora două.

Şi chiar în aceeaşi clipă, Martha deschise uşa biroului anunţînd :

— Supa e gata.

— Dă-o dracului de supă, strigă unchiul, şi ducă-se la dracu' şi cine-a făcut-o, şi cei care o vor mînca !

Martha se făcu nevăzută. O zbughii şi eu după ea şi, fără să-mi dau seama, mă pomenii în sufragerie stînd la masă pe locul meu obişnuit.

Am aşteptat cîteva clipe. Profesorul nu se arăta. Pentru prima oară, după cîte ştiam, lipsea de la „ritualul" mesei. Şi încă de la ce masă ! Am mîncat o delicioasă supă de pătrunjel, omletă cu şuncă, garnisită cu măcriş şi cu nucuşoară, o friptură de viţel cu compot de prune, iar ca desert, crevete cu zahăr ; totul stropit cu un minunat vin de Mosela.

Iată ce pierduse unchiul meu din pricina unui biet petic de hîrtie veche. Iar eu, în calitate de nepot devotat, m-am simţit obligat să mănînc pentru amîndoi. Şi pot spune că am făcut-o din toată inima.

— Nu mi s-a întîmplat niciodată aşa ceva ! spuse Martha. Auzi dumneata, domnul Lidenbrock să nu vină la masă !...

— Da, e, într-adevăr, de necrezut.

— Asta nu-i a bună ! Îmi spune mie inima c-o să se întîmple ceva rău ! reluă bătrîna menajeră, dînd îngîndurată din cap.

După părerea mea, acest lucru nu prevestea nimic, cel mult vreo scenă înspăimîntătoare, în cazul cînd unchiul meu şi-ar fi găsit mîncarea înghiţită de un altul.

Tocmai eram gata să isprăvesc ultima crevetă, cînd o voce puternică mă smulse de la acea plăcută îndeletnicire.

Dintr-o săritură mă şi găseam în biroul unchiului.

3

— Nu-ncape îndoială că-i scriere runică, rosti profesorul, încruntîndu-şi sprîncenele. Dar aici e o enigmă şi-o voi descoperi, altminteri...

Un gest violent încheie firul gîndurilor sale.

— Aşează-te aici şi scrie, adăugă el, arătîndu-mi masa cu pumnul.

Într-o clipă am fost gata.

— Acum, să-ţi dictez fiecare literă din alfabetul nostru, care corespunde cu cîte unul din caracterele islandeze. Vom vedea apoi ce o să iasă. Dar, pe sfîntul Mihail, ia bine seama şi fereşte-te să faci vreo greşeală !

Şi începu să dicteze. Mi-am dat toată silinţa să scriu cît se poate de atent. Unchiul meu rostea răspicat fiecare literă, una după alta, şi se formă, astfel, o înlănţuire de cuvinte neînţelese, după cum se poate vedea mai jos :

mm. rnlls.	*esreuel*	*seecyde*
sgtssmf	*unteief*	*niedrke*
Kt, samn	*atrateS*	*Saodrrn*
emtnael	*nuaect*	*rrilSa*
Atvaar	*.nscrc*	*ieaabs*
ccdrmi	*eeutul*	*frantu*
dt, iac	*oseibo*	*Kediiy*

După ce am terminat, unchiul îmi luă repede foaia pe care scrisesem şi o cercetă cu atenţie, multă vreme.

— Ce înţeles or avea toate semnele astea ? repeta el mecanic.

Pe cinstea mea că nu i-aş fi putut spune. De altfel, nici nu mă întreba pe mine, ci continua să vorbească cu sine însuşi.

— E vorba de ceea ce numim îndeobşte o criptogramă, spuse el, al cărei înţeles este ascuns sub nişte litere încurcate într-adins şi care, dacă sînt aşezate cum trebuie, formează o frază care nu mai are nici un secret. Şi cînd mă gîndesc că se poate ascunde aci explicaţia sau indicaţia unei mari descoperiri !

În ceea ce mă priveşte, mă gîndeam că nu ascundea absolut nimic, dar, ca măsură de prevedere, nu i-am împărtăşit părerea mea.

Profesorul luă atunci cartea şi pergamentul şi le compară.

— Aceste două scrieri nu sînt făcute de aceeaşi mînă, hotărî el ; dintr-o privire se vede că criptograma e mai recentă decît cartea, fapt de necontestat. În adevăr, prima literă din pergament este un dublu *m*, pe care zadarnic l-ai căuta în cartea lui Turleson, fiindcă litera aceasta a fost adăugată alfabetului islandez abia în secolul al XIV-lea. Deci e o diferenţă de cel puţin două veacuri între manuscris şi document.

Mărturisesc că explicaţia mi s-a părut destul de logică.

— Această constatare mă face să bănuiesc, reluă unchiul meu, că numai unul dintre posesorii cărţii a putut scrie aceste caractere misterioase. Dar cine dracu' o fi fost posesorul ? Nu şi-o fi pus oare numele în vreun colţ al manuscrisului ?

Unchiul îşi scoase ochelarii şi, luînd o lupă puternică, începu să cerceteze cu băgare de seamă primele pagini ale cărţii. Pe dosul paginii a doua, adică pe coperta interioară, el descoperi un fel de pată care, privită cu ochiul liber, părea de cerneală.

Privită însă mai îndeaproape, pata lăsa să se întrevadă cîteva caractere pe jumătate şterse. De cum le zări,

unchiul înţelese că-n locul acela trebuia să se găsească ceva foarte important şi, încăpăţînîndu-se în descifrarea petei, cu ajutorul lupei sale puternice, sfîrşi prin a recunoaşte semnele. Erau tot caractere runice, pe care le citi fără nici o şovăire :

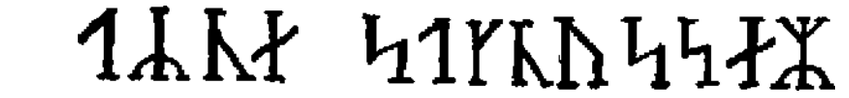

— Arne Saknussemm ! strigă el pe un ton triumfător ! Va să zică un nume şi încă un nume islandez, numele unui savant din secolul al XVI-lea, al unui alchimist celebru !

L-am privit pe unchiul meu cu oarecare admiraţie.

— Alchimiştii aceştia, reluă el, Avicenna, Bacon, Lulle, Paracelsius erau adevăraţii şi singurii savanţi ai epocii lor. Ei au făcut descoperiri de care, pe drept cuvînt, ne minunăm şi azi. Acest Saknussemm de ce n-ar fi ascuns şi el vreo invenţie uimitoare sub această criptogramă de neînţeles ? Desigur că aşa trebuie să fie. Ba chiar aşa şi este.

Imaginaţia profesorului se înflăcără la această ipoteză.

— Fără îndoială, îndrăznii eu să răspund, dar ce interes a putut să aibă acest savant să-şi ascundă astfel minunata sa descoperire ? Pentru ce ?

— Pentru ce ! Pentru ce ! Ştiu şi eu ? Parcă Galileu n-a procedat la fel cu Saturn ? Dar nu te teme : nu mă voi lăsa pînă ce n-o să descopăr secretul acestui document, chiar de-ar fi să nu dorm şi să nu mănînc zile şi nopţi întregi.

— Oh ! făcui eu.

— Şi cred că nici tu, Axel, adăugă el.

„Drace, îmi zisei, bine c-am mîncat pentru amîndoi !“

— Şi mai întîi, făcu unchiul meu, va trebui să aflăm în ce limbă a fost scris acest „cifru“. Cred că n-o să fie chiar aşa de greu.

La aceste cuvinte am ridicat repede capul. Dar unchiul meu îşi continuă monologul :

— De fapt, nimic nu-i mai uşor. Documentul are o sută treizeci şi două de litere, dintre care, şaptezeci şi nouă consoane şi cincizeci şi trei vocale... Or, cum limbile meridionale urmează cam aceeaşi proporţie de vocale şi consoane, în timp ce limbile nordice sînt infinit mai bogate în consoane, sînt sigur că-i vorba de o limbă sudică.

Concluziile erau foarte juste.

— Dar în ce limbă a fost scris documentul ?

Tocmai lucrul ăsta aşteptam să-l aud din gura unchiului, care între timp mi se dezvăluise şi ca un profund analist.

— Acest Saknussemm a fost un om învăţat, continuă el. Şi, de vreme ce nu scria în islandeză, limba lui maternă, trebuie să fi ales, de preferinţă, limba cunoscută curent printre spiritele cultivate din secolul al XVI-lea. Iată de ce mă gîndesc la limba latină. Dacă se va dovedi însă că mă înşel, aş putea să încerc cu limba spaniolă, franceză, italiană, greacă sau ebraică. Cum însă savanţii din secolul al XVI-lea scriau îndeobşte în limba latînă, am deci dreptul să spun *a priori* : e scris în latineşte.

Am sărit de pe scaun. Amintirile mele de latinist se revoltau împotriva pretenţiei că această înşiruire de cuvinte ciudate ar putea aparţine dulcei limbi a lui Virgiliu.

— Da, e limba latină, reluă unchiul meu, dar e o latină intenţionat încîlcită.

„Perfect ! gîndii eu. Dacă o descurci şi pe asta, atunci eşti cineva, unchiule !“

— Să o examinăm cu atenţie, spuse el, luînd foaia pe care scrisesem. Iată o serie de o sută treizeci şi două de litere, aşezate într-o aparentă dezordine. Sînt cuvinte unde se întîlnesc numai consoane, cum e, de pildă, primul cuvînt, *mm. rnlls*, altele în care, dimpotrivă, abundă vocalele, cum e, de pildă, al cincilea cuvînt *unteief*, sau penultimul, *oseibo*. Or, această aşezare arată că ea n-a fost făcută la întîmplare, ci că a reieşit în mod *matematic* şi că se datoreşte acelei raţiuni necunoscute, care a dirijat succesiunea literelor. Mi se pare aproape sigur

că fraza inițială a fost scrisă corect și apoi inversată, după o lege pe care trebuie s-o descoperim. Acela care va găsi cheia acestui „cifru", va putea descifra criptograma cu ușurință. Dar care este cheia ? Axel, n-ai găsit tu, cumva, această cheie ?

La această întrebare neașteptată n-am răspuns nimic, și nu fără motiv, căci privirile mi se opriseră pe un fermecător tablou atîrnat în perete, înfățișînd portretul tinerei Graüben, pupila unchiului meu, care se afla acum la Altona, la una din rudele ei, și a cărei absență mă întrista nespus. De altfel, azi pot să mărturisesc că frumoasa virlandeză și nepotul profesorului se iubeau, dar cu răbdare și foarte liniștit, așa cum șade bine unor adevărați germani. Eram chiar logodiți, dar bineînțeles fără știrea unchiului, prea dedicat geologiei ca să poată înțelege asemenea sentimente. Graüben era o fată încîntătoare, blondă și cu ochi albaștri, cu un caracter puțin cam grav și cu o fire cam prea serioasă pentru vîrsta ei, dar care mă iubea mult. În ceea ce mă privește, eu o zeificam, dacă se poate spune astfel ! Așa se face că, într-o clipă, imaginea micii mele virlandeze mă smulse din lumea realităților și mă zvîrli în aceea a himerelor, a amintirilor.

Și o revăzui în gînd pe credincioasa tovarășă a lucrărilor și preocupărilor mele. Ea mă ajuta în fiecare zi să orînduiesc prețioasele roci ale unchiului și le eticheta împreună cu mine. Și cît de pricepută în mineralogie era această domnișoară Graüben ! Nu s-ar fi dat bătută nici de către un savant. Îi plăcea să aprofundeze cele mai spinoase probleme ale științei. Cîte ore plăcute n-am petrecut studiind împreună ! Și cît de mult invidiam adesea soarta acestor pietre neînsuflețite pe care le atingea cu mîinile ei încîntătoare !

Apoi, în orele de repaos, ne plimbam împreună, luînd-o pe aleile umbroase din Alster și ne duceam pînă la vechea moară părăsită, atît de pitoresc așezată la marginea lacului ; și-n timp ce mergeam, vorbeam, ținîndu-ne de mînă, îi povesteam tot felul de năzbîtii, de care ea rîdea cu poftă.

Ajungeam astfel pînă la ţărmul Elbei şi după ce le spuneam noapte bună lebedelor care pluteau printre marii nuferi albi, ne întorceam acasă cu barca cu motor.

Mă adîncisem în visurile mele, cînd, deodată, unchiul meu izbi cu pumnul în masă şi mă readuse violent la realitate.

— Ei, zise el, ascultă, băiete, prima idee care trebuie să-ţi vină în minte pentru a încurca literele într-o frază, îmi pare că-i aceea de-a scrie cuvintele vertical în loc de-a le scrie orizontal.

„Ia te uită !“ gîndii eu.

— Acu' trebuie să vedem ce iese. Axel, ia scrie tu o frază oarecare pe acest petic de hîrtie ; dar în loc să înşiri literele aşa cum vin, una după alta, pune-le în coloane verticale, în aşa fel încît să le grupezi cîte cinci sau şase.

Am înţeles despre ce era vorba şi am scris pe dată, de sus în jos :

T	*e*	*l*	*c*	*e*	*ü*
e	*s*	*t*	*u*	*a*	*b*
i	*c*	,	*ţ*	*G*	*e*
u	*m*	*m*	*a*	*r*	*n*
b	*u*	*i*	*m*	*a*	*!*

— Bine, zise profesorul, fără să citească ceea ce scrisesem. Acum aşează cuvintele astea în linie orizontală.

M-am executat şi am obţinut fraza următoare :

Telceü estuab ic, ţGe ummarn buima !

— Perfect ! exclamă unchiul meu, smulgîndu-mi hîrtia din mînă, iată că a şi început să semene cu vechiul document ; atît vocalele cît şi consoanele sînt grupate în aceeaşi dezordine ! Ba sînt chiar şi majuscule în mijlocul cuvintelor, şi virgule, ca în pergamentul lui Saknussemm.

Am trebuit să recunosc că aceste observaţii erau foarte ingenioase.

— Pentru ca să pot citi fraza pe care ai scris-o şi pe care nu o cunosc, continuă unchiul, adresîndu-mi-se direct, îmi va fi de ajuns să iau pe rînd prima literă a fiecărui cuvînt, apoi a doua, a treia şi aşa mai departe.

Şi spre marea lui mirare, şi mai ales a mea, el citi :

Te iubesc mult, micuţa mea Graüben !

— Asta-i bună ! făcu profesorul.

Nu-ncape îndoială că, neîndemînatic cum eram, ca orice îndrăgostit, scrisesem fără să-mi dau seama această frază compromiţătoare !

— Aşadar, o iubeşti pe Graüben ?! mă apostrofă unchiul meu, pe un ton de adevărat tutore.

— Da... nu... mă bîlbîii.

— Aşadar, o iubeşti pe Graüben ! repetă el mecanic. Ei bine, să folosim procedeul meu la documentul în chestiune !

Unchiul îşi concentră din nou gîndurile asupra problemei care-l preocupa, uitînd cu totul cuvintele mele nesocotite. Şi le numesc nesocotite, fiindcă un savant nu poate înţelege niciodată ce înseamnă să fii îndrăgostit. Din fericire, problema cea mare a descifrării documentului îl absorbi din nou.

În clipa cînd urma să experimenteze procedeul în care-şi pusese toată nădejdea, ochii profesorului Lidenbrock zvîrliră fulgere prin ochelari. Şi cum era foarte emoţionat, degetele începură să-i tremure cînd apucă vechiul pergament. Apoi tuşi puternic şi, cu o voce gravă, silabisind pe rînd prima literă, apoi pe a doua a fiecărui cuvînt, îmi dictă următoarele :

mmessunkaSenrA.icefdoK.segnittamurtn
ecertserrette, rotaivsadua, ednecsedsadne
lacartniiilujsiratracSarbmutabiledmek
meretarcsilucoYsleffenSnI

După ce am isprăvit de scris, mărturisesc că eram şi eu foarte emoţionat ; aceste litere, pe care unchiul mi le dictase una cîte una, nu aveau pentru mine un înţeles şi aşteptam cu nerăbdare ca de pe buzele lui să-şi ia zborul o frază într-o latinească desăvîrşită.

Dar cine ar fi putut să prevadă ce-o să se întîmple ? O puternică lovitură de pumn făcu să se clatine masa,

de ţîşni cît colo cerneala din călimară şi tocul îmi scăpă din mînă.

— Nu-i asta ! ţipă înfuriat unchiul. N-are nici un înţeles.

Apoi, străbătu biroul ca scăpat din puşcă, coborî scara ca o avalanşă şi, repezindu-se în stradă, o luă la fugă..

4

— A plecat ? mă întrebă Martha, venind într-o goană, atrasă de zgomotul uşii de la intrare, care fusese trîntită cu atîta violenţă, încît se zguduise toată casa.

— Da, i-am răspuns, a plecat de-a binelea !

— Ei bine, dar ce se-ntîmplă cu prînzul ? întrebă bătrîna menajeră.

— Nu va mai prînzi.

— Şi cina ?

— N-o să mai ia nici cina.

— Cum ? se miră Martha, împreunîndu-şi mîinile.

— Nu, dragă Martha, unchiul n-are să mai mănînce şi nimeni din casa asta n-o să se mai atingă de mîncare de acu' înainte. O să ne pună pe toţi la post, pînă cînd o reuşi să descifreze o veche hîrţoagă, de nedescifrat.

— Doamne, Dumnezeule ! Aşadar, pînă atunci nu ne mai rămîne decît să murim cu toţii de foame !

Cum îl ştiam pe unchiul meu cît era de neclintit în hotărîrile pe care le lua, n-am îndrăznit să-i mărturisesc că ne aştepta o soartă de neînlăturat.

Bătrîna servitoare, înspăimîntată grozav, se întoarse gemînd în bucătărie.

Rămas singur, îmi veni ideea c-ar fi bine să mă duc la Graüben, ca să-i povestesc totul. Dar cum era să părăsesc casa ? Profesorul putea să pice dintr-un moment într-altul. Şi dacă mă striga ? Dacă voia să reînceapă

munca aceasta logogrifică [1], pe care i-ai propune-o zadarnic bătrînului Edip ? [2] Şi dacă eu n-aveam să răspund la chemarea sa, ce se putea întîmpla ?

Cel mai înţelept lucru era, deci, să rămîn. Un mineralog din Besançon ne trimisese tocmai atunci o colecţie de geode silicoase pe care trebuia să le clasez. M-am pus imediat pe lucru. Le-am triat, apoi le-am etichetat, şi am rînduit într-o vitrină toate aceste roci goale, înăuntrul cărora se mişcau mici cristale.

Dar munca aceasta nu mă absorbea. În schimb, vechiul document nu-mi dădea nici mie pace, mă preocupa în mod ciudat. Îmi vîjîia capul şi mă simţeam cuprins de o vagă nelinişte. Presimţeam că foarte curînd se va întîmpla o catastrofă.

După un ceas, toate geodele erau aşezate în ordine. Mă cufundai în fotoliul cel mare de Utrecht, lăsîndu-mi braţele să atîrne în voie şi cu capul lăsat pe spate. Mi-am aprins pipa cu ţeava lungă şi încovoiată, pe a cărei cupă era sculptată o naiadă întinsă alene, şi după aceea m-am distrat urmărind procesul carbonizării, care o transforma pe naiada mea într-o adevărată negresă. Din timp în timp mai trăgeam cu urechea să-mi dau seama dacă nu se aud paşi pe scară. Dar nu se auzea nimic. Unde putea fi unchiul acum ? Mi-l închipuiam alergînd sub frumoşii copaci de pe şoseaua Altona, gesticulînd, izbind cu bastonul cîte un zid, lovind buruienele cu violenţă, decapitînd scaieţii şi tulburînd liniştea berzelor singuratice.

Cum se va întoarce : triumfător sau descurajat ? Cine va învinge pînă la urmă : el sau acest document, al cărui secret va rămîne nedezlegat ? Tot întrebîndu-mă astfel, am luat într-o doară foaia de hîrtie pe care erau înşirate literele acelea de neînţeles, scrise de mine. Şi iar mi-am spus :

„Ce-or fi însemnînd oare ?“

---

[1] A dezlega o ghicitoare, o vorbire neînţeleasă.

[2] Edip — erou mitologic grec, fiul lui Laios, regele Tebei, şi al Iocastei. Potrivit legendei Edip îşi ucide întîmplător tatăl conform prezicerii unui oracol.

Am încercat să grupez în aşa fel literele, încît să formez cuvinte. Dar mi-a fost cu neputinţă. Am reunit cîte două şi cîte trei, şi chiar cîte cinci sau şase litere, dar tot n-am dat de vreun cuvînt cu înţeles. Numai a patrusprezecea, a cincisprezecea şi a şaisprezecea literă formau cuvîntul englezesc *ice*. A optzeci şi patra, optzeci şi cincea şi optzeci şi şasea literă formau cuvîtul *sir*. În sfîrşit, în rîndul al treilea al documentului, am observat cuvintele latineşti *rota, mutabile, ira, nec, arta*.

„Ei, drace, mă gîndeam, aceste ultime cuvinte s-ar părea că-i dau dreptate unchiului în privinţa limbii în care-i scris documentul !“ Poftim, în rîndul al patrulea am ochit şi cuvîntul *luco*, care înseamnă „lemn sacru“ ! E drept că în rîndul al treilea se poate citi cuvîntul *tabiled*, care-i nendoios de origine ebraică, iar în ultimul, cuvintele *mer, arc, mère*, care sînt curat franţuzeşti.

Nu era greu să-ţi pierzi capul ! Patru limbi diferite în aceeaşi frază absurdă ! Ce legătură putea să fie între cuvintele *gheaţă, domn, mînie, crud, lemn sacru, schimbător, mamă, arc şi mare ?*

Numai primul şi ultimul cuvînt s-ar fi putut îmbina uşor, fiindcă nu-i de mirare ca într-un document scris în Islanda să se vorbească de „o mare de gheaţă“. Dar ca să înţelegi de aci restul criptogramei era cu totul altceva.

Mă zbăteam, deci, neputincios, luptînd cu o enigmă de nedezlegat ; creierul mi se înfierbîntase şi, privind foaia de hîrtie, începusem să clipesc des din ochi ; mi se părea că cele o sută treizeci şi două de litere zboară în jurul meu, ca acele dungi luminoase care joacă în faţa ochilor noştri, cînd ni se urcă sîngele la cap.

Eram în prada unei adevărate halucinaţii ; mă înăbuşeam, aveam nevoie de aer. Fără să-mi dau bine seama, am început să-mi fac vînt cu foaia de hîrtie, care-mi trecea regulat pe dinaintea ochilor, cînd pe dos, cînd pe faţă.

Şi ce credeţi : nu mică mi-a fost surpriza cînd, în una din aceste repezi fluturări ale hîrtiei, mi se păru că văd scrise pe dosul ei nişte cuvinte foarte citeţe, cuvinte latineşti, şi printre ele *craterem* şi *terrestre !*

Deodată, mintea mi se lumină ; aceste singure indicaţii mă făcură să întrevăd adevărul ; descoperisem cheia documentului. Pentru a-l înţelege nu era nici măcar nevoie să răstorni foaia şi să-l citeşti pe dos ! Nu. Aşa cum era, aşa cum mi-l dictase unchiul, putea fi silabisit cu uşurinţă. Ingenioasele combinaţii ale profesorului îşi dădeau roadele. Avusese deci dreptate în privinţa orînduirii literelor şi nu greşise cîtuşi de puţin nici în privinţa limbii în care era scris documentul ! Îi mai trebuia o „nimica toată“ ca să poată citi de la un cap la altul această frază latinească, şi acest „flecuşteţ“ mi-l adusese mie întîmplarea !

E lesne de înţeles de ce eram atît de emoţionat ! Mi se împăienjeniseră ochii. Nu mai vedeam nimic. Am întins pe masă foaia de hîrtie. Aşadar, era de ajuns să-mi arunc o privire asupra ei, pentru ca să descopăr secretul.

În sfîrşit reuşii să mă mai liniştesc. Ca să-mi potolesc nervii, îmi impusesem să fac de două ori ocolul odăii şi după ce am urmat această „prescripţie“, m-am cufundat din nou în fotoliul cel mare.

— Să citim ! am strigat, după ce am tras în plămîni o mare cantitate de aer.

Mă aplecai peste masă ; am pus pe rînd degetul pe fiecare literă şi, fără să mă întrerup, fără să şovăi măcar o clipă, am citit cu glas tare întreaga frază.

Dar ce stupoare, ce spaimă m-a cuprins ! Mai întîi am rămas ca trăsnit. Cum ? ! Ceea ce aflasem se îndeplinise ! Să fi avut un om atîta îndrăzneală încît să pătrundă...

— Ah ! strigai eu, sărind ca ars. Nu ! nu ! Nici vorbă. Unchiul meu nu va şti niciodată nimic. Asta i-ar mai lipsi, să afle de o asemenea călătorie ! I-ar veni numaidecît gustul s-o întreprindă şi nimic nu l-ar putea împiedica să plece. E un geolog atît de încăpăţînat ! Ar pleca cu orice risc, chiar dacă ar şti că se-ntîmplă nu ştiu ce ! Ba mai mult, m-ar lua şi pe mine cu el, şi nu ne-am mai întoarce ! Niciodată ! Niciodată !

Mă aflam într-o stare de surescitare greu de descris.

„Nu, nu ! Asta nu se va întîmpla niciodată, mi-am zis eu cu energie, şi fiindcă stă în puterea mea să îm-

piedic ca o astfel de idee să-i vină în minte acestui tiran, o voi face.“ Şi cum, întorcînd pe toate feţele documentul, la un moment dat ar fi putut să descopere şi el — ca şi mine — cheia, m-am hotărît să-l distrug.

În cămin mai ardea puţin foc. Apucai nu numai foaia de hîrtie, ci şi pergamentul lui Saknussemm şi, cu mîinile tremurînde, eram gata să azvîrl totul în foc şi să nimicesc secretul acesta atît de periculos, cînd uşa biroului se deschise şi unchiul meu îşi făcu apariţia.

5

Abia am avut vreme să pun pe masă nenorocitul acela de document.

Profesorul Lidenbrock părea foarte preocupat. Gîndul care-l stăpînea nu-i dăduse pace nici o clipă şi probabil că în timpul plimbării scrutase totul cu de-amănuntul, analizase toată problema, folosise toate resursele imaginaţiei sale ca să născocească ceva şi acum se întorsese să pună în aplicare vreo nouă combinaţie.

În adevăr, se aşează în fotoliul său şi, cu tocul în mînă, începu să aştearnă o serie de formule care semănau cu un calcul algebric.

Îi urmăream mîna tremurîndă şi nu-i pierdeam din ochi nici o mişcare. Oare era posibil să se ivească pe neaşteptate vreun rezultat la care nici nu putea să nădăjduiască? Tremuram fără vreo pricină, fiindcă adevărata şi *singura* combinaţie era descoperită, şi a căuta alta însemna, pur şi simplu, o pierdere zadarnică de vreme.

Timp de trei ore nesfîrşite, unchiul meu a lucrat, fără să spună un cuvînt, fără să ridice măcar capul, ştergînd, refăcînd, şi iarăşi ştergînd, luînd-o de la capăt de o mie de ori.

Ştiam bine că dacă ar fi izbutit să rînduiască aceste litere în toate felurile posibile, ar fi ajuns pînă la urmă să descifreze criptograma. Dar mai ştiam, de asemenea, că numai douăzeci de litere se pot combina în două quintilioane, patru sute treizeci şi două quatralioane nouă sute două trilioane, opt miliarde, o sută şaptezeci şi şase milioane şase sute patruzeci de mii de feluri... Or, în frază erau o sută treizeci şi două de litere, iar aceste o sută treizeci şi două de litere formau, prin combinaţie, un număr uriaş de fraze diferite alcătuite din cel puţin o sută treizeci şi trei de cifre, număr aproape imposibil de numit şi care scapă oricărui calcul.

Eram sigur că nu va putea rezolva problema în felul acesta eroic.

Şi timpul trecea ; se făcuse noapte ; zgomotele străzii se potoliseră, dar unchiul meu tot mai stătea aplecat peste cifre, fără să vadă sau să audă pe cineva, nici măcar pe Martha, femeia asta atît de cumsecade, care întredeschisese uşa întrebîndu-l :

— Domnul va lua cina astă-seară ?

Martha trebui să plece însă, fără nici un răspuns. În ceea ce mă priveşte, după ce m-am stăpînit cîtva timp, am fost cuprins de un somn de neînvins şi am adormit pe marginea canapelei, în timp ce unchiul Lidenbrock tot calcula şi ştergea mereu. Cînd m-am trezit a doua zi, neobositul şi harnicul profesor mai lucra încă. Ochii săi împăienjeniţi, faţa palidă, pometii roşii ai obrajilor, totul mărturisea cît de înverşunat se luptase cu imposibilul, şi în ce oboseală a minţii, în ce strădanie a creierului trebuie să se fi scurs acele ceasuri nesfîrşite.

Starea sa îmi inspira într-adevăr milă. În ciuda imputărilor pe care mă credeam îndreptăţit să i le fac, am fost cuprins de o netăgăduită emoţie. Bietul om era atît de stăpînit de ideea, sa, încît uitase să se şi înfurie. Toate forţele sale vitale erau concentrate asupra unui singur punct, şi, cum ele nu se eliberau prin supapa lor obişnuită, mă temeam ca tensiunea în care se afla să nu-l facă să plesnească dintr-un moment într-altul.

C-un singur gest aş fi putut să-l scap din acest cleşte de fier care îi strîngea ţeasta, c-un singur cuvînt numai ! Dar am tăcut.

Şi doar eram bun din fire. Atunci de ce am rămas mut într-o asemenea împrejurare ? Trebuie să spun c-o făceam chiar spre binele unchiului meu.

„Nu, nu, îmi ziceam eu mereu, nu voi vorbi ! Fiindcă altfel, deîndată ce va afla despre ce-i vorba, va voi să plece într-acolo. Îl cunosc doar : nimic nu l-ar putea opri. Are o imaginaţie vulcanică, şi, pentru a face ceea ce nu au reuşit alţi geologi, ar fi în stare să-şi rişte chiar viaţa. Aşadar, trebuie să tac şi să păstrez secretul pe care din întîmplare l-am descoperit ! A-l da în vileag, ar însemna să-l ucid pe profesorul Lidenbrock ! N-are decît să-l ghicească dacă poate. Nu vreau să-mi reproşez într-o zi că l-am dus la pieire !“

De-ndată ce-am luat hotărîrea asta, mi-am încrucişat braţele şi am aşteptat.

Dar, din păcate, îmi făcusem socotelile fără a prevedea întîmplarea ce avea să aibă loc la numai cîteva ore după aceasta.

Dimineaţa, cînd Martha voi să se ducă la piaţă, găsi uşa de la stradă încuiată. Cheia cea mare lipsea din broască. Cine o scosese ? Nu-ncăpea îndoială că unchiul meu, cînd se întorsese în ajun de la acea precipitată excursie pe care o făcuse.

Urmărea oare vreun scop ? O făcuse din nebăgare de seamă ? Voia să ne supună chinurilor foamei ? Nu cred, căci acest lucru ar fi întrecut orice măsură. Cum ? Martha şi cu mine să cădem victimele unei întîmplări care nu ne privea cîtuşi de puţin ?

Da, chiar aşa era ! Şi deodată mi-am amintit de un lucru care se-ntîmplase cu cîţiva ani în urmă şi de care mă îngrozesc şi azi. În acea perioadă, unchiul meu lucra la marea sa clasificare mineralogică şi, fiindcă stătuse nemîncat patruzeci şi opt de ore, a trebuit ca şi noi trei să respectăm acest regim „ştiinţific“. În ceea ce mă priveşte, m-am ales atunci cu nişte crampe la sto-

mac, care nu erau cîtuşi de puţin distractive pentru un băiat destul de mîncăcios.

Am rămas de aceea încredinţat că vom fi lipsiţi de masa de prînz, aşa cum pierdusem şi cina, cu o seară înainte. Eram totuşi hotărît să rabd ca un adevărat erou şi să nu cedez în faţa chinurilor foamei. Dar buna noastră Martha luă toate lucrurile astea foarte în serios şi era deznădăjduită, biata femeie ! Cît despre mine, imposibilitatea de a părăsi casa mă stingherea mult mai mult. Şi e lesne de înţeles de ce.

În acest timp, unchiul meu lucra mereu, fără răgaz ; se pierdea cu închipuirea în lumea ideală a combinaţiilor, trăia departe de pămînt şi în afara oricăror nevoi pămînteşti.

Către amiază însă, foamea începu să mă chinuie de-a binelea. Martha, în nevinovăţia ei, mîncase în ajun toate proviziile din cămară, aşa că nu se mai găsea nimic în casă. Totuşi, nu mă dădeam bătut. Ba chiar îmi făceam un punct de onoare din acest „eroism".

Sunară şi ceasurile două. Toată situaţia asta devenise ridicolă, mai mult chiar, de nesuferit. Încercam să mă conving că s-ar putea să exagerez importanţa documentului ; că unchiul meu n-o să-i dea atîta crezămînt şi o să vadă că la mijloc e o simplă mistificare. Iar dacă, în cel mai rău caz, ar fi ispitit să înceapă aventura, voi fi în stare să-l împiedic. Îmi spuneam că e posibil să descopere el însuşi cheia „cifrului" şi atunci m-aş alege doar cu un post nedorit !

Toate aceste raţionamente, pe care în ajun le-aş fi respins cu indignare, mi se părură nespus de bune ; am socotit absurd faptul de a fi aşteptat atît de mult şi mă hotărîi să-i spun totul.

Căutam tocmai cum să intru în vorbă cu el, aşa, mai pe de departe, cînd profesorul se ridică şi-şi puse pălăria, gata să plece.

Cum ! Să plece şi să ne lase iarăşi încuiaţi în casă ? Niciodată !

— Unchiule ! exclamai. Dar nu părea să mă fi auzit.

— Unchiule Lidenbrock ! am repetat, ridicînd uşor glasul.

— Ce-i ? făcu el, ca şi cum s-ar fi trezit chiar atunci din somn.

— Ei, dar cheia ?

— Care cheie ? A, cheia de la uşă ?

— Nu, am strigat eu, cheia documentului !

Profesorul mă privi lung pe deasupra ochelarilor ; pesemne că observase ceva neobişnuit pe figura mea, căci mă apucă strîns de braţ şi, fără să poată rosti o vorbă, mă întrebă din ochi. Şi cred că niciodată vreo cerere n-a fost formulată atît de limpede.

Am dat din cap ca să întăresc înc-o dată ceea ce spusesem.

La rîndu-i, el clătină din cap, oarecum compătimitor, ca şi cum ar fi avut de-a face cu un nebun.

Dacă am văzut aşa, am făcut un gest şi mai categoric.

Ochii îi luceau cu o strălucire vie ; mîna-i deveni ameninţătoare.

Discuţia aceasta mută, dusă în asemenea împrejurări, ar fi interesat chiar şi pe spectatorul cel mai nepăsător. Îmi era pur şi simplu frică să mai vorbesc, căci mă temeam ca-n primele clipe de bucurie unchiul meu să nu mă înăbuşe cu îmbrăţişările. Dar insistă atît de mult, încît a trebuit să-i răspund.

— Da, cheia aceea !... Întîmplarea !...

— Ce tot spui ? strigă el cuprins de-o emoţie de nedescris.

— Iată, am continuat eu şi i-am întins foaia pe care scrisesem. Citeşte !

— Dar nu înţeleg absolut nimic ! răspunse el, mototolind foaia de hîrtie.

— Da, n-are nici un înţeles dacă o citeşti de la început, dar ia vezi, nu cumva de la sfîrşit...

Nici nu terminasem bine fraza, că profesorul şi scoase un strigăt, sau, mai precis, un adevărat răcnet ! În cugetul său se făcu deodată lumină ; era transfigurat.

— Ah ! ingeniosule Saknussemm ! strigă el, tu ai scris întîi fraza de-a-ndoaselea ?

Şi repezindu-se la foaia de hîrtie, cu ochi tulburi, cu vocea-i tremurătoare citi tot documentul, începînd de la ultima literă şi ajungînd la prima.

El era conceput în termenii următori :

In Sneffels Yoculis craterem kem delibat
umbra Scartaris Julii intra calendas descende,
audas viator, et terrestre centrum attinges.
Kod feci. Arne Saknussemm

Ceea ce, tradus din această latinească incorectă, înseamnă:

Coboară în craterul de la Yocul din
Sneffels, pe care umbra lui Scartaris vine
să-l mîngîie înainte de calendele lui iulie,
călătorule îndrăzneţ, şi vei ajunge
în centrul Pămîntului. Ceea ce am şi făcut.
Arne Saknussemm

La citirea acestor rînduri, unchiul meu sări în sus, de parcă s-ar fi atins pe neaşteptate de o butelie de Leyda. Îndrăzneala, bucuria şi convingerea îl făceau măreţ. Nu-şi mai găsea o clipă de astîmpăr, se apuca mereu cu amîndouă mîinile de cap ; muta scaunele dintr-un loc într-altul ; strîngea cărţile grămadă ; făcea tot felul de jonglerii cu preţioasele sale geode de te minunai, ori împărţea cîte un pumn în dreapta şi în stînga. În cele din urmă se linişti şi, ca un om sleit din pricina unei prea mari risipe de energie, căzu în fotoliu.

— Cît e ceasul ? întrebă el după cîteva clipe de tăcere.

— Trei, i-am răspuns eu.

— Ia te uită ce repede a trecut vremea ! Mi-e o foame de nu mai pot. Ei, acu' să trecem la masă. Apoi, o să vedem...

— Ce să vedem ?

— O să-mi faci geamantanul.

— Cum ?! strigai eu.

— Şi pe al tău, adăugă neîndurătorul profesor, intrînd în sufragerie.

6

La auzul acestor cuvinte, mă trecu un fior prin tot corpul. Totuşi, m-am stăpînit. Mă silii să par mai liniştit decît oricînd. Numai argumentele ştiinţifice îl puteau opri pe profesorul Lidenbrock de la ce-şi pusese-n gînd. Şi argumente aveam destule, şi încă foarte serioase, pentru a-i dovedi imposibilitatea unei asemenea călătorii. Să pleci spre centrul Pămîntului ! Ce nebunie ! Mi-am rezervat însă pentru un moment mai prielnic această discuţie şi m-am dus să mă îngrijesc de masă.

Cred că-i de prisos să mai redau sudălmile unchiului în faţa mesei goale. Apoi totul se lămuri. Martha îşi recăpătă libertatea de acţiune şi alergă la piaţă să cumpere tot ce trebuia, şi îşi rîndui lucrurile în aşa fel, încît numai după un ceas ne-am astîmpărat foamea şi am putut judeca situaţia mai bine.

În timpul mesei, unchiul meu a fost aproape vesel şi, din cînd în cînd, îi scăpa cîte-o nevinovată glumă de savant. După desert îmi făcu semn să-l urmez în biroul lui.

M-am supus pe dată. El se aşeză la un capăt al mesei sale de lucru, iar eu la celălalt capăt.

— Axel, începu el cu un glas îndeajuns de blînd, eşti un băiat foarte ingenios ; mi-ai făcut un mare serviciu, tocmai cînd, plictisit şi obosit de atîta muncă, eram gata să dau naibii toate aceste încîlcite combinaţii. Unde aş fi rătăcit cu căutările mele ? Nimeni nu poate şti ! Nu voi uita niciodată acest lucru, băiete, şi din gloria pe care o vom dobîndi o să ai şi tu partea ce ţi se cuvine.

„Ei, mi-am zis eu, acum, că e bine dispus, a venit tocmai momentul să discutăm despre această glorie !“...

— Mai înainte de toate, continuă unchiul meu, îţi recomand cea mai strictă discreţie. Ne-am înţeles, nu-i aşa ? În lumea savanţilor sînt destui care mă invidiază şi nu puţini sînt aceia care ar voi din tot sufletul să

întreprindă această călătorie, de care vor începe a bănui cîte ceva abia la întoarcerea noastră.

— Crezi că o să se găsească atîţia îndrăzneţi ? l-am întrebat eu mirat.

— Bineînţeles ; cine ar mai şovăi la gîndul că poate să dobîndească o asemenea faimă ? Dacă documentul ăsta ar fi cunoscut, o armată întreagă de geologi s-ar repezi pe urmele lui Arne Saknussemm !

— Ca să-ţi spun drept, unchiule, e un lucru de care nu sînt chiar atît de convins, căci nimic nu dovedeşte autenticitatea documentului.

— Cum, nici cartea în care l-am descoperit ?

— Bine, să presupunem că însuşi Saknussemm ar fi scris rîndurile acestea ! Dar oare rezultă de aci numaidecît că Saknussemm a întreprins cu adevărat această călătorie şi că acest vechi pergament nu cuprinde în el vreo mistificare ?

Apoi mi-a părut îndeajuns de rău că scăpasem acest ultim cuvînt cam îndrăzneţ. Profesorul îşi încruntă sprîncenele stufoase şi mă temeam să nu fi compromis toată discuţia. Din fericire, nu s-a întîmplat nimic rău. Severul meu interlocutor schiţă un fel de zîmbet şi-mi spuse :

— Asta o să vedem mai tîrziu.

— Ah ! am exclamat puţin jignit ; atunci dă-mi voie, cel puţin, să-mi expun toate obiecţiile cu privire la acest document.

— Vorbeşte, băiete, nu te sfii. Ai toată libertatea să-ţi exprimi părerea. Acu' nu mai eşti nepotul meu, ci un coleg. Începe, dar !

— Ei bine, voiam să te întreb mai întîi ce sînt aceşti Yocul, Sneffels şi Scartaris, de care n-am auzit vorbindu-se niciodată ?

— Nimic mai uşor. Tocmai am primit acum cîtva timp o hartă de la prietenul meu Augustus Petermann, din Leipzig ; nici nu se putea să sosească mai la ţanc. Ad-o încoace. Vezi că e în biblioteca cea mare, în al treilea atlas din rîndul doi, la seria *Z*, despărţitura a patra.

M-am ridicat şi, datorită indicaţiilor sale precise, am găsit atlasul cerut. Unchiul îl deschise şi rosti :

— Iată una din cele mai bune hărţi ale Islandei. A fost întocmită de Henderson, şi, cu ajutorul ei, cred că vom rezolva toate dificultăţile care se vor ivi.

M-am aplecat peste hartă.

— Vezi insula asta ? E formată numai din vulcani, spuse profesorul, şi bagă de seamă că toţi poartă numele de Yocul. În limba islandeză, cuvîntul ăsta înseamnă „gheţar". Or, la latitudinea ridicată a Islandei, majoritatea erupţiilor îşi fac loc printre straturile de gheaţă. De aici vine denumirea de Yocul, care a fost dată tuturor acestor munţi vulcanici de pe insulă.

— Bine, i-am răspuns, dar Sneffels ce-i ?

Nădăjduiam că la această întrebare n-o să primesc nici un răspuns, dar m-am înşelat.

— Urmăreşte-mă pe coasta occidentală a Islandei, reluă unchiul meu. Vezi Reykjavik, capitala ţării ? Da ? Foarte bine ! Urcă de-a lungul nenumăratelor fiorduri care brăzdează aceste ţărmuri roase de apele mării, şi poposeşte puţin sub cel de al şaizeci şi cincilea grad de latitudine. Ce vezi acolo ?

— Un fel de peninsulă care seamănă cu un os descărnat, ce se termină printr-o uriaşă rotulă.

— Comparaţia e justă, băiete. Dar pe această rotulă nu vezi nimic ?

— Ba da, un munte care pare a fi crescut din mare.

— Ei bine, acesta-i muntele Sneffels !

— Sneffels ?!

— Chiar el. E un munte înalt de 5.000 picioare [1], unul dintre cei mai mari de pe insulă, şi care va deveni, cu siguranţă, cel mai renumit vulcan din lumea întreagă, dacă craterul său ajunge în centrul Pămîntului.

— Dar e cu neputinţă ! strigai, înălţînd din umeri, revoltat la culme de o asemenea presupunere.

— Cu neputinţă ! răspunse profesorul Lidenbrock pe un ton aspru. Şi de ce, mă rog ?

— Fiindcă craterul vulcanului e astupat, fără îndoială, de lavă, de roci incandescente, şi atunci...

— Dar dacă e vorba de un vulcan stins ?

---

[1] Măsură englezească. Un picior = 0,324 m.

— Stins ?

— Ei da. În momentul de faţă, numărul vulcanilor activi de pe întreaga suprafaţă a globului nu trece de trei sute, pe cînd numărul vulcanilor stinşi e cu mult mai mare. Or, vulcanul Sneffels este socotit printre aceştia din urmă. Mărturiile istorice pe care le avem consemnează că a erupt doar o dată, în 1229, şi de atunci zgomotele sale subterane s-au potolit încetul cu încetul şi nu mai e socotit printre vulcanii activi.

La aceste deslușiri precise, nu mai aveam ce răspunde şi de aceea m-am grăbit să arăt celelalte puncte obscure, pe care le conţinea documentul.

— Dar cuvîntul Scartaris ce înseamnă, l-am întrebat, şi ce rost au aici calendele lui iulie ?

Unchiul meu se gîndi cîteva minute. Avui o clipă de nădejde, dar numai una, căci, în curînd, iată ce-mi răspunse :

— Ceea ce tu numeşti obscur e pentru mine un lucru limpede. Asta dovedeşte tocmai grija plină de ingeniozitate cu care Saknussemm a vrut să-şi precizeze descoperirea. Sneffels are mai multe cratere şi deci trebuie neapărat să se indice care dintre ele duce spre centrul Pămîntului. Şi atunci, ce a făcut savantul islandez ? A observat că în preajma calendelor lui iulie, adică prin ultimele zile ale lunii iunie, unul din vîrfurile muntelui, şi anume Scartaris, îşi proiecta umbra pînă la gura craterului despre care e vorba, şi a consemnat acest fapt în documentul său. Putea el oare da o indicaţie mai precisă, şi, odată ajunşi în vîrful Sneffelsului, ar fi cu putinţă să şovăim asupra drumului pe care trebuie să-l urmăm ?

Hotărît lucru, unchiul meu avea răspuns la toate.

Vedeam bine că e de nebiruit în ceea ce priveşte interpretarea cuvintelor din vechiul pergament. Am încetat deci să-l mai hărţuiesc în această direcţie şi, cum mai înainte de toate trebuia convins, m-am hotărît să trec la obiecţiunile ştiinţifice, care erau mult mai serioase, după părerea mea.

— Ei, sînt silit să recunosc, i-am spus, că fraza lui Saknussemm e limpede şi nu-ţi poate lăsa nici o urmă de

îndoială. Deci, nu mă îndoiesc că savantul acesta a coborît în fundul vulcanului Sneffels, că a văzut umbra vîrfului Scartaris mîngîind marginile craterului înainte de calendele lui iulie, ba chiar cred că a auzit povestindu-se în legendele din vremea sa că acest crater ducea spre centrul Pămîntului ; dar că ar fi ajuns el însuşi pînă acolo, că ar fi întreprins cu adevărat această călătorie, şi că s-a şi întors — asta nu, în ruptul capului, nu !

— Şi, mă rog, de ce nu ? mă întrebă unchiul meu cu o ciudată ironie.

— Din pricină că toate teoriile ştiinţifice arată în mod evident că o asemenea ispravă e cu neputinţă.

— Toate teoriile spun asta ? păru să se mire profesorul, luînd un aer glumeţ. Ah ! ale naibii teorii ! Cît ne vor stingheri, bietele teorii !

Cu toate că vedeam că-şi bate joc de mine, vorbii mai departe.

— E doar un lucru absolut recunoscut că la fiecare şaptezeci de picioare adîncime sub scoarţa Pămîntului, căldura creşte aproape cu un grad ! Or, admiţînd această proporţionalitate constantă şi, cum raza Pămîntului are cam 1 500 leghe [1], în centrul Pămîntului trebuie să fie o temperatură care depăşeşte două sute de mii de grade. Materiile din interiorul Pămîntului se află deci în stare de gaze incandescente, căci metalele, aurul, platina, rocile cele mai dure nu pot rezista la o asemenea căldură. Şi atunci, n-am dreptul oare să mă îndoiesc că-i cu putinţă să pătrunzi într-un asemenea mediu ?

— Aşadar, Axel, căldura te pune în încurcătură ?

— Desigur. Dacă am ajunge la o adîncime de numai zece leghe, am atinge limita scoarţei pămînteşti şi temperatura ar depăşi 1 300 grade.

— Şi ţi-e frică să nu te topeşti ?

— Te las pe dumneata să hotărăşti, am răspuns îmbufnat.

— Ei, dacă-i aşa, iată ce hotărăsc eu, mi-a răspuns profesorul Lidenbrock, luîndu-şi un aer grav : nimeni — şi deci nici tu — nu poate şti cu siguranţă ce se pe-

[1] Măsură engleză. O leghe = 4,44 km.

trece înăuntrul Pămîntului, dat fiind că noi nu cunoaştem decît a douăsprezecea mia parte din raza lui ; ştiinţa e mereu perfectibilă, şi fiecare teorie este neîncetat înlăturată de o teorie mai nouă. Pînă la Fourier nu s-a crezut oare că temperatura spaţiilor interplanetare scade mereu, iar astăzi nu se ştie că gerurile cele mai mari din stratosferă nu trec de patruzeci sau cincizeci de grade sub zero ? De ce nu s-ar întîmpla acelaşi lucru şi cu căldura dinăuntrul Pămîntului ? De ce adică, la o anumită adîncime, să nu atingă şi căldura o limită staţionară în loc să crească într-atîta, încît să se ridice pînă la gradul de topire al mineralelor celor mai refractare ?

Cum unchiul meu adusese problema pe tărîmul ipotezelor, n-am mai avut ce să-i răspund.

— Ei bine, îţi voi spune că adevăraţii savanţi, printre alţii şi Poisson, au dovedit că dacă înăuntrul Pămîntului ar fi o căldură de două sute de mii de grade, gazele incadescente, care provin din materiile topite, ar dobîndi o asemenea elasticitate, încît scoarţa Pămîntului n-ar putea să reziste şi ar plesni ca pereţii unui cazan sub presiunea vaporilor.

— Asta e părerea lui Poisson, unchiule.

— Sînt de acord, dar e şi părerea altor geologi iluştri, care susţin că interiorul Pămîntului nu-i format nici din gaze, nici din apă, nici din cele mai grele roci pe care le cunoaştem, căci, în acest caz, Pămîntul ar avea o greutate de două ori mai mică.

— Oh ! dar cu ajutorul cifrelor poţi dovedi orice vrei !

— Nu, nu numai cu cifre, băiete, dar şi cu fapte ! Oare nu-i un lucru precis că numărul vulcanilor a scăzut considerabil din primele zile ale Pămîntului ? Şi dacă există, într-adevăr, căldură în centrul Pămîntului, nu se poate trage concluzia că ea tinde să scadă ?

— Unchiule, dacă intri pe tărîmul presupunerilor cred că e inutil să mai discutăm.

— Iar eu îţi spun că părerea mea se sprijină pe părerile unor savanţi şi mai competenţi. Îţi aminteşti de vizita pe care mi-a făcut-o celebrul chimist englez Humphry Davy în 1825 ?

— N-am cum să-mi amintesc, căci am venit pe lume cu nouăsprezece ani mai tîrziu !

— Ei bine, Humphry Davy, fiind în trecere spre Hamburg, a venit să mă vadă. Am discutat îndelung şi, printre alte chestiuni, am confruntat împreună ipoteza pusă de unii că sîmburele intern al Pămîntului ar fi lichid. Şi am fost amîndoi de acord că ipoteza nu poate sta în picioare dintr-un motiv căruia ştiinţa nu i-a găsit încă răspuns.

— Care anume ? l-am întrebat oarecum mirat.

— Acela că această masă lichidă ar fi supusă, ca şi oceanul, atracţiei lunare, şi, în consecinţă, de două ori pe zi s-ar produce fluxuri şi refluxuri interne, care, ridicînd scoarţa Pămîntului, ar da naştere la cutremure de pămînt periodice.

— Dar, unchiule, e un lucru ştiut de toată lumea că suprafaţa globului a fost supusă combustiunii şi cred că ne este îngăduit să presupunem că suprafaţa exterioară s-a răcit, pe măsură ce căldura s-a retras spre centru.

— Eroare, răspunse unchiul meu ; Pămîntul a fost încălzit de către combustiunea de la suprafaţa lui, iar nu cum crezi tu. Suprafaţa sa era formată dintr-o mare cantitate de metale, ca potasiul şi sodiul, care au proprietatea de a se aprinde de la sine, chiar numai în contact cu aerul şi cu apa. Aceste metale au luat foc cînd vaporii atmosferici au căzut pe Pămînt sub formă de ploaie, şi, încetul cu încetul, cînd apele au pătruns printre crăpăturile scoarţei Pămîntului, ele au dat naştere la noi incendii, însoţite de explozii şi erupţii. Faptul acesta ne explică de ce vulcanii erau atît de numeroşi la începutul existenţei Pămîntului.

— Iată o ipoteză ingenioasă ! strigai eu, oarecum fără voia mea.

— Şi pe care Humphry Davy mi-a lămurit-o chiar aci, printr-o experienţă foarte simplă. El a întocmit o bilă metalică, în special din amestecul celor două metale despre care ţi-am vorbit şi care înfăţişa perfect globul nostru ; şi ori de cîte ori picura pe suprafaţa ei o boare fină de apă, ea începea să se umfle, să se oxideze

şi îndată se forma un mic munte ; în vîrful muntelui apărea un crater, care şi erupea încălzind întreaga bilă într-atît, încît n-o mai puteai ţine în mînă.

În adevăr, argumentele profesorului începuseră să mă clatine în convingerile mele, mai ales că le susţinea cu pasiunea şi înflăcărarea ce-l caracterizau.

— După cum vezi, Axel, adăugă el, starea sîmburelui central a dat naştere la diferite ipoteze printre geologi şi din toate cîte se susţin, nimic nu poate fi mai puţin dovedit decît că ar exista acolo o căldură interioară ; după mine, ea nu există şi nici nu poate exista. Dar, la urma urmei, ca şi Arne Saknussemm, vom vedea la faţa locului ce-i adevărat în această chestiune.

— Ei da ! i-am răspuns eu simţindu-mă atras de entuziasmul unchiului meu, da, vom vedea, dacă ne va fi posibil să vedem ceva acolo.

— Şi de ce nu ? Ne putem bizui pe fenomenele electrice, ca să ne lămurim, şi chiar şi pe atmosfera, care, datorită presiunii, poate deveni mai luminoasă pe măsură ce te apropii de centrul Pămîntului.

— Da, da ! Se prea poate să fie şi aşa !

— Asta e sigur, mi-a răspuns triumfător unchiul meu ; dar îţi recomand cea mai deplină tăcere, auzi tu ? Să nu sufli un cuvînt despre tot ce-ai aflat pînă acum, ca nu cumva să afle cineva şi să-i vină ideea de-a ajunge înaintea noastră în centrul Pămîntului.

7

Astfel s-a sfîrşit această memorabilă discuţie, de pe urma căreia mult timp nu mi-am putut reveni. Am ieşit din biroul unchiului meu ameţit şi, cum mi se părea că pe străzile Hamburgului nu-i destul aer ca să-mi vin în fire, m-am îndreptat spre ţărmul Elbei, cu gîndul să

iau vaporul cu aburi care face legătura între oraş şi gara Hamburg.

Eram oare convins de cele ce auzisem ? Nu mă aflam, cumva, sub influenţa dominatoare a profesorului Lidenbrock ? Trebuia oare să iau în serios hotărîrea lui de a porni spre centrul Pămîntului ? Îmi fusese dat să aud speculaţiile nesăbuite ale unui nebun, sau deducţiile ştiinţifice ale unui mare geniu ? În toate acestea, unde se sfîrşea adevărul şi de unde începea eroarea ?

Mă zbăteam, oscilînd între o mie de ipoteze contradictorii şi nu ştiam de care să mă agăţ.

Cu toate că acum entuziasmul începea să-mi cam slăbească, îmi aminteam totuşi destul de bine că în decursul discuţiei fusesem pe deplin convins. De aceea aş fi vrut să plec îndată, ca să nu mai am timp de gîndit. Da, în momentul acela nu mi-ar fi lipsit curajul să-mi fac geamantanul.

Trebuie totuşi să mărturisesc că, după o oră, calmul mi-a revenit, nervii mi s-au destins şi din prăpăstiile adînci ale Pămîntului am ajuns din nou la suprafaţă.

— Ce absurditate, strigai eu, ce neghiobie ! Asta nu-i o propunere de luat în seamă pentru un tînăr cu judecata sănătoasă. Totul nu-i decît o plăsmuire. Probabil că am dormit prost şi am avut un vis urît.

În timpul acesta, tot mergînd pe ţărmul Elbei, am dat ocol oraşului. Am ajuns în port şi am luat-o pe şoseaua Altona. Mă stăpînea un fel de presimţire, o presimţire care de altfel s-a adeverit, căci în curînd o zării pe micuţa mea Graüben, care venea cu pasul sprinten spre Hamburg.

— Graüben, am strigat-o eu de departe.

Fata se opri pe loc — puţin tulburată, îmi închipui — auzindu-se strigată pe nume, pe şoseaua aceea. Din cîţiva paşi am şi fost lîngă ea.

— Axel, îmi spuse ea cu mirare, ai venit, cumva, să mă întîmpini ? E foarte frumos din partea dumitale !

Dar cînd mă privi mai bine, îşi dădu seama uşor că nu prea eram în apele mele şi că mă frămînta ceva.

— Dar ce ai ? mă întrebă ea, întinzîndu-mi mîna.

— Ce am, Graüben ! ? am exclamat eu.

În două secunde şi în trei fraze, frumoasa mea virlandeză fu pusă la curent cu toată situaţia. Ea tăcu timp de cîteva minute. Inima ei bătea oare la fel ca a mea ? Nu ştiu, însă mîna ei a rămas liniştită într-a mea. Am mers vreo sută de paşi, fără să ne spunem nimic.

— Axel, rosti ea, într-un tîrziu.

— Da, scumpa mea Graüben !

— Du-te, va fi o călătorie frumoasă !

La auzul acestor cuvinte, am tresărit.

— Da, Axel, va fi o călătorie demnă de nepotul unui savant. Un om se cuvine să aibă cutezanţă, să se distingă prin ceva, printr-o acţiune măreaţă !

— Cum, Graüben, tu nu mă sfătuieşti să renunţ la o asemenea aventură ?

— Nu, dragul meu Axel, ba mai mult chiar, v-aş întovărăşi bucuroasă, dacă n-aş şti că o biată fată ca mine v-ar fi o povară.

— Spui adevărat ?

— Da, foarte adevărat.

Ah ! femei, inimi veşnic neînţelese ! Cînd nu sînteţi fiinţele cele mai temătoare de pe lume, sînteţi cele mai curajoase ! În toate acţiunile voastre, raţiunea n-are ce căuta. Cum, fetiţa asta mă încuraja să iau parte la expediţie ? Şi nici ea nu s-ar fi temut s-o încerce ? ! Mă îndeamnă s-o fac, deşi mă iubeşte !...

Eram nedumerit şi, de ce să n-o spun, de-a dreptul ruşinat.

— Graüben, am reluat eu, vom vedea dacă şi mîine o să-mi vorbeşti la fel.

— Mîine, Axel, voi spune acelaşi lucru ca şi azi.

Ne-am ţinut tot timpul de mînă, urmîndu-ne drumul într-o adîncă tăcere. Trecusem prin atîtea emoţii în decursul acelei zile, că eram pur şi simplu zdrobit.

„La urma urmei, mă gîndii eu, pînă la calendele lui iulie mai avem încă mult, şi pînă atunci se mai pot întîmpla atîtea evenimente care să-l vindece pe unchiul meu de ideea fixă de a călători sub pămînt."

Se înnoptase de-a binelea cînd am ajuns acasă, în Königstrasse. Mă aşteptam să găsesc casa cufundată în tăcere : pe unchiul culcat, după cum îi era obiceiul, iar

pe menajera Martha ştergînd pentru ultima oară praful în sufragerie. Dar nu ţinusem seama de nerăbdarea profesorului. L-am găsit ţipînd şi agitîndu-se de colo-colo, în mijlocul unei cete de hamali, care descărcau nişte lucruri în curte, în timp ce bătrîna menajeră nu mai ştia unde-i stă capul.

— Dar vino odată, Axel ; grăbeşte-te, nenorocitule ! îmi strigă el, zărindu-mă încă de departe. Că doar mai avem atîtea : valiza ta nu e încă făcută, hîrtiile mele nu sînt puse în ordine, cheia de la geanta mea de voiaj parcă a ascuns-o naiba, că n-o găsesc ; după cum vezi, nici omul care trebuia să-mi aducă ghetrele nu mai vine !...

Am rămas ca trăsnit. Îmi pierise şi glasul. Şi abia de am mai putut îngîna aceste cuvinte :

— Aşadar, plecăm ?

— Da, nenorocitule, şi cînd te gîndeşti că tocmai acum ţi-ai găsit să te duci la plimbare, în loc să fii aici !

— Aşadar, plecăm ? ! am repetat eu cu glas scăzut.

— Da, poimîine, la prima oră a dimineţii.

N-am mai putut să-l ascult şi am fugit în cămăruţa mea.

Nu mai era nici o îndoială. Unchiul meu folosise din plin toată după-amiaza ca să-şi procure o parte din obiectele şi instrumentele necesare călătoriei ; curtea era toată ticsită de scări de frînghie, de frînghii cu noduri, de torţe, de bidoane, de cîrlige de fier, de tîrnăcoape, de bastoane cu vîrful de fier şi de cazmale, pe care abia le-ar fi putut duce zece oameni.

Am petrecut o noapte îngrozitoare. Nici nu se făcuse bine lumină, că am şi auzit pe cineva strigîndu-mă. Eram hotărît să nu deschid uşa cu nici un preţ. Dar cum aş fi putut să rezist acelui glas dulce, care rostea aceste cuvinte : „Scumpul meu Axel ?“

Am ieşit din odaie. Mi-am închipuit că figura mea descompusă, paloarea feţei, ochii înroşiţi de nesomn o vor impresiona pe Graüben şi îi vor schimba gîndurile.

— Ah, scumpul meu Axel, îmi spuse ea, văd că arăţi mai bine şi presupun că odihna din timpul nopţii a avut darul să te calmeze.

— Să mă calmeze !... strigai eu uimit.

M-am repezit la oglindă şi, într-adevăr, nu arătam chiar atît de rău precum bănuisem. Era de necrezut.

— Axel, reluă Graüben, am stat mai mult timp de vorbă cu tutorele meu. E un savant îndrăzneţ, un om de mare curaj, şi cred că-ţi vei aminti totdeauna că sîngele lui curge şi-n vinele tale. Mi-a vorbit de proiectele, de nădejdile lui, şi mi-a arătat pentru ce s-a hotărît să întreprindă această călătorie şi cum speră să-şi atingă scopul. Şi nu mă îndoiesc că va izbîndi. Ah, scumpul meu Axel, cît e de frumos să te devotezi astfel ştiinţei ! Ce glorie îl aşteaptă pe domnul Lidenbrock, şi cînd te gîndeşti că şi tu vei împărtăşi din această glorie, că ea se va răsfrînge şi asupra ta !... La întoarcere, Axel, vei fi un bărbat în toată puterea cuvîntului, egalul său, liber pe părerile, pe acţiunile tale, liber, în sfîrşit, de...

Graüben se roşi şi nu sfîrşi fraza. Vorbele ei mă însufleţiră. Totuşi nu mă puteam obişnui cu gîndul că vom pleca. Am tras-o pe Graüben spre camera de lucru a profesorului.

— Unchiule, am început eu, a rămas deci hotărît că plecăm ?

— Cum ? Te mai îndoieşti ?

— Da' de unde !... i-am răspuns imediat, de teamă să nu-l supăr. Dar aş vrea să te întreb : cine ne zoreşte aşa ?

— Timpul ! Timpul care fuge cu o viteză de necrezut !

— Totuşi, sîntem abia în 26 mai, şi pînă la sfîrşitul lui iunie mai sînt...

— Ei, neştiutorule, oare crezi că se ajunge atît de uşor în Islanda ? Dacă n-ai fi plecat tocmai atunci ca un zănatic, te-aş fi luat cu mine la Biroul danez de voiaj, la Liffender et Comp. Acolo ai fi văzut că nu-i decît o dată pe lună o cursă de vapoare între Copenhaga şi Reykjavik, şi anume, la 22 ale fiecărei luni.

— Ei, şi ?

— Cum, ei şi ? Dacă plecăm la 22 iunie, înseamnă că ajungem prea tîrziu ca să mai putem vedea umbra lui Scartaris proiectîndu-se pe craterul lui Sneffels ! Trebuie, aşadar, să ajungem cît mai degrabă la Copenhaga, pentru a căuta un mijloc rapid de transport. Hai, du-te de-ţi fă valiza !

N-am mai avut ce să-i răspund şi am urcat în camera mea. Graüben veni după mine. Ea îmi orîndui într-o mică valiză obiectele de care aveam nevoie în călătorie. Şi nu arăta mai emoţionată decît dacă ar fi fost vorba de vreo plimbare la Lübeck sau la Helgoland. Aranjîndu-mi lucrurile, mînuţele ei se mişcau, calme, fără să piardă o clipă. Vorbea liniştit şi-mi aducea fel de fel de argumente, pline de înţelepciune, în sprijinul călătoriei noastre. Mă încînta, dar eram furios împotriva ei : Nu o dată, eram gata-gata să-mi ies din sărite, dar ea parcă nici nu băga de seamă, şi, liniştită, continua să-şi vadă de treburile ei. În sfîrşit, fu încătărămată şi ultima curea a valizei. Am coborît la parter.

Toată ziua s-au perindat o mulţime de furnizori, care au adus instrumente de fizică, arme, şi tot felul de aparate electrice.

Buna Martha îşi pierduse capul de atîta treabă.

— Nu cumva a înnebunit domnul ? mă întrebă ea. Am dat din cap, afirmativ.

— Şi te ia şi pe dumneata cu dînsul ?

Am făcut acelaşi semn afirmativ.

— Unde ? mă întrebă ea din nou.

I-am arătat cu degetul în jos, spre pămînt.

— În pivniţă ? ! strigă bătrîna menajeră.

— Nu, i-am spus în cele din urmă, mai jos !

Se lăsase seara. Nu-mi mai dădeam seama de scurgerea timpului.

— Ai grijă ! Mîine dimineaţă, la ora 6 fix plecăm, îmi atrase atenţia unchiul meu.

La ora zece m-am culcat şi, de obosit ce eram, am adormit pe loc.

În timpul nopţii m-au curpins din nou spaimele. Pradă delirului, am visat numai prăpăstii. Mă simţeam strîns de mîna viguroasă a profesorului, tîrît, scufundat, împotmolit în pămînt ! Aveam senzaţia că mă prăbuşesc în adîncimea unor goluri fără fund, cu acea viteză crescîndă pe care o au corpurile lăsate să cadă în spaţiu. Viaţa mea nu mai era decît o continuă cădere.

M-am trezit la ora cinci, rupt de oboseală şi zdrobit de emoţie. Cînd am coborît în sufragerie, unchiul meu şedea la masă şi mînca de zor. Îl priveam aproape cu groază. Cum Graüben era şi ea acolo, n-am mai scos o vorbă. Dar nici de mîncat n-am putut mînca.

La ora cinci şi jumătate se auzi în stradă huruitul unor roţi. La poartă se opri o trăsură mare, care venise să ne ducă la gara Altona. Îndată fu ticsită cu bagajele unchiului meu.

— Dar geamantanul tău ?... mă întrebă el.

— E gata ! răspunsei eu, simţind că mă clatin.

— Atunci grăbeşte-te să-l duci jos, altfel din pricina ta o să pierdem trenul !

M-am lăsat în voia soartei, căci mi se părea c-ar fi zadarnic să mai lupt împotriva ei. Am urcat din nou în camera mea şi, dînd drumul geamantanului să se rostogolească pe treptele scării, m-am luat şi eu pe urma lui.

În clipa aceea, unchiul meu tocmai trecea în mîinile lui Graüben „frînele“ casei. Şi o făcea cu toată solemnitatea ! Frumoasa mea virlandeză îşi păstra liniştea obişnuită. Îşi îmbrăţişă tutorele, dar nu putu să-şi reţină o lacrimă în clipa cînd îmi atinse obrazul cu buzele ei dulci.

— Graüben ! am exclamat eu, gîtuit de emoţie.

— Du-te, scumpul meu Axel, du-te, îmi spuse ea ; îţi laşi acasă logodnica, dar la înapoiere te va aştepta soţia.

Am strîns-o în braţe şi m-am urcat în trăsură. Martha şi Graüben ne adresară un ultim adio din pragul uşii. Apoi, cei doi cai, stîrniţi de chiotul vizitiului, porniră în galop pe şoseaua Altona.

Martha și Graüben ne adresară un ultim adio

8

Altona, o adevărată periferie a Hamburgului, e punctul terminus al liniei ferate care vine dinspre Kiel şi care trebuie să ne ducă spre ţărmurile Beltului. Nu trecuseră nici douăzeci de minute şi am intrat în ţinutul Holstein.

La ora şase şi jumătate, trăsura se opri în faţa gării ; numeroasele colete ale unchiului meu, toate acele voluminoase baloturi, fură de îndată descărcate, transportate, cîntărite, etichetate şi încărcate din nou în vagonul de bagaje, iar la ora şapte şedeam unul în faţa altuia în acelaşi compartiment. Se auzi deodată şuieratul locomotivei şi trenul se puse în mişcare.

Mă resemnasem oare ? Încă nu. Totuşi, aerul proaspăt al dimineţii şi schimbarea continuă a peisajului, din pricina vitezei cu care mergea trenul, mă distrăgeau de la preocupările mele.

Cît despre gîndurile profesorului, cu siguranţă că o luau cu mult înaintea acestui tren, care mergea mult prea încet faţă de nerăbdarea lui.

Eram singuri în vagon, dar nu schimbam o vorbă. Din cînd în cînd, unchiul meu îşi cerceta buzunarele şi geanta de voiaj cu o minuţioasă atenţie. Am tras cu ochiul şi mi-am dat seama că nu-i lipsea nici unul din lucrurile care-i erau necesare pentru a îndeplini ceea ce proiectase.

Printre altele, am zărit o foaie de hîrtie împăturită cu grijă, care purta antetul Legaţiei daneze şi avea semnătura domnului Christiensen, consul la Hamburg şi bun prieten al unchiului meu. Ea trebuia să ne ajute la Copenhaga ca să putem obţine mai uşor recomandările necesare către guvernatorul Islandei.

Am mai zărit de asemenea şi faimosul document, ascuns ca un obiect de mare preţ în cea mai secretă despărţitură a portofelului. L-am blestemat din toată ini-

ma, şi am început din nou să privesc ţinutul prin care treceam.

Era o nesfîrşită înlănţuire de cîmpii, fără cel mai mic farmec, monotone, pline de nămol, dar îndeajuns de fertile : un ţinut foarte propice pentru aşezarea unei reţele feroviare şi adecuat liniilor drepte, atît de căutate de companiile de căi ferate.

Dar această monotonie n-a avut timp să mă obosească, fiindcă, după trei ore de la plecare, trenul se opri la Kiel, la doi paşi de mare.

Cum bagajele noastre fuseseră înregistrate pentru Copenhaga, n-a trebuit să se ocupe nimeni de ele. Cu toate acestea, profesorul le urmări cu o privire îngrijorată în tot timpul cît dură transportul lor pe vapor. De pe punte dispărură repede în fundul calei.

De zorit ce fusese, unchiul meu calculase atît de bine orele de legătură dintre tren şi vapor, încît ne mai rămase o zi întreagă pînă la plecare. Vaporul „Ellenora" nu pornea la drum decît la miezul nopţii. Această nefericită împrejurare declanşă nouă ore de înfrigurată nelinişte, răstimp în care irascibilul călător trimise la toţi dracii administraţia vapoarelor şi a căilor ferate şi guvernele care tolerau asemenea abuzuri. Ba mai mult chiar, a trebuit să-i ţin isonul cînd l-a luat la rost pe căpitanul vaporului „Ellenora". Vroia, nici mai mult nici mai puţin, să-l silească pe căpitan să pună imediat sub presiune vaporul, fără a pierde nici o clipă. Dar căpitanul ridică din umeri şi-l trimise la plimbare !

La Kiel, ca în orice altă parte a Pămîntului, trebuia să-ţi petreci într-un fel ziua... Şi ne-am irosit-o plimbîndu-ne pe malurile înverzite ale golfului, în fundul căruia se ridica orăşelul, parcurgînd pădurile dese ce-i dădeau înfăţişarea unui cuib pitulat într-un mănunchi de ramuri, şi admirînd vilele care aveau fiecare micul lor bazin pentru băi reci. Şi-n chipul acesta, alergînd şi bombănind, am colindat Kielul pînă la ora zece seara.

Cînd ne-am urcat pe bord, ocupîndu-ne cele două paturi aşezate unul deasupra celuilalt în singura cabină

existentă pe vas, rotocoalele de fum ale „Ellenorei“ se desfăşurau spre cer, iar puntea se cutremura de duduitul înfundat al maşinilor.

La zece şi un sfert, ancorele au fost ridicate şi vaporul a început să alunece cu repeziciune pe apele întunecoase ale Marelui Belt.

Noaptea părea de pîclă şi vîntul sufla cu tărie. Marea era agitată. Cîtva timp se mai zăriră în întuneric focurile de pe coastă, iar mai apoi, undeva, un far străluci deasupra valurilor. Doar atîta mi-a rămas în minte din această primă călătorie pe mare.

A doua zi, pe la ora şapte dimineaţa, am debarcat la Korsör, un orăşel aşezat pe coasta apuseană a ţinutului Seeland. Şi-n cea mai mare grabă ne-am suit într-un tren, care ne purtă printr-un ţinut la fel de neted ca şi cîmpiile Holsteinului.

Mai aveam trei ore de călătorie pînă să ajungem în capitala Danemarcei. Unchiul meu nu închisese ochii toată noaptea. În nerăbdarea sa, cred că ar fi fost în stare să împingă vaporul cu picioarele.

La un moment dat, el zări fîşia luminoasă a mării.

— Sundul ! strigă el.

La stînga noastră se înălţa o clădire mare, care semăna cu un spital.

— E un ospiciu de nebuni, ne lămuri unul din tovarăşii noştri de drum.

„Ei, mă gîndii eu, iată un loc unde ar trebui să ne sfîrşim zilele ! Oricît de mare e spitalul ăsta, îmi pare că-i prea mic pentru a cuprinde toată nebunia profesorului Lidenbrock !“...

În sfîrşit, la zece dimineaţa, am pus piciorul în Copenhaga. Am încărcat bagajele într-o trăsură şi am tras la hotelul „Phoenix“, situat în cartierul Bred-Gale. Drumul pînă acolo a durat o jumătate de oră, căci gara e departe, afară din oraş. Unchiul meu n-avu răbdare să se dichisească şi mă trase după el. Portarul hotelului vorbea germana şi engleza, dar profesorul, ca un poliglot ce era, îl întrebă într-o daneză corectă, şi tot în da-

neză îi răspunse şi acest personaj, lămurindu-l unde se află Muzeul de Antichităţi al Nordului.

Directorul acestei ciudate instituţii, unde se găsesc îngrămădite comori de artă nenumărate, după care s-ar fi putut reconstitui istoria Danemarcei, studiindu-se vechile sale arme de piatră, cupele şi bijuteriile sale, era un savant. Domnul profesor Thomson — căci aşa se numea — era prietenul consulului danez din Hamburg.

Unchiul meu avea pentru el o călduroasă scrisoare de recomandaţie. Îndeobşte se ştie că un savant primeşte destul de rău pe un alt savant. Dar, de astă dată, lucrurile se întîmplară cu totul altfel. Domnul Thomson se arătă a fi un om foarte îndatoritor şi făcu o primire cordială nu numai profesorului Lidenbrock, ci chiar şi nepotului său. Nu e nevoie să mai spun că amîndoi am păstrat cel mai strict secret faţă de binevoitorul director al muzeului. Şi l-am făcut să creadă că voiam pur şi simplu să vizităm Islanda ca amatori dezinteresaţi.

Domnul Thomson s-a pus cu totul la dispoziţia noastră, şi-n cea mai mare grabă a mers chiar cu noi pe chei, pentru a găsi un vas gata de plecare.

În sinea mea speram că mijloacele de transport vor lipsi cu desăvîrşire, dar m-am înşelat. O mică goeletă daneză, „Valkyria", trebuia să ridice pînzele la 2 iunie, pornind spre Reykjavik. Căpitanul, domnul Bjarne, se afla chiar pe bord. De bucurie, viitorul său pasager îi strînse cu atîta putere mîinile, că era gata să i le frîngă. Omul acesta cumsecade rămase cam mirat de un asemenea gest. La drept vorbind, găsea că-i un lucru foarte normal să meargă în Islanda, de vreme ce asta era meseria lui. Unchiul meu găsea însă că lucrul acesta-i sublim. Demnul căpitan profită de acest entuziasm, ca să ne ceară un preţ dublu pentru călătorie. Dar noi nu ne-am uitat la asta.

— Marţi, la şapte dimineaţa, să fiţi pe bord, ne-a spus domnul Bjarne, după ce băgă în buzunar un teanc respectabil de dolari.

I-am mulţumit domnului Thomson pentru grija pe care o arătase faţă de noi şi ne-am întors la hotelul „Phoenix".

— Straşnic ! Totul merge straşnic de bine ! repeta unchiul meu. Mare noroc am avut c-am găsit gata de plecare corabia asta ! Acu' hai să mîncăm şi apoi vom merge să vizităm oraşul.

Ne-am dus la Kongens-Nye-Torw, o piaţă în formă neregulată, unde se află un post păzit de două tunuri în poziţe de tragere, dar care-s atît de vechi, că nu sperie pe nimeni. In apropiere, la nr. 5, era un restaurant francez, o ospătărie ţinută de un bucătar pe nume Vincent ; am mîncat îndeajuns de bine pentru preţul modest de patru mărci de persoană.

Apoi am simţit o bucurie copilărească să colind oraşul ; unchiul se lăsă în voia mea, urmîndu-mă la pas, dar, la drept vorbind, nu dădu atenţie la nimic, nici palatului regal, care nu era cine ştie ce, nici frumosului pod din secolul al şaptesprezecelea, care se arcuieşte peste canal, chiar în faţa muzeului, nici uriaşului cenotaf [1] al lui Torwaldsen, împodobit cu îngrozitoare picturi murale şi care cuprinde în interior operele acestui sculptor statuar, nici castelului Rosenborg, ca o cutie de bomboane, aşezat într-un parc destul de drăguţ, nici minunatei clădiri a Bursei, în stilul Renaşterii, nici clopotniţei formată din cozile înlănţuite a patru dragoni de bronz, şi nici marilor mori de pe meterezuri, ale căror aripi uriaşe se umflau ca pînzele unei corăbii în bătaia vîntului ce venea dinspre mare.

Ce încîntătoare plimbări aş fi făcut spre port, în tovărăşia frumoasei mele virlandeze ! Nu ne-am mai fi săturat privind vasele cu două punţi şi fregatele care dormeau liniştite sub învelitoarele lor roşii, şi am fi tot mers pe malurile înverzite ale strîmtorii, prin desişurile umbroase, în mijlocul cărora stă pitită citadela ale cărei tunuri îşi întind gîturile negre printre ramurile de soc şi de sălcii !

---

[1] Monument ridicat în onoarea unei personalităţi decedate, pe un mormînt gol, fără a conţine trupul celui mort.

Dar vai, biata mea Graüben era acum atît de departe ! Oare puteam spera s-o mai revăd vreodată ?

Unchiul meu, care nu dădea nici o atenţie acestor privelişti încîntătoare, se opri deodată, atras peste măsură de o clopotniţă care-şi înălţa silueta în insula Amak, cartierul sud-vestic al Copenhagăi.

Mi-a poruncit să-mi îndrept paşii în această direcţie ; ne-am îmbarcat pe un vaporaş cu aburi, care făcea cursele pe canaluri şi, în cîteva minute, am acostat la cheiul Dock-Yard.

După ce am străbătut cîteva străzi înguste. unde ne-a fost dat să vedem nişte ocnaşi îmbrăcaţi în pantaloni pe jumătate galbeni, pe jumătate cenuşii, care munceau sub bîtele păzitorilor, am ajuns în faţa bisericii „Vor-Frelsers". Această biserică n-avea nimic deosebit. Dar clopotniţa ei destul de înaltă atrăsese atenţia profesorului şi iată din ce pricină : începînd de la platformă, o scară circulară exterioară îi înconjura săgeata, desfăşurîndu-şi spiralele către cer.

— Hai să urcăm ! mi-a spus unchiul.

— Dar dacă ne vine ameţeală ? am obiectat eu.

— Cu atît mai mult ; trebuie să ne obişnuim.

— Totuşi...

— Hai, grăbeşte-te, că n-avem vreme de pierdut !

Trebuia să-l ascult. Un gardian, care locuia în partea cealaltă a străzii, ne dădu o cheie şi urcuşul începu.

Unchiul mi-a luat-o înainte, cu pasul sprinten. Îl urmam cu groază, căci mi se învîrtea capul, să-mi plîngi de milă, nu altceva. N-aveam nici îndrăzneala vulturilor, şi nici nervii lor tari.

Cît timp am urcat în interiorul clopotniţei, totul a mers cum a mers, dar după o sută cincizeci de trepte, cînd am ajuns la platformă şi aerul m-a izbit drept în faţă, am înţeles că acum vine partea cea mai grea a urcuşului. Şi într-adevăr, de aci începea scara aeriană, sprijinită numai de o rampă şubredă, şi ale cărei trepte, din ce în ce mai înguste, păreau că urcă spre infinit.

— N-o să pot urca niciodată ! am exclamat eu.

— Nu cumva eşti fricos ? Urcă ! Urcă odată, mă îndemna, necruţător, profesorul.

A trebuit să-l urmez, agăţîndu-mă de ce întîlneam în cale, ca să nu cad. Aerul mă ameţea ; simţeam cum oscilează clopotniţa în bătaia vîntului. De teamă, mi se muiaseră picioarele şi începusem să urc în genunchi, apoi pe burtă. La un moment dat am închis ochii, căci simţeam cum mă cuprinde ameţeala din pricina înălţimii.

În cele din urmă însă, mai mult tîrît de unchiul meu, am ajuns lîngă sfera de metal din vîrful clopotniţei.

— Priveşte, mi-a spus el, priveşte cu atenţie, trebuie să te deprinzi cu prăpăstiile, trebuie să iei lecţii de înălţime.

Am făcut ochii mari. Jos, casele se zăreau mici de tot şi turtite, de parcă s-ar fi zdrobit în cădere, pierzîndu-se într-o ceaţă fumurie. Pe deasupra capului meu treceau nori despletiţi şi, printr-un curios fenomen optic, mi se părea că aceştia stau pe loc, în timp ce clopotniţa, sfera de metal şi cu mine ne roteam în spaţiu cu o viteză fantastică. În zare, de-o parte se întindea cîmpia înverzită, iar de alta, marea, care strălucea viu în bătaia razelor de soare.

Strîmtoarea Sundului se întindea pînă la promontoriul înalt al Elsenorului, desfăşurîndu-şi cîteva pînze albe, adevărate aripi de goeland [1], iar în ceaţa dinspre răsărit se ondulau coastele abia estompate ale Suediei. Toată această imensitate mi se învîrtea în faţa ochilor şi mă ameţea.

Totuşi a trebuit să mă ridic, să stau drept şi să privesc. Prima mea lecţie împotriva ameţelii a durat nu mai puţin de o oră. Cînd în cele din urmă îmi fu îngăduit să cobor şi să ating cu piciorul pavajul solid al străzilor, mă cocîrjasem de tot.

— Mîine urcăm din nou, îmi spuse profesorul.

Şi într-adevăr, cinci zile în şir am repetat acest exerciţiu împotriva ameţelii şi, vrînd, nevrînd, mărturisesc că am făcut progrese simţitoare în arta „de a contempla priveliştile de la înălţime“.

---

[1] Specie de pescăruşi.

Sosi și ziua plecării. Încă din ajun, binevoitorul domn Thomson ne adusese stăruitoare scrisori de recomandație pentru Caronul Trampe, guvernatorul Islandei, pentru domnul Pictursson, ajutorul episcopului, și pentru domnul Finsen, primarul orașului Reykjavik. La rîndu-i, unchiul meu îi mulțumi cu cele mai călduroase strîngeri de mînă.

În ziua de două, la ora șase dimineața, prețioasele noastre bagaje fură urcate pe bordul „Valkyriei". Căpitanul ne conduse la niște cabine destul de strîmte și așezate sub un fel de streașină.

— Avem vînt favorabil ? întrebă unchiul meu.

— Excelent, răspunse căpitanul Bjarne ; un vînt dinspre sud-est. Ieșim din Sund în larg cu toate pînzele sus.

Cîteva minute mai tîrziu, goeleta se pregăti să-și înalțe mizena, brigantina, cabasul catargului și papagalul și ieși din strîmtoare cu pînzele umflate în vînt. După o oră capitala Danemarcei părea că se scufundă în valurile îndepărtate, iar „Valkyria" aluneca pe lîngă coasta Elsenorului.

În starea de nervozitate în care mă aflam, așteptam să zăresc dintr-o clipă într-alta umbra lui Hamlet rătăcind pe terasa legendară.

„Sublim nebun, mi-am spus, fără-ndoială că tu ne-ai aproba ! Ba poate că ai merge chiar cu noi, pînă în centrul Pămîntului, ca să găsești o soluție veșnicei tale îndoieli !"

Dar pe străvechile ziduri nu apăru nimic. De altfel, castelul este mult mai tînăr decît eroicul prinț al Danemarcei. El servește astăzi drept locuință, ce-i drept somptuoasă, omului care stă de pază la această Strîmtoare a Sundului, prin care trec în fiecare an 15 000 de vase aparținînd tuturor națiunilor.

În curînd, castelul din Krongborg se pierdu în ceață, și după puțin dispăru și turnul Helsinborg, care se

înălța pe țărmul suedez. De astă dată, goeleta se aplecă ușor spre briza care bătea dinspre Strîmtoarea Cattegat.

„Valkyria" era o foarte bună corabie cu pînze, dar de la un asemenea vas nu știi niciodată la ce să te aștepți. Ea transporta la Reykjavik cărbuni, articole de menaj, vase, îmbrăcăminte de lînă și o încărcătură de grîu. Echipajul se compunea din cinci danezi, care erau de ajuns ca s-o manevreze.

— Cît o să dureze călătoria ? îl întrebă unchiul meu pe căpitan.

— Vreo zece zile, dacă nu ne întîmpină vînturile dinspre sud-vest în Strîmtorile Feroë.

— Dar în sfîrșit, cum să vă spun, s-ar putea întîmpla să se producă și întîrzieri foarte mari ?

— Nu, domnule Lidenbrock ; fiți liniștit, vom ajunge la timp.

Spre seară, goeleta ocoli Capul Skagen pe la capătul nordic al Danemarcei, traversă în timpul nopții și Strîmtoarea Skager-Rak, atinse extremitatea Norvegiei pe la Capul Lindness și intră în Marea Nordului.

După două zile am putut vedea coastele Scoției aproape de înălțimile de la Peterheade, și de aci, „Valkyria" se îndreptă spre Feroë, trecînd printre Insulele Orcade și Seethland.

În curînd, goeleta noastră fu încolțită de valurile puternice ale Atlanticului ; ea trebui să navigheze în zigzag, pentru a ocoli vîntul care bătea dinspre nord și, cu mare greutate, atinse Insulele Feroë.

În ziua de 8, căpitanul recunoscu insula Myganness, situată la extremitatea cea mai de răsărit a acestor insule, și chiar din acel moment îndreptă goeleta spre Capul Portland, situat pe coasta meridională a Islandei.

Trecerea oceanului s-a făcut fără vreun accident mai însemnat. Eu am suportat destul de bine toate toanele și încercările mării ; în schimb, unchiul meu, spre marea lui deznădejde și spre și mai marea lui rușine, a fost mereu bolnav.

Din această cauză n-a putut să-l descoase pe căpitanul Bjarne asupra muntelui Sneffels, asupra mijloacelor de

comunicaţie, sau a posibilităţilor de transport, ci a trebuit să amîne aceste explicaţii pînă în momentul sosirii, petrecîndu-şi tot timpul în cabina ale cărei încheieturi trosneau din pricina tangajului puternic al vasului. Şi se cuvine să mărturisesc că-şi merita oarecum soarta.

În ziua de 11 am ajuns în dreptul Capului Portland. Timpul senin ne îngăduia să zărim Myrdals Yokul, vulcan care domina tot peisajul. Capul era alcătuit dintr-o stîncă tristă şi singuratică, cu povîrnişuri repezi, înfiptă de-a dreptul într-un ţărm nisipos.

„Valkyria" se ţinea departe de coastă şi luneca spre vest, urmărită de numeroase cîrduri de balene şi rechini. În curînd apăru o stîncă imensă, străpunsă dintr-o parte în alta, şi de care valurile spumoase ale mării se loveau cu furie. Erau Insulele Westman care păreau că ieşiseră din ocean, ca o semănătură de stînci pe o cîmpie lichidă. Din această clipă, goeleta îşi luă viteză, pentru a ocoli, la distanţa cuvenită, Capul Reykjaness, care formează vîrful occidental al Islandei.

Cum marea era foarte agitată, unchiul meu n-a putut să se urce pe punte, pentru a admira în voie aceste coaste zdrenţuite, bătute de vînturile dinspre sud-vest.

După patruzeci şi opt de ore, goeleta reuşi să se smulgă din mijlocul unei furtuni care o silise să gonească cu pînzele strînse şi cîrmaciul reperă spre răsărit baliza care marca vîrful Capului Skagen, ale cărui stînci periculoase se prelungesc trecînd pe lîngă insule pe o mare distanţă. Pe bord veni un pilot islandez şi, după trei ore, „Valkyria" ancora în apele Golfului Faxa, în dreptul oraşului Reykjavik.

Profesorul putu, în sfîrşit, să iasă din cabina sa, puţin palid, puţin slăbit, dar plin de entuziasm şi cu o privire în care se putea citi satisfacţia.

Toată populaţia oraşului se strînsese pe chei, deoarece era foarte interesată să asiste la sosirea unui vas care aducea mărfuri pentru fiecare.

Unchiul meu se grăbea să părăsească închisoarea sa plutitoare, ca să nu spunem spitalul său. Dar mai înainte de-a părăsi puntea goeletei, el mă trase spre proră

şi întinzînd degetul înspre partea nordică a golfului, îmi arătă un munte înalt, cu două vîrfuri, un con dublu, acoperit de zăpezi eterne.

— Iată Sneffelsul ! strigă el. Sneffelsul !

Apoi îmi recomandă, cu un gest, să păstrez cu sfinţenie secretul şi coborî în barca care-l aştepta. L-am urmat şi în curînd am pus piciorul pe pămîntul Islandei.

Mai întîi ne-a întîmpinat un om foarte arătos şi îmbrăcat într-o uniformă de general. De fapt, nu era decît un simplu magistrat, guvernatorul insulei, domnul baron Trampe în persoană. Profesorul îl recunoscu dintr-o ochire. Îi dădu scrisorile din Copenhaga şi imediat se încinse între ei o scurtă discuţie în limba daneză, la care eu — e lesne de înţeles — rămăsei absolut străin. După această primă întrevedere, baronul Trampe se puse în întregime la dispoziţia profesorului Lidenbrock.

Unchiul meu fu de asemenea primit cu multă amabilitate şi de primar, domnul Finsen, care arăta la fel de milităros ca şi guvernatorul, datorită uniformei, dar care era la fel de paşnic, atît prin temperamentul cît şi prin felul său de comportare...

Pe ajutorul episcopului, domnul Pictursson, nu l-am găsit acasă ; era plecat într-o inspecţie episcopală în nordul ţinutului, aşa că a trebuit să renunţăm deocamdată de a-i fi prezentaţi. În schimb, am făcut cunoştinţă cu domnul Fridriksson, profesor de ştiinţe naturale la şcoala din Reykjavik, un om fermecător şi al cărui concurs ne-a fost foarte preţios. Acest modest savant, care nu vorbea decît islandeza şi latina, veni să-şi ofere serviciile în limba lui Horaţiu şi dintru început am simţit că eram făcuţi pentru a ne înţelege. De altfel, a fost singura persoană cu care am putut discuta pe îndelete în timpul şederii mele în Islanda.

Din cele trei încăperi care alcătuiau locuinţa sa, acest om minunat ne puse la dispoziţie două camere şi în curînd ne-am văzut instalaţi cu toată sumedenia de bagaje, care au cam uimit pe locuitorii oraşului Reykjavik.

— Ei, Axel, începu unchiul meu, ce-a fost mai greu a trecut !

— Cum ce a fost mai greu ?! strigai eu.

— Desigur, căci acum nu ne mai rămîne decît să coborîm.

— Dacă o iei aşa, ai dreptate ; dar, în sfîrşit, după ce vom fi coborît, îmi închipui că va trebui să urcăm iarăşi...

— Oh ! de asta n-am grijă. Haide, căci n-avem timp de pierdut. Eu mă duc la bibliotecă. Poate mai găsesc ceva manuscrise de ale lui Saknussemm, pe care m-aş bucura să le consult.

— Atunci. eu mă duc să vizitez oraşul. Nu vii şi dumneata ?

— O, asta mă interesează mai puţin ! Ceea ce mă atrage în Islanda nu se află deasupra pămîntului, ci dedesubt...

Am ieşit, hoinărind la voia întîmplării.

Dar ca să te rătăceşti pe cele două străzi ale Reykjavikului era un lucru destul de greu, aşa că n-am mai fost silit să întreb pe unde e drumul folosind limbajul gesturilor, care te expune la destule neplăceri.

Oraşul se înşira de-a lungul coastei, între două coline, pe un teren îndeajuns de jos şi plin de mlaştini. O imensă masă de lavă topită îl acoperă dintr-o parte şi coboară spre mare, în terase destul de dulci. În celălalt capăt se întinde vastul Golf Faxa, mărginit la miazănoapte de uriaşul gheţar Sneffels.

În port nu era ancorată decît „Valkyria". De obicei, vasele de pescuit engleze şi franceze poposesc în larg ; dar acum se aflau pe coastele răsăritene ale insulei, căci era tocmai vremea pescuitului.

Cea mai lungă dintre cele două străzi ale Reykjavikului e paralelă cu ţărmul şi aci locuiesc negustorii şi precupeţii, în nişte cabane de lemn, construite din bîrne roşii, aşezate orizontal. Cealaltă stradă, situată mai spre vest, se îndreaptă spre un mic lac aflat între casele epis-

copului şi ale altor persoane de seamă care n-au nimic de-a face cu negoţul.

Colindînd aceste locuri posomorîte şi triste am zărit pe ici, pe colo cîte un petic de iarbă decolorată, de parcă ar fi fost un covor vechi de lînă, uzat de atîta întrebuinţare. Ba am dat şi peste un soi de livadă cu zarzavaturi. Cartofii, varza sau salata ar fi putut să încapă foarte bine pe o masă de pitici. Cîteva micşunele palide încercau de asemenea să soarbă, avide, puţin soare.

Către mijlocul străzii, am dat de un cimitir înconjurat de un zid de pămînt şi în care era loc berechet. Apoi am mai făcut cîţiva paşi şi am ajuns la casa guvernatorului, o cocioabă în comparaţie cu primăria din Hamburg, dar un adevărat palat faţă de colibele populaţiei islandeze.

Între micul lac şi oraş se înălţa biserica, clădită în stil protestant şi construită din pietre calcinate, care se extrag chiar din adîncul vulcanilor. Clădirea avea acoperişul de ţigle roşii şi cînd sufla vîntul puternic dinspre apus, nu mai încape îndoială că ţiglele se împrăştiau în toate direcţiile, spre marele regret al credincioşilor.

Ceva mai departe, pe un mic deal, am zărit şcoala comunală ; de la gazda noastră am aflat mai tîrziu că acolo se învaţă ebraica, engleza, franceza şi daneza, patru limbi din care, spre ruşinea mea, nu cunoşteam nici o iotă. Dintre cei patruzeci de elevi, pe care-i număra acest mic colegiu, cu siguranţă că aş fi fost coada cozii şi nu s-ar fi găsit nimeni să mă socotească demn de a dormi cu ei în acel soi de dulapuri cu două despărţituri, unde o fiinţă plăpîndă s-ar sufoca chiar din prima noapte.

În trei ore am vizitat nu numai oraşul, ci şi împrejurimile. Aspectul general era ciudat de trist : oriunde-ţi aruncai ochii, nu vedeai nici un arbore, nici o vegetaţie. Pretutindeni întîlneai numai colţii ascuţiţi ai

rocilor vulcanice. Colibele islandeze sînt făcute din pămînt şi turbă şi au pereţii înclinaţi spre interior. Parcă ar fi nişte acoperişuri aşezate de-a dreptul pe pămînt. Numai că aceste acoperişuri sînt nişte livezi destul de rodnice... Datorită căldurii din locuinţe, iarba creşte aici destul de bine, iar cînd vine vremea, e cosită cu multă grijă. De nu s-ar proceda aşa, animalele domestice ar paşte chiar pe aceste locuinţe înverzite !...

În timpul plimbării mele, am întîlnit puţini localnici. La întoarcere, am luat-o pe strada comercială ; aci am văzut că cea mai mare parte a populaţiei era ocupată cu uscarea, sărarea şi încărcatul morunilor, cel mai însemnat articol de export. Bărbaţii păreau zdraveni, dar greoi, blonzi, aducînd cu nemţii, cu privirea visătoare, simţindu-se oarecum în afara omenirii, bieţi exilaţi, izgoniţi pe acest pămînt îngheţat, pe care s-ar fi cuvenit ca natura să-i înzestreze cu însuşirile eschimoşilor de vreme ce îi osîndea să trăiască la hotarul cercului polar ! Am aşteptat, în zadar, să surprind un zîmbet pe faţa lor : cînd se întîmpla cîteodată să rîdă, rîdeau printr-un soi de contractare involuntară a muşchilor feţei, dar de zîmbit nu zîmbeau niciodată.

Purtau o bluză dintr-o ţesătură groasă de lînă neagră, cunoscută în ţările scandinave sub numele de „vadmel", o pălărie cu boruri mari, nişte pantaloni cu vipuşcă roşie şi-o bucată de piele îndoită în chip de încălţăminte.

Femeile, cu înfăţişare tristă şi resemnată, aveau trăsături îndeajuns de plăcute, dar fără nici o expresie ; erau îmbrăcate cu o bluză şi o fustă de „vadmel" de culoare închisă ; fetele purtau cozile împletite pe cap şi deasupra acestei pieptănături se afla o mică bonetă de tricou cafenie, iar nevestele erau îmbrobodite cu o basma colorată, peste care se înălţa o coafă de pînză albă.

După o plimbare plăcută, m-am întors la locuinţa domnului Fridriksson, unde l-am găsit pe unchiul meu stînd de vorbă cu gazda.

10

Masa era gata. Profesorul Lidenbrock înghiţi cu lăcomie toată mîncarea, căci dieta la care fusese supus fără voie pe vapor îi transformase stomacul într-o prăpastie fără fund. Bucatele acestea, pregătite mai mult după bucătăria daneză decît după cea islandeză, n-aveau nimic deosebit, dar gazda noastră, mai curînd islandeză decît daneză, îmi reaminti de eroii ospitalităţii antice. Şi ne simţeam acasă la el mai bine chiar decît el însuşi.

Conversaţia a decurs în limba islandeză, pe care unchiul meu o amesteca cu germana, iar domnul Fridriksson cu latina, pentru ca să pot înţelege şi eu despre ce-i vorba, şi se învîrtea în jurul unor chestiuni ştiinţifice, cum şade bine unor savanţi. Dar profesorul Lidenbrock păstra o rezervă exagerată şi, la fiecare cuvînt, citeam în ochii săi recomandarea ce mi-o făcea ca nu cumva să divulg secretul proiectelor noastre.

La început, domnul Fridriksson aduse vorba despre cercetările unchiului meu la biblioteca oraşului.

— Ei, biblioteca dumneavoastră ! exclamă profesorul. N-are decît cărţi desperecheate, pe nişte rafturi aproape goale !...

— Cum ? îi răspunse domnul Fridriksson, dar noi avem peste 8 000 de volume şi o mare parte din ele sînt cărţi preţioase şi rare ; ba unele lucrări sînt scrise în vechea limbă scandinavă. Şi nu ne lipsesc nici noutăţile, căci Copenhaga ne aprovizionează în fiecare an.

— Şi unde sînt aceste 8 000 de volume ? Că eu nu le-am prea văzut !...

— O, domnule Lidenbrock, sînt răspîndite în toată ţara ! În bătrîna noastră insulă de gheaţă, oamenii au gustul studiului ! Nu există un fermier sau un pescar să nu ştie carte şi să nu citească. Nu-i oare mai bine ca toate cărţile astea, în loc să mucegăiască îndărătul unui grilaj de fier, departe de privirile curioase ale

cititorilor, să se uzeze de prea mult citit ? Ele trec din mînă în mînă, sînt răsfoite, citite şi recitite şi adeseori nu se întorc în rafturile lor decît după vreun an sau doi.

— Bine, bine, da' pînă atunci ce fac străinii ? !... întrebă unchiul meu cu oarecare supărare.

— Ce să facă ? Străinii nu-şi au la ei acasă bibliotecile lor ? Şi-apoi, principalul lucru e să dăm ţăranilor noştri posibilitatea de a se instrui. Cum v-am mai spus, islandezii au în sînge setea de învăţătură. De altfel, în 1 816, noi am fondat o societate literară care merge bine şi azi. Şi nu puţini sînt savanţii străini care socotesc că-i o cinste să facă parte din ea. Această societate publică nenumărate cărţi destinate educaţiei compatrioţilor noştri şi aduce ţării reale servicii. Dacă aţi accepta să vă număraţi printre membrii corespondenţi ai societăţii noastre, să ştiţi, domnule Lidenbrock, că ne-aţi face o deosebită plăcere.

Deşi făcea parte din vreo sută de societăţi ştiinţifice, unchiul meu primi invitaţia cu o amabilitate de care domnul Fridriksson fu de-a dreptul mişcat.

— Acum, reluă el, vă rog să-mi spuneţi ce cărţi speraţi să găsiţi în biblioteca noastră, căci s-ar putea să vă dau chiar eu unele lămuriri.

Îl priveam pe unchiul meu cu coada ochiului. Şovăia să răspundă. Întrebarea islandezului era în strînsă legătură cu proiectele sale. Totuşi, după cîteva momente de gîndire, se hotărî să vorbească :

— Domnule Fridriksson, spuse el, aş vrea să ştiu dacă printre lucrările vechi nu aveţi vreuna scrisă de Arne Saknussemm.

— Arne Saknussemm ? răspunse profesorul din Reykjavik. Vă referiţi la acel savant din secolul al XVI-lea, care a fost un mare naturalist, un mare alchimist şi un tot atît de ilustru călător ?

— Întocmai.

— Una din gloriile literaturii şi ştiinţei islandeze ?

— Precum spuneţi.

— Cel mai de seamă om dintre toţi ?

— Sînt de acord.

— Şi a cărui îndrăzneală era la înălţimea geniului său ?

— Văd că-l cunoaşteţi foarte bine.

Unchiul meu nu-şi mai încăpea în piele de bucurie auzind că i se vorbeşte astfel despre eroul său. Îl mînca din ochi pe domnul Fridriksson.

— Dar lucrările sale ? întrebă el.

— Ah ! lucrările sale ! Din păcate nu le avem.

— Cum, tocmai în Islanda ?

— Nu-s nici în Islanda şi nici în altă parte.

— Şi din ce pricină ?

— Pentru că Arne Saknussemm a fost persecutat ca eretic, şi, în 1 573, lucrările sale au fost arse la Copenhaga de mîna călăului.

— Foarte bine ! Straşnic ! strigă unchiul meu, spre marea indignare a profesorului islandez.

— Cum ? ! făcu acesta.

— Ei da ! Acu' totul se explică, totul se înlănţuieşte, totul e limpede, şi înţeleg de ce Saknussemm, pus la index şi silit să-şi ascundă tot mereu descoperirile sale geniale, a trebuit să-şi camufleze într-o criptogramă complicată secretul...

— Despre ce secret vorbiţi ? întrebă repede domnul Fridriksson.

— Un secret care... despre care... se bîlbîi unchiul meu.

— Aveţi cumva vreun document de-al lui ? reluă gazda noastră.

— Nu... Făceam numai o presupunere.

— Aha, înţeleg !... răspunse domnul Fridriksson care, văzînd tulburarea unchiului meu, avu bunul simţ de a nu mai insista. Sper, adăugă el, că nu veţi părăsi insula noastră fără a-i cerceta bogăţiile mineralogice ?

— Desigur, se grăbi unchiul meu să-i răspundă, dar eu vin cam tîrziu ; probabil că mulţi alţi savanţi au trecut înaintea mea pe aici...

— Da, domnule Lidenbrock ; lucrările domnilor Olafsen şi Povelsen, executate din ordinul regelui, studiile lui Troïl, misiunea ştiinţifică a domnilor Gaimard şi Robert pe bordul vasului francez „La Recherche“ [1] şi, acum în urmă, observaţiunile unor savanţi îmbarcaţi pe fregata „La Reine-Hortense“ au contribuit foarte mult la cunoaşterea Islandei. Dar, vă rog să mă credeţi, mai sînt încă multe de făcut.

— Sînteţi sigur ? întrebă unchiul meu cu un aer nevinovat, străduindu-se să-şi potolească strălucirea ochilor.

— Absolut sigur ! Cîţi munţi, cîţi gheţari, cîţi vulcani puţin cunoscuţi nu-şi aşteaptă cercetătorii !... Nu mai departe decît acest munte care se înalţă la orizont. Priviţi-l ! E Sneffelsul.

— Ah ! făcu unchiul meu, Sneffelsul ?

— Da, unul din vulcanii cei mai curioşi şi al cărui crater este foarte rar vizitat.

— E stins ?

— Da, e stins de mai bine de 500 de ani.

— Ei bine, răspunse unchiul meu, abia stăpînindu-se să nu sară în sus de bucurie, vreau să-mi încep studiile geologice cu acest Seffel... Fessel... cum spuneaţi că se numeşte ?

— Sneffels, îl corectă minunatul domn Fridriksson.

Acest crîmpei de conversaţie, susţinut în latineşte, l-am înţeles în întregime, şi abia puteam să-mi ţin rîsul, văzîndu-l pe unchiul meu, care nu-şi mai încăpea în piele de satisfacţie, cum încerca să ia o mutră nevinovată, ce numai bine semăna cu rînjetul unui diavol bătrîn.

— Da, da ! Cuvintele dumneavoastră m-au convins ! reluă el. Vom încerca să ne urcăm pe acest Sneffels, şi poate chiar să-i studiem craterul !

---

[1] „La Recherche“ a fost trimis în 1825 de amiralul Duperré pentru a da de urmele unei expediţii pierdute a lui Blosseville şi a vasului „Lilloise“, de la care nu s-au primit veşti. (n.a.)

— Îmi pare foarte rău, răspunse domnul Fridriksson, că ocupaţiile mele nu-mi permit să lipsesc nici o clipă, căci altfel v-aş fi însoţit cu plăcere spre propriul meu folos.

— Oh, nu, nu ! răspunse repede unchiul meu ; nu vrem să stingherim pe nimeni, domnule Fridriksson ; vă mulţumim din toată inima. Prezenţa unui om de ştiinţă ca dumneavoastră ne-ar fi fost foarte utilă, dar dacă nu vă îngăduie îndatoririle profesionale...

Îmi place să cred că-n nevinovăţia sufletului său islandez, gazda noastră n-a înţeles cîtuşi de puţin ironiile răutăcioase ale unchiului meu.

— Sînt cu totul de părerea dumneavoastră, domnule Lidenbrock, a zis el, să începeţi cu acest vulcan. O să culegeţi aici o bogată recoltă de observaţii curioase. Dar, spuneţi-mi, vă rog, pe unde vă gîndiţi să ajungeţi la Peninsula Sneffels ?

— Pe mare, traversînd golful. E calea cea mai scurtă.

— Fără îndoială, dar o să vă fie cu neputinţă.

— De ce ?

— Fiindcă n-avem nici măcar o singură barcă la Reykjavik.

— Ei, drăcie !

— Nu vă rămîne decît s-o luaţi de-a lungul coastei. Drumul e mai lung şi va dura mai mult, dar e mai interesant.

— Bine. Însă ne trebuie o călăuză.

— Tocmai am una pe care pot să v-o recomand.

— E un om de nădejde, isteţ ?

— Da, e un locuitor chiar din peninsulă. E un vînător foarte îndemînatic şi de care cred că veţi rămîne mulţumit. De altfel vorbeşte perfect limba daneză.

— Şi cînd aş putea să-l văd ?

— Dacă vreţi, chiar mîine.

— De ce nu astăzi ?

— Fiindcă abia mîine soseşte în oraş.

— Pe mîine deci, răspunse unchiul meu, suspinînd

Această importantă discuţie se încheie după cîteva clipe şi profesorul german mulţumi călduros profesorului islandez.

În timpul cinei, unchiul aflase o seamă de lucruri însemnate, şi printre altele, povestea lui Saknussemm, pricina pentru care scrisese documentul misterios, faptul că gazda nu-l va însoţi în expediţia sa, şi că, începînd de a doua zi, o călăuză pricepută va fi oricînd gata la ordinele sale.

11

Seara făcui o scurtă plimbare pe coastele Reykjavikului şi mă întorsei acasă devreme, pentru a mă culca în patul meu din scînduri butucănoase, unde adormii adînc.

Cînd m-am trezit, l-am auzit pe unchiul meu perorînd în camera alăturată. M-am sculat şi am trecut repede dincolo.

Vorbea în limba daneză cu un om înalt, vînjos şi bine legat. Flăcăul acesta părea să aibă o putere neobişnuită. Ochii săi adînciţi în fundul capului, care era destul de mare şi naiv, mi-au părut inteligenţi. Erau albaştri, mari, visători. Pe umerii de atlet îi cădeau nişte plete lungi, care ar fi părut roşcate chiar şi în Anglia. Băştinaşul acesta avea mişcări mlădioase, dar îşi vîntura foarte puţin braţele, ca un om care nu cunoştea sau dispreţuia limbajul gesturilor. Toată făptura lui dezvăluia un temperament de un calm desăvîrşit, care nu putea fi luat drept nepăsare, ci ca o dovadă a liniştii ce-l stăpînea. Simţeai că nu cerea nimic nimănui, că nuncea după bunul său plac, şi că, în lumea aceasta, filozofia sa nu putea fi clintită de ceva şi nici tulburată.

Am ghicit nuanţele acestui caracter, după felul cum islandezul asculta vorbăria înflăcărată a interlocuto-

rului său. Stătea cu braţele încrucişate, nemişcat în faţa nenumăratelor gesturi ale unchiului meu şi cînd voia să nege un lucru, îşi întorcea capul de la stînga la dreapta, iar cînd încuviinţa ceva, îşi înclina capul, dar atît de puţin, încît pletele abia i se mişcau. Acest om mi se părea că întrupează economia mişcărilor împinsă pînă la zgîrcenie. Văzîndu-l, cu siguranţă că nu i-ai fi ghicit niciodată meseria ; era neîndoios că acesta nu-şi putea speria vînatul, dar mă întreb cum îl nimerea oare ?

M-am lămurit însă pe deplin cînd domnul Fridriksson îmi spuse că acest om liniştit nu era decît un vînător de eideri, păsări al căror puf constituie cea mai mare bogăţie a insulei.

În adevăr, nu e nevoie să faci o risipă prea mare de mişcări pentru a culege puful de raţă.

În primele zile ale verii, femela eiderului — o varietate frumoasă de raţă — îşi durează cuibul printre stîncile fiordurilor, care dantelează coasta. După ce-l meştereşte, ea îl tapisează cu pene fine, pe care şi le smulge de pe burtă. Vînătorul, sau mai bine zis negustorul, aşteaptă pînă ce cuibul e gata şi apoi vine şi-l ia. Iar femela e nevoită să-şi reînceapă lucrul.

Ea căptuşeşte de atîtea ori cuibul, pînă ce nu-i mai rămîne pe piept nici o urmă de puf. După aceea vine rîndul masculului să-şi smulgă puful. Dar cum puful gros şi ţeapăn al acestuia n-are nici o valoare comercială, vînătorul nu se mai osteneşte să-i fure aşternutul, ci-l lasă să termine cuibul. Femela îşi depune ouăle, le cloceşte şi ies puii. În anul următor, operaţia de recoltare a pufului urmează aceeaşi cale...

Şi cum eiderul nu-şi alege stîncile abrupte pentru a-şi dura cuibul, ci mai curînd cele orizontale şi uşor accesibile, care se pierd în mare, vînătorul nostru îşi putea exercita meseria fără prea mare osteneală. Era, cum s-ar zice, un fermier care nu trebuie nici să semene, nici să secere recolta, ci numai s-o culeagă !...

Acest om serios, flegmatic şi liniştit se numea Hans Bjeeke şi fusese recomandat, după cum se ştie, de dom-

nul Fridriksson. El avea să fie călăuza noastră. Cît de mult contrasta felul său de a fi cu acela al unchiului meu !

Totuşi s-au înţeles de minune. Nici unul din ei n-a stat la tocmeală ; unul era gata să accepte ceea ce i se oferea, iar celălalt era gata să dea tot ce i se cerea. Nicicînd o învoială nu s-a încheiat cu atîta uşurinţă.

Potrivit înţelegerii, Hans îşi lua obligaţia să ne conducă la satul Stapi, aşezat pe coasta de miazăzi a Peninsulei Sneffels, chiar la poalele vulcanului. Pînă acolo erau cam 22 de mile, pe care unchiul meu socotea că le facem în două zile.

Dar cînd află că era vorba de mile daneze, adică de 24 000 picioare, fu silit să refacă toate calculele şi, ţinînd seama că drumurile erau puţine şi grele, prelungi termenul la şapte-opt zile de mers.

Ni s-au pus la dispoziţie patru cai : doi pentru noi, iar alţi doi pentru bagaje. Hans, conform obiceiului, urma să meargă pe jos. Cunoştea această parte a coastei ca pe propriul său buzunar şi făgădui că ne va duce pe drumul cel mai scurt.

Învoiala pe care o făcuse cu unchiul meu prevedea că îndatoririle lui nu luau sfîrşit în momentul cînd soseam la Stapi. Hans urma să rămînă mai departe în serviciul nostru, atîta timp cît vor cere lucrările ştiinţifice, plătindu-i-se în schimb suma de trei rixdali [1] pe săptămînă. Dar în angajament era prevăzut în mod expres, ca o condiţie *sine qua non*, că această sumă îi va fi numărată în fiecare sîmbătă seara.

Plecarea fu fixată la 16 iunie. Unchiul meu vru să-i dea vînătorului o arvună, dar acesta refuză categoric.

— Efter, spuse el.

— După aceea, mă lămuri profesorul.

Îndată ce se încheie tîrgul, Hans se retrase.

— Ce om extraordinar ! strigă unchiul meu. Şi nici măcar nu bănuieşte ce-i rezervă viitorul, ce glorie îl aşteaptă !

---

[1] Rixdal — pe vremea aceea, 16 franci francezi şi 98 centime. (n.a.)

— Aşadar, o să meargă cu noi pînă în...

— Da, Axel, pînă în centrul Pămîntului.

Pînă la plecare mai aveam 48 de ore. Spre marea mea părere de rău acest scurt răgaz l-am folosit pentru ultimele preparative ; atît eu cît şi unchiul ne-am pus mintea la contribuţie, pentru a rîndui obiect cu obiect, în modul cel mai bun cu putinţă, aparatele de o parte, iar uneltele şi alimentele, fiecare în cîte un colet separat. În total aveam patru grupe de lucruri.

Instrumentele pe care le-am luat cu noi erau :

1. Un termometru centigrad, gradat pînă la 150 grade, ceea ce mi se părea prea mult sau insuficient. Era prea mult în cazul cînd căldura ambiantă trebuia să se urce pînă acolo, în care caz ne-am fi copt. Şi era insuficient, dacă ar fi fost vorba să măsurăm temperatura izvoarelor sau a altor materii topite.

2. Un manometru cu aer comprimat, care putea să ne indice presiunile mai mari decît ale atmosferei de la nivelul oceanului. În adevăr, barometrul obişnuit n-ar fi fost suficient, căci presiunea atmosferică urma să crească proporţional cu coborîrea noastră în adîncul Pămîntului.

3. Un cronometru construit de firma Boissonnas-fiul din Geneva, pus perfect la punct după meridianul din Hamburg.

4. Două busole de înclinaţie şi declinaţie magnetică.

5. O lunetă pentru diferite observaţii în timpul nopţii.

6. Două aparate Ruhmkorff [1] care, cu ajutorul unui curent electric, dădeau o lumină foarte bună, sigură, şi care nu te stingherea.

---

[1] Aparatul Ruhmkorff constă dintr-o pilă Bunzen pusă în acţiune cu ajutorul bicromatului de potasiu, care n-are nici un miros ; o bobină de inducţie pune electricitatea produsă de pilă în contact cu o lanternă de o formă cu totul specială ; în această lanternă se găseşte o serpentină de sticlă unde s-a făcut vid şi în care rămîne numai un reziduu de gaz carbonic sau de azot. Cînd aparatul funcţionează, acest gaz devine luminos, produ-

În afară de acestea aveam două carabine Purdley More et Co. şi două revolvere Colt. Pentru ce luasem şi arme cu noi ? Bănuiesc că nu exista vreun temei să ne temem nici de sălbatici şi nici de animale sălbatice. Dar unchiul meu părea că ţine la arsenalul lui la fel de mult ca şi la instrumentele sale, mai ales la o cantitate serioasă de fulmicoton inalterabil la umezeală, şi a cărui putere de explozie e cu mult superioară celei a prafului de puşcă obişnuit.

Ultimele constau din două tîrnăcoape, două cazmale, o scară de mătase, trei bastoane cu vîrf de fier, o secure, un ciocan, o duzină de piroane şi cîrlige de fier, şi frînghii lungi, cu noduri. Din păcate, nu încăpeau într-un colet, căci scara avea singură o lungime de 300 picioare.

În sfîrşit erau şi proviziile ; coletul nu era mare, dar îndeajuns de serios, căci conţinea carne conservată şi pesmeţi pentru cel puţin şase luni. Singurul lichid pe care-l aveam era rachiul de ienupăr ; apă nu luasem de fel, în schimb nu ne lipseau bidoanele, căci unchiul meu punea mare nădejde pe izvoarele subterane. Şi cu toate obiecţiile pe care i le adusesem cu privire la calităţile şi temperatura unei astfel de ape, de care nici măcar nu eram siguri c-o s-o găsim, el rămase neînduplecat. Pentru a completa lista exactă a articolelor noastre de călătorie, voi nota o farmacie portativă conţinînd foarfeci, atele pentru fractură, o bucată de bandaj, feşe şi comprese, plasture, un lighenuş pentru scursul sînge-

---

cînd o lumină albicioasă şi continuă. Pila şi bobina sînt aşezate într-un sac de piele, pe care călătorul îl poartă în bandulieră. Lanterna, aşezată în exterior, luminează îndeajuns de puternic întunericul cel mai profund ; ea îţi permite să te aventurezi, fără teama vreunei explozii, în mijlocul celor mai inflamabile gaze şi nu se stinge nici sub cursul celor mai adînci ape. Ruhmkorff este un savant şi un fizician foarte priceput. Marea sa descoperire e bobina de inducţie, cu care se poate produce electricitate de înaltă tensiune. În 1864, el a obţinut premiul cincinal de 50.000 franci, pe care Franţa îl instituise pentru cea mai ingenioasă aplicaţie a electricităţii. (n.a.)

lui, tot soiul de lucruri groaznice şi o serie de flacoane cu dextrină, alcool pentru răni, acetat de plumb lichid, eter, oţet şi amoniac, fel de fel de medicamente de o folosinţă dubioasă ; în sfîrşit substanţele necesare pentru aparatele Ruhmkorff.

Unchiul n-a uitat să-şi ia provizia de tutun, praf de puşcă şi iască, precum şi o cingătoare de piele, pe care-o purta peste mijloc şi unde se găsea o cantitate suficientă de monezi de aur, de argint şi bancnote.

Tot în coletul cu unelte erau puse şi şase perechi de ghete solide, impermiabilizate printr-o unsoare de gudron şi de gumă elastică.

— Aşa cum sîntem încălţaţi şi echipaţi, nu văd nici un motiv să nu putem merge oricît de departe, îmi spuse unchiul.

Ziua de 14 am folosit-o în întregime pentru aranjarea acestor obiecte. Seara am luat masa la baronul Trampe, împreună cu primarul din Reykjavik şi cu doctorul Hyaltalin, medic renumit. Domnul Fridriksson nu se afla printre invitaţi şi am aflat abia mai tîrziu că era în dezacord cu guvernatorul într-o chestiune de administraţie şi că din pricina asta nu se întîlneau. Ca urmare, n-am avut prilejul să înţeleg nici măcar o iotă din tot ceea ce s-a discutat la acest dineu semioficial. Am observat numai că unchiul meu vorbea tot timpul...

A doua zi, în 15, toate preparativele erau gata. Gazda noastră îi făcu o plăcere nespusă profesorului, dăruindu-i o hartă a Islandei, care era incomparabil mai bună decît aceea a lui Henderson. Era întocmită de Olaf Nikolas Olsen, la scara de $\frac{1}{480.000}$ şi publicată de societatea literară islandeză, după lucrările geodezice ale domnului Scheel Frisac, şi după ridicările topografice ale domnului Bjorn Gumlangsonn. Pentru un mineralog era o piesă preţioasă.

Ultima seară am petrecut-o plăcut, discutînd prieteneşte cu domnul Fridriksson, pe care începusem să-l simpatizez foarte mult. Nu ştiu ce s-a întîmplat cu un-

chiul meu, dar în ce mă priveşte, după aceea am dormit foarte agitat.

La ora cinci dimineaţa am fost trezit de nechezatul a patru cai, care tropăiau sub fereastra mea. M-am îmbrăcat în grabă şi am coborît în stradă. Hans tocmai sfîrşea încărcatul bagajelor, ca să zicem aşa, fără să se mişte. Lucra cu o îndemînare neobişnuită, în timp ce unchiul meu, făcea mai multă gălăgie decît treabă, dar călăuza părea că se sinchiseşte prea puţin de sfaturile lui.

La ora 6 totul era gata. Domnul Fridriksson ne-a strîns mîinile. Unchiul meu i-a mulţumit din inimă în limba islandeză, pentru binevoitoarea sa ospitalitate. La rîndu-mi, am îngînat cît am putut mai bine în latineşte un salut cordial. Apoi am încălecat, iar domnul Fridriksson, o dată cu ultimele sale cuvinte de rămas bun, mi-a zvîrlit şi acest vers al lui Virgiliu, care parcă fusese scris anume pentru noi, călători nesiguri, porniţi la drum :

Et quacumque viam dederit fortuna sequamur [1].

12

Am pornit pe o vreme posomorîtă, dar constantă. Nu aveam să ne temem nici de călduri insuportabile, nici de ploi păgubitoare. Era o vreme numai bună pentru călătorie.

Plăcerea de a străbate călare o ţară necunoscută mă făcea să fiu bine dispus la începutul acestei călătorii. Eram stăpînit de bucuria fără de margini a excursionistului, care se simte liber şi plin de dorinţe. Şi parcă

[1] Şi ne vom urma drumul, oricum o da norocul.

Unchiul meu părea un centaur
cu șase picioare

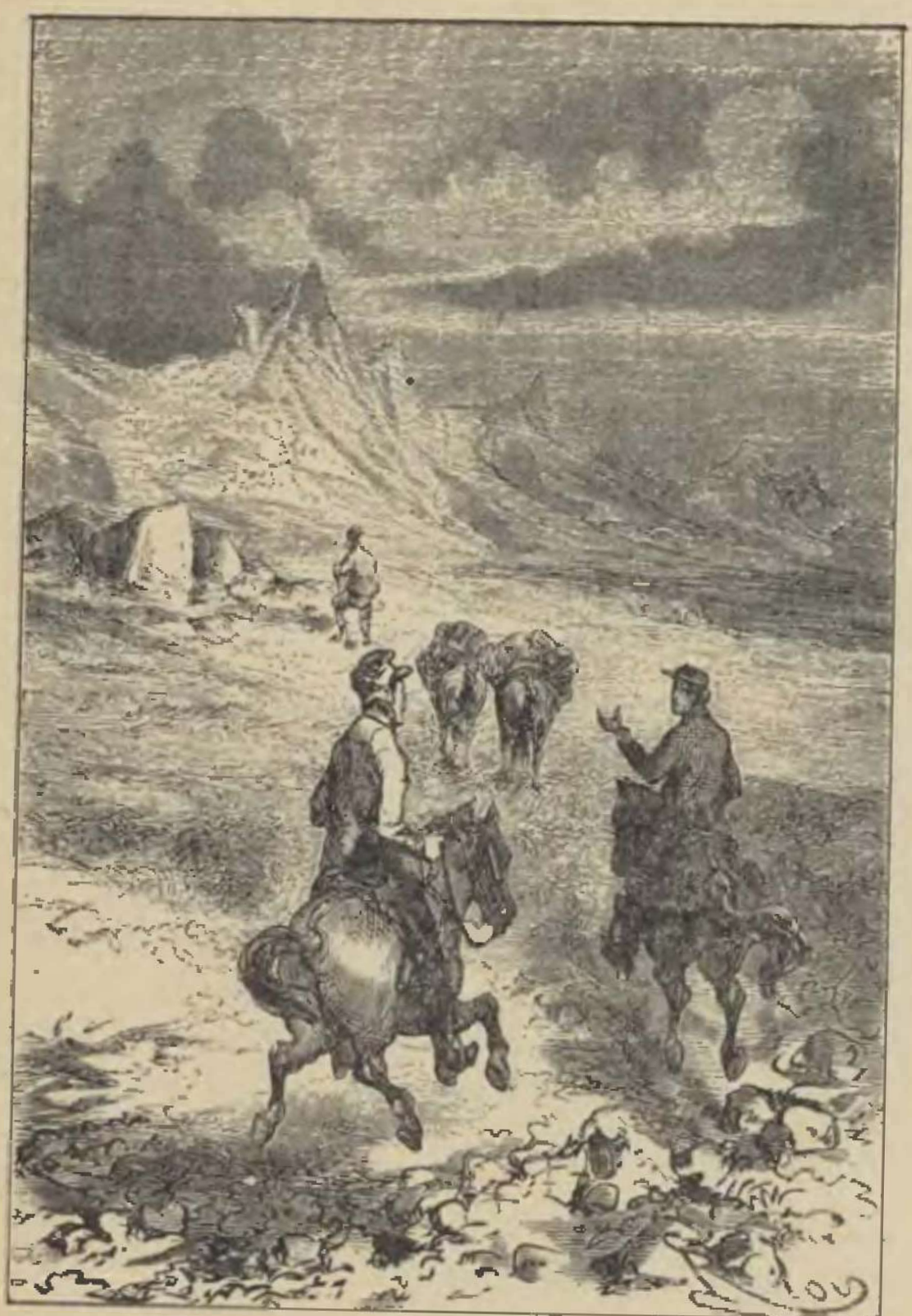

începeam să mă resemnez, să accept toată această poveste...

„De altfel, îmi spuneam, ce risc eu ? Să călătoresc prin ţara cea mai ciudată ! Să urc un munte renumit ! Şi, în cazul cel mai rău, să cobor în fundul unui crater stins ! Desigur că acest Saknussemm n-a făcut altceva. Cît despre existenţa unei galerii care ar duce spre centrul Pămîntului, e curată născocire ! O imposibilitate ! Să luăm deci din această expediţie partea cea bună, fără să ne tocmim !"

Cu aceste gînduri am părăsit Reykjavikul.

În frunte mergea Hans, cu un pas iute, egal şi neîntrerupt. După el urmau cei doi cai încărcaţi cu bagajele noastre, pe care nu trebuia să-i conducă nimeni. Unchiul meu şi cu mine veneam la urmă şi, drept să vă spun, nu ne şedea prea rău pe animalele care erau mici, dar voinice !

Islanda e una dintre cele mai mari insule ale Europei ; are o suprafaţă de 1400 de mile şi numără numai 60 000 de locuitori.

Geografii au împărţit-o în patru, iar noi trebuia să traversăm aproape de-a curmezişul acea parte a ţării care purta numele de Ţara Sfertului din Sud-Vest, „Sudvestr Fjordungr".

Ieşind din Reykjavik, Hans o apucă pe un drum paralel cu coasta. Am străbătut nişte păşuni sărăcăcioase, care se căzneau să pară verzi ; dar, din păcate, reuşeau să fie mai mult galbene, ofilite. La orizont, în ceţurile dinspre răsărit, se estompau vîrfurile aspre ale masivilor trahitici. Din cînd în cînd, unele petice de zăpadă concentrau lumina difuză, reflectînd-o pe versantul culmilor îndepărtate. Unele vîrfuri, care se înălţau mai îndrăzneţe, străbăteau norii cenuşii şi apăreau din nou deasupra vaporilor mişcători, asemenea unor stînci răsărite în mijlocul cerului.

Deseori aceste lanţuri de stînci golaşe formau un soi de colţ ce înainta spre mare, muşcînd astfel din păşune ; dar rămînea totdeauna loc destul pentru trecere. De altfel, caii noştri îşi alegeau instinctiv locurile cele mai

priincioase, fără a-şi încetini mersul. Datorită acestui fapt, unchiul n-avea nici măcar consolarea de a-şi îndemna calul cu gura sau cu biciul ; oricît ar fi vrut, împrejurările nu-i îngăduiau să fie nerăbdător... Nu-mi puteam stăpîni rîsul, cînd îl vedeam ditamai omul călărind pe un cal mic, cu picioarele lui lungi atîrnînd pînă la pămînt, de părea un centaur cu şase picioare...

— Ce dobitoace cumineţi ! exclamă el. Ai să-ţi dai seama, Axel, că nu există pe lume alt animal mai deştept decît calul islandez. Nici zăpezile, nici furtunile, nici drumurile impracticabile, nici stîncile, nici gheţarii, nimic nu-l opreşte. E curajos, se mulţumeşte cu puţin, şi-i sigur. Nu păşeşte niciodată greşit şi nici nu are toane. Dacă întîlneşte vreun rîu sau vreun fiord — şi o să le întîlnim, fii sigur — ai să-l vezi cum se aruncă în apă, fără nici o şovăială, de parcă ar fi o amfibie, ajungînd cît de repede poate pe malul celălalt ! De aceea, să nu-l hărţuim ; să-l lăsăm în voie şi vom face împreună cele zece leghe pe zi.

— Nu, zău, răspunsei eu, dar călăuza ?

— O, nu-mi fac nici o grijă ! Oamenii aceştia merg fără să bagi măcar de seamă. Se mişcă atît de puţin, încît n-au cum să obosească. De altfel, la nevoie, o să-i dau calul meu. Dacă n-o să fac puţină mişcare, curînd o să mă apuce cîrceii. Mîinile le mai mişc eu, dar trebuie să am grijă şi de picioare.

Înaintam totuşi cu paşi repezi. Regiunea era aproape pustie. Ici-colo, cîte o fermă izolată, cîte o „boër“ [1] singuratecă, din lemn şi pămînt, sau din bucăţi de lavă, îţi apărea în cale, ca un cerşetor, pe marginea unui şleau desfundat. Colibele astea dărăpănate păreau că cerşesc mila trecătorilor, şi nu lipsea mult să le şi dăm de pomană. În regiunea prin care treceam, şoselele şi chiar cărările lipseau cu desăvîrşire, iar vegetaţia, oricît de încet creştea, tot ştersese repede urmele rarilor călători.

Totuşi, această parte a insulei, situată la doi paşi de capitală, era socotită a fi una dintre regiunile cele mai

[1] Boër — casă ţărănească islandeză. (n.a.)

locuite şi mai fertile. Aşa că vă puteţi închipui cum arătau regiunile mai pustii decît pustiul acesta... Cu toate că făcusem un drum bunicel, de aproape jumătate de milă, n-am văzut nici un fermier în pragul colibei sale, şi nici un păstor sălbatic păscîndu-şi vreo turmă mai puţin sălbatică decît el. Zărirăm doar cîteva vaci şi oi lăsate de capul lor. „Dacă aşa stăteau lucrurile aici, mă gîndeam eu, oare cum or fi arătînd regiunile frămîntate, răscolite de forţele eruptive, de exploziile vulcanice şi de zguduirile subterane ?“

Dar nu trebuia să mă grăbesc, căci ne era dat să le cunoaştem mai tîrziu... Totuşi, consultînd harta lui Olsen, am văzut că le ocoleam, de vreme ce mergeam de-a lungul coastei şerpuitoare. În adevăr, marile convulsii vulcanice se concentraseră, îndeosebi, în interiorul insulei ; acolo, straturile orizontale ale rocilor suprapuse — care se numesc „trapp“ în limba scandinavă — straturile trahitice, erupţiile de bazalt, de tuf calcaros şi poros ale tuturor conglomeratelor vulcanice, scurgerile de lavă şi de porfir incandescent au dat naştere unui ţinut de o neînchipuită urîţenie. Nu mă îndoiam cîtuşi de puţin de spectacolul care ne aştepta la Peninsula Sneffels, unde se arătau în toată grozăvia lor urmele acestei răzvrătiri a naturii, care a produs aici un haos de nedescris.

După două ore de mers am ajuns în tîrgul Gufuns, căruia i se mai zicea şi „Aoalkirkja“ sau Biserica principală.

Tîrgul ăsta nu-i oferă călătorului nimic deosebit. E o aşezare de numai cîteva case, care în Germania abia ar alcătui un cătun. Hans a făcut aci un popas de o jumătate de oră. Luă parte la prînzul nostru frugal, răspunzînd prin „da“ sau „nu“ la întrebările unchiului meu, cu privire la felul drumului. Cînd fu întrebat în ce loc se gîndea să ne petrecem noaptea, răspunse scurt :

— La Gardär.

M-am uitat pe hartă pentru a afla ce-i acest Gardär. Era un tîrguşor pe malul fiordului Hval, la patru mile de Reykjavik. I-am întins unchiului meu harta.

— Numai patru mile ! făcu el. Patru mile din douăzeci şi două. Frumoasă plimbare, n-am ce zice !

Tocmai se pregătea să-i facă o observaţie lui Hans, dar acesta, fără să-i răspundă, o luă din nou înaintea cailor şi-o porni la drum.

Trei ore mai tîrziu, tot străbătînd păşunile acoperite de iarbă ofilită, am ocolit fiordul Kollaf pentru că drumul era mult mai uşor şi mult mai scurt decît dacă am fi traversat golful. În curînd am intrat într-un „pingstaoer", care nu era altceva decît centrul de jurisdicţie comunală Ejulberg. Venisem tocmai la ceasul cînd clopotul ar fi trebuit să sune de amiază, dacă bisericile islandeze ar fi fost aşa de bogate ca să aibă un orologiu ; însă ele semănau foarte mult cu credincioşii lor, care n-au ceasornice şi, de altfel, nici nu le simt nevoia.

Aici am lăsat caii să se mai odihnească şi apoi, apucînd pe un drum îngust, între un lanţ de coline şi mare, am ajuns fără să ne oprim la „aoalkirkja" din Brantär şi după încă o milă, la Saurböer „annexia", biserica anexă, aşezată pe malul sudic al fiordului Hval.

Se făcuse ora patru după-amiază şi-n acest răstimp străbătusem patru mile.

Fiordul era aici de cel puţin o jumătate de milă şi valurile mării se spărgeau cu zgomot de stîncile ascuţite. Golful se lăţea la intrare între nişte stînci drepte şi rîpoase, înalte de cel puţin 1500 de metri şi care îţi atrăgeau luarea-aminte prin straturile de culoare brună care despărţeau fîşiile de tuf calcaros de o nuanţă roşcată. Oricît de inteligenţi ar fi fost caii noştri, n-aş fi putut prezice că o să terminăm cu bine trecerea unui adevărat braţ de mare, pe spinarea acestor patrupede.

— Dacă sînt cu adevărat inteligenţi spuneam eu, nu vor încerca să treacă. În orice caz, voi încerca să gîndesc eu pentru ei.

Dar unchiul meu nu voia să mai aştepte. Dădu pinteni calului, îndemnîndu-l s-o ia spre celălalt mal. Bie-

tul animal începu să adulmece mişcarea valurilor şi se opri. Mînat de pornirile sale, unchiul meu îl grăbi şi mai mult. Calul se împotrivi şi de astă dată, dînd din cap cu îndîrjire. Atunci se abătu asupra lui o ploaie de înjurături şi de lovituri de bice. La rîndu-i, calul se înfurie grozav şi cercă de mai multe ori să-l trîntească din şa pe călăreţ. Pînă la urmă, lăsîndu-se pe genunchi, căluţul izbuti să se tragă de sub picioarele profesorului, care rămase înţepenit pe două pietre de lîngă mal, de parcă ar fi fost colosul din Rodos [1].

— Ah, blestemat animal ! strigă călăreţul, transformat dintr-o dată în pieton şi ruşinat ca un ofiţer de cavalerie trecut la pifani.

— Färja, spuse călăuza, strîngîndu-i umărul.

— Ce ? Un pod plutitor ?

— Der, răspunse Hans, arătîndu-i un soi de barcă.

— Da, intervenii, e un bac.

— De ce nu mi-aţi spus pînă acu' ?... S-o pornim dar !

— Tidvatten, reluă călăuza.

— Ce-a spus ?

— A zis „flux", îmi răspunse unchiul, traducîndu-mi cuvîntul danez.

— Trebuie neapărat să aşteptăm fluxul ?

— Förbida ? întrebă unchiul meu.

— Ja, îi răspunse Hans.

Unchiul meu bătu din picior, în timp ce caii se îndreptau spre bac.

Am înţeles numaidecît că pentru a traversa fiordul era necesar să aşteptăm un anumit moment. Şi anume, momentul în care marea, sub acţiunea fluxului, ajunge la cea mai mare înălţime a sa, şi după care nu mai creşte.

---

[1] Colosul din Rodos — statuie uriaşă din bronz, aflată, în trecut, la intrarea portului Rodos, reprezentînd pe Helios, zeul soarelui în mitologia greacă.

Atunci fluxul şi refluxul nu mai pot avea vreo înrîurire şi bacul nu mai e în pericol de a fi tîrît în fundul golfului sau în largul oceanului.

Momentul prielnic se ivi abia la orele şase seara. Unchiul, călăuza, doi luntraşi, cei patru cai şi cu mine ne aflarăm peste o clipă într-un fel de barcă plată, destul de şubredă.

Cum eram obişnuit cu bărcile cu motor de pe Elba, vîslele acestor luntraşi mi se păreau nişte biete lopeţi. Într-adevăr, a trebuit mai bine de o oră pentru a traversa fiordul, dar totuşi trecerea s-a făcut fără nici un accident.

După o jumătate de oră am ajuns la „aoalkirkja" din Gardăr.

13

Trebuia să fie noapte, dar la a şaizeci şi cincea paralelă, lumina nocturnă a regiunilor polare nu mă mai uimea ; în Islanda, soarele nu apune în cursul lunilor iunie şi iulie.

Totuşi temperatura scăzuse. Mi-era frig şi mai ales foame. Fu, deci, binevenită această „boër", care se deschisese, ospitalieră, pentru a ne primi.

Era casa unui ţăran, dar în privinţa ospitalităţii n-aş fi dat-o pe palatul unui rege. La sosirea noastră, stăpînul casei veni să ne întindă mîna şi, fără multă ceremonie, ne făcu semn să-l urmăm.

Să-l urmăm, într-adevăr, căci de însoţit ne-ar fi fost imposibil să-l însoţim. Un coridor lung, strîmt şi întunecos ducea spre locuinţa construită din bîrne de-abia cioplite, şi prin el ajungeai la fiecare din cele patru încăperi : bucătăria, atelierul de ţesut — „badstofa", ca-

mera de culcare a familiei, şi, cea mai bună încăpere din toate, camera de oaspeţi.

Unchiul meu, la înălţimea căruia nu avuseseră cum să se gîndească cei care au construit casa, s-a lovit de trei-patru ori cu capul de grindă. Gazda ne-a făcut semn să intrăm şi-am păşit într-un fel de sală mare, lipită pe jos cu pămînt şi luminată de o singură fereastră, ale cărei ochiuri, în loc să aibă geamuri, erau acoperite cu piele de oaie foarte puţin transparentă. Patul era alcătuit din două rame de lemn, vopsite cu roşu şi împodobite cu proverbe islandeze, şi-n loc de saltea, între stinghii, fusese zvîrlit un aşternut de paie uscate. Adevărul e că nu mă aşteptam la „confort", dar în casă duhnea a peşte uscat, a carne sărată şi a lapte acru, miros cu care nu mă prea împăcam.

Nici nu ne-am aranjat bine lucrurile, că s-a şi auzit glasul gazdei, care ne poftea să trecem în bucătărie, căci şi pe gerurile cele mai mari, era singura încăpere din toată casa unde se făcea foc.

Unchiul meu se grăbi să dea ascultare acestui îndemn prietenesc şi, la rîndu-mi, am făcut acelaşi lucru.

Aşa-zisa sobă era cu totul primitivă ; în mijlocul camerei se afla o piatră care servea drept vatră, iar în acoperiş, o gaură prin care ieşea fumul. De altfel, bucătăria aceasta servea şi ca sală de mîncare.

Cînd am intrat, gazda, de parcă nu ne-ar fi văzut pînă atunci, ne întîmpină cu salutul „saellvertu !" adică „fiţi fericiţi" şi veni să ne sărute pe obraz.

După el, nevastă-sa pronunţă aceeaşi urare, însoţită de acelaşi ceremonial ; apoi, amîndoi soţii, punînd mîna dreaptă pe inimă, făcură o adîncă plecăciune.

Ţin să mai adaug că islandeza era mama a nouăsprezece copii, unii mai mari, alţii mai mici, şi toţi mişunau claie peste grămadă în mijlocul rotocoalelor de fum care umpleau odaia. Şi-n fiecare clipă zăream cum începe să se desluşească din ceaţa asta cîte un căpşor blond şi puţin melancolic. Ai fi zis că-s un şirag de îngeri cam nespălaţi...

Unchiul meu şi cu mine i-am întîmpinat cu multă prietenie pe aceşti „puişori“ şi peste puţin, trei-patru puşti ni se urcaseră pe umeri, alţii pe genunchi şi tot atîţia se foiau pe lîngă picioarele noastre. Cei mai mărişori s-au luat la întrecere să ne ureze „saellvertu !“ pe toate tonurile posibile, iar cei mici, care nu puteau încă vorbi, ţipau care mai de care.

Anunţarea cinei avu darul să întrerupă concertul acesta. Tocmai atunci intră şi călăuza care dăduse mîncare cailor, adică, mai bine zis, îi lăsase slobozi pe cîmp, că era mai economicos. Bietele animale trebuiau să-şi găsească singure hrana, mulţumindu-se cu muşchiul rar care creştea pe stînci şi cu cîteva smocuri de iarbă de mare, prea puţin săţioasă. Şi tot singure urmau să vină a doua zi, ca să-şi reia munca din ajun.

— Saellvertu ! făcu Hans.

Apoi liniştit, aproape automat, sărută la fel, fără vreo deosebire, pe gazdă, pe soţia sa şi pe cei nouăsprezece copii.

După ce se termină acest ritual, ne aşezarăm la masă. Eram douăzeci şi patru cu toţii, aşa că nu-i o figură de stil, ci şedeam, în adevăratul înţeles al cuvîntului, unii peste alţii. Cei mai favorizaţi dintre noi n-aveau decît doi copii pe genunchi.

La sosirea supei se făcu totuşi linişte în această mică lume, şi firea tăcută, caracteristică pînă şi copiilor islandezi, începu să se arate din nou. Gazda ne servi o supă cu licheni, destul de plăcută la gust, apoi o uriaşă porţie de peşte uscat, care înota în nişte unt acrit de mai bine de douăzeci de ani, şi care, potrivit ideilor gastronomice ale localnicilor, era preferabil untului proaspăt. În afară de asta ne-au mai dat „skyr“, un fel de lapte covăsit, cu biscuiţi muiaţi în zeamă de ienupăr, iar ca băutură, lapte amestecat cu apă, numit prin partea locului „blanda“. Nu puteam să-mi dau seama dacă aceste ciudate mîncăruri erau bune sau nu. Ştiu doar că aveam o foame de lup şi că la desert am înghiţit, pînă la ultima picătură, o fiertură groasă de hrişcă.

După masă, copiii dispărură şi am rămas numai noi, aşezaţi în jurul vetrei în care ardea turbă, mărăcini, bălegar de vacă şi oase uscate de peşte. După această cură de „încălzire", fiecare ne-am dus la culcare. Mai înainte de a trece în camera sa, gazda se oferi, după obiceiul locului, să ne tragă ciorapii şi pantalonii, dar la refuzul nostru, foarte politicos de altfel, n-a mai stăruit. Venise, în sfîrşit, timpul, să pun capul jos şi m-am făcut imediat ghem în culcuşul meu de fîn.

A doua zi, la cinci dimineaţa, ne-am luat rămas bun de la îndatoritorul ţăran islandez, pe care cu greu l-a putut îndupleca unchiul meu să primească o sumă de bani pentru că ne găzduise şi ne ospătase. După aceea, Hans a dat semnalul de plecare. De îndată ce am ieşit din Gardär, terenul şi-a schimbat înfăţişarea; pămîntul deveni mlăştinos şi greu de străbătut. Spre dreapta, lanţul de munţi se prelungea la nesfîrşit, ca un imens sistem de fortificaţii naturale, astfel că a trebuit să urcăm povîrnişurile şi-n drum dădurăm de multe ori peste rîuri, pe care trebuia să le trecem prin vad avînd grijă să nu udăm prea mult bagajele.

Pustiul devenea din ce în ce mai pronunţat, totuşi, cîteodată, părea că în depărtare se furişează o umbră omenească, iar dacă surprindeam pe neaşteptate, la vreo cotitură a drumului, o astfel de umbră, rămîneam dezgustat la vederea unei figuri tumefiate, cu pielea lucioasă, cu capul chel, şi avînd pe tot corpul numai răni respingătoare, pe care zdrenţele mizerabile nu puteau să le ascundă.

Fiinţele acelea nenorocite nu se apropiau de noi, ca să-şi întindă mîna diformă, ci, dimpotrivă, fugeau, dar nu atît de repede ca Hans să n-apuce să le salute cu obişnuitul „saellvertu !".

— Spetelsk, spunea el.

— Un lepros ! repeţa unchiul meu.

Şi numai simpla pronunţare a cuvîntului ne producea un dezgust fără seamăn.

Această boală îngrozitoare e destul de răspîndită în Islanda ; nu e molipsitoare, însă ereditară şi, de aceea, acestor nenorociţi le este interzisă căsătoria.

Apariţiile acestea nu aveau darul să înveselească peisajul, care devenea din ce în ce mai trist ; călcam pe ultimele petice de iarbă. De aici înainte n-am mai văzut nici un arbore, ci numai cîteva pîlcuri de mesteceni pitici, ca nişte mărăcini. N-am mai zărit nici un animal, în afară de cîţiva cai, pe care stăpînii lor nu-i puteau hrăni şi care rătăceau pe cîmpiile sterpe. Cîteodată, un şoim plutea în norii cenuşii, ca apoi să se îndrepte zburînd spre sud. M-am lăsat cuprins de melancolia acestei naturi sălbatice şi m-am întors cu gîndul la ţara mea natală.

Am trecut mai multe mici fiorduri fără importanţă şi chiar un adevărat golf, dar cum fluxul era staţionar în acel moment, n-am mai trebuit să aşteptăm, şi astfel am ajuns curînd în cătunul Alftanes, situat la depărtare de o milă de locul de unde plecasem.

Seara, după ce am trecut prin vad rîurile Alfa şi Heta, bogate în păstrăvi şi ştiucă, am fost siliţi să petrecem noaptea într-o colibă părăsită, vrednică de a fi vizitată de către spiriduşi şi de toate celelalte făpturi ale mitologiei scandinave. Şi era neîndoios că tartorul frigului aici îşi alesese sălaşul şi îşi făcea de cap toată noaptea.

În ziua următoare nu s-a produs nici un fapt mai deosebit. Acelaşi teren mlăştinos, aceeaşi privelişte tristă. Seara, făcusem aproape jumătate din drumul pe care-l aveam de parcurs şi am dormit la „annexia" din Krösolbt.

În ziua de 19 iunie am dat peste un teren format numai din lavă, care se întindea pe o lungime de aproape o milă. Această formaţie a solului e numită „hraun" prin partea locului. Lava era zbîrcită la suprafaţă şi avea forma unor cabluri, cînd lungi, cînd încolăcite. Din munţii învecinaţi, care erau de fapt nişte vulcani stinşi, se scurgea continuu o masă imensă de materie

topită. Resturile acestea atestau tocmai cu cîtă violenţă se manifestaseră în trecut.

Între timp, ici-colo, se ridicau rotocoale de fum din adîncul izvoarelor calde.

Ne grăbeam, aşa că n-am avut timp să cercetăm aceste fenomene. În curînd am trecut iar prin regiuni mlăştinoase, întretăiate de mici lacuri.

De data asta ne îndreptam spre apus ; am dat ocol marelui golf Faxa şi am putut vedea cele două culmi albe ale Sneffelsului înălţîndu-se în nori, la mai puţin de cinci mile depărtare de locul unde ne aflam.

Caii mergeau bine, căci terenul începuse să fie destul de propice pentru mers. Dar în ce mă priveşte, de la o vreme mă simţeam foarte obosit. În schimb, unchiul meu se arăta plin de vigoare şi se ţinea ca în prima zi. Nu mă puteam opri să nu-l admir şi aceeaşi admiraţie o nutream şi faţă de Hans, care mergea de parcă ar fi făcut o simplă plimbare.

Sîmbătă, 20 iunie, la ora 6 seara, am ajuns la Büdir, un tîrg aşezat pe malul mării. Călăuza ceru să i se dea simbria cuvenită ; unchiul meu îi plăti imediat. Am tras chiar la nişte rude ale lui Hans, adică la unchii şi verii săi, care ne-au primit foarte bine. Fără să abuzăm de bunătatea acestor oameni cumsecade, aş fi rămas bucuros la ei ca să mă mai întremez după oboseala drumului. Dar unchiul, care se simţea mai în puteri ca oricînd, nici n-a vrut să audă de aşa ceva şi a doua zi a trebuit să plecăm mai departe, călare pe blîndele noastre animale.

După aspectul solului îţi puteai da seama uşor că te afli în vecinătatea muntelui, ale cărui rădăcini de granit ieşeau din pămînt, întocmai ca rădăcinile unui stejar bătrîn. Am ocolit poalele vulcanului, pe care profesorul nu-l pierdea din ochi. Tot timpul gesticula şi părea că-l sfidează, spunîndu-i :

— Aşadar, tu eşti uriaşul pe care-l voi îmblînzi !

După patru ore de mers, caii se opriră singuri la poarta bisericii din Stapi.

14

Stapi era un tîrg cam de vreo treizeci de colibe, clădite chiar din lavă, şi pe vreme frumoasă se afla în bătaia razelor de soare răsfrînte de vulcan. Tîrguşorul era aşezat în fundul unui mic fiord împrejmuit de pereţi de bazalt, cu un aspect foarte ciudat.

Se ştie că bazaltul e o rocă brună, de origine vulcanică. Ia forme regulate, care uimesc prin felul cum sînt rînduite. Aci, natura a lucrat geometric, întocmai ca omul, de parcă ar fi mînuit echerul, compasul şi firul cu plumb. Dacă în alte părţi ea realizează o adevărată artă cu mari mase zvîrlite fără nici o ordine, cu fel de fel de conuri abia schiţate, cu tot soiul de piramide imperfecte, în sfîrşit, cu o ciudată succesiune de linii, aci, vrînd să dea o pildă de ordine şi regularitate şi precedîndu-i pe arhitecţii primelor timpuri, natura a creat o rînduială severă, pe care nici splendorile Babilonului şi nici minunile Greciei n-au depăşit-o vreodată.

Fireşte că am auzit vorbindu-se de „Şoseaua Uriaşilor" din Irlanda, şi de „Peştera lui Fingal", aflată într-una din Insulele Hebride, însă o priveliştе ca aceasta, cu construcţii din bazalt aşezate una peste alta, încă nu avusesem prilejul să văd.

Şi la Stapi, un astfel de fenomen îţi apărea în toată frumuseţea lui.

Pereţii fiordului, ca şi întreaga coastă a peninsulei, erau alcătuiţi dintr-un şir de coloane verticale, înalte de treizeci de picioare. Aceste trunchiuri drepte de coloană, de-o proporţie perfectă, susţineau o arcadă durată din coloane orizontale, a căror aplecare forma o semi-voltă deasupra mării. La oarecare intervale, şi sub această concavitate naturală, unde se strîngea apa de ploaie, te aflai pe neaşteptate în faţa unor deschizături în formă de ogivă, admirabil desenate, prin care se repezeau valurile spumoase ale mării. Cîteva crîmpeie de

bazalt, smulse de furia oceanului, se prelungeau pe pămînt, întocmai ca resturile unui templu antic — ruine veşnic tinere — peste care veacurile treceau fără să le atingă.

Aci era ultima etapă a călătoriei noastre pămîntene. Hans se arătase a fi o călăuză pricepută şi, cum ştiam că ne va însoţi şi mai departe, eram oarecum liniştiţi.

Ajungînd în dreptul casei preotului — o colibă scundă, cu nimic mai arătoasă sau mai acătării decît cele din jur — am zărit un om c-un ciocan în mînă şi avînd dinainte un şorţ de piele, care tocmai se pregătea să potcovească un cal.

— Saellvertu ! îi ură călăuza noastră.

— God dag ! îi răspunse potcovarul, într-o daneză perfectă.

— Kyrkoherde, rosti Hans, întorcîndu-se spre unchiul meu.

— Preotul, îmi traduse profesorul. Axel, se pare că acest om cumsecade este preot.

Între timp, călăuza îl puse pe preot la curent cu situaţia ; acesta, întrerupîndu-şi lucrul, scoase un fel de strigăt folosit de bună seamă de geambaşii de cai, şi curînd ieşi din colibă o femeie voinică, cu o înfăţişare răutăcioasă. Poate că nu era înaltă chiar de şase picioare, dar nici mult nu-i lipsea ! Mă temeam să nu vină, cumva, să ne dea tradiţionalul sărut islandez ; din fericire, o asemenea grozăvie nu s-a întîmplat. Dar nici nu ne pofti în casă cu prea multă bunăvoinţă.

Camera de oaspeţi mi s-a părut a fi cea mai proastă încăpere din toată locuinţa preotului — strîmtă, murdară şi infectă. Dar a trebuit să ne mulţumim şi cu asta. Preotul nu părea că ţine să aplice obiceiurile ospitalităţii antice, dimpotrivă, nici nu se sinchisea de ele. Pînă seara mi-am dat seama că aveam de-a face c-un fierar, c-un pescar, c-un vînător, c-un dulgher, dar numai cu un slujitor al domnului nu ! E adevărat că eram într-o zi de lucru şi poate, cine ştie, duminica e cu totul alt om !...

N-aş vrea să-i vorbesc de rău pe aceşti bieţi preoţi care, la urma urmei, sînt destul de nenorociţi. Ei primesc de la guvernul danez o leafă de nimic şi mai strîng drept contribuţii un sfert din dijma parohiei, care şi aşa abia ajunge la suma de şaizeci de mărci.

De aceea, era de înţeles că trebuiau să muncească pentru a putea trăi. Dar pescuind mereu, vînînd, potcovind caii, la un moment dat ajungi să-ţi însuşeşti felul de a te purta, de-a vorbi şi apucăturile vînătorilor, pescarilor sau ale unor oameni cam neciopliţi. De altfel, chiar în seara aceea îmi dădui seama că sobrietatea nu era una din virtuţile la care ţinea gazda noastră.

Unchiul înţelese repede cu cine avea de-a face ; în locul unui om demn şi cumsecade, nu avea în faţa lui decît un individ greoi şi mojic. De aceea luă hotărîrea să înceapă cît mai curînd marea sa expediţie şi să părăsească această parohie atît de puţin primitoare. Nu luă cîtuşi de puţin seama că e obosit şi decise să-şi petreacă cîteva zile pe munte.

Chiar a doua zi după sosirea noastră la Stapi ne pregătirăm de plecare. Hans tocmi trei islandezi care aveau să înlocuiască caii la transportul bagajelor. Odată ajunşi însă în fundul craterului, localnicii aceştia trebuiau să se întoarcă, noi urmînd să ne continuăm drumul singuri. Lucrul acesta fusese perfect stabilit între noi, dar Hans nu-l ştia deocamdată. Iată din ce pricină, unchiul îl luă deoparte şi-i spuse că intenţionează să continue drumul în adîncul Pămîntului, pentru a studia vulcanul.

Hans se mulţumi să dea din cap. Să umble din loc în loc, să străbată insula sau să se afunde în măruntaiele ei, îi era totuna. În ceea că mă priveşte, absorbit de toate peripeţiile călătoriei, aproape că uitasem ce ne aştepta în viitor. Dar acum, realitatea mă trezi din visările mele şi simţeam cum mă cuprinde din ce în ce mai mult o adîncă emoţie. Ce să fac ? Dacă n-am putut să-l împiedic la Hamburg pe încăpăţînatul profesor Lidenbrock de-a porni într-o asemenea nesăbuită aventură,

o s-o mai pot face acum, cînd ne aflăm la poalele Sneffelsului ? Mă frămînta mai ales o idee, o idee îngrozitoare, în stare să zdruncine nişte nervi mai puţin încordaţi chiar decît ai mei.

„Ei, mi-am zis eu, o să urcăm pe Sneffels. Bine ! O să-i cercetăm craterul. Bun ! Au mai făcut-o şi alţii şi n-au pierit. Dar asta nu-i tot. Dacă vom da de un drum pentru a coborî în măruntaiele Pămîntului şi dacă blestematul acela de Saknussemm n-a minţit, cu siguranţă că o să ne pierdem prin galeriile subterane ale vulcanului ! Or, nimic nu ne-ndrituieşte să credem că Sneffelsul ar fi stins ! Cine ne poate dovedi că nu se pregăteşte o nouă erupţie ? Şi dacă monstrul doarme din anul 1 229, înseamnă oare că nu se poate trezi ? Şi dacă se trezeşte, ce se va întîmpla cu noi ?“

Aceste întrebări îmi dădeau de gîndit şi reflectam mult asupra lor. Toată noaptea nu visam decît erupţii. Nu-mi ardea de loc să îndeplinesc rolul de zgură !...

În cele din urmă nu m-am mai putut stăpîni. M-am hotărît să supun chestiunea unchiului meu, în modul cel mai dibaci cu putinţă, adică să-i demonstrez că proiectul său este irealizabil.

M-am dus la el şi i-am împărtăşit temerile mele. Apoi am dat să mă retrag, ca să-l las să izbucnească în voie.

— M-am gîndit şi eu la acest lucru, răspunse el simplu.

Ce însemnau aceste cuvinte ? Va asculta el oare de vocea raţiunii ? Se gîndea, cumva, să-şi suspende proiectele ? Ceea ce presupuneam era prea frumos, ca să fie într-adevăr cu putinţă !...

După cîteva clipe de tăcere, în timpul cărora n-am îndrăznit să-l tulbur cu nimic, el continuă :

— M-am gîndit şi eu la asta. De cum am ajuns la Stapi, m-a preocupat tot timpul această gravă problemă, pe care mi-ai pus-o şi tu, căci nu trebuie să procedăm neprevăzător.

— Desigur că nu ! i-am răspuns cu hotărîre.

— Au trecut aproape şase sute de ani de cînd Sneffelsul e mut, dar s-ar putea ca într-o zi să prindă iar glas... Or, erupţiile sînt totdeauna precedate de nişte fenomene foarte bine cunoscute. De aceea i-am întrebat pe locuitorii de prin partea locului, am studiat terenul, şi pot să te asigur, Axel, că n-avem să ne temem de nici o erupţie.

La această afirmaţie categorică am rămas încremenit şi nu i-am mai putut răspunde nimic.

— Te îndoieşti de vorbele mele ?! mă întrebă unchiul meu ? Ei bine, atunci urmează-mă !

M-am supus ca un automat. Ieşind din curtea parohiei, profesorul o luă pe un drum care trecea direct printr-o deschizătură a peretelui de bazalt, depărtîndu-se de mare. Ne aflarăm curînd în plină cîmpie, dacă se poate numi astfel o îngrămădire imensă de materii vulcanice. Ţinutul părea ca zdrobit de o ploaie de pietre uriaşe, de trapp-uri, de blocuri de bazalt şi granit şi de tot felul de roci împroşcate de către acţiunea vulcanică.

Ici şi colo vedeam ridicîndu-se în aer fumuri ; aceşti vapori albi, numiţi în islandeză „reykir", ţîşneau din izvoarele fierbinţi, şi prin violenţa lor dovedeau activitatea vulcanică a solului. Ceea ce părea că justifică temerile mele. Nu-i deci de mirare c-am căzut ca din lună, cînd l-am auzit pe unchiul meu că-mi spune :

— Vezi toate aceste fumuri, Axel ? Ei bine, ele dovedesc că nu avem să ne temem de furiile vulcanului !

— Cum asta ? strigai eu.

— Ascultă, Axel, să ţii minte un lucru, continuă profesorul, în preajma unei erupţii, aceste fumuri îşi măresc intensitatea, ca să dispară apoi cu totul, în timpul cît durează acţiunea vulcanică, deoarece gazele, neavînd tensiunea necesară, iau drumul craterelor, în loc să iasă prin crăpăturile pămîntului. Aşadar, aceşti vapori se menţin în starea lor obişnuită, dacă energia lor nu creşte, şi mai reţine un lucru : dacă vîntul şi ploaia

Ici și colo vedem ridicîndu-se în aer fumuri

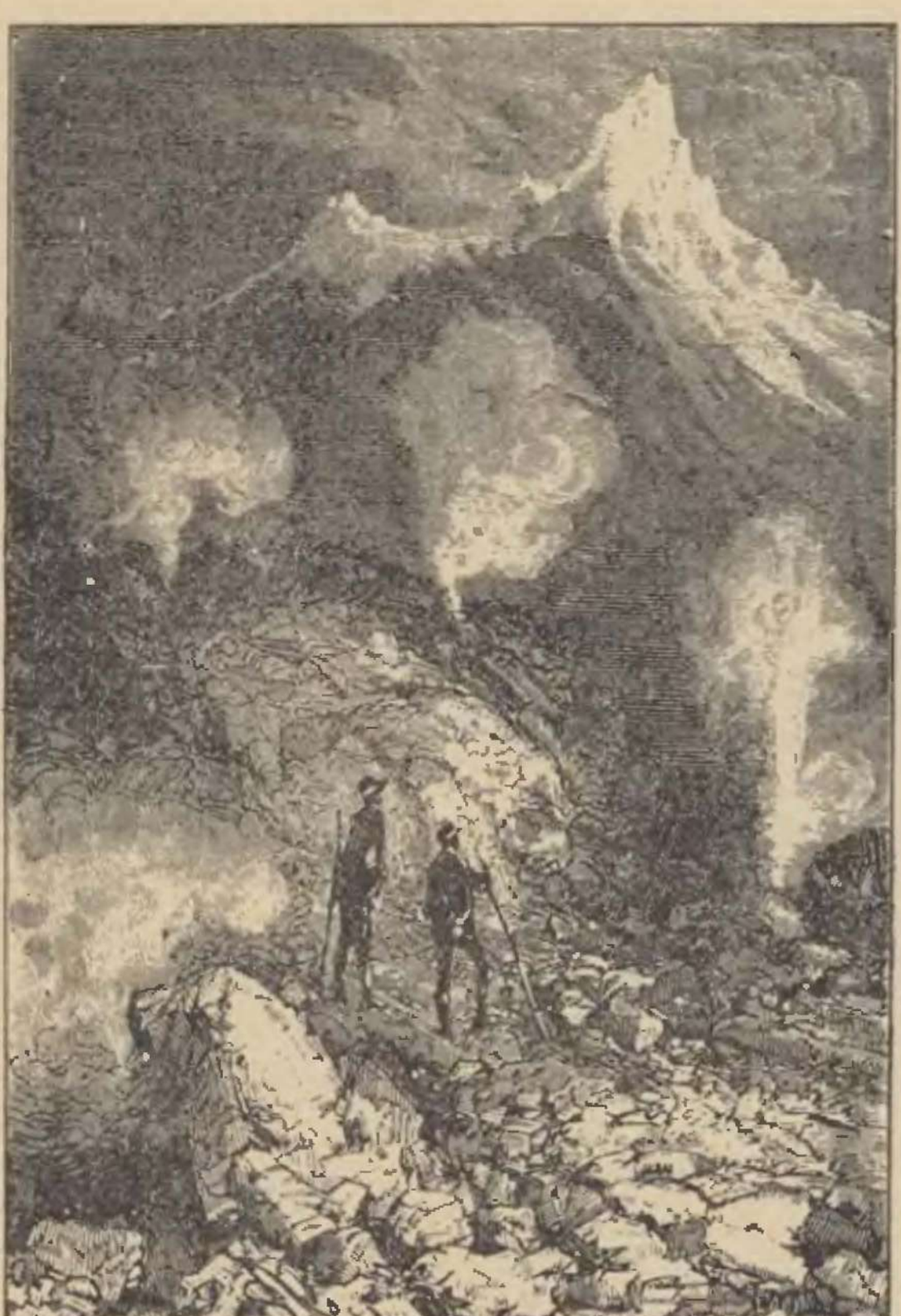

nu sînt înlocuite printr-o atmosferă apăsătoare şi calmă, atunci poţi fi sigur că nu se va produce curînd vreo erupţie.

— Dar...

— Destul ! Cînd ştiinţa s-a pronunţat, nu-ţi mai rămîne decît să taci.

M-am întors la reşedinţa preotului, oarecum plouat. Unchiul mă bătuse cu argumente ştiinţifice. Totuşi mai aveam încă o speranţă, şi anume, că, odată ajunşi în fundul craterului, n-o să găsim nici o galerie, şi-o să ne fie astfel cu neputinţă să coborîm mai adînc, chiar şi în ciuda tuturor Saknussemmilor din lume.

În timpul nopţii m-am zbuciumat într-un adevărat coşmar. Se făcea că mă aflam în mijlocul unui vulcan şi, din străfundurile Pămîntului, deodată m-am simţit zvîrlit în spaţiile interplanetare, sub forma unor roci eruptive.

A doua zi, la 23 iunie, Hans ne aştepta cu tovarăşii săi încărcaţi cu merinde, cu unelte şi instrumente. La rîndu-ne, unchiul şi cu mine am luat să ducem cîte două bastoane cu vîrful de fier, două puşti şi două cartuşiere. Hans, ca un om prevăzător, adăugase la bagajele noastre şi un burduf plin, care, pe lîngă bidoanele noastre, ne asigura apa pentru opt zile.

Era ora nouă dimineaţa. Preotul şi zdravăna lui nevastă ne aşteptau în faţa uşii. Voiau, desigur, să ne adreseze ultimul şi cel mai cald rămas bun... Dar cît mă înşelasem ! Acest „rămas bun“ luă forma neaşteptată a unei note de plată piperată foc, în care ni se punea-n socoteală pînă şi aerul din casa preoţească. Un aer infect, dacă nu le e cu supărare ! Această pereche onorabilă ne jefuia întocmai ca un hangiu elveţian, evaluîndu-şi la un preţ frumuşel ospitalitatea.

Unchiul plăti fără să se tocmească. Un om care pleacă spre centrul Pămîntului nu se mai uită la cîţiva rixdali !

Odată această chestiune aranjată, Hans dădu semnalul de plecare şi după cîteva clipe am părăsit Stapi..

15

Sneffelsul are o înalţime de 5 000 de picioare. El încheie, prin conul său dublu, un lanţ de munţi trahitici care se deosebeşte de sistemul muntos al insulei. Din punctul de plecare unde ne aflam, cele două vîrfuri ale muntelui nu se puteau vedea profilîndu-se pe fondul cenuşiu al cerului. Zăream doar o enormă cuşmă de zăpadă, ce parcă era trasă pe fruntea uriaşului.

Mergeam unul în spatele celuilalt, iar în fruntea grupului se afla Hans. Cărările pe care urcam erau atît de înguste, că doi oameni n-ar fi încăput să păşească alături. De aceea nu puteam vorbi unul cu altul.

Dincolo de pereţii de bazalt ai fiordului Stapi am dat peste un sol format din turbă ierboasă şi fibroasă, rămăşiţă a vechii vegetaţii mlăştinoase a peninsulei. Combustibilul acesta încă neexploatat se găsea într-o asemenea cantitate, încît s-ar fi putut încălzi din el timp de un secol toată populaţia Islandei. Măsurată din fundul unor anumite rîpe, această imensă turbărie atingea deseori o înălţime de 70 de picioare şi era formată din straturi succesive de resturi carbonizate, despărţite prin pături subţiri de tuf spongios.

Ca un adevărat nepot al profesorului Lidenbrock, şi în ciuda preocupărilor mele de acum, observam cu mult interes curiozităţile mineralogice ce ni le oferea acest uriaş muzeu de istorie naturală şi revedeam în minte desfăşurîndu-se toată istoria geologică a Islandei.

Această insulă, atît de ciudată, s-a înălţat, fără îndoială, din fundul apelor, într-o epocă relativ recentă. Şi poate că şi acum se mai ridică încă, printr-o mişcare imperceptibilă. Or, dacă-i aşa, nu poţi atribui originea ei decît acţiunii focurilor subterane. Deci în acest caz, teoria lui Humphry Davy, documentul lui Saknussemm şi pretenţiile unchiului, toate se spulberau. Această ipoteză m-a determinat să examinez mai atent natura so-

lului, astfel că în curînd, am putut să-mi dau perfect seama de succesiunea fenomenelor care au dus la formarea Islandei.

Lipsită cu desăvîrşire de teren sedimentar, Islanda e alcătuită numai din tuf vulcanic, adică dintr-o aglomerare de pietre şi stînci de o compoziţie poroasă. Înainte de existenţa vulcanilor, insula era formată dintr-un masiv de bazalt, care s-a ridicat încet deasupra valurilor, împins de o puternică forţă internă. Focurile dinăuntru încă nu erupseseră în afară.

Dar mai tîrziu se căscă o crăpătură largă în lungul insulei, de la sud-vest spre nord-est, prin care se revărsă, încetul cu încetul, toată pasta trahitică. Crăpătura fiind imensă, materiile topite zvîrlite din măruntaiele Pămîntului se întinseră liniştit, în straturi uriaşe, formînd doar ici-colo coline. În această epocă au apărut feldspaţii, sieniţii şi porfirele.

Datorită acestei revărsări, insula s-a înălţat considerabil deasupra nivelului mării şi, ca urmare, forţa ei de rezistenţă a crescut foarte mult. E uşor de înţeles ce imensă cantitate de gaze s-a strîns în adîncul ei, de vreme ce în urma răcirii scoarţei trahitice, ea nu mai oferea nici un loc de ieşire. La un moment dat, ele au căpătat o atît de mare presiune, încît şi-au croit drum ridicînd acoperămîntul cel greu şi despicîndu-l în coşuri înalte. Astfel, prin ridicarea scoarţei s-au născut vulcanii, în vîrful cărora s-a format subit cîte un crater.

Apoi au urmat fenomenele eruptive. Prin crăpăturile nou formate s-au scurs mai întîi materiile eruptive bazaltice, şi cîmpia pe care o străbăteam acum ne oferea cele mai minunate specimene. Mergeam pe aceste roci tari, cenuşii, care prin răcire luaseră forma unor prisme cu baza hexagonală. În depărtare se vedeau numeroase conuri turtite, care fuseseră desigur, odinioară, tot atîtea guri de foc.

După ce au luat sfîrşit erupţiile materiilor bazaltice, vulcanii — a căror forţă crescuse şi datorită craterelor

stinse — au lăsat să treacă lavele şi masele de cenuşă şi de zgură care se scurseră şi se împrăştiară pe coamele vulcanilor întocmai ca un păr bogat.

Aceasta a fost succesiunea fenomenelor care au dat naştere Islandei, şi toate s-au datorat acţiunii focurilor lăuntrice. Or, a presupune că magma nu se află într-o stare de permanentă incandescenţă, e o nebunie. Şi o şi mai mare nebunie e pretenţia de a ajunge pînă-n centrul Pămîntului !...

Mă mai liniştii, deci, în privinţa rezultatului aventurii noastre, pe măsură ce înaintam la asaltul vulcanului Sneffels.

Drumul devenea din ce în ce mai greu, căci începea urcuşul ; pietrele se zdrobeau la tot pasul, lăsînd să alunece aşchii şi a trebuit să mergem cu mare băgare de seamă pentru a evita eventuale căderi periculoase.

Hans înainta liniştit şi sigur de sine, de parcă ar fi mers pe un drum drept ; cîteodată însă, dispărea în dosul unor blocuri mari de stîncă şi pentru o clipă îl pierdeam din vedere. Dar nu trecea mult şi, printr-un şuierat ascuţit, ne indica direcţia pe care trebuia s-o urmăm. Deseori se oprea sau aduna din mers fărîmături de stînci, pe care le rînduia într-un fel care putea fi uşor recunoscut şi forma astfel o dîră, care avea drept scop să ne arate drumul la întoarcere. Prevederea nu era rea, desigur, dar evenimentele care au urmat au dovedit a fi fost inutilă.

După trei ore de mers obositor am ajuns abia la poalele muntelui. Aici, Hans făcu semn să ne oprim, şi împărţirăm cu toţii un prînz frugal. Unchiul meu înghiţea nişte bucături cît toate zilele, ca să putem porni cît mai degrabă. Dar popasul nu era numai de întremare, ci şi de odihnă, aşa că profesorul trebui să aştepte un ceas, pînă cînd călăuza avu chef să dea semnalul de plecare. Cei trei islandezi, la fel de tăcuţi ca şi tovarăşul lor, vînătorul, nu scoaseră un singur cuvînt şi mîncară cumpătat.

Apoi am început să urcăm povîrnişurile Sneffelsului. Deoarece vîrful muntelui era acoperit cu zăpadă, prin-

tr-o iluzie optică, frecventă în munţi, mi se părea că e foarte aproape. Şi totuşi, cîte ore nesfîrşite au trebuit să treacă, pînă să ajungem în vîrf ! Şi cîte sforţări obositoare am făcut ! Pietrele, care nu se ţineau între ele nici printr-o legătură de pămînt şi nici printr-o ţesătură de ierburi, se rostogoleau sub picioarele noastre şi se pierdeau în cîmpie, cu repeziciunea unei avalanşe.

În unele locuri, povîrnişul muntelui forma cu linia orizontului un unghi de aproape 36°, încît era imposibil să urcăm. De aceea, aceste drumuri scurte pe povîrnişurile pietroase trebuiau să fie ocolite şi nu fără greutate. Cînd ne aflam într-o asemenea situaţie, ne ajutam unii pe alţii, întinzîndu-ne bastoanele.

Trebuie să arăt că unchiul meu se ţinea pe lîngă mine cît mai mult cu putinţă şi nu mă pierdea nici o clipă din ochi. Şi nu o dată braţul său mi-a fost sprijin de nădejde. În ceea ce-l privea, el avea, fără îndoială, simţul înnăscut al echilibrului, căci nu se poticnea niciodată. Islandezii, deşi erau încărcaţi, se căţărau pe stînci cu uşurinţa caracteristică oamenilor de la munte.

Cînd vedeai ce înalt e vîrful Sneffelsului, ţi se părea că-i cu neputinţă să-l atingi urcînd din partea aceasta, dacă nu se va micşora unghiul de înclinaţie al pantelor. Dar, din fericire, după un drum obositor de peste o oră şi după ce-am făcut adevărate tururi de forţă în mijlocul vastului covor de zăpadă care acoperea pieptul vulcanului, pe neaşteptate ne apăru în faţă un fel de scară, care ne înlesni urcuşul. Era formată de unul din acele torente de pietre zvîrlite în trepte de către vulcani şi care în limba islandeză se numesc „stina". Dacă acest torent n-ar fi fost oprit în căderea sa de modul cum erau aşezate povîrnişurile muntelui, el s-ar fi precipitat în mare şi ar fi dat naştere unor insule noi.

Aşa cum se înfăţişa însă, ne-a fost de mare folos. Povîrnişurile deveneau din ce în ce mai abrupte, dar aceste trepte de piatră le puteam urca mai uşor, ba chiar atît de repede încît, rămînînd un moment mai în urmă, în timp ce tovarăşii mei îşi continuau urcuşul, i-am ză-

rit atît de mici din cauza depărtării, încît îmi păreau microscopici.

La şapte seara urcasem cele două mii de trepte ale scării şi ajunsesem pe o ieşitură a muntelui, un fel de platformă, pe care se sprijinea conul propriu-zis al craterului.

Ne aflam la înălţimea de 1 500 de metri deasupra nivelului mării. Eram în regiunea zăpezilor veşnice, care în Islanda nu se ridică la o mare altitudine, din cauza umidităţii constante a climei. Era foarte frig. Vîntul bătea cu putere. Eu eram zdrobit de oboseală. Profesorul văzu că nu mă mai duceau picioarele şi, cu toată nerăbdarea sa, se hotărî să ne oprim. Făcu deci semn vînătorului, dar acesta dădu din cap, spunînd :

— Olvanför.

— Pare-se că trebuie să mai urcăm, spuse unchiul meu.

Apoi îl întrebă pe Hans de ce dăduse acest răspuns.

— Mistour, răspunse călăuza.

— Ja, mistour, întări unul din islandezi, pe un ton destul de speriat.

— Ce înseamnă cuvîntul ăsta ? întrebai eu, îngrijorat.

— Priveşte în zare, spuse unchiul meu.

Mi-am îndreptat privirile spre cîmpie, şi am zărit o uriaşă coloană formată din pulbere de piatră, din nisip şi din praf ce se ridica în vîrtejuri ca o trombă şi pe care vîntul o mîna spre acea ieşitură a Sneffelsului, pe care eram noi suspendaţi. Atît era de opacă perdeaua aceasta, încît întuneca lumina soarelui, proiectînd o vastă umbră pe munte. Dacă tromba s-ar fi aplecat, ne-ar fi cuprins cu siguranţă în vîrtejurile ei. Acest fenomen, destul de frecvent cînd suflă vîntul dinspre gheţari, se cheamă „mistour" în limba islandeză.

— Hastigt, hastigt ! strigă călăuza noastră.

Fără să ştiu daneza, am înţeles că trebuia să-l urmăm cît mai repede. Hans începu să ocolească conul craterului, dar în zig-zag, pentru a ne uşura mersul. În curînd, tromba se abătu asupra muntelui, care tresări din pricina izbiturii, iar pietrele răscolite de vînt cădeau ca

o ploaie în urma unei erupţii. Din fericire, noi ne aflam pe versantul opus, la adăpost de orice pericol. Fără această prevedere a călăuzei, trupurile noastre, ciopîrţite, pulverizate, ar fi căzut cine ştie la ce depărtări, întocmai ca rămăşiţele vreunui meteor necunoscut.

Hans chibzui că nu ar fi bine să petrecem noaptea pe povîrnişurile conului. De aceea am continuat urcuşul în zig-zag şi în aproape cinci ore am parcurs cele 1 500 de picioare care ne mai rămăseseră de urcat. Ocolurile, zig-zagurile şi urcuşul în trepte măriseră drumul la cel puţin trei leghe. Nu mai puteam de oboseală şi îmi era aşa de frig şi de foame, că simţeam că mă sfîrşesc. Aerul, cam rarefiat, îmi stînjenea răsuflarea.

În cele din urmă, la unsprezece noaptea, pe un întuneric cumplit, am ajuns în vîrful muntelui Sneffels. Mai înainte de a intra în crater ca să-mi găsesc un adăpost, am avut răgazul să zăresc „soarele de miez de noapte" în punctul său cel mai de jos, proiectîndu-şi razele palide pe insula adormită la picioarele mele.

16

Mîncarea fu înghiţită pe nerăsuflate şi, după aceea, fiecare ne-am aciuit cum am putut mai bine. Ce-i drept, culcuşul era cam tare, adăpostul cam nesigur, situaţia destul de grea, la 5 000 de picioare deasupra nivelului mării. Totuşi, în noaptea aceea, somnul mi-a fost foarte liniştit, şi-am dormit aşa cum nu mai dormisem de mult. Şi nici de visat n-am visat.

A doua zi ne-am trezit pe jumătate îngheţaţi de suflarea unui aer rece şi tăios, în timp ce deasupra capului nostru, razele soarelui străluceau. Mi-am părăsit culcuşul de granit, ca să pot admira în voie minunata privelişte care se desfăşura în faţa ochilor mei.

Mă aflam pe culmea unuia din cele două vîrfuri ale Sneffelsului, şi anume, pe cel dinspre miazăzi. De aci puteam să cuprind cu privirea cea mai mare parte a insulei. Potrivit opticii de la marile înălţimi, ţărmurile se zăreau foarte bine, în timp ce părţile din interior păreau şterse. S-ar fi putut spune că la picioarele mele se întindea una din acele hărţi în relief ale lui Helbesmer. De jur împrejur vedeam văi adînci încrucişîndu-se în toate direcţiile, prăpăstii săpate ca nişte puţuri, lacuri care păreau nişte heleşteie şi rîuri de mărimea pîraielor. Spre dreapta se desfăşurau nenumăraţi gheţari şi vîrfurile unora erau învăluite de uşoare coloane de fum. Coamele ondulate ale acestor munţi nesfîrşiţi, pe care straturile de zăpadă le făceau să pară acoperite de spumă, îmi aminteau de suprafaţa unei mări într-o veşnică frămîntare. Dacă întorceam privirea spre apus, oceanul, în măreaţa sa nemărginire, părea că-i o continuare a acestor vîrfuri spumoase. Unde se sfîrşea oare pămîntul ? De unde începeau valurile oceanului ? Mi-era greu să disting bine acest lucru.

Eram cuprins de acel minunat extaz pe care ţi-l dau marile înălţimi, fără ca de data asta să ameţesc, căci, în sfîrşit, mă obişnuisem cu contemplarea acestor privelişti fără seamăn. Privirile mele uluite se scăldau în iradierea străvezie a razelor solare. Uitasem cine sînt şi unde mă aflu, pentru a trăi viaţa elfilor sau a silfidelor — imaginare făpturi ale mitologiei scandinave. Mă îmbătam de voluptatea înălţimilor, fără a mă gîndi că în curînd destinul avea să mă scufunde în prăpăstiile fără fund ale Pămîntului !... Sosirea profesorului şi a lui Hans, care se urcaseră şi ei în vîrful Sneffelsului, mă readuse la realitate.

Întorcîndu-se spre apus, unchiul meu îmi arătă cu mîna un abur uşor, ca o fîşie de pămînt, şi care ţărmuia linia valurilor.

— Groenlanda ! spuse el.

— Groenlanda ? strigai eu.

— Da, nu sîntem nici la 35 de leghe de ea, şi în timpul dezgheţurilor, urşii albi ajung pînă în Islanda,

aduşi de gheţarii de la miazănoapte. Dar asta n-are nici o importanţă. Acum sîntem pe unul din cele două piscuri ale vîrfului Sneffels : cel de la sud. Hans ne va spune îndată cum numesc islandezii acest pisc, pe care tocmai ne aflăm. Nici nu-şi termină bine cuvîntul, că vînătorul şi răspunse :

— Scartaris.

La auzul acestui nume, unchiul meu îmi aruncă o privire triumfătoare.

— Atunci, la drum, spre crater ! porunci el.

Craterul Sneffelsului semăna cu un con răsturnat, a cărui deschizătură putea să aibă un diametru de o jumătate de leghe. Adîncimea craterului o apreciam cam la două mii de picioare. Gîndiţi-vă numai cum putea să arate un asemenea recipient, cînd era tot numai flăcări şi tunete... La fund, conul avea o circumferinţă de cel mult 500 de picioare, şi cum pereţii interiori erau în pantă lină, se putea ajunge destul de uşor la partea sa de jos. Fără să vreau, am asemuit acest crater cu o uriaşă puşcă, avînd o gură largă, şi la drept vorbind, comparaţia mă îngrozea.

Să cobori într-o puşcă, mă gîndeam eu, cînd nu-i exclus să fie încărcată, şi s-ar putea să ia foc la cea mai mică izbitură — nu-i asta curată nebunie ?!...

Dar era prea tîrziu ca să mai dau înapoi. Cu un aer nepăsător, Hans a luat-o înainte. Iar eu l-am urmat fără să scot o vorbă.

Pentru a uşura coborîrea, Hans făcea mari ocoluri în spirală. Trebuia să mergem prin mijlocul rocilor eruptive, şi, cîteodată, unele se dezlipeau din culcuşurile lor, prăvălindu-se în salturi, pînă în fundul prăpastiei. În cădere, ele dădeau naştere unor ecouri de o sonoritate ciudată.

În diferite părţi ale conului se aflau gheţari interiori. De cîte ori îi întîlneam, Hans înainta cu foarte multă băgare de seamă, sondînd cu bastonul cu vîrf de fier, pentru a descoperi crăpăturile. În alte locuri, unde trecerea se arăta a fi periculoasă, ne legam cu o frînghie lungă, pentru ca acela căruia i-ar fi alunecat piciorul,

din nebăgare de seamă, să fie susţinut de ceilalţi. Această solidaritate era un lucru înţelept şi plin de prevedere, însă nu ne punea în afară de orice pericol.

Cu toate greutăţile coborîşului, şi-n ciuda pantelor pe care nici călăuza nu le cunoştea, drumul s-a făcut fără vreun accident, în afară numai de căderea unui balot cu frînghii, pe care-l scăpase din mînă unul din islandezi, de s-a rostogolit tocmai în fundul prăpastiei.

La prînz atinsesem prima ţintă a călătoriei noastre. Am ridicat capul şi, la gura pîlniei, am zărit, ca într-un chenar, o bucăţică de cer cu o circumferinţă aproape perfectă. Numai într-un singur punct se profila vîrful lui Scartaris, cufundat în imensitatea văzduhului.

În fundul craterului se deschideau trei guri, prin care ieşeau, cu siguranţă, lava şi vaporii, în timpul erupţiilor. Fiecare gură avea un diametru de aproape 100 de picioare. Ele se căscau în faţa noastră şi, drept să vă spun, n-am avut curajul să-mi arunc privirile în vreuna. În schimb, profesorul Lidenbrock le-a examinat pe fiecare în parte. Alerga de la una la alta, gata să-şi piardă răsuflarea, gesticulînd şi rostind vorbe fără şir. Hans şi tovarăşii săi stăteau aşezaţi pe nişte grămezi de lavă şi-l priveau cum nu-şi mai găseşte astîmpăr, şi nu mă îndoiesc că-l socoteau nebun.

Deodată, unchiul meu scoase un strigăt. Am crezut că i-a alunecat piciorul şi că era gata să cadă într-unul din cele trei puţuri. Dar nu se întîmplase nimic. Îl văzui stînd ţeapăn, cu braţele întinse şi cu picioarele desfăcute, în faţa unui bloc de granit, aflat în centrul craterului, ca un piedestal enorm pregătit pentru statuia unui Pluton. Din toată înfăţişarea unchiului meu se vedea că-i peste măsură de uluit. Dar curînd, uluirea fu înlocuită de o bucurie fără margini.

— Axel, Axel ! strigă el. Vino, vino !

Alergai într-acolo. Însă nici Hans şi nici islandezii nu se urniră de pe locurile lor.

— Priveşte ! îmi spuse profesorul.

Împărtăşindu-i uluirea, dacă nu şi bucuria, pe partea dinspre apus a blocului de granit am văzut scrijelită în

Priveşte ! îmi spuse profesorul

litere runice, pe jumătate roase de vreme, numele acelui islandez blestemat :

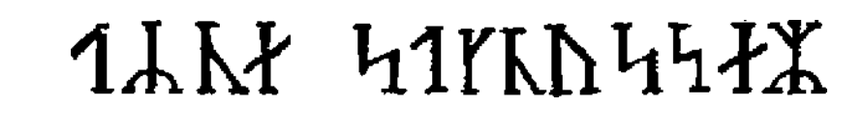

— Arne Saknussemm ! strigă unchiul meu. Ei, acu' te mai îndoieşti ?

Nu răspunsei nimic şi mă întorsei uluit la bolovanul de lavă pe care stătusem mai înainte. În faţa evidenţei, a trebuit să mă înclin.

Nu ştiu cîtă vreme am rămas astfel, cufundat în gîndurile mele. Tot ceea ce ştiu e că, după o vreme, ridicînd capul, l-am văzut numai pe unchiul meu şi pe Hans. Ceilalţi islandezi plecaseră, şi acum coborau povîrnişurile Sneffelsului, pentru a se întoarce la Stapi.

Hans dormea liniştit lîngă un bolovan, într-o scursură de lavă, unde îşi înjghebase un culcuş, în timp ce unchiul meu se zbătea în fundul craterului, ca o fiară sălbatică în cursa unui vînător. Nici nu dormeam, nici nu aveam puterea să mă scol şi, luînd exemplu de la călăuză, m-am lăsat cuprins de un somn liniştit ; mi se părea că aud mereu zgomote sau că simt zvîcniri în coastele muntelui.

Astfel am petrecut prima noapte în fundul craterului.

A doua zi, un cer cenuşiu, înnourat şi greoi se lăsa peste vîrful conului. N-am băgat de seamă atît întunericul ce cuprindea craterul cît mînia care-l cuprindea pe unchiul meu.

Am înţeles deîndată motivul, şi inima mi s-a umplut de puţină speranţă. Iată de ce : dintre cele trei drumuri care se deschideau în faţa noastră, numai unul singur fusese folosit de Saknussemm.

Potrivit indicaţiei dată în criptogramă de către învăţatul islandez, drumul putea fi uşor recunoscut, căci la poalele lui urma să se proiecteze umbra lui Scartaris în ultimele zile ale lunii iunie...

În adevăr, piscul acesta ascuţit putea fi socotit ca arătătorul unui imens cadran solar, a cărui umbră, într-o anumită zi, arăta drumul spre centrul Pământului.

Dar cum nu se zărea de fel soarele, nu era nici umbră. În consecinţă, unchiul n-avea cum să se orienteze !

Eram în 25 iunie. Dacă cerul rămînea acoperit încă şase zile, trebuia să amînăm totul pentru anul viitor.

Cred că nu mai e nevoie să vă descriu mînia neputincioasă a profesorului Lidenbrock ! Ziua trecu şi nici o umbră nu veni să se profileze în fundul craterului. Hans nu se mişcă de la locul său, deşi cred că era firesc să se întrebe ce aşteptăm. Dacă în genere îl preocupa ceva ! Unchiul nu-mi adresă nici un cuvînt. Privirile sale se aţinteau tot timpul spre cerul acoperit de ceţuri cenuşii.

La 26 iunie nu se arătă nici un semn bun. Ba dimpotrivă. Toată ziua căzu o ploaie amestecată cu zăpadă. Hans se apucă să construiască o colibă din bucăţi de lavă. Îmi făcea oarecare plăcere să urmăresc din ochi miile de cascade ce luau naştere şi care se rostogoleau pe povîrnişurile conului, unde fiecare piatră făcea ca zgomotul asurzitor să fie şi mai puternic.

Unchiul meu nu se mai putea stăpîni. La drept vorbind, chiar şi un om mai calm decît el ar fi avut toate motivele să se enerveze, căci asta însemna să te-neci tocmai la mal.

Dar o dată cu marile dureri, cerul îţi trimite neîncetat şi mari bucurii. Şi cerul îi rezerva profesorului Lidenbrock o satisfacţie egală cu marile, cu desperatele sale necazuri...

A doua zi, cerul mai era încă acoperit, însă duminică, 28 iunie, o dată cu schimbarea lunii, veni şi schimbarea vremii. Soarele revărsa în crater valuri-valuri de raze. Fiecare deluşor, fiecare stîncă, fiecare piatră, fiecare încreţitură a lavei se scălda în aceste efluvii luminoase şi îşi aşternea pe loc umbra pe pămînt. Dintre toate, umbra lui Scartaris se desena ca un colţ ascuţit şi prinse a se învîrti pe nesimţite o dată cu soarele cel învăpăiat.

Şi nu exagerez de loc dacă spun că unchiul se învîrtea şi el o dată cu umbra.

La amiază, în perioada sa cea mai scurtă, umbra începu să atingă încet marginea vetrei centrale.

— Pe aici trebuie s-o luăm ! strigă profesorul, pe aici ! Înainte, spre centrul Pămîntului ! adăugă el în limba daneză.

L-am privit pe Hans.

— Forüt ! spuse el foarte liniştit.

— Înainte ! îmi traduse unchiul meu.

Era ora 13 şi 13 minute.

17

Abia acum începea adevărata noastră călătorie. Pînă atunci, oboseala fusese mai mare decît greutăţile ; dar era sigur că de aici înainte acestea din urmă se vor ivi cu adevărat în calea noastră.

Încă nu-mi afundasem privirea în acel puţ fără fund în care urma să coborîm. Sosise însă momentul s-o fac. De altfel, mai puteam încă ori să mă resemnez acceptînd această aventură, ori să refuz a o încerca. Dar să dau înapoi în faţa călăuzei mi-a fost ruşine. Hans aştepta cu atîta calm să înceapă aventura, cu o asemenea indiferenţă, cu o atît de deplină nepăsare faţă de orice pericol, încît am roşit la ideea că aş putea fi mai puţin curajos decît el. Dacă aş fi fost singur, aş fi început să-i înşir unchiului meu tot soiul de argumente de mare efect ; dar cum călăuza se afla lîngă noi, n-am scos un cuvînt şi-n timp ce mă apropiam de gura prin care trebuia să coborîm, gîndul îmi zbură deodată spre frumoasa mea virlandeză.

Am mai spus că gura centrală a craterului avea un diametru de 100 de picioare, sau o circumferinţă de

300 de picioare. M-am aplecat cu multă băgare de seamă peste o stîncă care atîrna în afară şi am privit. De groază mi s-a făcut părul măciucă. Toată fiinţa îmi fu cuprinsă de simţămîntul vidului. Am simţit cum centrul de gravitate mi se deplasează şi cum mi se urcă ameţeala la cap, ca o beţie. Nimic nu e mai ameţitor decît această atracţie a abisului. Eram să cad, dacă nu m-ar fi apucat la timp o mînă vînjoasă. Era mîna lui Hans. Hotărît lucru, nu luasem destule „lecţii de înălţime" la biserica „Frelsers" din Copenhaga.

Cu toate că mi-am aruncat foarte puţin privirile în acest puţ, am putut să-mi dau seama de conformaţia lui. Pereţii săi aproape abrupţi prezentau numeroase ieşituri care puteau să uşureze coborîrea. Dar dacă aveam la îndemînă un soi de scară, în schimb ne lipsea parmaclîcul, de care să ne ţinem. Nu-i vorbă, o frînghie legată de una din aceste ieşituri ne-ar fi ajutat de minune. Dar cum aveam s-o dezlegăm odată ajunşi la capătul ei ?

Unchiul meu găsi imediat un mijloc foarte simplu pentru a înlătura această dificultate. El desfăşură o frînghie lungă cam de 400 de picioare şi groasă de două degete şi lăsă să cadă în adînc doar jumătate din ea, apoi o înfăşură în jurul unui bloc de lavă ce ieşea în afară şi aruncă în gol cealaltă jumătate. Fiecare din noi putea astfel să coboare apucînd cu mîna cele două capete ale frînghiei, fără teamă că aceasta se va desfăşura. De îndată ce ai coborît vreo două sute de picioare, nimic nu era mai uşor decît s-o tragi, lăsînd liber un capăt şi smucind de cealaltă parte a frînghiei. Apoi, urma să reîncepi acest exerciţiu, *ad infinitum*.

— Acum, să ne îngrijim şi de bagaje, spuse unchiul meu, după ce sfîrşi de atîrnat frînghia. O să le împărţim în trei pachete, şi fiecare din noi o să-şi pună unul în spate. Vorbesc numai de obiectele fragile.

Desigur că îndrăzneţul profesor nu ne socotea şi pe noi în această ultimă categorie !...

— Hans, stabili el, va lua uneltele şi o parte din provizii ; tu, Axel, vei duce două treimi din provizii şi

armele, iar eu, restul proviziilor şi instrumentele cele mai gingaşe.

— Dar cine o să ducă hainele, şi toată legătura de frînghii şi de scări ? am întrebat eu.

— Vor coborî singure.

— Cum aşa ? !

— O să vezi...

Unchiul meu simţea o plăcere deosebită să folosească mijloace „tari", şi o făcea totdeauna fără cea mai mică şovăială. La porunca sa, Hans strînse într-un mare balot toate obiectele ce nu erau fragile, şi, după ce balotul fu legat zdravăn, pur şi simplu i se dădu drumul în prăpastie.

Curînd am auzit vuietul sonor produs de deplasarea straturilor de aer. Aplecat deasupra prăpastiei, unchiul meu urmărea foarte satisfăcut coborîrea bagajelor, şi nu s-a clintit din locul acela pînă ce nu le-a pierdut din vedere.

— Bun, zise el, acum vine şi rîndul nostru !...

Întreb pe orice om de bună-credinţă dacă nu l-ar trece fiorii la auzul unor asemnea cuvinte ?

Profesorul îşi puse în spate pachetul cu instrumente, Hans luă pachetul cu unelte, iar eu pe cel cu arme. Coborîrea începu în ordinea următoare : întîi Hans, după aceea unchiul meu, iar la urmă eu. Totul se desfăşură într-o tăcere mormîntală, tulburată din cînd în cînd doar de zgomotul pe care-l făceau stîncile ce se rostogoleau în prăpastie.

M-am lăsat să alunec, ca să zic aşa, strîngînd cu putere într-o mînă cele două capete ale frînghiei, iar cu cealaltă sprijinindu-mă cu ajutorul bastonului meu cu vîrful de fier. Mă stăpînea o singură idee : să nu-mi pierd cumva punctul de sprijin. Nu prea aveam încredere în trăinicia frînghiei, socotind-o mult prea slabă pentru a suporta greutatea a trei oameni. De aceea mă slujeam de ea cît mai puţin posibil făcînd minuni de echilibristică pe ieşiturile de lavă pe care încercam să le prind cu piciorul, întocmai ca pe o mînă care mi-ar fi venit în ajutor.

Cînd una din aceste trepte alunecoase se zdrobea sub paşii lui Hans, el rostea cu glasul său domol :

— Gif akt !

— Atenţie ! repeta unchiul meu.

După o jumătate de oră am ajuns pe o stîncă mai lată, care era foarte puternic înfiptă în peretele galeriei. Hans trase frînghia de un capăt ; celălalt capăt se ridică în aer ; descolăcindu-se de pe colţul de stîncă pe care fusese înfăşurată, căzu trăgînd după sine bucăţi de piatră şi de lavă, un fel de ploaie, sau, mai bine zis, de grindină foarte periculoasă.

M-am aplecat peste îngustul platou pe care ne aflam, dar n-am putut să zăresc fundul prăpastiei.

Începu din nou manevrarea frînghiei şi după o jumătate de oră am mai coborît încă două sute de picioare.

Nu ştiu dacă cel mai pasionat geolog ar fi încercat să studieze, în timpul coborîrii, natura terenurilor care-l înconjurau, dar, în ceea ce mă priveşte, nici nu-mi păsa de asta ; mă interesa prea puţin dacă straturile erau pliocene, miocene, eocene, cretacice, din familia lanţului munţilor Jura, triasici, pernieni, carboniferi, devonieni, silurieni sau primitivi. În schimb profesorul îşi făcea fără îndoială tot felul de observaţii sau lua note, căci la una din opriri îmi spuse :

— Cu cît cobor mai adînc, cu atît am mai multă încredere în reuşita acţiunii noastre. Felul cum sînt aşezate aceste terenuri vulcanice îndreptăţeşte pe deplin teoria lui Davy. Ne aflăm în stratul cel mai vechi, în care s-au produs unele procese chimice asupra metalelor care se aprind în contact cu aerul şi cu apa. Resping cu desăvîrşire teoria unei călduri interioare. De altfel, se va vedea că am dreptate.

Mereu aceeaşi concluzie. Se înţelege că nu-mi ardea să-l contrazic, căci această discuţie nu-mi făcea de loc plăcere. Tăcerea mea fu luată drept consimţămînt, şi începurăm din nou coborîrea.

După trei ore, încă nu întrezăream fundul coşului. Cînd ridicai însă capul, am putut să observ că puţul

se strîmta simţitor. Din cauza uşoarei lor înclinaţii, pereţii tindeau să se apropie. Întunericul creştea din ce în ce mai tare.

Totuşi coboram mereu. Am luat aminte la pietrele care se desprindeau din pereţi şi mi-am dat seama că, în cădere, aveau un răsunet mai înăbuşit, ceea ce însemna că fundul prăpastiei era mai apropiat.

Cum avusesem grijă să-mi notez de cîte ori schimbasem frînghia de la un loc la altul, am putut să-mi dau seama exact de adîncimea la care am ajuns şi de timpul scurs.

În timpul coborîrii, am repetat de paisprezece ori această manevră, la răstimp de o jumătate de oră. Aşadar trecuseră şapte ore, în afară de cele paisprezece sferturi de oră de odihnă, care dădeau încă trei ore şi jumătate. În total făcusem deci zece ore şi jumătate. Plecasem la ora unu, deci acum trebuia să fie ora unsprezece.

În privinţa adîncimii la care ajunsesem m-am dumerit repede. Cele paisprezece schimbări ale unei frînghii de două sute de picioare făceau 2 800 picioare.

În acest moment se auzi glasul lui Hans :

— Halt ! exclamă el.

M-am oprit tocmai în clipa cînd era să lovesc cu piciorul capul unchiului meu.

— Am ajuns, spuse acesta.

— Unde ? l-am întrebat eu alunecînd lîngă el.

— În fundul puţului perpendicular.

— Nu mai există deci altă ieşire ?

— Ba da, văd că aici începe un fel de galerie care merge oblic spre dreapta. Dar o vom cerceta mîine. Acu', să mîncăm şi după aceea să tragem un somn bun.

Deşi ne aflam la o atît de mare adîncime, nu era complet întuneric. Am desfăcut sacul cu provizii, am mîncat şi apoi fiecare ne-am culcat cum am putut mai bine, pe un pat de pietre şi de resturi de lavă.

Cum stăteam culcat pe spate, am deschis ochii şi sus, sus de tot, la capătul acestui tub lung de 3 000 de picioa-

re, care luase forma unui ochean uriaş, am zărit un punct luminos.

Era o stea care pierduse orice scînteiere şi care, după calculele mele, trebuia să facă parte din Ursa mică.

Apoi am adormit adînc.

18

La ora 8 dimineaţa ne-a trezit o rază de soare. Miile de faţete de lavă ale pereţilor au strîns-o într-un mănunchi, reflectînd-o apoi ca pe o ploaie de scîntei. Această lumină era îndeajuns de puternică pentru a ne îngădui să deosebim obiectele dimprejur.

— Ei, Axel, ce zici ?! strigă unchiul meu frecîndu-şi mîinile. Ai mai petrecut tu vreodată o noapte mai liniştită ca asta în casa noastră din Königstrasse ? Nici tu zgomot de căruţe, nici strigătele precupeţilor, nici zbieretele luntraşilor !

— Nu tăgăduiesc că sîntem foarte liniştiţi în fundul acestui puţ, dar tăcerea asta are parcă ceva înspăimîntător în ea, totuşi.

— Haida de ! strigă unchiul meu. Dacă te sperii de pe acum, atunci ce-o să fie mai tîrziu ? Că doar nici n-am apucat să intrăm încă în măruntaiele Pămîntului.

— Ce vrei să spui, unchiule ?

— Vreau să spun că acum am atins abia pămîntul Islandei. Acest tub lung şi vertical, care coboară din craterul Sneffelsului, se opreşte aproape la nivelul mării.

— Eşti sigur ?

— Foarte sigur ! Ia uită-te la barometru !

Într-adevăr, mercurul, după ce se urcase încetul cu încetul, scădea pe măsură ce coboram şi acum se oprise la douăzeci şi nouă de pouce [1].

[1] Pouce — unitate de măsură engleză, egală cu 25,4 mm.

— Vezi. reluă profesorul, nu avem nici presiunea unei atmosfere, dar constat că o să vină vremea cînd vom înlocui barometrul printr-un manometru.

Barometrul urma să devină într-adevăr inutil, din moment ce greutatea aerului depăşea presiunea sa calculată la nivelul oceanului.

— Dar, spusei eu, nu te temi că această presiune mereu crescîndă va fi foarte greu de suportat ?

— Nu, n-avea nici o grijă. Vom coborî încet, şi, treptat-treptat, plămînii noştri se vor obişnui să respire o atmosferă mai comprimată. Aeronauţii sfîrşesc prin a simţi lipsa de aer pe măsură ce se urcă în straturile superioare ale atmosferei, iar noi probabil c-o să avem prea mult. Cu atît mai bine ! Dar să nu mai pierdem nici măcar o clipă. Unde o fi pachetul care a coborît înaintea noastră ?

Mi-am amintit atunci că şi în seara trecută l-am căutat în zadar. Unchiul meu s-a adresat lui Hans, care-şi roti împrejur ochii săi de vînător.

— Der Huppe !

— Acolo sus !

Într-adevăr, pachetul era agăţat de un colţ de stîncă, cam la vreo sută de picioare deasupra capului nostru. Imediat, sprintenul islandez se căţără ca o pisică şi, în cîteva minute, aduse pachetul.

— Acu', spuse unchiul meu, să mîncăm, dar să mîncăm zdravăn, ca nişte oameni care pornesc la un drum lung !

Am mîncat peşmeţi cu carne uscată şi apoi am tras cîteva înghiţituri de apă amestecată cu rachiu de ienupăr.

După ce am terminat masa, unchiul meu a scos din buzunar un carnet şi, examinînd pe rînd diferitele instrumente, notă datele următoare :

Luni, 1 iulie

Cronometrul : ora 8 şi 17 minute dimineaţa.

Barometrul : 29,7 p. [1]

---

[1] Echivalent cu aproximativ 742 mm. coloană de mercur.

Termometrul : 6°

Direcţia : est-sud-est.

Această ultimă observaţie se referea la drumul prin galeria întunecată şi unchiul meu o află cu ajutorul busolei.

— Axel, strigă plin de înflăcărare profesorul, abia acum vom coborî cu adevărat în măruntaiele Pământului ! Iată deci momentul exact cînd începe călătoria noastră.

După aceea luă cu o mînă aparatul Ruhmkorff care-i atîrna de gît şi cu cealaltă puse în contact curentul electric cu serpentina lanternei. Şi o lumină destul de puternică împrăştie întunericul din galerie.

Hans ducea al doilea aparat, care fu de asemenea pus în funcţiune. Această ingenioasă aplicare a electricităţii ne dădea posibilitatea să mergem timp îndelungat, creîndu-ne o lumină artificială de zi, chiar şi în mijlocul celor mai inflamabile gaze.

— Înainte, la drum ! porunci unchiul meu.

Fiecare îşi puse în spate sacul de călătorie. Hans îşi luă sarcina să împingă înaintea lui pachetul cu frînghii şi cu haine, iar eu intrai după ei în galerie.

În momentul cînd eram gata să mă cufund în coridorul acela întunecos, m-am oprit puţin şi, ridicînd capul, prin cîmpul vizual al imensului tub am zărit, pentru ultima oară, un petic din cerul Islandei, pe care eram aproape sigur că n-o să-l mai revăd.

Lava, în ultima sa erupţie, din 1229, îşi croise drum prin acest tunel, tapetîndu-l pe dinăuntru cu un strat compact şi strălucitor, care reflecta lumina electrică mărindu-i de o sută de ori intensitatea.

Toată greutatea drumului consta în a nu aluneca prea repede pe o pantă înclinată de aproape 45°. Din fericire, am dat peste o serie de colţuri şi ridicături care ţineau loc de trepte, şi-am început să coborîm lăsînd ca bagajele să alunece înaintea noastră pe-o frînghie lungă.

Dar ceea ce sub picioarele noastre ţinea loc de treaptă, pe ceilalţi pereţi devenea o stalactită. Lava, poroasă, pe alocuri, prezenta nişte mici umflături rotunde, nişte cristale de cuarţ opac, împodobite cu picături transparente de sticlă, care, suspendate pe boltă ca nişte candelabre, păreau că se aprind la trecerea noastră, de parcă zînele abisului îşi luminaseră palatul pentru a-i primi pe oaspeţii de pe pămînt.

— Ce minunăţie ! strigai eu fără să vreau. Ce măreţ spectacol, unchiule ! Ia priveşte nuanţele acestea ale lavei, care merg pe nesimţite de la roşu închis pînă la galbenul strălucitor ! Şi cristalele astea care par nişte globuri luminoase !

— Ei, băiete, te-ai făcut mai bun ! Găseşti că e splendid ! Ai răbdare numai şi sper c-o să vezi alte lucruri şi mai minunate. Ei hai, înainte, tot înainte !...

Mai bine ar fi spus „Hai să alunecăm !“ căci ne-am dat drumul să alunecăm fără nici un fel de osteneală pe panta aceea înclinată. Era ca o *facilis descensus Averni*[1] de Virgiliu. Busola, pe care o consultam foarte des, arăta în mod constant direcţia sud-est. Culoarul de lavă nu cotea nici la dreapta, nici la stînga, ci mergea în linie dreaptă.

Căldura nu creştea în chip simţitor, aşa cum mă aşteptasem şi nu numai o dată am consultat cu mirare termometrul. După două ore de mers, el arăta 10°, adică o creştere de abia 4° faţă de locul plecării. Acest fapt îndreptăţea teoriile lui Davy, dar mă făcea să cred că coborîrea noastră era mai mult orizontală decît verticală. De altfel, nimic nu era mai uşor decît să cunoaştem exact adîncimea atinsă. Profesorul o măsură cu ajutorul unghiurilor de deviaţie şi de înclinaţie, dar păstră pentru sine rezultatul observaţiilor.

Seara, către ora 8, el dădu semnalul de oprire. Hans se aşeză imediat. Lămpile fură atîrnate de un colţ de lavă. Ne aflam într-un fel de cavernă şi aerul nu ne lipsea. Dimpotrivă, uneori ajungeau pînă la noi curente

---

[1] Lesnicioasă coborîre în Infern.

de aer. Dar ce anume le producea ? Căror agitaţii atmosferice se datorau ? Era o problemă pe care n-am căutat s-o rezolv în momentul acela. Foamea şi oboseala mă puseseră în situaţia de a nu mai putea să raţionez. Şapte ore de coborîre continuă nu se fac fără o mare cheltuială de energie. Eram stors de puteri. De aceea m-am bucurat nespus auzind cuvîntul „oprire". Hans întinse ceva merinde pe un bloc de lavă şi toţi trei mîncarăm cu poftă. Mă neliniştea însă faptul că rezerva noastră de apă ajunsese la jumătate. Unchiul meu socotea că vom putea înlocui ceea ce consumasem, luînd apă de la unul din izvoarele subterane, dar pînă acum încă nu întîlnisem nici unul. Nu m-am putut împiedica să nu-i atrag atenţia asupra acestui lucru.

— Şi asta te surprinde ? mă întrebă el.

— Nu numai că mă surprinde, dar chiar mă îngrijorează. Nu mai avem apă decît pentru cinci zile.

— Linişteşte-te, Axel, te asigur că vom da de apă, şi încă în cantităţi mult mai mari decît avem nevoie.

— Cînd ?

— După ce o să trecem de acest înveliş de lavă. Cum îţi închipui c-ar fi posibil să răzbată izvoarele prin pereţii aceştia ?

— Dar dacă stratul de lavă continuă pînă la mari adîncimi ? De altfel, pînă azi îmi pare că vertical am înaintat îndeajuns de puţin.

— Ce te face să bănuieşti acest lucru ?

— Dacă am fi pătruns mai adînc în interiorul scoarţei Pămîntului, căldura ar fi fost, cu siguranţă, mai mare.

— După teoria ta, răspunse unchiul. Dar te-ai uitat la termometru ?

— Abia 15°, ceea ce înseamnă că a crescut numai cu 9° de la plecarea noastră.

— Ei, atunci trage concluzia !

— Iată concluzia mea. După observaţiile cele mai exacte, înăuntrul globului, temperatura creşte cu 1 grad la fiecare 100 de picioare. Dar unele condiţii locale pot face să varieze această cifră. Aşa, de pildă, la Iakutsk,

în Siberia, s-a observat că temperatura creşte cu un grad la 36 de picioare. Prin urmare, această deosebire depinde de puterea de conductibilitate a rocilor. Voi mai adăuga, de asemenea, că în vecinătatea unui vulcan stins, şi prin straturile de gnais, creşte cu cîte un grad numai la 125 de picioare. Să luăm, deci, această ultimă ipoteză, care e cea mai favorabilă şi să calculăm.

— Calculează, băiete !

— Nimic nu-i mai uşor, îi răspunsei, începînd să înşir cifrele pe un carnet. De 9 ori 125 picioare fac 1125 de picioare.

— Într-adevăr, rezultatul e foarte exact...

— Atunci ?

— Ei bine, după observaţiile mele, am ajuns la 10 000 de picioare sub nivelul mării.

— E cu putinţă ?

— Da, sau... cifrele nu mai sînt cifre !

Totuşi calculele profesorului erau exacte. Noi depăşisem cu 6 000 de picioare cele mai mari adîncimi cunoscute, cum sînt minele Kitz-Bahl din Tirol şi cele din Wüttemberg, din Boemia.

Temperatura, care ar fi trebuit să fie de 81° pe aceste meleaguri, era abia de 15°. Iată un lucru care îmi dădea foarte mult de gîndit.

19

A doua zi, marţi, în 30 iunie, am reînceput coborîrea la ora 6 dimineaţa.

Am mers tot timpul pe stratul de lavă, care se arătă a fi o adevărată rampă naturală, avînd o pantă dulce ca acele planuri înclinate care încă mai înlocuiesc scara în casele vechi. Am mers astfel pînă la ora 12 şi 17 minute şi chiar în momentul acela l-am ajuns pe Hans, care tocmai se oprise.

— Ei drăcie, strigă unchiul meu, am atins extremitatea hornului !...

M-am uitat în jurul meu. Într-adevăr, ne aflam la o răspîntie unde se deschideau două drumuri, ambele întunecoase şi înguste. Pe care trebuia să o luăm ? Era greu de hotărît.

Dar unchiul meu nu voia să se arate în faţa noastră ca un om care şovăie, de aceea ne arătă galeria dinspre răsărit, şi, după puţin timp, toţi trei ne înfundarăm în ea.

De altfel, orice şovăială în faţa acestor două drumuri s-ar fi prelungit la infinit, căci nu exista nici un indiciu care să ne arate pe care să-l alegem ; trebuia să încercăm absolut la noroc.

Panta noii galerii era mai mică şi coboram pe nesimţite, dar pereţii ei erau mai neregulaţi. Cîteodată treceam pe sub nenumărate arcuri care semănau perfect cu bolţile unei catedrale gotice. Artiştii evului mediu ar fi putut studia aci toate formele acestei arhitecturi religioase care are la bază ogiva. După o milă a trebuit să ne aplecăm sub nişte arcade joase, în stil roman, şi am putut vedea o mulţime de stîlpi groşi, încovoiaţi sub curbura bolţilor. Pe alocuri eram siliţi să ne tîrîm de-a lungul unor înguste şi scurte coridoare, care semănau cu bîrlogurile castorilor.

Căldura era îndeajuns de suportabilă. Fără să vreau, mă gîndeam la dogoarea care trebuie să fi fost pe vremea cînd lava zvîrlită de Sneffels se precipita pe drumul acesta, atît de liniştit azi. Parcă vedeam torentele de foc spărgîndu-se de colţurile galeriei şi vaporii supraîncălziţi îmbulzindu-se în acest spaţiu strîmt !

„Numai de nu i-ar veni bătrînului vulcan fantezia de a-şi relua activitatea !“ mă gîndii.

Nu mi-am împărtăşit gîndurile unchiului Lidenbrock, căci nu le-ar fi înţeles. De altfel, singura lui preocupare era să înaintăm. În ce-l priveşte, mergea, aluneca, ba chiar se şi rostogolea de era nevoie, cu o convingere şi cu o străduinţă, pe care, la urma urmei, merita s-o admiri.

La ora 6 seara, după un drum nu prea obositor, parcursesem două leghe spre miazăzi, dar în adîncime abia un sfert de milă.

Unchiul meu dădu semnalul de oprire. Am mîncat fără să vorbim prea mult, şi apoi am adormit adînc.

De altfel, pregătirile pentru noapte erau destul de simple ; o pătură în care te înfăşurai alcătuia tot aşternutul. Pe aceste meleaguri nu aveam să ne temem nici de frig şi nici de vizite nedorite. Călătorii care se înfundă în mijlocul deşerturilor africane sau în pădurile Americii sînt siliţi să se vegheze reciproc în timpul somnului, dar aci domnea o linişte absolută, şi ne aflam în deplină siguranţă. Era sigur că n-o să întîlnim nici sălbatici şi nici fiare sălbatice, aşa că în privinţa asta nu duceam nici o grijă.

A doua zi ne-am sculat odihniţi şi bine dispuşi. Am continuat drumul pe acelaşi strat de lavă ca şi în ajun. Era imposibil să recunoşti natura terenurilor prin care treceam. Tunelul, în loc să se înfunde în măruntaiele Pămîntului, tindea să devină absolut orizontal. La un moment dat, mi s-a părut chiar că urcă spre suprafaţa Pămîntului. Nu mă înşelasem. Către ora 10 dimineaţa, acest lucru deveni atît de evident şi prin urmare atît de obositor, încît am fost siliţi să ne încetinim mersul.

— Ce-i, Axel ? mă întrebă, nerăbdător, profesorul.

— Ce-i ? Nu mai pot ! răspunsei eu, sleit de oboseală.

— Cum ? După o plimbare de trei ore pe un drum atît de uşor !

— Uşor, nu zic nu, dar foarte obositor.

— Obositor, cînd nu facem altceva decît să coborîm !

— Să urcăm, dacă nu vă e cu supărare !...

— Să urcăm ? ! făcu unchiul meu ridicînd din umeri.

— Nu încape îndoială ! De o jumătate de oră, pantele sînt mai puţin înclinate şi dacă vor continua să meargă aşa, o să ne pomenim iarăşi pe pămîntul Islandei.

Profesorul dădu din cap ca un om care nu vrea să se lase convins. Am încercat să-i vorbesc, însă el nu-mi

răspunse şi-mi făcea semn să merg înainte. Tăcerea sa încăpăţînată îmi arăta că nu era de loc în toane bune.

Mi-am reluat povara cu curaj, şi-l urmam cît puteam de repede pe Hans, care păşea înaintea unchiului meu. Nu voiam să rămîn în urmă şi singura mea preocupare era să nu-mi pierd tovarăşii din ochi. Mă treceau fiorii la gîndul că aş putea să mă rătăcesc în adîncimile acestui labirint.

Şi-apoi, dacă drumul devenea mai greu, mă consolam cu speranţa că ne apropiem de suprafaţa Pămîntului. Cum această nădejde se confirma la tot pasul, mă bucuram la gîndul că o voi revedea pe micuţa mea Graüben.

Pe la amiază, pereţii galeriei şi-au schimbat aspectul. Mi-am dat seama de asta după reflexul luminii electrice, care slăbise simţitor. În locul învelişului de lavă, terenul era alcătuit dintr-o rocă lucioasă. Masivul se compunea din straturi înclinate şi deseori dispuse vertical. Ceea ce însemna că ne găseam într-o epocă de tranziţie, în plină perioadă siluriană [1].

— E neîndoios, am strigat eu, că sedimentele apelor au format în a doua eră a Pămîntului toate aceste şisturi, calcaruri şi gresii ! Lăsăm în urmă masivul de granit ! Acu' procedăm ca nişte hamburghezi care pentru a merge la Lübeck ar lua-o pe drumul Hanovrei !

Ar fi trebuit să păstrez pentru mine aceste observaţii, dar temperamentul meu de geolog fu mai tare decît prevederea, aşa că unchiul Lidenbrock îmi auzi exclamaţiile.

— Ia priveşte ! îi răspunsei eu arătîndu-i straturile de gresie, care alternau cu cele de calcar, şi primele semne care indicau imediata apropiere a terenurilor de ardezie.

— Ei şi ?

[1] E numită astfel pentru că terenurile din această perioadă sînt foarte răspîndite în Anglia, în ţinuturile locuite odinioară de siluri, o seminţie celtică. (n.a.)

— Iată-ne ajunşi în perioada în care au apărut primele plante şi primele animale !

— Crezi ?

— Priveşte, examinează, observă !

L-am silit să plimbe lampa pe pereţii galeriei. Mă aşteptam să nu-şi poată reţine o exclamaţie de surpriză. Dar nu spuse nici un cuvînt şi-şi văzu mai departe de drum.

Oare m-a înţeles sau nu ? Nu voia să cedeze cîtuşi de puţin din mîndria sa de unchi şi savant, şi să recunoască cinstit că se înşelase alegînd galeria dinspre răsărit, sau ţinea cu orice preţ să meargă pînă la capătul ei ? Nu mai era nici o îndoială că părăsisem drumul lavelor, şi că mergeam pe o cale care nu ducea spre adîncul Sneffelsului.

Totuşi mă întrebam dacă nu dădeam o importanţă prea mare acestor schimbări de teren. La urma urmei nu s-ar fi putut să mă înşel ? Străbăteam oare, într-adevăr, nişte straturi de roci suprapuse peste masivul de granit ?

„Dacă am dreptate, mi-am spus, trebuie să dau neapărat peste nişte resturi de plante din acea prioadă străveche. Şi în faţa evidenţei nu va mai putea obiecta nimic. Să căutăm deci !“

N-am făcut nici o sută de paşi şi-mi apărură înaintea ochilor dovezi incontestabile. Trebuie să fie chiar aşa cum presupusesem, căci în perioada siluriană trăiau în mări peste 1.500 de specii de vegetale şi animale. Picioarele mele, obişnuite cu solul dur al lavelor, călcară deodată pe o pulbere formată din resturi de plante şi de cochilii. Pe pereţi se observau foarte clar urme de fucus şi licopode. Profesorul Lidenbrock nu se putea înşela, dar cred că el închidea ochii, ca să nu vadă nimic, şi îşi continua drumul cu acelaşi pas neschimbat.

Încăpăţînarea asta trecea dincolo de orice limită ! N-am mai putut răbda. Am luat o cochilie păstrată perfect, care aparţinuse unui animal întrucîtva asemănător cîrcîiacului de azi şi, întinzîndu-i-o unchiului meu, i-am spus :

— Priveşte !

— Ei şi, răspunse el liniştit, e cochilia unui crustaceu din speţa dispărută a trilobiţilor. Atît, şi nimic mai mult !

— Şi nu tragi de aici nici o concluzie ?

— Cum să nu ! Aceeaşi concluzie pe care o tragi şi tu, că am părăsit stratul de granit şi drumul de lavă. E foarte posibil să mă fi înşelat şi să fi greşit calea. Dar nu voi fi sigur de eroarea mea decît în momentul în care voi fi mers pînă la capătul acestei galerii.

— Ai dreptate să procedezi aşa, unchiule, şi eu te-aş aproba, dacă nu ne-ar ameninţa o mare primejdie...

— Care anume ?

— Lipsa de apă.

— Ei bine, Axel, vom micşora porţiile.

20

N-am avut încotro şi a trebuit să micşorăm porţiile. Provizia noastră de apă nu putea dura mai mult de trei zile, şi de lucrul ăsta ne-am dat seama seara, cînd ne aflam la masă. Şi mai trist era că nu prea aveam speranţă să dăm de vreun izvor în aceste terenuri din perioada de tranziţie.

A doua zi am trecut mai tot timpul sub nesfîrşitele bolţi ale acestei galerii. Mergeam aproape fără să scoatem o vorbă. Ne cuprinsese pe toţi muţenia lui Hans.

Drumul nu urca în mod simţitor, ba cîteodată chiar părea că scoboară. Dar acest fapt, prea puţin evident. nu avea darul să-l liniştească pe profesor, căci natura straturilor nu se schimba de loc, iar perioada de tranziţie se vădea din ce în ce mai mult.

Lumina electrică se reflecta în mii de raze scînteietoare pe straturile de şisturi şi calcare şi pe pereţii de

gresie roşie. Te-ai fi putut crede într-o tranşee deschisă în mijlocul ţinutului Devonshire, după care sînt şi numite acest fel de terenuri. Zidurile erau îmbrăcate cu splendide varietăţi de marmură, unele de un cenuşiu agat, străbătute capricios de vine albe, altele de un roşu aprins sau de un galben cu pete roşii sau avînd pete de culori închise, în care sclipeau grăunţe de calcar.

Pe cea mai mare parte dintre aceste marmure erau urme de animale primitive. Aici, creaţiunea făcuse un vădit progres : în locul trilobiţilor rudimentari, întîlniţi în ajun, am dat peste resturile unor specii superioare, între altele, peşti ganoizi şi acei aşa numiţi sauropteris, pe care paleontologii îi socotesc, pe bună dreptate, drept strămoşii reptilelor de azi. În mările din perioada devoniană trăiau nenumărate animale din această specie, ale căror urme se găsesc cu miile pe stîncile de formaţie nouă.

Era evident că urcam pe scara vieţii animale, scară pe care omul ocupă punctul cel mai înalt. Dar profesorul Lidenbrock nu dădea nici o atenţie acestui fapt.

El aştepta două lucruri : sau ca un puţ vertical să se deschidă, sub picioarele noastre, îngăduindu-ne astfel să ne reluăm coborîrea, sau ca vreun obstacol să ne împiedice de-a ne continua drumul. Dar seara sosi, fără ca această speranţă să i se realizeze.

Vineri, după o noapte întreagă în care am început să simt chinurile setei, am pornit din nou înainte, pe aceeaşi galerie, care parcă nu se mai sfîrşea.

După 10 ore de mers am observat că scînteierea luminii în contact cu pereţii scădea în mod foarte ciudat. Marmura, şistul, calcarul, gresia dispăruseră, făcînd loc unui înveliş întunecos şi fără strălucire. Galeria deveni foarte îngustă şi, la un moment dat, m-am sprijinit de peretele din stînga.

Cînd mi-am retras mîna, era toată neagră. Am privit mai îndeaproape. Ne aflam într-o mină de huilă.

— O mină de cărbuni ! am strigat eu surprins.

— O mină fără mineri, răspunse unchiul meu.

— Cine poate şti ? !

— Eu ştiu, reluă profesorul pe un ton categoric, şi sînt sigur că această galerie n-a fost săpată de mîna omului. Dar dacă e sau nu opera naturii, asta mă interesează mai puţin. Hai mai bine să mîncăm, căci e ora cinei !

Hans pregăti îndată masa. Am mîncat foarte puţin şi am băut cele cîteva picături de apă care alcătuiau porţia mea. Bidonul călăuzei mai avea apă cam pe jumătate, şi asta era tot ce ne mai rămăsese ca să ne potolim setea.

După masă, cei doi tovarăşi ai mei se înfăşurară în păturile lor şi îşi găsiră în somn leac împotriva oboselii. Dar eu n-am putut să dorm, şi număram ceasurile pînă să se facă ziuă.

Sîmbătă, la ora 6, am pornit din nou. După douăzeci de minute de mers am ajuns la o uriaşă scobitură în peretele de huilă şi mi-am dat seama că mîna omului n-ar fi putut s-o sape, căci bolţile ei nu se sprijineau de nimic, ci se susţineau prin nu ştiu ce minune de echilibru.

Acest soi de cavernă avea cam 100 de picioare lărgime pe 150 înălţime şi era neîndoios că terenul fusese despărţit în mod violent printr-o zguduitură subterană. Masivul terestru, cedînd vreunei apăsări puternice, se dislocase, dînd naştere acestui mare vid, unde pătrundeau pentru prima oară locuitori ai Pămîntului.

Întreaga istorie a perioadei carbonifere era înscrisă pe aceşti pereţi întunecoşi şi un geolog ar fi putut urmări cu multă uşurinţă diferitele faze. Straturile de cărbune erau separate prin straturi de gresie sau prin straturi compacte de argilă şi arătau de parcă ar fi fost strivite de straturile superioare.

La acea vîrstă a lumii, adică într-o perioadă care a precedat era secundară, Pămîntul era acoperit de o foarte bogată vegetaţie, care se datora, pe de o parte, unei călduri tropicale şi pe de alta, unei umidităţi constante. O atmosferă îmbibată de aburi învăluia globul din toate părţile, nelăsînd să treacă prin ea razele soarelui.

De aci se putea trage concluzia că temperaturile înalte nu erau iscate de această sursă de energie încă necunoscută. E posibil că pe atunci astrul zilei nu era încă pregătit să-şi joace rolul său important. Climele nu se diferenţiaseră încă şi o căldură toridă domnea pe întreaga suprafaţă a globului, fiind aceeaşi, atît la ecuator cît şi la poli. De unde putea ea să vină ? Firește, din interiorul globului.

Deci, în ciuda teoriilor profesorului Lidenbrock, un foc violent ardea în măruntaiele Pămîntului şi acţiunea sa se resimţea pînă în ultimele straturi ale scoarţei terestre. Lipsite de razele binefăcătoare ale soarelui, plantele nu dădeau nici flori, nici parfum, dar rădăcinile lor îşi trăgeau seva din terenurile arzătoare ale primelor zile, crescînd viguroase.

Erau puţini arbori : numai plante herbacee, gazon uriaş, ferigi, licopode, sigilarii, asterofilite, familii rare, care numărau pe atunci specii cu miile.

Or, tocmai acestei îmbelşugate vegetaţii îi datoreşte huila originea sa. Scoarţa globului, care era încă elastică, n-a putut să reziste presiunii exercitate de către masa lichidă pe care o învelea. Din această pricină s-au produs crăpături şi numeroase prăbuşiri. Plantele, tîrîte sub ape, s-au adunat încetul cu încetul în cantităţi uriaşe.

În momentul acela s-a produs un proces chimic natural : în fundul mărilor, masele vegetale s-au schimbat mai întîi în turbă şi apoi, datorită gazelor şi transformărilor chimice, ele au suferit o completă mineralizare.

Astfel s-au format aceste imense straturi de cărbune, pe care un consum excesiv le-ar epuiza în mai puţin de trei secole, în cazul cînd ţările industriale l-ar exploata fără socoteală.

Aceste gînduri îmi veniră în minte în timp ce priveam bogăţiile de huilă îngrămădite în acest colţişor din adîncul Pămîntului. Nu încăpea îndoială că ele nu vor fi niciodată exploatate, căci exploatarea ar necesita cheltuieli enorme. Şi apoi, la ce bun, cînd huila e încă răspîndită la suprafaţa Pămîntului, în numeroase regiuni ? De aceea eram absolut sigur că, aşa cum le ve-

deam acum, vor rămîne pînă cînd va suna ceasul de apoi.

Mergeam fără contenire. În ce mă priveşte, uitasem cu totul de lungimea drumului, pentru a mă pierde în noianul consideraţiilor geologice. Temperatura rămăsese aceeaşi, numai că ne cam supăra un miros pătrunzător de metan. Nu mi-a fost greu să recunosc imediat prezenţa unei mari cantităţi de „grizu", cum l-au numit minerii, un gaz periculos şi foarte inflamabil, a cărui explozie a provocat atît de des catastrofe îngrozitoare.

Din fericire, noi ne luminam drumul cu ajutorul lămpilor Ruhmkorff. Dacă am fi făcut imprudenţa să ne servim de torţe, o explozie teribilă ar fi pus capăt călătoriei noastre, luîndu-ne şi viaţa.

Am mers pînă seara prin mina de huilă.

Unchiul meu abia se putea stăpîni, căci drumul orizontal îi mărise nerăbdarea. Întunericul era atît de mare, încît nu puteam vedea nici la douăzeci de paşi înaintea noastră, aşa că ne-a fost imposibil să ne dăm seama de lungimea galeriei. Începeam să cred că nu se mai sfîrşeşte, cînd deodată, la ora 6, ne-am trezit în faţa unui zid. La dreapta noastră, la stînga, sus, jos, nu era nici o ieşire. Ajunseserăm la capătul unei fundături.

— Ei, cu atît mai bine! strigă unchiul meu. Acum ştiu cel puţin ce am de făcut. N-am apucat pe drumul lui Saknussemm! Deci, nu ne mai rămîne decît să ne întoarcem! Vom dormi aici noaptea asta şi peste trei zile cred că o să ajungem la locul unde se despart cele două galerii.

— Da, i-am răspuns, numai să ne ţină puterile!

— Şi de ce nu?

— Fiindcă mîine n-o să mai avem nici un strop de apă.

— Şi îţi va lipsi şi curajul? mă întrebă profesorul, aruncîndu-mi o privire severă.

N-am mai îndrăznit să răspund.

21

A doua zi am pornit dis-de-dimineaţă. Trebuia să ne grăbim, căci ne aflam la o depărtare de 5 zile de mers de locul unde se despărţeau galeriile.

Nu voi insista asupra suferinţelor prin care am trecut la întoarcere. Unchiul le răbda cu mînia omului care nu mai are sentimentul că-i cel mai tare ; Hans, cu resemnarea firii sale paşnice, eu, trebuie să mărturisesc, plîngîndu-mă la tot pasul şi desperat că nu aveam tăria să suport ghinionul ce ne lovise.

Aşa cum prevăzusem, la sfîrşitul primei zile de mers nu ne-a mai rămas nici o picătură de apă. Singurul lichid pe care-l mai aveam cu noi era rachiul de ienupăr ; dar licoarea asta diabolică îţi ardea gîtlejul de nici nu mă puteam uita la ea. Căldura mi se părea înăbuşitoare. Oboseala mă paraliza. De mai multe ori era să cad fără cunoştinţă. Poposeam şi de fiecare dată unchiul sau călăuza încercau să mă mai învioreze. Dar, după cum îmi dădeam seama, nici profesorul nu se ţinea mai bine, căci şi pe el îl doborîse oboseala şi chinurile pricinuite de lipsa de apă.

În sfîrşit, în ziua de marţi, 8 iulie, tîrîndu-ne pe genunchi, pe mîini, am ajuns aproape fără suflare la punctul de întîlnire al celor două galerii. Acolo m-am prăbuşit pe lavă, sleit de orice putere. Era ora 10 dimineaţa.

Rezemaţi de perete, Hans şi cu unchiul meu încercau să ronţăie cîţiva pesmeţi. De pe buzele mele umflate ieşeau gemete prelungi. Apoi am căzut într-un adevărat leşin.

După cîtva timp, unchiul meu se apropie de mine şi mă ridică în braţe :

— Bietul copil ! şopti el, cuprins de o adevărată milă.

M-au impresionat aceste cuvinte, nefiind obişnuit cu asemenea dovezi de dragoste din parte ursuzului pro-

fesor Lidenbrock. I-am apucat mîinile care-i tremurau, şi el şi le lăsă într-ale mele, privindu-mă lung. Ochii îi erau plini de lacrimi.

Apoi l-am văzut că-şi ia bidonul ce-i atîrna la şold şi nu mică mi-a fost mirarea cînd l-a apropiat de buzele mele, spunîndu-mi :

— Bea !

Oare auzisem bine ? Unchiul meu nu se smintise cumva ? L-am privit ca năuc. Nu voiam sau nu puteam să înţeleg.

— Bea ! repetă el.

Şi ridicînd bidonul mi-l vărsă tot în gură.

O, tu bucurie fără margini ! O înghiţitură de apă îmi umezi gura înfierbîntată, numai una singură, dar a fost de ajuns pentru a-mi reda viaţa care abia mai pîlpîia în mine.

I-am mulţumit, împreunîndu-mi mîinile.

— Da, spuse el. O înghiţitură de apă ! Ultima ! Auzi, tu, ultima ! Am păstrat-o pe fundul bidonului, ca pe un lucru de mare preţ. De douăzeci de ori, de o sută de ori a trebuit să rezist îngrozitoarei dorinţi de a o sorbi ! Dar am păstrat-o pentru tine, Axel...

— Unchiule ! am murmurat eu, în timp ce lacrimi mari îmi umeziseră ochii.

— Da, biet copil, ştiam că vei cădea sleit de oboseală cînd vom ajunge aici şi am păstrat special picul ăsta de apă, ca să te readuc în simţiri.

— Mulţumesc, mulţumesc ! exclamai.

Deşi îmi potolisem foarte puţin setea, recăpătasem nitică vlagă. Muşchii gîtlejului, încordaţi pînă atunci, începuseră să se destindă, şi buzele nu mai îmi erau atît de umflate. Puteam vorbi.

— Unchiule... începui, n-avem de ales ; n-avem apă, trebuie să ne întoarcem...

În timp ce vorbeam astfel, unchiul meu evita să mă privească, îndreptîndu-şi ochii în altă parte, de parcă ar fi vrut să scape de privirea mea.

— Trebuie să ne întoarcem, am continuat eu, ridicînd glasul, şi să apucăm din nou drumul Sneffelsului.

Numai să ne dea Dumnezeu destulă putere ca să urcăm pînă în vîrful craterului !

— Să ne întoarcem ! exclamă unchiul meu, ca şi cum şi-ar fi răspuns mai mult sieşi, decît mie.

— Da, să ne întoarcem, şi încă fără a mai pierde o clipă.

Urmă o tăcere destul de lungă.

— Va să zică, reluă profesorul, pe un ton ciudat, cele cîteva picături de apă nu ţi-au redat curajul şi energia ?...

— Curajul ?

— Te văd la fel de abătut ca şi înainte, ba chiar te mai aud rostind şi cuvinte de deznădejde !

Cu ce om aveam de-a face şi ce planuri mai urzea încă în mintea sa îndrăzneaţă ?!...

— Cum, nu vrei să te întorci ?...

— Să renunţ la această călătorie tocmai în momentul cînd totul îmi dovedeşte că ar putea să izbutească ? Niciodată !

— Atunci, să ne resemnăm să pierim ?

— Nu, Axel, nu ! Poţi să pleci liniştit. Nu vreau să mori ! Hans te va întovărăşi. Lasă-mă singur !

— Să te părăsesc !

— Lasă-mă, îţi spun. Am început această călătorie şi o voi duce pînă la capăt, sau nu mă voi mai întoarce. Pleacă, Axel, pleacă !

Unchiul meu era în prada unei frămîntări de nedescris. Glasul său, care fusese afectuos o clipă, devenea din nou aspru, ameninţător. Lupta împotriva imposibilului cu o energie sumbră. Nu voiam să-l părăsesc în fundul acestei prăpăstii, dar, pe de altă parte, instinctul de conservare mă împingea să fug din calea lui.

Călăuza urmărea toată scena cu obişnuita sa nepăsare. Totuşi, cred că-şi dădea foarte bine seama de ceea ce se petrece între noi. Din toată înfăţişarea noastră, din gesturile pe care le făceam, se deslueşea destul de bine calea diferită către care fiecare din noi încercam să-l

atragem pe celălalt. Dar Hans părea că se sinchiseşte prea puţin de lupta pe care o dădeam amîndoi şi în care era în joc existenţa lui ; el era gata de drum, dacă s-ar fi dat semnalul de plecare, şi gata să rămînă dacă stăpînul său i-ar fi făcut cel mai mic semn.

Ah, de ce nu puteam în clipa aceea să mă fac înţeles de el ! Vorbele mele, gemetele, tonul meu ar fi mişcat această fire rece. I-aş fi arătat cu de-amănuntul primejdiile pe care nu părea să le bănuiască, şi l-aş fi făcut să înţeleagă absurditatea unei asemenea călătorii. Amîndoi poate că l-am fi convins pe încăpăţînatul profesor. La nevoie l-am fi silit să se reîntoarcă pe înălţimile Sneffelsului.

M-am apropiat de Hans. I-am luat mîna şi i-am strîns-o cu căldură. Dar el a rămas nemişcat. I-am arătat drumul craterului, dar parcă era o stană de piatră, deşi gîfîiala mea îi arăta cu siguranţă toate suferinţele mele. Islandezul dădu încet din cap, şi, liniştit, îmi făcu semn spre unchiul meu, şoptindu-mi :

— Master !

— Stăpînul, strigai eu. Neghiobule ! Doar nu-i stăpîn pe viaţa ta. Trebuie să fugi ! Trebuie să-l tragi şi pe el după noi ! M-auzi ? Mă înţelegi tu, Hans ?

L-am apucat de braţ şi am vrut să-l scot cu forţa. M-am luptat cu el fără nici un succes. Atunci a intervenit unchiul meu.

— Linişteşte-te, Axel, zise el. N-o să obţii nimica de la acest om, care-i nepăsarea însăşi. Mai bine ascultă-mă ce vreau să-ţi propun.

Mi-am încrucişat braţele privindu-l drept în ochi.

— Lipsa de apă, începu el, e singurul obstacol în calea îndeplinirii proiectelor mele. În galeria pe care am străbătut-o pînă acum şi care-i formată din lave, din şisturi şi din huile, n-am întîlnit nici măcar o singură picătură, dar se prea poate ca să fim mai norocoşi dacă vom urma galeria dinspre apus.

Am dat din cap cu un aer de profundă neîncredere.

— Ascultă-mă pînă la capăt, reluă profesorul, apăsînd pe fiecare cuvînt. În timp ce tu zăceai aici nemiş-

cat, m-am dus să cercetez cealaltă galerie, pentru a vedea ce conformaţie are. Ea duce de-a dreptul spre măruntaiele Pămîntului şi, peste cîteva ore, vom ajunge la masivul de granit. Acolo nu se poate să nu dăm peste nenumărate izvoare. Natura stîncii impune asta, şi instinctul este de acord cu logica, pentru a-mi sprijini convingerea. Şi acum, iată ce vreau să-ţi propun : înainte de a descoperi noile pămînturi, Columb a cerut trei zile de răgaz marinarilor săi bolnavi şi îngroziţi, şi întreg echipajul a găsit că cererea sa e îndreptăţită. Şi Columb a descoperit astfel Lumea Nouă. Eu, Columb al acestor regiuni subpămîntene, nu-ţi cer decît un răgaz de o singură zi. Dacă în acest răstimp nu dăm de vreun izvor, îţi jur că ne vom întoarce la suprafaţa Pămîntului.

În ciuda enervării pe care o resimţeam, am fost foarte mişcat de cuvintele unchiului meu şi de efortul pe care-l făcea pentru a-mi vorbi astfel.

— Ei bine, fie ! i-am strigat. Fie cum doreşti ! Şi Domnul să-ţi răsplătească supraomeneasca dumitale energie. Nu mai ai decît cîteva ore ca să-ţi încerci norocul. La drum !

22

De data asta, coborîrea începu prin galeria cea nouă. Hans mergea ca de obicei înainte. Nici nu făcusem bine 100 de paşi că profesorul, plimbîndu-şi lampa de-a lungul pereţilor, şi începu să strige :

— Iată terenurile primare ! Să mergem ! Să mergem, sîntem pe calea cea bună !

În primele sale zile, cînd Pămîntul a început să se răcească treptat-treptat, micşorarea volumului său a produs în scoarţă nenumărate dislocări, rupturi, surpări şi crăpături. Galeria pe care o străbăteam era şi ea o ase-

menea fisură prin care se scursese odinioară granitul topit. Miile sale de întortocheri au dat naştere unui labirint de nepătruns, tăiat prin solul primordial.

Pe măsură ce coboram, compoziţia straturilor ce alcătuiau terenul primar devenea tot mai evidentă. Ştiinţa geologică socoteşte că acest teren primar este baza scoarţei minerale. El se compune din trei straturi diferite : şistul, gnaisul şi micaşisturile, care se sprijină pe această rocă de neclintit — granitul.

Pînă la noi, nici unui geolog nu i-a fost hărăzit o atît de minunată ocazie, ca să poată studia natura chiar la faţa locului. Ceea ce sonda, o maşină brută şi lipsită de inteligenţă, nu putea aduce la suprafaţa globului scurmînd ţesutul intern al Pămîntului, noi puteam studia, privind totul cu ochii noştri şi pipăind cu mîinile noastre.

Prin păturile de şisturi, colorate în frumoase nuanţe verzui, şerpuiau nenumărate filoane metalice de aramă şi de mangan, cu cîteva urme de platină şi aur. Mă gîndeam că bogăţiile acestea ascunse în măruntaiele globului n-aveau să încapă niciodată în mîinile lacome ale unor oameni şi că ei nu se vor bucura niciodată de ele ! Aceste comori au fost îngropate la asemenea adîncimi de către zvîrcolirile care s-au produs în primele zile ale Pămîntului, că nici tîrnăcopul şi nici lopata nu le vor putea smulge din mormîntul lor.

După şisturi au urmat gnaisurile, de o structură stratiformă, care te izbeau prin regularitatea şi paralelismul straturilor ; apoi micaşisturile, rînduite în lamele mari, care străluceau din pricina foiţelor de mică albă.

Lumina aparatelor noastre, reflectată de miile de faţete lucioase, dădea naştere la jocuri de scîntei care se încrucişau sub toate unghiurile, încît se părea că străbat printr-un diamant scobit, în care razele se spărgeau în mii de reflexe.

Către ora 6, această sărbătoare a luminilor începu să păleasca simţitor, încetînd aproape, şi pereţii căpătară o nuanţă cristalină, dar închisă la culoare ; mica se amestecă mai mult cu feldspatul şi cuarţul, pentru a forma roca în sine, piatra cea mai tare dintre toate, aceea care

suportă, fără a fi zdrobită, cele patru pături ale scoarței pămînteşti. Eram zidiţi în imensa închisoare de granit.

Se făcuse ora 8 seara ; tot nu găsisem apă. Sufeream îngrozitor. Unchiul meu mergea înainte. Nu vroia să se oprească. Cu urechea ciulită, căuta să surprindă susurul vreunui izvor. Dar... nu se auzea nimic !

Abia mă mai ţineau picioarele. Totuşi înduram toate chinurile, pentru a nu-l obliga pe unchiul meu să se oprească. Pentru el, asta ar fi fost lovitura de graţie, căci ziua se sfîrşea şi era ultima zi care-i mai aparţinea.

La un moment dat, puterile mă părăsiră. Am scos un ţipăt şi m-am prăbuşit.

— Ajutor ! Mor !

Unchiul meu se întoarse din drum. Mă privi, încrucişîndu-şi braţele şi apoi, cu o voce înăbuşită, îngăimă aceste cuvinte :

— Totul s-a sfîrşit !...

Un cumplit gest de mînie îmi izbi încă o dată privirea şi închisei ochii.

Cînd i-am deschis, i-am văzut pe tovarăşii mei nemişcaţi şi înfofoliţi în păturile lor. Dormeau oare ? În ceea ce mă priveşte, nu puteam închide ochii nici o clipă. Sufeream îngrozitor, şi suferinţa mea era şi mai teribilă la gîndul că boala mea nu avea leac. Îmi răsunau încă în urechi ultimele cuvinte ale unchiului meu : „Totul s-a sfîrşit !“ căci mă aflam într-o asemenea stare de slăbiciune, încît nici nu mă puteam gîndi să pot ajunge la suprafaţa Pămîntului.

Ne aflam la o leghe şi jumătate sub pămînt ! Mi se părea că întreaga masă a scoarţei apasă cu toată greutatea pe umerii mei. Mă simţeam zdrobit şi mă istoveam făcînd eforturi violente pentru a mă întoarce de pe o parte pe alta în culcuşul meu de granit.

Trecură astfel cîteva ore. În jurul nostru domnea o tăcere adîncă, o tăcere mormîntală. Nici un sunet nu răzbătea prin ziduri, dintre care cel mai subţire avea o grosime de cinci mile.

Deodată, ca prin vis, mi se păru că aud un zgomot. În tunel era întuneric. Am privit mai cu atenţie şi mi s-a părut că-l văd pe islandez dispărînd cu lampa în mînă.

De ce pleca ? Ne părăsea oare Hans ? Unchiul meu dormea. Am vrut să strig, dar buzele mi-erau atît de uscate, că n-am putut rosti o vorbă. Întunericul se făcuse mai adînc, şi încetaseră pînă şi ultimele zgomote.

„Hans ne părăseşte ! am strigat, Hans ! Hans !"

Dar aceste cuvinte le spuneam numai în gînd, nu le rosteam tare, ca să fie auzite. După prima clipă de spaimă mi-a fost ruşine că l-am bănuit pe acest om, a cărui purtare fusese fără greş pînă atunci. Nu putea să fugă ca un laş ! În loc să urce galeria, el cobora. Or, dacă ar fi avut intenţii rele, ar fi luat-o în sus, nu în jos. Acest raţionament mă linişti puţin şi-mi schimbă firul gîndurilor. Probabil că Hans a avut un motiv foarte serios ca să se smulgă din aşternutul lui, tocmai cînd avea nevoie de mai multă odihnă. Se ducea, oare, să dibuiască ceva ? N-auzise cumva în timpul nopţii vreun murmur sau cine ştie ce alt zgomot care nu ajunsese la urechile mele ?

23

Timp de o oră mi-am prefirat prin mintea înfierbîntată toate motivele care l-ar fi putut îndemna pe Hans să procedeze astfel. Îmi treceau prin cap cele mai absurde idei şi mi-era teamă să nu înnebunesc !

În sfîrşit, răsunînd în adîncurile galeriei, am auzit zgomot de paşi. Hans urca. O lumină difuză începu să lunece pe pereţi şi apoi ţîşni cu putere împrăştiind întunericul. Apăru Hans.

Se apropie de unchiul meu, îi puse mîna pe umăr şi-l trezi cu blîndeţe.

— Ce-i ? făcu unchiul ridicîndu-se.

— Vatten, răspunse călăuza.

Cred că oricine devine poliglot sub influenţa unor dureri de nesuportat. Şi deşi nu ştiam nici un cuvînt danez, totuşi am înţeles din instinct ce spusese Hans.

— Apă ! Apă ! am strigat, bătînd din palme şi gesticulînd ca scos din minţi.

— Apă ! repetă unchiul meu. Hvar ? îl întrebă el pe Hans, în limba islandeză.

— Nedat, răspunse Hans.

— Unde ? Jos ! Acum înţelegeam totul. I-am luat mîinile şi i le-am strîns, în timp ce el mă privea liniştit.

Pregătirile de plecare n-au durat mult şi în curînd am dat de o galerie, a cărei înclinare atingea două picioare la fiecare prăjină. Drumul nu era greu şi după o oră am reuşit să facem aproape o mie de prăjini, coborînd două mii de picioare.

Am auzit deodată un zgomot neobişnuit, care parcă venea din adîncul peretelui de stîncă, un fel de muget surd, ca un tunet îndepărtat. Pînă atunci nu ni se ivise în cale izvorul anunţat de Hans şi din pricina asta simţeam că mă cuprinde din nou spaima, dar unchiul meu mă linişti, dezvăluindu-mi care era cauza acelor zgomote.

— Hans nu s-a înşelat, ceea ce auzi e mugetul unui torent.

— Un torent ! strigai eu.

— Nu mai încape nici o îndoială. E un fluviu subteran care curge pe undeva pe lîngă noi.

Am grăbit paşii, înflăcăraţi cum eram de speranţă. Nici nu mai simţeam oboseala. Zgomotul apei parcă îmi dădea puteri. Creştea din ce în ce mai tare. După ce multă vreme îl auzisem susurînd deasupra capului nostru, torentul curgea acum prin peretele din stînga, mugind şi săltînd. Am pipăit deseori cu mîna peretele de stîncă, în nădejdea că voi da peste urme de umezeală. Dar n-am găsit nimic.

Tot mergînd aşa a mai trecut o jumătate de oră, în care timp am mai făcut încă o jumătate de leghe. Era

neîndoios că Hans n-avusese vreme să ajungă mai departe de locul unde ne aflam noi. Condus de acel instinct propriu oamenilor de la munte, cu precizia unui hidroscop, el a „simţit" torentul prin stîncă, dar e puţin probabil că a văzut preţiosul lichid şi că a băut din el.

De altfel, în curînd ne-am dat seama că dacă vom continua să mergem înainte, ne vom îndepărta cu totul de torentul al cărui murmur aproape că se pierdea.

Am făcut atunci cale întoarsă. Hans se opri la locul unde torentul părea a fi mai aproape.

M-am aşezat lîngă zid, în timp ce şuvoiul curgea cam la două picioare depărtare de mine, cu o violenţă nemaipomenită. Dar ne mai despărţea un perete de granit...

Nu mă mai simţeam în stare să gîndesc şi n-am mai căutat să văd dacă n-ar exista vreun mijloc ca să ieşim din impas ; m-am lăsat iar pradă desperării.

Hans mă privi şi mi s-a părut că un surîs îi flutură pe buze. Se sculă şi luă lampa. L-am urmat. Se îndreptă spre perete ; nu-l pierdeam din ochi. Îşi lipi urechea de piatra uscată, şi-o plimbă încet în sus şi în jos, ascultînd cu mare luare-aminte. Am înţeles de îndată ce urmărea : căuta locul exact unde torentul se putea auzi cel mai distinct. Peste puţin l-a găsit în peretele lateral din stînga, la trei picioare deasupra pămîntului.

Cît eram de emoţionat ! Nici nu îndrăzneam să ghicesc ceea ce voia să facă ! Dar l-am înţeles prea bine şi mi-a venit să-l aplaud şi să-l strîng în braţe, cînd l-am văzut apucînd tîrnăcopul, pentru a lovi în stîncă.

— Sîntem salvaţi ! am strigat.

— Da, repetă unchiul meu, cuprins de o bucurie nestăvilită. Hans are dreptate ! Vrednic om ! Fără el n-am fi dat niciodată de apă !

Asta era sigur. Nouă nu ne-ar fi venit în minte un mijloc atît de simplu. Dar, la drept vorbind, nimic nu era mai periculos decît să dai cu tîrnăcopul în această grindă de susţinere a globului pămîntesc. Şi dacă se produce o prăbuşire care ne-ar putea zdrobi... Sau, dacă

torentul, făcîndu-şi loc prin stîncă, năvăleşte peste noi !

Primejdiile ce ne pîndeau nu erau de domeniile fanteziei, dar oricît ne-am fi temut că stîncile ar putea să se prăvălească sau să se umple galeria de apă, nimic nu ne putea opri ; setea noastră era atît de mare, că pentru a o astîmpăra am fi săpat chiar şi albia oceanului !...

Hans se apucă de lucru cu o răbdare pe care nici eu, nici unchiul meu n-am fi avut-o. Cum nerăbdarea ne era mai mare decît îndemînarea, nu mai încăpea îndoială că stînca ar fi sărit în bucăţi sub loviturile noastre pripite. Hans, dimpotrivă, lucra domol şi liniştit, spărgînd stînca încetul cu încetul, printr-o serie de mici lovituri repetate. După puţin timp a făcut o gaură largă de vreo 6 degete. Auzeam cum creşte zgomotul torentului şi parcă simţeam apa binefăcătoare ţîşnindu-mi pe buzele însetate.

În curînd, tîrnăcopul pătrunse cam vreo două picioare în peretele de granit. Hans se trudea de peste o oră. Ardeam de nerăbdare ! Unchiul meu era gata-gata să folosească aşa-zisele mijloace „tari". Cu mare greutate l-am putut opri, căci şi pusese mîna pe tîrnăcop... Deodată se auzi un şuierat şi o coloană de apă ţîşni din stîncă, spărgîndu-se de peretele opus.

Hans, gata să se prăvălească din pricina izbiturii, nu-şi putu reţine un strigăt de durere. Muindu-mi mîinile în izvorul ţîşnitor, am scos şi eu un ţipăt la fel de puternic. Şi nu era de mirare, căci apa era clocotită.

— Aoleu, are 100 de grade !

— Nu-i nimic, o să se răcească ! răspunse unchiul meu.

Galeria se umplu de abur, în timp ce apa, formînd un fel de pîrîiaş, curgea la vale, urmînd să se piardă printre cotiturile subterane. În curînd aveam să sorbim prima înghiţitură de apă. Ce bucurie ! Ce plăcere neasemuită ! Ce fel de apă era ? De unde venea ? N-avea nici o importanţă ! Destul că era apă. Aşa caldă cum era, ne readucea la viaţă. Am băut pe nerăsuflate, fără să-i simt gustul măcar.

Peste puţin, după ce mă desfătasem bînd, am strigat :

— Dar asta-i apă feruginoasă !

— E minunată pentru stomac, răspunse unchiul meu, şi unde mai pui că are foarte multe săruri minerale ! Pe cinstea mea, călătoria asta face cît o vilegiatură la Spa sau la Toeplitz !...

— Ah, ce bună e !

— Te cred ! Nu degeaba vine de la o adîncime de două leghe. E puţin acidulată, dar n-are nimic neplăcut. Datorită lui Hans avem la îndemînă un leac fără pereche ! Propun deci să botezăm cu numele lui acest pîrîu salvator.

— De acord ! exclamai eu.

Şi numele de „Izvorul lui Hans“ fu adoptat pe loc.

Hans nu se arăta de loc mîndru de această cinstire. După ce şi-a astîmpărat şi el setea, dar cu cumpătare, se ghemui într-un colţ, păstrîndu-şi calmul obişnuit.

— Ar trebui să nu lăsăm să se piardă apa, i-am spus unchiului meu.

— De ce ? mă întrebă el. După cîte bănuiesc, izvorul e nesecat !

— Ce-are a face ! Mult mai bine ar fi să ne umplem bidoanele şi burdufele şi apoi să încercăm să-i astupăm gura.

Sfatul meu fu urmat întocmai. Hans încercă să astupe crăpătura cu nişte sfărămituri de granit, pe care le împănă cu cîlţi, dar nu fu de loc uşor. Presiunea era foarte mare şi apa clocotită îţi frigea mîinile. Din această pricină, truda i-a fost zadarnică.

— Nu încape îndoială, zisei, că straturile superioare ale acestui curs de apă sînt situate la o mare înălţime şi de aceea are o presiune atît de mare.

— Negreşit că-i aşa, răspunse unchiul meu. Trebuie să fie o presiune de vreo mie de atmosfere. Deci coloana asta de apă are cam treizeci şi două de mii de picioare înălţime. Dar stai, mi-a venit o idee.

— Care ?

— De ce să ne ostenim fără rost să astupăm gura şuvoiului ?

— Ei, fiindcă...

Dar oricît m-am străduit, n-am fost în stare să găsesc un motiv.

— Cînd s-or fi golit burdufele, eşti atît de sigur că le vom putea umple din nou ?

— Cum aş putea să fiu ?...

— Atunci, să lăsăm apa să curgă, căci ne va fi şi-o bună călăuză şi ne va şi răcori de-a lungul drumului !

— Iată un lucru bine gîndit ! exclamai eu. C-un tovarăş de drum, ca pîrîiaşul ăsta, nu mai am nici o îndoială că vom reuşi în proiectele noastre !

— Va să zică, ai ajuns la vorbele mele, băiete ? spuse profesorul rîzînd.

— Nu numai că am ajuns, dar mi le-am şi însuşit.

— Stai puţin ! Mi se pare că-i timpul să ne odihnim cîteva ceasuri.

Uitasem, într-adevăr, că se făcuse noapte. Cronometrul îmi arătă cît era de tîrziu. Şi după puţin timp, sătui şi înviorați, ne-am culcat şi am adormit adînc.

24

A doua zi uitasem de toate chinurile prin care trecusem în ajun. La început m-am mirat că nu-mi mai era sete şi mă întrebam care-i motivul. Dar pîrîiaşul care curgea şuşotind la picioarele mele îmi dădu repede răspunsul.

Am îmbucat ceva şi apoi am băut din această excelentă apă feruginoasă. Mă simţeam plin de vigoare şi hotărît să merg pînă la capăt. La urma urmei, de ce n-ar reuşi un om cu energia unchiului meu, cînd are o călăuză atît de iscusită cum e Hans şi un nepot atît de „hotărît“ ca mine ? !... Iată ce idei frumoase mi se învîrteau prin cap. Dacă cineva mi-ar fi propus să ies

la suprafaţa Pămîntului, l-aş fi refuzat cu indignare. Dar din fericire nu era vorba de aşa ceva !

— Să plecăm ! am strigat eu, trezind prin aceste accente de entuziasm bătrînele ecouri ale Pămîntului.

Joi, la ora 8 dimineaţa, ne-am reluat mersul. Galeria de granit se întortochea făcînd numeroase ocoluri şi cotea pe neaşteptate, dîndu-ţi impresia unui labirint ; dar, de fapt, urma tot direcţia sud-est. În tot acest timp, unchiul meu nu înceta să cerceteze cu cea mai mare grijă busola, pentru a-şi da seama de drumul parcurs.

Galeria se înfunda aproape orizontal, avînd o înclinaţie de cel mult două degete la fiecare stînjen. Pîrîul curgea liniştit, susurînd mereu sub picioarele noastre. Îl asemuiam cu o zeitate familială, care ne călăuzea să străbatem adîncurile Pămîntului, şi mîngîiam cu mîna naiada călduţă ale cărei cîntece ne însoţeau paşii. Buna mea dispoziţie mă împingea la comparaţii mitologice.

În schimb, unchiul meu, „omul verticalelor", ocăra tot timpul drumul care şerpuia mai mult orizontal. Galeria se prelungea la nesfîrşit şi în loc să meargă de-a lungul razei Pămîntului, o apuca în direcţia ipotenuzei, după cum se exprima profesorul. Dar nu aveam de ales şi atîta timp cît ne îndreptam spre centru — fie cît de puţin — nu trebuia să ne plîngem.

De altfel, din cînd în cînd, pantele erau mai abrupte ; naiada începea să se rostogolească, mugind, şi noi coboram şi mai adînc, o dată cu ea. De fapt, în ziua aceea şi a doua zi, am mers multă vreme orizontal, şi numai foarte puţin vertical.

În seara de vineri, 10 iulie, ne aflam, după socotelile noastre, la o distanţă de 30 de leghe spre sud-vest de Reykjavik şi la o adîncime de două leghe şi jumătate.

Deodată se deschise înaintea noastră un puţ înspăimîntător. Unchiul meu nu se putu reţine de a bate din palme, calculînd cît erau de abrupţi pereţii lui.

— Puţul ăsta ne va duce departe, şi uşor, strigă el ! căci ieşiturile stîncii formează o adevărată scară !

Coboram un fel de scară în spirală

Hans ne legă în aşa fel frînghiile, încît să nu fie posibil nici un accident. Apoi am început să coborîm. Acum nu mai socoteam c-ar fi o coborîre periculoasă, căci mă obişnuisem cu astfel de exerciţii.

Puţul acesta era o gură strîmbă de genul faliilor, făcută în masivul granitic. Nu încape îndoială că se formase în urma contracţiilor scoarţei Pămîntului, în epoca sa de răcire. Odinioară trebuie să fi trecut prin ea materiile eruptive zvîrlite de Sneffels şi nu-mi explicam de fel cum acestea nu lăsaseră nici o urmă. Coboram un soi de scară în spirală, atît de regulată, încît ai fi putut crede că era făcută de mîna omului.

Din sfert în sfert de oră trebuia să facem popas ca să ne odihnim şi să ne mai dezmorţim picioarele. Atunci ne aşezam pe un colţ de stîncă, cu picioarele atîrnînd şi-n timp ce mîncam şi beam apă din pîrîu, vorbeam de cîte toate.

E de la sine înţeles că în această falie „Izvorul lui Hans" se transformase într-o adevărată cascadă, în detrimentul volumului său, dar ne era îndeajuns şi chiar prea mult, pentru a ne astîmpăra setea. De altfel, pe un teren mai puţin accidentat, era sigur că-şi va relua cursul său liniştit. În aceste clipe semăna cu onorabilul meu unchi, prin nerăbdarea şi mînia lui, în timp ce pe povîrnişurile dulci îmi părea că are calmul vînătorului islandez.

În ziua de 6 şi 7 iulie am urmat cotiturile acestei falii pătrunzînd cu încă două leghe în scoarţa Pămîntului, ceea ce făcea în total aproape 5 leghe sub nivelul mării. Dar la 8 iulie, către ora prînzului, falia, care-şi păstra direcţia sud-est, luă o înclinaţie mai lină, de aproape 45 grade.

Drumul deveni uşor, dar şi nespus de monoton. Şi cum s-ar fi putut să fie altfel, cînd peisajul nu prezenta nici un fel de variaţie !...

În sfîrşit, în ziua de miercuri, 15 iulie, ne aflam la şapte leghe sub pămînt şi cam la 50 de leghe de Sneffels. Cu toate că eram puţin obosiţi, sănătatea nu lăsa nimic de dorit şi farmacia pe care o luasem pentru

drum rămăsese neatinsă. Ca să-şi dea mai bine seama de situaţie, unchiul meu nota din oră în oră indicaţiile busolei, ale cronometrului, ale manometrului şi ale termometrului. De altfel, ele se găsesc consemnate aidoma în comunicarea ştiinţifică pe care a făcut-o despre călătoria sa. De aceea, cînd îmi spuse că ne aflăm la 50 de leghe distanţă orizontală, nu mi-am putut reţine o exclamaţie.

— Dar ce ai ? mă întrebă el.

— Nimic, am făcut numai o presupunere.

— Care anume, băiete ?

— Că, dacă calculele dumitale sînt exacte, atunci nu mai sîntem sub Islanda.

— Crezi ?

— E uşor să controlăm. Am luat compasul şi am făcut măsurătorile pe hartă. Nu m-am înşelat ! i-am spus unchiului. Am trecut de capul Portland, şi aceste 50 de leghe spre sud-est ne-au dus în plină mare.

— Sub mare, răspunse unchiul meu, frecîndu-şi mîinile.

— Prin urmare, am strigat eu, deasupra noastră se întinde oceanul !

— Ei, Axel, nimic mai firesc ! Oare minele de cărbuni din Newcastle nu se întind, departe, sub valurile oceanului ?

Profesorul găsea că faptul e foarte simplu, dar, în ce mă priveşte, gîndul că mă plimbam sub valurile mării mă frămînta mereu. La drept vorbind, însă, ce deosebire era dacă pe deasupra capului nostru se întindeau cîmpiile şi munţii Islandei sau valurile Atlanticului, din moment ce acoperişul de granit era solid ?

De altfel, m-am obişnuit repede cu această idee. Galeria, aici dreaptă, aici şerpuind, lunecînd în pante sau făcînd ocoluri cînd nu te aşteptai, ne ducea mereu spre sud-est, către marile adîncimi ale Pămîntului.

După 4 zile, la 18 iulie, în seara de sîmbătă, am ajuns la un fel de peşteră destul de mare. Unchiul meu îi dădu lui Hans cei trei rixdali care i se cuveneau săptămînal şi hotărî să poposim aci o zi întreagă.

25

A doua zi, cînd m-am trezit, mi-am dat seama că nu mai eram preocupaţi de grijile plecării. Şi cu toate că ne găseam în acele abisuri subpămîntene, mă simţeam destul de bine... De altfel, parcă eram făcuţi pentru a duce o asemenea viaţă de troglodiţi. Nu mă gîndeam de loc nici la soare, nici la stele, nici la lună, nici la pomi nu mă gîndeam, nici la case, nici la oraşe ; uitasem de toate aceste lucruri de prisos, din care fiinţele ce trăiesc pe pămînt şi-au făcut o necesitate. În calitatea noastră de fosile vii, puţin ne păsa de aceste minuni inutile.

Peştera părea o sală imensă şi pe podeaua ei de granit curgea liniştit pîrîul cel atît de credincios. La o asemenea distanţă de izvor, apa avea o temperatură normală şi putea fi băută cu uşurinţă.

După prînz, profesorul şi-a consacrat cîteva ore pentru a-şi pune în ordine însemnările zilnice.

— Mai întîi, ne spuse el, voi face o serie de calcule pentru a stabili exact locul unde ne găsim, căci la întoarcere vreau să întocmesc o hartă a călătoriei noastre, un fel de secţiune verticală a globului, care va arăta traseul expediţiei noastre.

— Acest lucru o să fie extrem de interesant, unchiule ; dar observaţiile dumitale vor fi, oare, suficient de precise ?

— Fără îndoială, căci am notat cu cea mai mare grijă toate unghiurile şi pantele. Sînt sigur că nu m-am înşelat. Acu' să vedem mai întîi unde ne găsim. Ia busola şi spune-mi ce direcţie arată.

Am privit instrumentul şi, după o cercetare atentă, am răspuns :

— Est-sud-est.

— Bun ! făcu profesorul notîndu-şi observaţia şi începu să calculeze cu repeziciune. De aici trag concluzia

că am parcurs 85 de leghe de la punctul nostru de plecare.

— Cu alte cuvinte, călătorim sub Atlantic ?

— Exact.

— Cînd te gîndeşti că s-ar putea ca în clipa asta să bîntuie furtuna şi vapoarele să trosnească din încheieturi sub loviturile valurilor şi ale uraganului !

— Se prea poate !

— Şi poate că balenele izbesc cu coada zidurile închisorii noastre !

— Fii liniştit, Axel, ele nu vor izbuti niciodată s-o zguduie. Dar să ne întoarcem la calculele noastre. Deci, sîntem la sud-est, la 85 de leghe depărtare de poalele Sneffelsului şi, potrivit însemnărilor mele anterioare, cred că am ajuns la o adîncime de 16 leghe.

— 16 leghe ! strigai eu.

— Fără îndoială.

— Ne aflăm aşadar la limita extremă pe care ştiinţa o acordă scoarţei pămînteşti.

— Nu te contrazic.

— Asta înseamnă că, după legea creşterii temperaturii, ar trebui să avem o căldură de cel puţin 1.500 de grade.

— „Ar trebui", băiete !...

— Şi că toată masa de granit n-ar avea cum să se menţină în stare solidă, ci ar trebui să fie topită.

— După cum vezi, nu e chiar aşa, şi faptele, după obiceiul lor, vin să dezmintă teoriile.

— Sînt silit să recunosc că ai dreptate, dar, în sfîrşit, toate astea mă uimesc...

— Cît arată termometrul ?

— Douăzeci şi şapte de grade şi şase zecimi.

— Mai lipsesc deci încă 1.472 de grade şi 4 zecimi pentru ca savanţii să aibă dreptate. Deci creşterea proporţională a temperaturii e o eroare. Deci Humphry Davy nu s-a înşelat. Deci n-am făcut rău că l-am ascultat. Ce mai ai de spus ?

— Nimic !...

De fapt, aş fi avut multe de spus. Nu recunoşteam, în nici un caz, valabilitatea teoriei lui Davy, şi continuam să mă aflu de partea acelora care susţineau teoria căldurii existente în centrul Pămîntului, cu toate că nu-i simţeam de loc efectele. În realitate eram mai înclinat să admit că vatra acestui vulcan stins e căptuşită de straturile unor lave refractare, care nu permiteau căldurii să se propage prin pereţii săi.

Deşi mă străduiam să caut argumente noi, mă mulţumeam să iau situaţia aşa cum era.

— Unchiule, i-am spus eu, să presupunem că toate calculele dumitale sînt exacte. Îngăduie-mi, totuşi, să trag o ultimă concluzie.

— Sigur, băiete, eşti liber s-o faci !

— În punctul în care ne găsim, pe latitudinea Islandei, raza Pămîntului e de aproape 1 583 leghe.

— 1 583 de leghe şi o treime.

— Să zicem că-i de 1.600 de leghe, ca să avem o cifră rotundă. Aşadar, dintr-un total de 1 600 de leghe, noi am făcut doar 16 ?

— Exact precum spui.

— Şi asta, cu preţul a 85 de leghe străbătute în diagonală ?

— Chiar aşa !

— ...În aproape douăzeci de zile ?

— În douăzeci de zile.

— Or, 16 leghe fac abia a suta parte din raza Pămîntului !... Dacă mergem tot aşa, coborîrea o să dureze vreo două mii de zile, adică aproape cinci ani şi jumătate.

Profesorul nu-mi răspunse.

— Fără a ţine seama că dacă o verticală de 16 leghe se întîlneşte cu o orizontală de 80, asta ar face opt mii de leghe înspre sud-est, şi ar însemna că am ieşit de mult printr-un alt punct al globului, fără să atingem centrul !

— Ia dă-le dracului de calcule ! izbucni deodată unchiul meu. Dă-le naibii de ipoteze ! Pe ce se bazează ? Ce dovezi ai că această galerie nu ne duce direct la

ţintă ? De altfel există un precedent. Doar drumul ăsta l-a făcut şi un altul. Cum a ajuns Saknussemm, tot aşa o să ajungem şi noi !

— Nădăjduiesc, dar, în sfîrşit, îmi e îngăduit să...

— Îţi e îngăduit să taci, Axel, dacă n-ai altceva de spus decît gugumănii de soiul acestora !...

Îmi dădeam seama foarte bine că teribilul profesor ameninţa să apară din nou sub pielea unchiului, şi am socotit că e mai cuminte să tac.

— Şi acu', cercetează manometrul. Ce arată ?

— O presiune foarte mare.

— Bine. Coborînd încetişor, ne-am obişnuit puţin cîte puţin cu densitatea acestei atmosfere, şi de aceea nu ne mai supără de loc.

— E adevărat, doar că uneori mai simt dureri în urechi.

— Asta nu-i nimic, poţi face să înceteze durerile, respirînd mai des. În chipul acesta pui în comunicaţie aerul dinafară cu cel din plămîni.

— Straşnic ! am strigat eu, fiind cu totul hotărît să nu-l mai contrazic. De altfel, e o adevărată plăcere să te simţi cufundat într-o atmosferă mai densă. N-ai observat cu ce intensitate se propagă sunetul ?

— Ba cum să nu ! Pînă şi un surd ar auzi aici perfect !...

— Şi această densitate va creşte, nu-i aşa ?

— Da, conform unei legi prea puţin fixă. Dar tot atît de adevărat e că intensitatea presiunii va descreşte pe măsură ce vom coborî. Doar ştii singur că apăsarea atmosferei e mai mare la suprafaţa Pămîntului şi că în centrul globului obiectele nu mai au greutate.

— Ştiu, dar spune-mi, te rog, aerul acesta nu va sfîrşi prin a dobîndi densitatea apei ?

— Desigur, sub presiunea a 710 atmosfere.

— Şi dacă vom coborî mai jos ?

— Atunci densitatea va creşte şi mai mult.

— Şi-n cazul acesta, cum coborîm ?

— Foarte simplu. O să ne punem pietre în buzunar.

— Drept să spun, unchiule, mă uimeşti, dumneata găseşti răspuns la orice întrebare.

N-am îndrăznit să merg mai departe pe tărîmul ipotezelor, căci m-aş fi lovit de altă imposibilitate, care l-ar fi făcut pe profesor să sară în sus. Era însă destul de evident că la o presiune care putea atinge mai multe mii de atmosfere, aerul va sfîrşi prin a trece în stare solidă şi atunci, admiţînd chiar că corpurile noastre ar rezista, vom fi nevoiţi să ne oprim, în ciuda tuturor raţionamentelor din lume.

Dar nu i-am mai împărtăşit această concluzie. Unchiul meu mi-ar fi ripostat şi de data asta, dîndu-mi-l iarăşi ca exemplu pe veşnicul său Saknussemm, care a creat un precedent pe care nu se putea pune mare temei. La urma urmei, chiar dacă s-ar fi dovedit sigur că savantul islandez a făcut această călătorie, puteam să-i amintesc unchiului un lucru elementar : în secolul al XVI-lea nu se inventaseră încă nici barometrul, nici manometrul, aşa că Saknussemm n-a avut nici un instrument la îndemînă ca să stabilească precis că a ajuns la centrul Pămîntului. Dar mi-am păstrat acest argument, în aşteptarea evenimentelor.

Restul zilei l-am petrecut în calcule şi discuţii. Am fost tot timpul de aceeaşi părere cu profesorul Lidenbrock, dar invidiam deplina nepăsare a lui Hans, care nu-şi bătea cîtuşi de puţin capul căutînd să afle efectele şi cauzele lucrurilor, ci se lăsa dus orbeşte oriunde îl mîna destinul.

26

Trebuie să mărturisesc că pînă aci toate lucrurile au mers bine şi aş păcătui dacă m-aş plînge de ceva. În cazul cînd „media“ greutăţilor ar fi rămas constantă,

cu siguranţă că aveam să ne atingem ţelul. Şi atunci, ce glorie ne aştepta ! Iată că începusem să gîndesc ca profesorul Lidenbrock ! Să fac aceleaşi raţionamente. Pe cinstea mea... Oare toate astea se datorau mediului ciudat în care trăiam ? Poate !

Timp de cîteva zile am coborît povîrnişuri foarte repezi, unele aproape verticale, care-mi dădeau fiori, afundîndu-ne înăuntrul Pămîntului. Erau zile cînd parcurgeam cîte o leghe şi jumătate pînă la două leghe, coborînd pante periculoase şi nu ştiu ce ne-am fi făcut de nu ne-ar fi venit în ajutor Hans, cu îndemînarea lui şi minunatul său sînge rece. Acest islandez nepăsător ne era cu totul devotat ; numai datorită lui am putut scăpa dintr-o mulţime de primejdii din care singuri n-am fi putut ieşi.

Mutismul său creştea din zi în zi tot mai mult. Şi-mi pare că ne cuprinsese şi pe noi. De altfel, se ştie că obiectele din jur au o mare influenţă asupra omului. Cel care se închide între patru pereţi sfîrşeşte prin a pierde facultatea de a asocia ideile şi cuvintele. Cîţi prizonieri zvîrliţi în întunericul celulelor n-au ajuns idioţi, dacă nu şi nebuni, din cauză că nu şi-au mai putut exercita facultăţile gîndirii !

În răstimpul celor două săptămîni care s-au scurs după ultima noastră discuţie, nu s-a întîmplat nici un fapt demn de a fi povestit. Nu reţinusem în memorie nimic şi lucrul era explicabil. Totuşi, un singur eveniment, de o extremă gravitate, îmi stăruia tot timpul în amintire, şi mi-ar fi fost greu să uit pînă şi cel mai mic amănunt.

La 7 august, în urma atîtor coborîşuri, atinsesem o adîncime de 30 de leghe. Aşadar, deasupra noastră, la 30 de leghe, se găseau stînci, oceane, continente şi oraşe. După socotelile mele, trebuia să fim la aproximativ două sute de leghe depărtare de Islanda. În ziua aceea mergeam pe o galerie puţin înclinată. Eu mă aflam în frunte. Unchiul meu ducea unul din aparatele Ruhmkorff, iar eu pe al doilea, atent să examinez straturile de granit. Deodată, întorcîndu-mă înapoi, am văzut că

Am coborît povîrnişuri foarte repezi, aproape verticale

eram singur. „Asta-i bună, mi-am spus, pesemne c-am mers prea repede, sau Hans şi unchiul meu s-au oprit în drum ! Acum n-am încotro, trebuie să mă întorc la ei". Din fericire, drumul nu urca prea tare.

M-am întors. Am mers aproape un sfert de oră. Nimeni. Am strigat. Nici un răspuns. Glasul meu se pierdea, înghiţit de ecourile cavernoase, pe care le trezise deodată. Începuse să mă cuprindă îngrijorarea. Mă trecu un fior prin tot corpul. „Puţină stăpînire ! mi-am spus cu glas tare. Sînt sigur că-mi voi regăsi tovarăşii. Doar nu-s două drumuri, şi eu sînt înaintea lor. Să mă întorc."

Am urcat din nou înapoi, cam vreo jumătate de oră, ascultînd cu încordare dacă nu mă strigă cineva, căci, în acea atmosferă densă, orice vorbă putea să-mi ajungă la ureche de oricît de departe. O tăcere îngrozitoare domnea în imensa galerie. M-am oprit. Nici nu-mi venea să cred că sînt singur. Preferam să cred că m-am rătăcit, nu că eram pierdut, căci acela care se rătăceşte mai poate fi găsit. „Fiindcă nu există alt drum decît ăsta, mi-am spus, şi cum şi ei trebuie să vină tot pe aici, nu se poate să nu-i întîlnesc. Va fi de ajuns numai să urc. Dar dacă, nevăzîndu-mă şi uitînd că le-am luat-o înainte, le-o fi trecut şi lor prin gînd să se întoarcă înapoi ? ! Ei bine ! Chiar şi-n cazul ăsta, nimic nu-i pierdut ; dacă mă grăbesc, tot îi voi găsi, asta-i sigur !..."

Repetam aceste ultime cuvinte ca un om care nu-i convins de cele ce spune. De altfel mi-a trebuit un timp destul de îndelungat ca să pot desprinde din mintea mea turbure acestei idei atît de simple şi să le pot închega în cîteva frînturi de frază.

Mă cuprinsese îndoiala. Mergeam eu oare înaintea lor ? Desigur. Hans era în urma mea, iar unchiul venea după el. Într-un rînd, Hans se oprise cîteva minute, pentru a-şi prinde mai bine bagajele pe umăr. Mereu îmi venea în minte acest amănunt. Probabil că atunci am luat-o înainte !

„De altfel, mă gîndeam eu încurajîndu-mă, mai am la îndemînă un mijloc sigur pentru a nu mă rătăci, un

fir care să mă călăuzească prin acest labirint, şi care nu poate să se rupă — e credinciosul meu pîrîiaş ! N-am decît să-i urmez cursul şi va trebui să dau cu siguranţă de urmele tovarăşilor mei !“

Gîndul ăsta m-a însufleţit şi m-am aşternut la drum, fără a pierde o clipă.

Cît de mult am binecuvîntat atunci prevederea unchiului meu care-l oprise pe vînător să astupe gaura făcută în peretele de granit. După ce ne-a astîmpărat setea în tot timpul drumului, izvorul acesta binefăcător îmi servea acum de călăuză prin întortocheatele subterane ale scoarţei pămînteşti.

Înainte de a porni, m-am gîndit că mi-ar prinde bine dacă m-aş spăla niţel. M-am aplecat, aşadar, pentru a-mi cufunda fruntea în undele „Izvorului lui Hans“... Dar mare mi-a fost uimirea cînd, în loc de apă, am dat peste piatră de granit uscată şi colţuroasă ! Pîrîul nu mai curgea la picioarele mele.

27

Cum aş putea să vă descriu desperarea care mă cuprinsese ? Nici un cuvînt din vreo limbă omenească n-ar putea să-mi redea sentimentele. Eram îngropat de viu şi condamnat să mor în chinurile foamei şi ale setei. Fără să vreau mi-am plimbat mîinile înfrigurate pe podeaua de granit. Cît de uscată mi se părea stînca ! Dar cum s-a întîmplat de m-am rătăcit, cum am părăsit cursul apei ? Căci, în adevăr, pîrîiaşul nu mai era aci ! Abia atunci mi-am dat seama de ce stăruia o tăcere atît de stranie în timpul cînd aşteptam să aud vreun strigăt al tovarăşilor mei. Nu mai încăpea îndoială că în momentul cînd am apucat pe calea aceea lăturalnică, n-am observat de loc că pîrîiaşul nu mai curgea la

picioarele mele. Probabil că în momentul acela se deschisese în faţa mea o bifurcare a galeriei, şi „Izvorul lui Hans“, ascultînd de capriciile unui alt povîrniş, o luase, împreună cu tovarăşii mei, către adîncimi necunoscute.

Cum să mă întorc ? Nu mai aveam la îndemînă nici un indiciu. Picioarele mele nu lăsaseră nici o urmă pe acest sol granitic. Îmi frămîntam mintea căutînd o soluţie la această problemă de nedezlegat. Acum, situaţia mea putea fi redată doar printr-un singur cuvînt : pierdut !

Da, pierdut în aceste adîncimi care mi se păreau uriaşe. Cele 30 de leghe de scoarţă a Pămîntului îmi apăsau pe umeri cu o greutate înspăimîntătoare. Mă simţeam strivit.

Am încercat să-mi adun gîndurile şi să le îndrept spre lucrurile de pe pămînt. Abia am reuşit. Hamburg, casa din Königstrasse, biata mea Graüben, toată acea lume, pierdută pentru mine, îmi trecu repede prin mintea înspăimîntată. Am revăzut apoi, ca prin vis, diferitele etape ale călătoriei, trecerea oceanului, Islanda, întîlnirea cu domnul Fridriksson, Sneffelsul !

În situaţia în care mă aflam, numai un nebun ar fi putut păstra o umbră de speranţă c-o să mai iasă vreodată la liman, şi de aceea socoteam că-i mai cuminte să mă las pradă desperării, decît să mă amăgesc cu deşertăciuni.

Într-adevăr, ce putere omenească putea să mă readucă la suprafaţa Pămîntului şi să desfacă aceste bolţi enorme care se încovoiau deasupra capului meu ? Cine putea să-mi arate calea cea bună, ca să dau de tovarăşii mei ?

— Ah, unchiule ! strigai eu, copleşit de desperare.

A fost singurul cuvînt de imputare pe care i l-am adresat, căci îmi dădeam seama cît trebuie să sufere, nenorocitul, din pricina mea, căutîndu-mă în zadar.

Pierdusem orice nădejde că mi-ar putea veni în ajutor vreo fiinţă omenească, şi cum nu mai eram în stare

să încerc nimic pentru a mă salva, m-am gîndit la ajutorul cerului. Amintirile copilăriei mele, a mamei pe care n-am cunoscut-o decît pe vremea cînd mă ţinea în braţe, îmi veniră în minte. Am început să mă rog, cu toate că aveam foarte puţin dreptul de a fi ascultat de Dumnezeu, căruia mă adresam atît de tîrziu, şi l-am implorat din tot sufletul.

Întoarcerea aceasta spre providenţă m-a mai liniştit şi mi-am putut concentra toate gîndurile asupra situaţiei în care mă găseam.

Mai aveam merinde pentru trei zile şi, din fericire, bidonul era plin cu apă. Totuşi, nu puteam suporta să mai stau multă vreme singur. Dar trebuia, oare, să urc sau să cobor ? Trebuia să urc, desigur, să urc mereu !

Să urc pînă la punctul unde părăsisem izvorul, pînă la acea funestă bifurcare de drumuri. De îndată ce-aş fi văzut pîrîul curgînd la picioarele mele, mi-ar fi fost oricînd uşor să mă întorc la vîrful Sneffelsului.

Cum de nu m-am gîndit mai devreme la această posibilitate ? Nu încăpea îndoială că era un mijloc de scăpare, un mijloc sigur ! Deci, cel dintîi lucru pe care-l aveam de făcut era să dau cît mai curînd de „Izvorul lui Hans".

M-am sculat şi, sprijinindu-mă de bastonul meu cu vîrful de fier, am început să urc galeria. Panta era destul de abruptă. Mergeam încrezător şi fără să mă încurc, ca un om care-i sigur de drumul pe care-l urmează.

Timp de o jumătate de oră, nici un obstacol nu mi s-a pus în cale. Am încercat să recunosc drumul după forma tunelului, după ieşiturile unor stînci, după felul cum se rînduiau cotiturile, dar nici un semn deosebit nu mi-a atras atenţia, şi mi-am dat seama în curînd că această galerie nu putea să mă ducă la locul ei de bifurcare. Se înfunda. M-am izbit de un perete de netrecut şi am căzut pe o stîncă.

Nici n-aş putea descrie ce groază, ce desperare m-au cuprins atunci. Am rămas încremenit, fără grai. Ultima

mea speranţă se zdrobise de acest perete de granit.

Pierdut în labirintul ale cărui cotituri se încrucişau în toate direcţiile, nu mai ştiam încotro să-mi găsesc scăparea. Nu-mi mai rămînea decît să mor de cea mai îngrozitoare moarte ! Şi, ciudat lucru, îmi veni în minte că trupul meu, transformat în fosilă, va stîrni mari şi grave discuţii ştiinţifice dacă într-o bună zi va fi descoperit la o adîncime de 30 de leghe în măruntaiele Pămîntului ! Am vrut să strig, dar de pe buzele mele uscate nu ieşeau decît accente răguşite. Gîfîiam. Şi, ca şi cînd nu m-aş fi temut de ajuns, am fost cuprins de o spaimă şi mai puternică. Lampa mi se stricase în momentul cînd am căzut. N-aveam la îndemînă nici un mijloc ca s-o pot repara. Lumina pălea din ce în ce mai mult şi în curînd avea să se stingă !

Priveam cu înfricoşare cum se micşora efluviul luminos în serpentina aparatului. Pe pereţii întunecoşi se desfăşura o procesiune de umbre mişcătoare. Nu îndrăzneam să mai închid pleoapele, de teamă să nu pierd şi ultimul strop de lumină ! În fiecare clipă aşteptam să dispară, şi întunericul să mă cuprindă cu totul, să mă înghită.

În sfîrşit, în lampă a tremurat ultima licărire. Am urmărit-o, am sorbit-o avid cu privirea, mi-am concentrat toată puterea ochilor asupra ei, ca asupra ultimei senzaţii de lumină ce mi-a fost dat să o simt, şi apoi am rămas cufundat într-un întuneric desăvîrşit.

Am scos un strigăt îngrozitor. Pe pămînt, în nopţile cele mai întunecoase, lumina nu-şi cedează cu desăvîrşire drepturile, nu dispare complet ! Ea e difuză, abia o simţi, dar, oricît de puţină rămîne, retina ochiului tot o percepe, pe cînd aici nu poate reţine nimic. O întunecime de nepătruns mă prefăcea într-un adevărat orb.

Mi-am pierdut atunci capul. Mi-am ridicat braţele şi, provocîndu-mi dureri cumplite, am început să pipăi în jurul meu. Am luat-o la fugă îndreptîndu-mi paşii la întîmplare în acest labirint fără ieşire, coborînd mereu, alergînd prin măruntaiele Pămîntului ca un lo-

cuitor al adîncurilor subterane, strigînd după ajutor, ţipînd, urlînd, lovindu-mă de vîrfurile stîncilor, căzînd şi ridicîndu-mă însîngerat, încercînd să sorb sîngele care-mi curgea şiroaie pe faţă, şi aşteptînd mereu ca vreun perete neprevăzut să-mi izbească capul şi să-l spargă !

Unde avea să mă ducă această smintită alergătură ? Niciodată n-avem s-o ştiu. După mai multe ore, sleit cu totul de puteri, m-am prăbuşit fără simţiri lîngă un perete al galeriei şi n-am mai ştiut de mine.

28

Cînd mi-am revenit în fire, faţa mi-era udă, dar udă de lacrimi. Cît a durat leşinul nu ştiu, căci nu mai aveam nici un mijloc ca să-mi dau seama de timp. Nici o singurătate nu s-a putut asemui vreodată cu aceea în care mă aflam, şi niciodată n-a fost cineva atît de părăsit !

Din cauza căderii pierdusem mult sînge. Eram mînjit cu sînge peste tot. Ce rău îmi părea că nu murisem şi că aveam să trag încă multe ! Nici nu voiam să mai judec. Căutam să gonesc din minte orice gînd şi, învins de durere, mă rostogolii lîngă peretele de granit.

Simţeam cum mă cuprinde din nou leşinul şi-mi dădeam seama că o dată cu el mi se scurgea ultimul strop de energie cînd, deodată, un zgomot puternic îmi lovi auzul. La început semăna cu bubuitul prelung al tunetului, dar, imediat după aceea, undele sonore au prins să se piardă în îndepărtatele adîncimi ale prăpastiei.

De unde venea acest zgomot ? Era neîndoios că fusese produs de vreun fenomen care avusese loc în sînul masivului terestru.

Cine știe ce explozie a vreunui gaz, sau ce prăbușire de straturi se produsese tocmai atunci !

Am ascultat din nou cu atenție. Voiam să știu dacă nu cumva se repetă zgomotul. Trecuse aproape un sfert de oră și-n galerie domnea tăcere. Nu-mi auzeam nici măcar bătăile inimii. Deodată, lipind din întîmplare urechea de perete, mi s-a părut că aud cîteva cuvinte nedesluşite, de neînțeles, îndepărtate. Am tresărit. „E o halucinație !“ m-am gîndit eu. Dar nu ! Ascultînd cu mai multă atenție, am auzit, într-adevăr, un murmur de voci. Dar mă aflam într-un hal de slăbiciune, că nu eram în stare să înțeleg ce se vorbea. Şi totuşi se vorbea. Eram sigur de asta. O clipă am stat la îndoială, temîndu-mă ca aceste cuvinte să nu fie cumva ale mele, repetate de ecou. Cine știe, poate că strigasem eu singur ! Mi-am încleştat buzele şi am lipit din nou urechea de perete. „Da, nu-ncape îndoială, se vorbeşte ! Se vorbeşte !“ M-am tîrît cîțiva paşi mai departe de-a lungul peretelui şi-am auzit mai clar. Am izbutit să prind numai cîteva cuvinte nesigure, ciudate, de neînțeles. Ele ajungeau pînă la mine ca şi cum ar fi fost pronunțate foarte încet, aproape pe şoptite. Cuvîntul „forlorad“ îl auzeam repetîndu-se mereu, cu un accent de durere.

Ce însemna ? Cine-l pronunța ? Unchiul meu sau mai curînd Hans ? Dar dacă îi auzeam atît de limpede, atunci însemna că şi ei puteau să mă audă.

— Ajutor ! am strigat din toate puterile, ajutor !

Am ascultat, căutînd să prind măcar un răspuns, un strigăt, un suspin. Dar nu se auzea nimic. Au mai trecut cîteva minute. În mintea mea începuse să se înfiripe o lume întreagă de gînduri. Îmi spuneam că vocea îmi era prea slăbită şi că din pricina asta nu putea ajunge pînă la tovarăşii mei. „Căci ei sînt, ei sînt, cu siguranță ! am repetat eu. Cine altcineva ar fi îndrăznit să se afunde la 30 de leghe sub pămînt ?“

Am ascultat din nou. Îmi plimbam urechea pe perete, pentru a găsi punctul matematic unde vocile păreau că ating maximum de intensitate. Cuvîntul „forlorad“ îmi reveni iarăşi în auz, apoi bubuitul acela de tunet care

mă trezise din toropeala mea. „Nu, mi-am spus, asta-i sigur ! Glasurile acestea nu pot pătrunde prin masivul muntos. Pereţii sînt din granit, şi n-ar putea trece prin ei nici cea mai puternică detunătură ! Zgomotele ajung cu siguranţă pînă la mine chiar prin galerie ! Probabil că aci se petrece un fenomen acustic cu totul special !“

Am ascultat iarăşi, şi de data aceasta... de data aceasta mi-am auzit limpede numele străbătînd spaţiul.

Era vocea unchiului meu. El vorbea cu călăuza şi „forlorad“ era un cuvînt danez ! Atunci am înţeles totul. Pentru a mă face auzit, trebuia să vorbesc de-a lungul acestui perete care va avea rolul să-mi ducă glasul întocmai cum un fir conduce electricitatea.

Dar nu mai aveam timp de pierdut. Dacă tovarăşii mei s-ar fi depărtat cu cîţiva paşi, fenomenul de acustică n-ar mai fi avut loc. M-am apropiat deci de perete şi am pronunţat cît mai distinct cu putinţă :

— Unchiule Lidenbrock !

Aşteptam cu o nelinişte plină de spaimă. Sunetul nu se propagă cu o viteză prea mare ; densitatea straturilor de aer nu-i măreşte viteza, ci doar intensitatea. După cîteva secunde, care mi s-au părut veacuri, îmi ajunseră la ureche cuvintele :

— Axel, Axel, tu eşti ?

. . . . . .

— Da, da, eu sînt !...

. . . . . .

— Copilul meu, unde eşti ?

. . . . . .

— Pierdut, în cel mai adînc întuneric.

. . . . . .

— Dar lampa ta ?

. . . . . .

— S-a stins.

. . . . . .

— Şi pîrîul ?

. . . . . .

— A dispărut.

. . . . . .

— Axel, bietul meu Axel, nu-ţi pierde curajul !

. . . . . .

— Aşteaptă puţin, sînt istovit ! Nu mai am putere să răspund. Dar vorbeşte-mi dumneata.

. . . . . .

— Curaj, îmi repetă unchiul meu. Nu mai vorbi, ci ascultă-mă. Te-am căutat urcînd şi coborînd galeria, dar n-a fost chip să te găsim. Ah, cît am plîns după tine, copilul meu ! În sfîrşit, bănuind că te afli totuşi pe drumul izvorului, am coborît din nou, trăgînd focuri de puşcă. Acum, dacă vocile noastre s-au întîlnit, faptul acesta se datoreşte numai unui fenomen de acustică ! Deocamdată mîinile noastre nu se pot atinge ! Dar nu dispera, dragă Axel ! E de ajuns de mult că ne putem auzi !

M-am gîndit cîteva clipe şi-o speranţă, încă vagă, mi-a cuprins sufletul. Uitasem să întreb ceva foarte important. Mi-am apropiat deci buzele de perete şi am strigat :

— Unchiule !

. . . . . .

— Ce-i, copilul meu ? am primit răspunsul după cîteva clipe.

. . . . . .

— Mai înainte de orice, trebuie să ştim ce distanţă ne desparte.

. . . . . .

— Asta e uşor.

. . . . . .

— Ai cronometrul la dumneata ?

. . . . . .

— Da.

— Ei bine, scoate-l ! Pronunţă numele meu şi notează exact secunda în care l-ai pronunţat. Eu o să-l repet îndată ce-mi va ajunge în urechi, şi dumneata vei nota, de asemenea, momentul precis cînd ţi-a parvenit răspunsul meu.

. . . . . .

— Te-am înţeles. Şi jumătatea timpului cuprins între întrebarea mea şi răspunsul tău va arăta tocmai durata de care are nevoie vocea mea ca s-ajungă pînă la tine.

. . . . . .

— Foarte bine, unchiule.

. . . . . .

— Eşti gata ?

. . . . . .

— Da.

. . . . . .

— Ei bine, fii atent, voi pronunţa numele tău...

Mi-am lipit urechea de perete şi îndată ce am auzit cuvîntul „Axel“, am răspuns imediat „Axel“, apoi am aşteptat.

. . . . . .

— 40 de secunde, spuse atunci unchiul meu. S-au scurs 40 de secunde între cele două cuvinte. Aşadar, sunetul a avut nevoie de douăzeci de secunde pentru a ajunge la mine. Or, la douăzeci de mii de picioare pe secundă, asta face douăzeci de mii patru sute de picioare sau o leghe şi jumătate şi o optime. Iată distanţa care ne desparte !

. . . . . .

— O leghe şi jumătate ! am murmurat eu.

. . . . . .

— Ei, Axel, trebuie să învingi greutatea asta !

. . . . . .

— E nevoie să urc sau să cobor ?

. . . . . .

— Să cobori şi iată de ce. Noi am ajuns la o mare scobitură, unde se întîlnesc numeroase galerii. După cum bănuiesc, tot aici trebuie să ducă şi galeria în care eşti tu, căci toate aceste crăpături, toate aceste falii ale scoarţei sînt dispuse ca nişte raze în jurul imensei caverne în care ne aflăm. Scoală-te deci şi porneşte. Tîrăşte-te dacă e nevoie, dă-ţi drumul pe pantele cele mai abrupte, mergi pînă la capăt, căci vei găsi braţele noastre gata să te primească... La drum, copilul meu, la drum !

Aceste cuvinte m-au însufleţit peste măsură.

. . . . . .

— Adio, unchiule, am strigat. Pornesc chiar acum ! Părăsind locul ăsta, n-o să-mi mai fie în putinţă să comunic cu dumneata. Aşadar, adio !

. . . . . .

— La revedere, Axel, la revedere !

. . . . . .

Au fost ultimele cuvinte pe care le-am mai auzit. Această surprinzătoare discuţie, schimbată prin măruntaiele Pămîntului, la mai mult de o leghe distanţă, s-a sfîrşit cu acele puţine cuvinte de îmbărbătare şi nădejde. Am adresat atunci un gînd plin de recunoştinţă Providenţei, căci ea mă condusese prin aceste imensităţi întunecoase, îndreptîndu-mi paşii poate spre singurul loc unde glasul tovarăşilor mei a putut ajunge pînă la mine. Uimitorul fenomen de acustică se explică foarte uşor prin una din legile fizicii, şi se datora formei galeriilor şi conductibilităţii rocilor. De altfel, sînt numeroase exemple de propagare a sunetelor abia perceptibile în spaţiile intermediare. Îmi amintesc că acest fenomen a fost observat în mai multe locuri ; printre altele, în galeria interioară a Catedralei Sf. Paul din Londra şi, mai ales, în adîncul acelor curioase peşteri din Sicilia, acele latomii de lîngă Siracuza, dintre care cea

mai minunată e cunoscută sub numele de „Urechea lui Denys".

Toate aceste gînduri îmi veneau în minte, şi-mi dădeam foarte bine seama că dacă vocea unchiului meu putuse ajunge pînă la mine, nu exista nici un obstacol între noi. Urmînd drumul sunetului, trebuia în mod neîndoios să dau de tovarăşii mei, dar totul era să nu mă părăsească puterile. M-am sculat, deci, şi am pornit-o la drum. Dar, de fapt, mai mult mă tîram decît mergeam. Panta era îndeajuns de abruptă. Cînd n-am mai putut altfel, mi-am dat drumul să alunec pe ea.

În curînd, viteza coborîrii deveni înspăimîntătoare şi, din clipă în clipă, eram ameninţat să cad. Dar nu mai aveam nici o putere să mă opresc.

Deodată am văzut că-mi fuge terenul de sub picioare. Simţeam cu groază cum mă rostogolesc, săltînd ca o minge, lovindu-mă de colţurile ieşite în afară ale unei galerii verticale, un adevărat puţ. M-am lovit cu capul de o stîncă ascuţită şi mi-am pierdut cunoştinţa.

29

Cînd mi-am revenit în simţiri, eram întins pe nişte pături groase, aproape în întuneric. Unchiul veghea la căpătîiul meu, pîndind pe faţa mea cel mai mic semn de viaţă. La primul meu suspin mi-a luat mîna şi la prima privire a scos un strigăt de bucurie.

— Trăieşte ! Trăieşte !

— Da, am răspuns cu o voce slabă.

— Copilul meu, spuse unchiul meu, strîngîndu-mă la pieptul lui, acuma eşti salvat !

Am fost foarte impresionat de duioşia care răzbătea din aceste cuvinte, şi mai ales de îngrijirile cu care eram înconjurat. Dar a fost nevoie să trec prin aseme-

nea dureroase încercări pentru ca profesorul să manifeste o atare dăruire de sentimente. În acest moment tocmai sosi şi Hans. El văzu că ne ţinem de mînă şi îndrăznesc să afirm că ochii săi exprimau o vie mulţumire.

— God dag ! spuse el.

— Bună ziua, Hans, bună ziua ! am şoptit. Şi acum, unchiule, spune-mi unde ne aflăm ?

— Mîine, Axel, mîine. Astăzi eşti încă prea vlăguit. Ţi-am pus comprese pe cap şi nu trebuie de loc să te mişti. Dormi, băiete, şi mîine o să afli totul.

— Dar cel puţin spune-mi ce oră e şi în ce zi sîntem.

— E ora 11 noaptea, în 9 august, duminică. Şi acum, îţi interzic să mă mai întrebi ceva înainte de 10 august.

Într-adevăr, eram foarte slăbit, şi de somn ce-mi era nu reuşeam să ţin ochii deschişi. Aveam nevoie de o noapte de odihnă, şi peste puţin am adormit cu gîndul că timp de patru zile fusesem izolat cu totul de tovarăşii mei.

A doua zi, cînd m-am trezit, m-am uitat în jur. Culcuşul meu, alcătuit din toate păturile, se afla într-o peşteră fermecătoare, împodobită cu minunate stalagmite, şi pe jos era presărat un nisip foarte fin. Înăuntru domnea o semi-obscuritate. Deşi nu vedeam aprinsă nici o torţă şi nici o lampă, totuşi de afară venea o lumină inexplicabilă, care se furişa printr-o deschizătură îngustă a peşterii. Am auzit, de asemenea, şi un murmur vag şi nedefinit, asemănător cu geamătul valurilor ce se sparg de mal şi, uneori, cu şuieratul vîntului.

Mai întîi m-am întrebat dacă sînt treaz, dacă nu cumva mai visez sau dacă totul nu e decît o simplă închipuire a creierului meu, zguduit în cădere. Totuşi nici ochii şi nici urechile nu se puteau înşela pînă într-atîta...

E o rază luminoasă ce se furişează de afară prin această crăpătură a stîncilor ! Şi aud destul de clar murmurul valurilor şi şuieratul vîntului ! Oare mă înşel, sau ne-am reîntors la suprafaţa Pămîntului ? A renunţat oare unchiul meu la expediţia sa, sau a terminat-o cu bine ?

Pe cînd îmi frămîntam mintea cu astfel de întrebări de nedezlegat, intră profesorul.

— Bună ziua, Axel ! spuse el vesel. Pun rămăşag că te simţi bine !

— Desigur, i-am răspuns, ridicîndu-mă în capul oaselor.

— Nici nu se putea altfel, căci ai dormit liniştit. Hans şi cu mine am vegheat pe rînd la căpătîiul tău şi ne-am dat seama că te vindeci văzînd cu ochii.

— Într-adevăr, mă simt cu totul înviorat, şi, ca dovadă, o să vă onorez prînzul pe care veţi binevoi să mi-l serviţi !

— O să mînînci îndată, băiete ! Nu mai ai febră. Hans ţi-a uns rănile cu un fel de unsoare al cărei secret îl deţin numai islandezii, şi s-au cicatrizat minunat. E un om nemaipomenit vînătorul nostru !

În timp ce vorbea, unchiul meu mi-a adus cîteva merinde, pe care le-am înghiţit pe nemestecate, în ciuda recomandărilor sale de-a mînca mai liniştit. Înfulecam de zor şi-l copleşeam cu întrebări la care el se grăbea să răspundă.

Am aflat atunci că m-am prăvălit într-un puţ aproape perpendicular, care ducea tocmai la galeria principală. Cum ajunsesem la capătul lui în mijlocul unui torent de pietre, din care cea mai mică ar fi fost suficientă pentru a mă zdrobi, era neîndoios că o parte din pereţii galeriei alunecaseră o dată cu mine. Şi aşa s-a întîmplat că îngrozitorul vehicul m-a dus pînă în braţele unchiului meu, unde am căzut însîngerat şi fără cunoştinţă.

— Ehe, făcu el, e de mirare cum ai scăpat, că te-a pîndit moartea de o mie de ori ! Dar, pentru Dumnezeu, să nu ne mai despărţim, căci altfel riscăm să nu ne mai revedem niciodată.

„Să nu ne mai despărţim !“ Aşadar, călătoria încă nu se sfîrşise ? Am deschis nişte ochi mari, şi văzîndu-mă cît sînt de surprins, unchiul meu se grăbi să mă întrebe :

— Ce ai, Axel ?

— Vreau să te întreb ceva. Spui că am scăpat teafăr şi pe deplin sănătos ?

— Fără îndoială.

— Am toate mădularele nevătămate ?

— Desigur.

— Dar capul ?

— E la locul lui, pe umeri, doar că are cîteva lovituri.

— Mi-e frică să nu mi se fi tulburat mintea.

— Să se fi tulburat ?!

— Nu glumesc de fel. Nu ne aflăm acum la suprafaţa Pămîntului ?

— Da' de unde !...

— Atunci se vede că am înnebunit, căci văd lumina zilei, aud şuierul vîntului şi zgomotul valurilor mării, care se sparg de mal !...

— A, numai lucrul ăsta te nelinişteşte ?...

— Unchiule, nu vrei să-mi explici ?...

— N-o să-ţi explic nimic, căci nu se poate da încă vreo explicaţie, dar o să te convingi singur că geologia nu şi-a spus încă ultimul cuvînt.

— Să ieşim de aici ! am strigat eu, ridicîndu-mă brusc.

— Încă nu, Axel, încă nu, căci aerul de afară ţi-ar putea face rău.

— Aerul de afară ?

— Da. N-auzi ? Bate un vînt destul de puternic şi nu vreau să dai piept cu el.

— Te asigur că mă simt destul de zdravăn.

— Mai ai puţină răbdare, băiete. Dacă te-ai îmbolnăvi din nou, ne-am afla într-o mare încurcătură. Nu trebuie să pierdem nici o clipă de prisos, căci s-ar putea ca traversarea să dureze mult.

— Traversarea ?

— Da, odihneşte-te bine încă azi, fiindcă mîine o să ne îmbarcăm.

— Să ne îmbarcăm ?

Acest ultim cuvînt mă făcu să sar în sus. Cum ? Să ne îmbarcăm ? Dar ce, parcă aveam de trecut vreun fluviu, vreun lac sau vreo mare ? Ne aştepta oare vreun vas în nu ştiu ce port subpămîntean ? Ardeam de curiozitate să aflu despre ce-i vorba. Unchiul meu încercă zadarnic să mă oprească pe loc. Dacă văzu că nerăb-

darea mi-ar face mai mult rău decît dacă mi-ar satisface dorinţele, el se înduplecă. M-am îmbrăcat repede. Dintr-o precauţiune exagerată, m-am învelit cu una din pături şi am ieşit din peşteră.

30

La început n-am văzut nimic. Ochii mei, care se dezobişnuiseră cu lumina, s-au închis brusc. Cînd am putut să-i redeschid, am rămas mai mult uimit decît încîntat.

— Marea ! am strigat eu.

— Da, răspunse unchiul meu, „Marea Lidenbrock", şi-mi place să cred, că nici un navigator nu-mi va disputa cinstea de a o fi descoperit şi dreptul de a-i fi dat numele meu !

Cît vedeai cu ochii, se întindea o pînză de apă nemărginită, care părea să fie începutul unui lac sau al unui ocean. Ţărmul foarte mult scobit oferea ultimelor ondulaţii ale valurilor un nisip fin, auriu, presărat cu scoici mici, unde-şi avuseseră lăcaşul primele fiinţe de pe pămînt. Valurile se spărgeau cu acel murmur sonor, specific spaţiilor închise, dar vaste. O spumă străvezie zbura pe luciul apei, purtată de suflarea unui vînt uşor şi cîteva picături ajunseră pînă la mine şi mă stropiră pe faţă. Pe această plajă, uşor înclinată, la aproape o sută de stînjeni de marginea valurilor, se sfîrşeau, înaintînd în mare, proptelele stîncilor enorme, care se lărgeau în partea de sus, ridicîndu-se la o ameţitoare înălţime. Unele din ele, sfîşiind ţărmul cu colţurile lor ascuţite, formau capuri şi promontorii roase de dinţii talazurilor. Ochiul urmărea, cît putea să cuprindă cu privirea, aceste mase, care se profilau limpede pe fundalul înceţoşat al orizontului.

Cît vedeai cu ochii, se întindea o pînză de apă nemărginită

Era un adevărat ocean, cu ţărmuri care coteau capricios, dar pustii şi cu un aspect îngrozitor de sălbatic.

Dacă privirile mele puteau să se plimbe pînă hăt departe pe această mare, apoi acest lucru se datora unei lumini „speciale" care te făcea să deslueşti cele mai mici detalii. Nu era lumina soarelui, cu fascicolele sale strălucitoare şi iradiaţia splendidă a razelor şi nici strălucirea palidă şi vagă a astrului nopţii care doar reflectă lumina soarelui, fără să dea însă căldură. Intensitatea acestei lumini speciale, împrăştierea ei difuză, albeaţa ei puternică, dar uscată, temperatura ei îndeajuns de mică, strălucirea ei, superioară în realitate aceleia a lunii, arătau în mod evident că e de origină electrică. Era ca o aurore boreală, un fenomen cosmic continuu, care avea loc în această uriaşă peşteră care putea cuprinde un ocean.

Bolta suspendată deasupra capului meu, cerul, dacă vreţi, părea alcătuit din nori mari, din aburi mişcători şi schimbători, care, prin efectul condensării, trebuiau, în anumite zile, să se transforme în ploi torenţiale. La început nu mi-a venit să cred că sub o presiune atît de puternică a atmosferei, evaporarea apei ar putea să se producă, şi totuşi, printr-un fenomen fizic pe care nu-l înţelegeam, în aer pluteau pături largi de nori. Dar „era frumos". Iradiaţiile electrice dădeau naştere la uimitoare jocuri de lumină, care se răsfrîngeau pe suprafaţa norilor aflaţi foarte sus. Pe volutele lor inferioare se desenau umbre vii, şi, deseori, între două straturi despărţite, o rază aluneca pînă la noi cu o intensitate deosebită. Dar oricît ar fi fost de puternică lumina, ea nu se putea compara cu aceea a soarelui, deoarece nu radia căldură. Din această pricină, priveliştea era tristă şi nespus de melancolică. În locul unui cer spuzit de stele strălucitoare, simţeam deasupra acestor nori o boltă de granit care mă strivea sub greutatea ei. Şi, la drept vorbind, oricît de imens era acest spaţiu, el n-ar fi fost de ajuns nici pentru plimbarea celui mai puţin ambiţios dintre sateliţi !...

Mi-am amintit atunci de acea teorie a unui căpitan englez, care asemăna Pămîntul cu o vastă sferă, goală în interior, şi în care aerul se menţinea luminos din cauza presiunii sale, în timp ce doi aştri, Pluton şi Proserpina, îşi descriau în acest spaţiu misterioasele lor orbite. Oare cele spuse de el erau adevărate ? Ceea ce pot afirma e că ne aflam, într-adevăr, închişi într-o enormă scobitură. Nu-i puteai judeca nici lărgimea, căci ţărmurile ei se întindeau cît vedeai cu ochii, şi nici de lungime nu-ţi puteai da seama, căci privirea ţi-era la un moment dat oprită de-o linie orizontală cam nesigură. În ceea ce priveşte înălţimea, trebuie că trecea de cîteva leghe. Ochiul nu putea să zărească pilonii de granit pe care se sprijinea bolta, ci doar un nor imens, atîrnînd în atmosferă, a cărui înălţime depăşea cu vreo două mii de stînjeni altitudinea superioară a vaporilor tereştri, şi care se datora, fără îndoială, densităţii considerabile a aerului.

Cuvîntul „peşteră" nu zugrăveşte întocmai acest spaţiu imens. Din păcate, cuvintele omeneşti sînt neîndestulătoare pentru a exprima tot ce vede acela care se hazardează în abisurile globului.

Nu eram în stare să-mi explic existenţa unei astfel de scobituri. Să se fi produs, oare, prin răcirea scoarţei pămînteşti ? Din povestirile călătorilor aflasem de unele peşteri celebre, dar nici una dintre ele nu avea asemenea dimensiuni.

Peştera Guakhara, din Columbia, cercetată de savantul Humboldt, a fost străbătută de el pe o distanţă de două mii cinci sute de picioare, fără să-i fi dat de fund, dar e puţin probabil că se întinde mult peste această lungime. Imensa Peşteră a Mamutului din Kentucky are, de asemenea, proporţii gigantice, căci bolta ei se înalţă la 500 de picioare, deasupra unui lac fără fund. Nici ei nu i s-a dat de capăt, deşi mai mulţi călători au parcurs-o pe o distanţă depăşind zece leghe în interiorul ei. Dar ce însemnau amîndouă, faţă de uriaşa scobitură subpămînteană pe care o admiram eu, cu cerul său de vapori, cu iradiaţiile sale electrice şi cu o mare întinsă,

închisă între ţărmurile ei ! Închipuirea mea se zbătea neputincioasă în faţa acestei imensităţi.

Contemplam în tăcere toate aceste minuni. Îmi lipseau cuvintele ca să pot exprima cu adevărat ceea ce simţeam. Mi se părea că mă găsesc pe vreo planetă îndepărtată, pe Uranus sau Neptun şi că asistăm la nişte fenomene cu totul necunoscute unui „pământean".

Aceste senzaţii trebuiau să fie redate prin cuvinte noi, pe care mintea mea nu era în stare să le scornească. Priveam, reflectam şi admiram totul, cu un fel de uimire amestecată cu groază.

Surpriza şi noutatea unei asemenea privelişti îmi îmbujorară faţa ; simţeam că mirarea ce mă cuprinsese era un adevărat leac pentru mine şi că-mi grăbeam vindecarea prin această nouă terapeutică. Adevărul e că aerul tare şi foarte dens mă înviora, dînd mai mult oxigen plămînilor mei.

E lesne de înţeles bucuria fără margini pe care o simţeam, respirînd acest aer încărcat cu umede emanaţii saline, după cele 47 de zile petrecute prin galerii strîmte şi întortocheate. Nu-mi părea rău că părăsisem grota întunecoasă. Unchiul meu, care se obişnuise cu privelişti-tile acelea minunate, nu se mai mira de fel.

— Eşti în stare să te plimbi puţin ? mă întrebă el.

— Firește. Cred că nimic nu poate fi mai plăcut.

— Ei bine, atunci dă-mi braţul, şi să urmăm cotiturile ţărmului.

Am acceptat bucuros şi-am pornit-o pe malul acestui nou ocean. Pe stînga se înălţau stînci abrupte, căţărate unele peste altele, formînd o îngrămădire uriaşă, care-ţi producea o impresie uimitoare. Pe laturi se rostogoleau nenumărate cascade, care curgeau ca nişte pînze de apă limpezi şi răsunătoare. Cîţiva aburi uşori săltau din stîncă în stîncă, arătînd locul izvoarelor calde, iar pîraiele şerpuiau leneşe înspre bazinul comun, de parcă ar fi căutat pe povîrnişuri prilejul de a murmura şi mai plăcut.

Printre ele am recunoscut şi „Izvorul lui Hans", credinciosul nostru tovarăş de drum, care se pierdea liniş-

tit în mare, ca şi cum n-ar fi făcut altceva de la începutul lumii.

— De acum înainte n-o să-l mai vedem, şi-o să ne lipsească ! am spus eu, suspinînd.

— Ce-are a face ! făcu profesorul ; el sau altul, totuna-i !

Am găsit că răspunsul vădea o oarecare nerecunoştinţă. Dar în clipa aceea, atenţia îmi fu atrasă de o privelişte neaşteptată. La vreo 500 de paşi, pe un promontoriu înalt, ne apăru înaintea ochilor o pădure deasă. Era alcătuită dintr-o mulţime de copaci de mărime mijlocie, în formă de umbrelă, cu contururile bine desenate şi geometrice. Curenţii atmosferici păreau că n-au nici o influenţă asupra frunzişului lor şi, cu toată bătaia vîntului, ei rămîneau nemişcaţi, de parcă ar fi fost nişte cedri împietriţi.

Am grăbit pasul. Nu ştiam ce nume să dau acestori arbori ciudaţi. Făceau ei oare parte din cele două sute de mii de specii vegetale cunoscute pînă acum, sau trebuia să le acordăm cumva un loc special în flora vegetaţiilor lacustre ? Nu ! Cînd am ajuns la umbra lor, surpriza mea s-a transformat în admiraţie.

În adevăr, mă aflam în faţa unor specii care creşteau şi pe pămînt, numai că aici erau croite după un tipar uriaş. Unchiul meu le spuse imediat pe nume.

— E o pădure de ciuperci, mă lămuri el. Şi nu se înşela de fel. Închipuiţi-vă ce dezvoltare au luat aceste plante care se simt bine în mediile calde şi umede ! Ştiam că Licoperdon giganteum atinge, după părerea lui Bulliard, o circumferinţă de opt-nouă picioare, dar aci era vorba de ciuperci albe, înalte de treizeci-patruzeci de picioare, cu o pălărie care avea un diametru cam de aceeaşi mărime. Şi erau cu miile. Lumina nu reuşea să pătrundă prin umbra deasă a pădurii şi un întuneric desăvîrşit domnea sub aceste domuri suprapuse ca acoperişurile rotunde ale unei cetăţi africane.

Am vrut să mă afund mai adînc în pădure, dar m-a cuprins un frig de moarte. Totuşi am rătăcit o jumătate

de oră sub aceste bolţi cărnoase şi umede, şi cînd ne-am intors pe malul mării a fost o adevărată binefacere.

Dar vegetaţia acestui ţinut subteran nu era formată numai din ciuperci. Mai încolo se înălţau, în grupuri, numeroşi alţi arbori cu frunzişul decolorat. Nu era greu să-i recunoşti : erau modeştii arbuşti ai pămîntului, care aici aveau dimensiuni fenomenale, licopode gigantice de 100 de picioare, sigilarii uriaşe, ferigi arborescente, înalte ca brazii care cresc la mari altitudini, lepidodendroni cu tulpinile cilindrice bifurcate şi terminate cu frunze lungi şi zburlite, cu perii aspri ca nişte monstruoase plante grase.

— Uimitor, măreţ, splendid ! exclama unchiul meu. Iată întreaga floră a erei secundare. Iată modestele plante care cresc în grădinile noastre şi care în primele secole de existenţă a globului se transformau în arbori ! Priveşte, Axel, admiră ! Nici unui botanist nu i-a fost dat vreodată să se afle în faţa unor asemenea specii ! Asta-i o adevărată sărbătoare...

— Ai dreptate, unchiule. Se pare că providenţa a vrut să conserve în această seră imensă plantele antediluviene, pe care intuiţia şi priceperea oamenilor de ştiinţă le-a reconstituit într-un chip atît de perfect.

— Bine zici, băiete, e o seră, dar te-ai exprima şi mai bine dacă ai adăuga că ne găsim, poate, şi într-o menajerie.

— Într-o menajerie ?

— Da, fără îndoială ! Priveşte ţărîna pe care o călcăm, oasele astea împrăştiate pe jos.

— Într-adevăr, oase, strigai eu. Da, oase de animale antediluviene !

M-am aplecat repede asupra acestor rămăşiţe. Datorită fosfatului de calciu, aceste resturi înfruntaseră secolele şi se păstraseră intacte. Oasele gigantice semănau cu nişte trunchiuri de arbori uscaţi şi le recunoşteam pe toate, fără cea mai mică şovăire.

— Iată falca de jos a unui mastodont, am spus eu ; iată molarii unui dinoterium ; iată şi un femur, care nu se poate să fi aparţinut decît celui mai mare dintre

aceste animale, unui megaterium. Da, într-adevăr, o menajerie. Aceste oase n-au fost aduse pînă aici de un cataclism. Fără îndoială că animalele au trăit pe ţărmurile mării subterane, la umbra plantelor arborescente. Iată, văd şi schelete întregi. Şi totuşi...

— Totuşi ? întrebă unchiul meu.

— Nu înţeleg ce caută asemenea patrupede în peştera asta de granit.

— De ce ?

— Fiindcă animalele n-au apărut pe pămînt decît în era secundară, cînd terenul sedimentar, format din aluviuni, a înlocuit rocile incandescente, precumpănitoare în era primară.

— Ei bine, Axel, se poate da un răspuns foarte simplu obiecţiunii tale, şi anume, că acest teren e un teren sedimentar.

— Cum ?! La o asemenea adîncime sub suprafaţa Pămîntului ?!

— Fără îndoială, şi acest fapt se poate explica prin manifestările geologice care au avut loc. Într-o anumită perioadă, Pămîntul era format dintr-o scoarţă elastică, supusă unor mişcări alternative de sus în jos, datorită legilor atracţiei. Or, e probabil că s-au produs prăbuşiri şi că o parte a terenurilor sedimentare a fost tîrîtă în fundul prăpăstiilor deschise pe neaşteptate.

— Se poate să se fi întîmplat aşa. Dar dacă în aceste regiuni subterane au trăit cumva animale antediluviene, cine ne poate asigura că vreunul din acei monştri nu mai rătăceşte încă şi azi în mijlocul pădurilor întunecoase sau în spatele stîncilor povîrnite ?

La gîndul acesta mi-am plimbat cu oarecare emoţie privirile în jurul meu, cercetînd diferitele puncte ale orizontului, dar nici o fiinţă vie nu apărea pe aceste ţărmuri pustii. Mă simţeam puţin obosit şi m-am dus să mă aşez la capătul unui promotoriu, la picioarele căruia valurile se spărgeau cu zgomot. De aci îmbrăţişam cu privirea tot golful acesta format printr-o zdrenţuire a coastei. În fund, între stîncile piramidale, se deslueşea un

mic port. Apele sale calme dormeau la adăpost de orice suflare a vîntului. O corabie şi două sau trei goelete ar fi putut pluti uşor în acest bazin natural. Aproape că mă aşteptam să văd vreun vas cu pînzele sus, pornind în larg, împins de vîntul dinspre miazăzi.

Dar această iluzie se risipi curînd. Eram totuşi singurele fiinţe vii în această lume subpămînteană. În unele momente, cînd vîntul contenea să mai sufle, pe stîncile aride se lăsa o tăcere mai adîncă decît tăcerile deşertului şi tăcerea asta cobora, plutind, şi pe suprafaţa oceanului. Căutam atunci să străpung cu privirea ceţurile îndepărtate, să sfîşii această perdea aruncată pe fundalul misterios al orizontului. Ce de întrebări mi se înghesuiau pe buze! Unde se sfîrşea marea aceasta? Pînă unde se întindea? Putea-vom oare vreodată să o străbatem şi să ajungem pe ţărmul opus? În ceea ce-l privea pe unchiul meu, el nu se îndoia de acest lucru. Trebuie să spun că şi eu o doream, dar, totodată, mă şi temeam.

Am contemplat aproape o oră această privelişte minunată. După aceea am luat-o din nou pe ţărm, pentru a ne întoarce la peştera noastră şi, sub imperiul celor mai ciudate gînduri, am adormit adînc.

31

A doua zi m-am trezit complet vindecat. M-am gîndit că o baie mi-ar face foarte bine şi de aceea m-am dus să mă scald cîteva minute în apele acestei Mediterane. Cred că n-am greşit botezînd-o astfel, fiindcă, dintre toate, numele acesta i se potrivea cel mai bine.

M-am întors degrabă, căci mi se făcuse o foame de lup. Hans se pricepea să pregătească bucatele; de alt-

fel, acum avea apă şi foc din belşug, aşa că putea să mai schimbe puţin felurile de mîncare. La desert ne-a servit cîteva ceşti de cafea, şi delicioasa băutură parcă niciodată nu mi s-a părut mai plăcută la gust.

— Acum, spuse unchiul meu, s-apropie ora fluxului, şi nu se cade să pierdem ocazia de a-l studia...

— Cum, fluxul ? am strigat eu.

— Da ! Şi de ce te miri aşa ?...

— Influenţa lunii şi a soarelui se resimte pînă aici ?!

— De ce nu ? Oare corpurile nu sînt supuse atracţiei universale în totalitatea lor ? Pentru ce marea asta ar face excepţie ? Ei bine, află că şi ea e supusă legilor universale. De aceea, cu toată presiunea atmosferică ce se exercită la suprafaţa ei, o s-o vezi înălţîndu-se ca şi Atlanticul.

Peste cîteva clipe călcam pe nisipul malului, în timp ce valurile se prelingeau puţin cîte puţin înspre plajă.

— Iată, a şi început să se formeze valul, am strigat eu.

— Da, Axel, şi după spuma pe care o lasă, nu mă-ndoiesc că marea o să se ridice la o înălţime de aproape zece picioare.

— Uimitor !

— Nu, e firesc.

— Orice ai zice, unchiule, toate astea mi se par extraordinare şi aproape că nu-mi cred ochilor. Cine şi-ar fi închipuit vreodată că în aceste abisuri subpămîntene ar putea să existe un ocean adevărat, cu flux şi reflux, bătut de vînturi şi furtuni ?!

— Şi de ce nu ? Cunoşti oare vreo lege a fizicii care să se opună ?

— Nu cunosc, de vreme ce am înlăturat teoria căldurii existente în centrul Pămîntului.

— Deci, pînă aici, teoria lui Davy e justificată ?

— După cît se vede, da ! Şi trebuie să tragem concluzia că nimic nu contrazice existenţa mărilor sau a altor ţinuturi în interiorul globului.

— Fără îndoială, dar nu-s locuite.

— Crezi ? La urma urmei, apele astea de ce n-ar adăposti cîţiva peşti de o speţă necunoscută ?

— Ştiu şi eu, s-ar putea să fie. Dar pînă acum n-am zărit nici unul.

— Ei bine, nimic nu ne împiedică să ne facem nişte undiţe. Poate că şi aici cîrligul o să se dovedească la fel de folositor ca şi în apele de la suprafaţa Pămîntului...

— Vom încerca, Axel, căci se cuvine să pătrundem toate tainele acestor meleaguri noi.

— Dar în ce loc ne aflăm, unchiule, căci pînă acu' am uitat să te întreb ? Şi de bună seamă că instrumentele dumitale ţi-au dat de mult răspunsul.

— În linie orizontală, ne găsim la 350 de leghe de Islanda.

— Chiar atît să fie ?

— Sînt sigur că nu mă înşel nici cu 500 de stînjeni.

— Şi busola arată tot sud-estul ?

— Da, cu o înclinaţie spre apus de 19 grade şi 42 de minute, la fel ca şi pe Pămînt. În ce priveşte însă înclinaţia sa, se petrece un fapt curios, pe care l-am observat cu cea mai mare atenţie.

— Care anume ?

— În loc să se încline înspre pol, aşa cum se întîmplă totdeauna în emisfera boreală, acul are o tendinţă cu totul contrară.

— Cu alte cuvinte, trebuie să tragem concluzia că punctul de atracţie magnetică se află cuprins între suprafaţa pămîntului şi locul unde sîntem acum.

— Exact. Şi e probabil că dacă am fi ajuns în regiunile polare, pe la 70 de grade, unde James Ross a descoperit polul magnetic, am vedea acul ridicîndu-se vertical. Deci, acest misterios centru de atracţie nu se află situat la o mare adîncime.

— Asta-i neîndoios ! Iată un fapt pe care ştiinţa nici nu l-a bănuit măcar.

— Ştiinţa, băiete, e alcătuită din erori, pe care e bine să le săvîrşeşti, căci ele duc, încetul cu încetul, spre adevăr.

— Şi la ce adîncime ne aflăm ?

— La o adîncime de 35 de leghe.

— Aşadar, am spus eu, privind harta, deasupra noastră se întinde partea muntoasă a Scoţiei, sau, şi mai exact, Munţii Grampieni, al căror vîrf veşnic acoperit cu zăpadă se ridică la o înălţime ameţitoare.

— Da, răspunse profesorul, rîzînd. E cam grea povara pe care o ducem în spinare, dar bolta e solidă ; marele arhitect al Universului a construit-o din materiale trainice şi niciodată omul n-a fost în stare să facă una la fel, de o asemenea proporţie ! Căci, ce sînt bolţile podurilor şi ogivele catedralelor pe lîngă această boltă cu o rază de trei leghe, sub care un ocean îşi poate desfăşura în voie clocotul furtunilor ?

— O, să nu crezi că m-aş teme că cerul o să cadă peste mine ! Dar, unchiule, ce proiecte mai ai ? Nu te gîndeşti încă să ne întoarcem la suprafaţa Pămîntului ?

— Să ne întoarcem ?! Ei aş ! Dimpotrivă, o să ne continuăm drumul, fiindcă pînă acu' totul a mers atît de bine !

— Totuşi, nu văd cum am putea să mergem mai departe, că doar înaintea noastră se întinde pînza asta nesfîrşită de apă !...

— Nu te teme, nu-s atît de zănatic, să mă arunc orbeşte !... Dar dacă oceanele nu-s, de fapt, decît nişte lacuri, fiindcă sînt înconjurate de ţărmuri, cu atît mai mult marea asta interioară e tot un lac, căci doar e ţărmurită de masivul de granit.

— Nu încape îndoială că-i aşa !

— Atunci ?! Sînt sigur că pe celălalt mal vom găsi noi drumuri.

— Cam ce lungime socoţi că are oceanul ăsta ?

— 30 sau 40 de leghe.

— Ah, am exclamat, gîndindu-mă că s-ar putea să nu fie tocmai exactă aprecierea.

— Deci, n-avem timp de pierdut, şi chiar de mîine o să pornim pe mare.

Fără să vreau, am căutat din ochi vasul care urma să ne transporte.

— Va să zică, ne vom îmbarca !... am spus eu. Biiine !... Şi pe ce vas vom porni ?

— Nu vom călători pe un vas, băiete, ci pe o plută bună şi trainică.

— Pe o plută ! am strigat, cuprins de uimire. O plută e la fel de imposibil de construit aici, ca şi un vapor, şi nu văd...

— E drept că nu vezi, dar dacă ai fi atent, ai putea auzi !

— Ce să aud ?

— Nişte lovituri de ciocan care te vestesc că Hans s-a şi apucat de lucru.

— Face o plută ?

— Da.

— Cum, a şi doborît arborii cu securea ?

— Nu ! Arborii erau doborîţi... Vino, şi-o să-l vezi cum lucrează.

După un sfert de oră de mers, am ajuns pe partea cealaltă a promontoriului care forma micul port natural. Acolo l-am zărit pe Hans lucrînd fără preget. Doar cîţiva paşi mă mai despărţeau de el. Spre marea mea mirare, pe nisip se odihnea o plută pe jumătate terminată. Era întocmită din nişte bîrne dintr-un lemn cu totul special, şi avea numeroase podine. După lemnele curbate şi alţi buşteni, care stăteau împrăştiaţi pe pămînt, ai fi zis că se construieşte aci nu o plută, ci o întreagă flotă.

— Unchiule, i-am strigat, din ce fel de lemn e făcută ?

— Din pin, brad şi alte specii de conifere nordice, mineralizate sub acţiunea apelor mării.

— E cu putinţă asta ?

— Desigur. E ceea ce numim „surtarbrandur“ sau lemn fosilă.

— Atunci trebuie să aibă duritatea pietrei, ca şi ligniţii, şi nu va putea să plutească.

— Se întîmplă uneori şi ceea ce spui. Într-adevăr, unii buşteni au devenit adevăraţi antraciţi, dar alţii, cum sînt aceştia, n-au suferit încă decît un început de trans-

formare fosilă. Priveşte şi ai să te convingi pe dată, adăugă unchiul meu, zvîrlind în mare una din acele preţioase „fosile". Bucata de lemn dispăru pentru o clipă, dar curînd reveni la suprafaţă şi se lăsă în voia valurilor.

— Ei, te-ai convins ? mă întrebă unchiul meu.

— Pe deplin ! Şi convingerea mea e cu atît mai mare, cu cît faptul e de necrezut !

A doua zi, seara, datorită îndemînării lui Hans, pluta era gata ; avea o lungime de 10 picioare şi o lăţime de cinci. Bîrnele erau legate între ele cu frînghii groase şi păreau că oferă destule garanţii viitorilor călători. De altfel, de îndată ce fu lansată pe Marea Lidenbrock, pluta lunecă uşor, de parcă ar fi fost de cînd lumea pe apă.

32

În ziua de 13 august ne-am sculat dis-de-dimineaţă. Ca să înaintăm mai repede şi cu mai puţin efort, trebuia să amenajăm pluta. De aceea am improvizat catargul din două bastoane prinse unul de altul, varga de vîntrelă dintr-un al treilea şi pînza din păturile noastre. Nu ne lipseau nici frînghiile. Totul era trainic întocmit.

La ora 6, profesorul dădu semnalul de plecare. Proviziile, bagajele, instrumentele, armele şi o însemnată cantitate de apă dulce, strînsă din găvanele stîncilor, se găseau rînduite la locul lor.

Hans meşterise şi o cîrmă, care îi îngăduia să conducă pluta cu mai multă siguranţă, şi acum se afla lîngă ea. Am desfăcut odgonul care ne ţinea pironiţi de mal. Pînza fu îndreptată spre partea dincotro bătea vîntul şi am pornit degrabă în larg. După cîteva clipe, profeso-

rul, care ţinea ca toate locurile noi să capete cîte o denumire geografică, propuse ca micul port de unde am plecat să poarte numele meu.

— Ştii ce, aş propune un alt nume.

— Care ?

— Numele lui Graüben. Portul Graüben !... S-ar potrivi foarte bine pe hartă !

— Fie ! Să se numească Portul Graüben !

Iată în ce chip numele iubitei mele virlandeze fu legat de expediţia noastră aventuroasă. Vîntul sufla dinspre nord-est. Înaintam foarte repede, cu vîntul în spate. Straturile foarte dense ale atmosferei aveau o putere considerabilă şi umflau pînza întocmai ca un puternic ventilator. După o oră, unchiul meu putu socoti destul de exact viteza cu care navigam.

— Dacă o să mergem tot aşa, spuse el, vom face pe puţin treizeci de leghe în douăzeci şi patru de ore, şi în curînd o să ajungem la celălalt ţărm.

N-am răspuns nimic, ci m-am aşezat la o margine a plutei. Coasta de miazănoapte începea să se piardă la orizont. Cele două braţe ale ţărmului se deschideau larg, ca şi cum ar fi vrut să ne uşureze plecarea. Înaintea ochilor mei se întindea o mare fără de sfîrşit. Nori mari îşi plimbau cu repeziciune umbra cenuşie peste apele acestea posomorîte, parcă apăsîndu-le greu. Razele argintii ale luminii electrice, care se reflectau ici şi colo prin stropii de apă, împresurau pluta cu o ploaie de scîntei luminoase. În curînd nu se mai văzu nici o urmă de uscat, orice punct de reper dispăru, şi dacă n-ar fi fost dîra spumoasă a plutei, aş fi putut crede că stăm pe loc.

Spre prînz am întîlnit alge uriaşe, care se ondulau pe suprafaţa valurilor. Cunoşteam puterea de rezistenţă a acestor plante, care reuşesc să-şi ducă viaţa la o adîncime de peste douăsprezece mii de picioare pe fundul mărilor, se fecundează la presiuni de 400 de atmosfere şi deseori formează reţele atît de puternice, încît împiedică mersul vapoarelor ; dar nu mi-aş fi închipuit niciodată că ar putea să existe specii atît de gigantice ca acele din Marea Lidenbrock.

Pluta noastră înainta pe lîngă fucuşi lungi de 3-4000 de picioare, care păreau nişte şerpi imenşi, ce se întindeau cît vedeai cu ochii.

Ceasuri întregi mă distram urmărind cu privirea panglicile acelea nesfîrşite, crezînd mereu că le dau de capăt, dar, pînă la urmă, răbdarea îmi era înşelată şi rămîneam numai cu uimirea.

Ce forţă a putut să dea naştere unor astfel de plante, şi care va fi fost aspectul Pămîntului în primele veacuri de la formarea sa, cînd, sub acţiunea căldurii şi a umezelii, regnul vegetal se dezvolta singur pe tot întinsul globului ?

Se lăsa seara şi, după cum observasem şi în ajun, luminozitatea aerului nu se micşoră cîtuşi de puţin. Era un fenomen constant, aşa că puteai să contezi pe durata lui..

După cină m-am întins lîngă catarg, şi imediat am adormit, în mijlocul unei atmosfere molcome care predispunea la visare.

Hans, nemişcat la cîrmă, lăsa pluta să alunece în voie. De altfel, cum era împinsă de vînt, nici nu avea nevoie să fie condusă.

De la plecarea noastră din Portul Graüben, profesorul Lidenbrock mă însărcinase să ţin „Jurnalul de bord", adică să notez cele mai mici observaţii, să consemnez fenomenele interesante, direcţia vîntului, viteza, drumul parcurs, într-un cuvînt, toate întîmplările acestei ciudate călătorii.

Mă voi mărgini, deci, să reproduc aci însemnările mele zilnice, scrise, ca să spun aşa, sub impulsul evenimentelor, pentru a reda cît mai exact călătoria noastră pe apă.

Vineri, 14 august. Vînt continuu şi egal de la nord-vest. Pluta alunecă repede şi în linie dreaptă. Coasta rămîne la 30 de leghe, bătută de vînt. Nimic la orizont. Intensitatea luminii e neschimbată. Timp frumos sau, mai bine zis, norii sînt la mare înălţime, nu prea deşi

şi scăldaţi într-o atmosferă albă, asemănătoare cu argintul topit.

Termometrul : + 32 grade.

La amiază, Hans leagă un cîrlig de undiţă, la capătul unei frînghii.

Drept momeală îi pune o bucăţică de carne şi-l aruncă în mare, dar timp de două ore nu prinde nimic. Oare apele astea să nu aibă peşti ? Deodată se produce o smucitură. Hans trage undiţa şi scoate un peşte care se zbate puternic.

— E un morun ! exclam eu, un morun !

Profesorul îl priveşte mai de aproape şi imediat îmi dau seama că nu e de aceeaşi părere cu mine.

— Peştele acesta are capul turtit şi rotund şi partea posterioară acoperită cu plăci osoase ; gura n-are dinţi, iar aripioarele pectorale, destul de dezvoltate, sînt lipite de trup, care se termină fără coadă. Acest peşte aparţine desigur unei specii înrudite cu morunul şi, de aceea, naturaliştii, au clasat-o în aceeaşi specie, dar se deosebeşte de el printr-o seamă de trăsături destul de importante.

După acest scurt examen, care vădeşte că unchiul meu nu se înşală, el conchide :

— Aşadar, peştele acesta aparţine unei specii dispărute de secole, şi din care se mai găsesc numai urme fosile în straturile din perioada devoniană.

— Cum ! exclam eu mirat, am prins oare unul din peştii care trăiau în mările din era primară ?

— Da, răspunde profesorul, continuîndu-şi observaţiile. Şi, după cum vezi, aceşti peşti fosile nu seamănă cîtuşi de puţin cu speciile actuale. La drept vorbind, e un adevărat noroc să poţi pune mîna pe un asemenea exemplar viu.

— Dar cărei familii aparţine ?

— Ordinului ganoizilor, familiei cefalospidelor, speciei...

— Ei ?

— Speciei pteryhtis, pot să jur ! Dar acesta are o particularitate care se întîlneşte numai la peştii din apele subterane.

— Care ?

— E orb !

— Orb !

— Propriu-zis, nu e numai orb, dar organul văzului îi lipseşte cu desăvîrşire.

Îl privesc şi eu. Într-adevăr, n-are ochi. Dar exemplarul acesta poate să fie doar un caz particular. Hans pune din nou momeală şi aruncă undiţa în apă. Nu încape îndoială că marea asta e plină de peşti, căci în două ore prindem o mare cantitate de pteryhtis, precum şi peşti care aparţin unei familii de asemenea dispărută, dipteridele, dar, din păcate, unchiul meu nu poate preciza din ce specie fac parte. Tuturor le lipsesc ochii. Pescuitul acesta, la care nu ne aşteptam, ne împrospătează foarte serios proviziile.

Un lucru pare absolut sigur : apele acestea nu adăpostesc decît specii fosile. Or, e ştiut că peştii, ca şi reptilele, sînt cu atît mai perfecţi, cu cît apariţia lor e mai veche. Poate că vom întîlni şi cîţiva saurieni, pe care oamenii de ştiinţă au reuşit să-i reconstituie după o bucăţică de os !... Îmi iau ocheanul şi privesc marea. E pustie. Fără îndoială că ne mai aflăm încă foarte aproape de coastă. Privesc în aer. Oare ar fi imposibil să văd unele din păsările reconstituite de nemuritorul Cuvier, fîlfîind din aripi pe aceste greoaie straturi atmosferice ? Peştii le-ar putea furniza o hrană suficientă ; doar sînt în mare număr. Cercetez văzduhul, dar e la fel de pustiu ca şi ţărmurile.

Totuşi imaginaţia mă poartă prin minunatele domenii ale paleontologiei. Visez cu ochii deschişi. Mi se pare că văd la suprafaţa apelor acele chersite enorme, acele broaşte ţestoase antediluviene, asemănătoare cu nişte insule plutitoare. Pe ţărmurile întunecoase îşi fac apariţia marile mamifere din primele zile ale Pămîntului, leptoterium, găsit în cavernele din Brazilia, mericoterium, venit din regiunile îngheţate ale Siberiei. Mai în-

colo păşeşte pachidermul lopiodon ; acest tapir uriaş se ascunde îndărătul stîncilor, gata să se încaiere pentru a-şi păstra prada, cu anaploterium, un animal ciudat, înrudit deopotrivă cu rinocerul, calul, hipopotamul şi cămila, ca şi cum Creatorul, fiind prea grăbit în primele ore ale facerii lumii, ar fi reunit mai multe animale într-unul singur. Mastodontul uriaş îşi învîrteşte trompa şi zdrobeşte cu colţii stîncile care se înalţă pe mal, în timp ce megaterium, încovoiat peste enormele sale labe, scormoneşte pămîntul şi mugeşte puternic, făcînd să răsune de ecouri sonorele bolţi de granit. Protopitecul, prima maimuţă apărută pe suprafaţa globului, se caţără anevoie pe stînci abrupte. În văzduh, sau mai bine zis în primele straturi de aer dens, pterodactilul îşi desface labele înaripate şi alunecă întocmai ca un mare liliac. Mult mai sus, păsări imense, mai puternice decît casoarul şi mult mai mari decît struţul, îşi desfăşoară largile aripi şi-n zbor se izbesc cu capul de pereţii bolţii de granit.

În imaginaţia mea reînvie toată această lume fosilă. Gîndurile îmi rătăcesc spre timpurile biblice ale facerii lumii, cu mult înainte de naşterea omului, cînd Pămîntul suferea încă mari prefaceri şi nu-i putea oferi mijloace propice de trai. Visul mă poartă şi mai în adîncul timpului : mamiferele dispar, apoi păsările, apoi reptilele din era secundară, şi, în sfîrşit peştii, crustaceii, moluştele, articulatele. Zoofiţii din era primară se întorc, la rîndul lor, în neant. De fapt, viaţă există numai în fiinţa mea, numai inima mea bate în această lume pustie. Nu mai există anotimpuri şi nici clime diferite ; căldura proprie a globului creşte neîncetat şi atinge căldura astrului solar. Vegetaţia e abundentă. Trec ca o umbră prin mijlocul ferigilor arborescente şi, cu pasul mereu nesigur, calc peste marnele strălucind în toate culorile curcubeului şi peste gresia pestriţă. Mă sprijin de trunchiul uriaşilor coniferi ; mă culc la umbra sfenofilelor, a asterofilelor şi a licopodelor înalte de 100 de picioare.

Veacurile se scurg înapoi, cu repeziciunea unei zile. Cu ochii minţii revăd transformările. Plantele au dispărut, rocile de granit îşi pierd duritatea ; starea lichidă va înlocui starea solidă, sub acţiunea unei călduri şi mai puternice ; apele aleargă la suprafaţa globului ; fierb, se volatilizează ; vaporii învăluie Pământul care, încetul cu încetul, nu mai formează decît o masă gazoasă de un roşu-alb, imensă ca soarele, şi la fel de strălucitoare !

În centrul acestei nebuloase, de 1.400.000 de ori mai mare decît globul pe care-l va forma într-o bună zi, mă aflu eu, tîrît în spaţiile interplanetare ! Corpul meu se subţiază din ce în ce, se sublimează la rîndul său şi, întocmai ca un atom imponderabil, se amestecă cu imensii vapori care îşi descriu în infinit orbita lor cuprinsă de flăcări !

Ce vis ! Oare unde mă duce ? Mîna mea înfrigurată zvîrle pe hîrtie amănuntele acestor ciudate năluciri ! Am uitat totul, în jurul meu nu mai e nici profesorul, nici călăuza, nici pluta ! Mintea îmi e cuprinsă de frigurile delirului...

— Ce ai ? mă întreabă unchiul meu.

Ochii mei holbaţi se fixează asupra lui, fără să-l vadă.

— Ia seama, Axel, să nu cazi în mare !

În aceeaşi clipă mă simt strîns de o mînă viguroasă. E mîna lui Hans. Cum mă aflam în prada acelui delir, fără intervenţia lui, cu siguranţă c-aş fi căzut în apă.

— Nu cumva a înnebunit ?... întreabă profesorul.

— Dar ce e ? Ce s-a întîmplat ?! spun eu în cele din urmă, revenindu-mi în fire.

— Eşti bolnav ?

— Nu, am avut numai un moment de halucinaţie, dar a trecut. Toate decurg bine ?

— Da ! Vîntul e prielnic şi marea liniştită ! Mergem foarte repede şi, dacă nu mă înşel, în curînd o să ajungem pe ţărmul celălalt.

La aceste cuvinte mă ridic şi cercetez orizontul. Dar nu zăresc decît aceeaşi linie de apă care se împreună cu linia norilor.

33

Sîmbătă, 15 august. Marea îşi păstrează monotona ei uniformitate. Nu se vede nici o urmă de pămînt. Orizontul pare foarte îndepărtat.

Mi-e capul încă greu din pricina acelui groaznic vis.

Unchiul meu n-a fost bîntuit de asemenea vedenii, dar e prost dispus. Cercetează cu ocheanul toate colţurile zării şi îşi încrucişează braţele cu un aer dezamăgit. Îmi dau seama că profesorul Lidenbrock e pe cale să redevină omul imposibil din trecut, şi consemnez faptul în jurnalul meu. A trebuit să trec prin atîtea pericole şi să îndur asemenea suferinţe pentru ca din sufletul lui să răzbată o licărire de omenie ; dar de cînd m-am vindecat, firea lui aprigă a pus din nou stăpînire pe el. Şi totuşi, ce motive ar avea să se enerveze ? Călătoria nu decurge oare în cele mai bune condiţii ? Pluta nu înaintează cu o viteză pe care nici n-am sperat-o ?

— Eşti îngrijorat, unchiule ? îl întreb, văzîndu-l cum îşi tot duce ocheanul la ochi.

— Îngrijorat ? Nu !

— Atunci, nerăbdător ?

— Aş avea toate motivele !

— Şi totuşi mergem cu o viteză...

— Nu asta mă interesează ! Nu viteza e prea mică, ci marea e prea mare.

Îmi amintesc atunci că, înainte de a pleca, profesorul a evaluat cam la vreo 30 de leghe lungimea acestui ocean subteran. Or, pînă acum, am parcurs un drum de

trei ori mai lung, şi încă nu se arată în zare ţărmurile de miazăzi.

— Nu vezi că nu coborîm ? reia profesorul. Toată călătoria asta e timp pierdut, căci, la urma urmei, n-am bătut atîta cale ca să mă plimb cu barca pe un lac !

El numeşte această călătorie o „plimbare cu barca", iar marea asta — un „lac" !...

— De vreme ce-am urmat drumul arătat de Saknussemm...

— Tocmai asta-i problema ! Am urmat noi oare acest drum ? A întîlnit oare şi Saknussemm întinderea asta de apă ? A traversat-o ? Oare pîrîul acela, pe care l-am luat drept călăuză, nu ne-a rătăcit cu desăvîrşire ?

— În tot cazul n-avem ce regreta c-am venit pînă aici. Nu vezi ? Priveliştea e minunată şi...

— Nu-i vorba de privelişte ! Eu am pornit cu un ţel şi vreau să-l ating ! Aşa că te rog să mă scuteşti de privelişti !...

Tac chitic şi-l privesc pe profesor cum îşi muşcă buzele de nerăbdare. La ora 6 seara, Hans îşi cere simbria şi unchiul meu îi numără cei trei rixdali cuveniţi.

Duminică, 16 august. Nimic nou. Vremea e neschimbată. Vîntul, cu o uşoară tendinţă de a se răcori. De îndată ce mă scol, prima mea grijă e să observ dacă n-a scăzut cumva intensitatea luminii. Mă urmăreşte teama că ar putea să se întunece şi chiar să se stingă de tot. Dar nimic din toate astea nu se întîmplă. Umbra plutei se desenează foarte clar pe suprafaţa valurilor.

Într-adevăr, marea asta e nesfîrşită ! Trebuie să aibă lărgimea Mediteranei sau chiar a Atlanticului. Şi de ce n-ar avea ?

Unchiul face cîteva sondaje.

La un moment dat, el leagă una dintre cele mai grele cazmale de capătul unei frînghii şi-o lasă să se scufunde în apă vreo două sute de coţi. Dar nu reuşeşte să dea de fund. Cu mare greutate tragem sonda din apă. Cînd o ridicăm pe bord, Hans observă pe suprafaţa ei nişte adînciturі, de parcă bucata asta de fier ar fi fost

strînsă cu putere între două corpuri tari. Îl privesc pe vînător.

— Tänder ! rosteşte el.

Nu înţeleg. Mă întorc spre unchiul meu. Dar cum îl văd absorbit cu totul de gînduri, nu îndrăznesc să-l tulbur. De aceea îmi îndrept iarăşi privirea spre Hans. Călăuza închide şi deschide de mai multe ori gura, şi gesturile lui mă fac să-i înţeleg îndată gîndul.

— Dinţi !... exclam uimit, privind cu mai multă luare-aminte bucata de fier.

Nu mai încape îndoială ! Pe suprafaţa metalului au fost încrustate urmele unor dinţi ! Ce putere extraordinară trebuie să aibă asemenea fălci, înzestrate cu dinţi cît piroanele ! Să fie oare vreun monstru marin din speciile dispărute, care se frămîntă sub straturile adînci ale apelor, mai lacom fiind decît rechinul şi mai de temut decît balena ? Nu reuşesc să-mi iau ochii de la această cazma roasă pe jumătate ! Nu cumva coşmarul din noaptea trecută va deveni o realitate ? Gîndul ăsta mă frămîntă toată ziua, dar, după un somn de cîteva ore, parcă încep să mă mai liniştesc puţin.

Luni, 17 august. Încerc să-mi reamintesc felul de comportare al acestor animale antediluviene din era secundară, care au apărut după moluşte, crustacee şi peşti şi au precedat apariţia mamiferelor pe Pămînt. Pe atunci, lumea aparţinea reptilelor. Monştrii aceştia erau stăpînii mărilor jurasice. Natura i-a înzestrat cu o structură uriaşă, cu o forţă de neînchipuit ! Saurienii de azi, aligatorii sau crocodilii cei mai mari şi cei mai periculoşi nu-s decît nişte exemplare de proporţii reduse, faţă de strămoşii lor din adîncul vremurilor.

Mă trec fiorii cînd mă gîndesc la aceşti monştri. Nici un ochi omenesc nu i-a văzut vii pînă acum. Ei au trăit cu o mie de veacuri înaintea apariţiei omului pe Pămînt, dar oasele lor fosile, găsite în calcarul argilos, pe care englezii îl numesc „lias," au dat posibilitate paleontologilor să-i reconstituie din punct de vedere anatomic, şi să li se cunoască astfel conformaţia uriaşă.

La Muzeul din Hamburg am văzut scheletul unei asemenea reptile, care avea o lungime de 30 de picioare. Oare mi-e dat mie, locuitor al Pămîntului, ca la un moment dat să mă aflu faţă în faţă cu aceşti reprezentanţi ai faunei antediluviene ? Cu neputinţă ! Totuşi, urma acelor dinţi puternici a rămas încrustată pe bucata de fier, şi, după felul cum e adîncitura, nu-i greu să-ţi dai seama că-s conici ca ai crocodilului.

Privirile mele se fixează îngrozite pe întinsul mării. Mă tem să nu văd apărînd şi năpustindu-se spre mine vreunul din aceşti locuitori ai peşterilor submarine.

Bănuiesc că şi profesorul Lidenbrock îmi împărtăşeşte gîndurile, dacă nu chiar şi temerile, căci, după ce a examinat încă o dată urmele dinţilor, străbate şi el oceanul cu privirea.

„La dracu !... îmi zic în sinea mea. Cine l-a pus să sondeze adîncimea mării !... Pesemne că a tulburat pe vreunul din aceşti monştri în culcuşul său !... Acu', ce ne facem dacă ne atacă ?“

Îmi arunc o privire spre arme şi mă asigur că sînt în bună stare. Unchiul meu îmi urmăreşte privirea şi mă aprobă printr-un gest.

Pe suprafaţa apei se ivesc nişte încreţituri mari care arată că în adîncimi se petrece ceva. Pericolul e aproape. Aşadar, trebuie să fim cu ochii în patru.

Marţi, 18 august. Se lasă seara, sau mai curînd, clipa în care pleoapele se închid de oboseală şi somn. Pe aceste meleaguri noaptea nu coboară niciodată, şi lumina continuă şi necruţătoare ne oboseşte teribil ochii, de parcă am naviga sub soarele mărilor arctice. Hans stă la cîrmă. După un timp mă biruie somnul şi adorm. După vreo două ore mă trezeşte o zguduitură. Pluta a fost ridicată în sus cu o putere de nedescris şi zvîrlită la vreo 30 de picioare.

— Ce s-a întîmplat ? strigă unchiul meu. Ne-am lovit de ceva ?

Hans ne arată o masă negricioasă, care mereu se ridică şi coboară, la vreo două sute de stînjeni de locul unde fusesem.

Privesc într-acolo și strig :

— E un marsuin uriaș !

— Da, așa-i răspunde unchiul. Și iată mai încolo o șopîrlă de mare de o grosime neobișnuită.

— Și mai departe un crocodil îngrozitor ! Ia priviți ce fălci mari are și cîte rînduri de dinți !... Uite că dispare.

— O balenă ! O balenă ! strigă atunci profesorul. Îi zăresc aripile enorme. Uite cum zvîrle apa și aerul prin nări !...

Într-adevăr, două coloane de apă se înalță deasupra mării, la o înălțime considerabilă. Rămînem încremeniți de uimire, de spaimă, în fața acestei turme de monștri marini. Au dimensiuni supranaturale și cel mai mic dintre ei ar putea să sfărîme pluta dintr-o singură mușcătură. În clipa cînd Hans încearcă să îndrepte pînza în bătaia vîntului ca să fugim din calea acestor monștri, la celălalt capăt al plutei apar alți dușmani, la fel de periculoși ; o broască țestoasă lată de 40 de picioare, și un șarpe lung de 30, care își scutură mereu capul enorm deasupra valurilor.

Drumul ne e tăiat. Nu e chip să fugim. Aceste reptile se apropie de plută și se învîrtesc în jurul ei în cercuri concentrice, cu o iuțeală atît de mare, că nici un convoi de vase n-ar putea atinge o asemenea viteză. Mi-am luat carabina. Dar ce efect poate să aibă un glonte asupra plăcilor osoase care acoperă corpurile acestor animale ?

Amuțim cu toții de groază. Dintr-o parte se apropie crocodilul, dintr-alta, șarpele. Restul turmei marine a dispărut... Vreau să trag, dar Hans mă oprește cu un gest. Cei doi monștri trec la vreo 50 de picioare de plută, și apoi se reped unul asupra celuilalt. Atît de mare le e furia cu care se încaieră, că nu ne mai văd. Se încinge o luptă înverșunată, la o distanță de vreo 100 de picioare de locul unde ne aflăm, și-i putem vedea bine pe cei doi monștri în focul încăierării.

Deodată mi se pare că celelalte animale vin şi ele să ia parte la luptă. În fiecare clipă zăresc cînd marsuinul, cînd balena, cînd şopîrla, cînd broasca ţestoasă. I le arăt islandezului, care dă din cap, în semn de negare.

— Tva, zice el.

— Ce ! Doi ? Susţine că-s numai doi monştri !...

— Are dreptate ! strigă unchiul meu, care nu şi-a luat o clipă binoclul de la ochi.

— Ei aş !

— Da, aşa e, primul din aceşti monştri are botul de marsuin, capul unei şopîrle, dinţii unui crocodil, şi din pricina asta ne-am înşelat. E un ihtiosaurus, cea mai de temut reptilă antediluviană.

— Şi celălalt ?

— Celălalt e un şarpe ascuns sub carapacea unei broaşte ţestoase, e un plesiosaurus ; teribilul duşman al celui dintîi.

Hans a avut dreptate. Numai doi monştri turbură întreaga suprafaţă a mării, două reptile, care au populat altă dată oceanele din era secundară. Zăresc ochiul însîngerat al ihtiosaurului, mare cît un cap de om. Natura l-a înzestrat cu un aparat optic extrem de puternic, ca să poată rezista presiunii straturilor de apă de la marile adîncimi, căci acolo îşi duce traiul. Nu degeaba a fost numit balena saurienilor, fiindcă are şi viteza, şi mărimea ei. Măsoară nici mai mult nici mai puţin decît 100 de picioare, şi de lucrul ăsta pot să-mi dau seama cînd îşi ridică deasupra valurilor înotătoarele verticale ale cozii. Maxilarul e enorm, şi, după naturalişti, are nu mai puţin de o sută optzeci şi doi de dinţi. Plesiosaurus, şarpe cu trunchiul cilindric şi cu coada scurtă, are labele aşezate în formă de lopeţi. Corpul său e complet acoperit cu o carapace, iar gîtul, lung şi mlădios ca de lebădă, se înalţă la 30 de picioare deasupra valurilor.

Aceste animale se încaieră cu o furie de nedescris. Ele ridică munţi de apă, care se revarsă cu zgomot pînă la plută. De douăzeci de ori eram gata să ne răsturnăm. În aer se aud şuierături extraordinar de puternice. Cele

Pluta a fost ridicată în sus cu o putere de nedescris

două bestii sînt în aşa fel înlănţuite că nu le poţi deosebi una de alta. Oare noi vom scăpa de mînia învingătorului ?!...

A trecut o oră, două. Lupta continuă cu aceeaşi dîrzenie şi înverşunare. Reptilele se apropie de plută, apoi se îndepărtează pe rînd. Rămînem nemişcaţi, gata să tragem.

Deodată, ihtiosaurul şi plesiosaurul dispar în adîncimi, dînd naştere unei adevărate prăpăstii. Au trecut cîteva minute. Lupta se va termina oare în fundul mării ?

Pe neaşteptate, un cap enorm iese la suprafaţa apei, capul plesiosaurului. Monstrul e rănit de moarte. Nu-i mai văd imensa carapace. Numai gîtul cel lung se înalţă şi coboară, se curbează şi izbeşte valurile ca un bici uriaş, după care se zgîrceşte ca un vierme tăiat. Apa ţîşneşte în jurul lui la o mare depărtare şi trece şi peste plută, orbindu-ne. Dar treptat, treptat, agonia reptilei se apropie de sfîrşit, mişcările sale scad, convulsiunile se potolesc, şi corpul acesta uriaş de şarpe se întinde ca un trunchi fără viaţă, plutind deasupra valurilor liniştite.

Oare ihtiosaurul s-a întors în peştera sa submarină sau va apărea din nou la suprafaţa mării ?

34

Miercuri, 19 august. Din fericire, vîntul care suflă cu putere ne-a permis să fugim cît mai departe de cîmpul de luptă. Hans e tot la cîrmă. Întîmplările prin care am trecut l-au sustras pentru o vreme pe unchiul meu de la ideile care-l preocupau, dar acuma e din nou nerăbdător şi scrutează mereu nesfîrşita întindere a mării. Călătoria îşi reia uniformitatea ei monotonă, pe care nu ţin de loc s-o întrerup cu preţul unor pericole ca acelea de ieri.

Joi, 20 august. Vîntul bate dinspre nord — nord-est, destul de inegal. Temperatura caldă. Mergem cu o viteză de trei leghe şi jumătate pe oră. Către prînz se aude un zgomot foarte îndepărtat. Consemnez faptul, fără să-i pot da şi explicaţia. E un muget continuu.

— Probabil că e o stîncă sau vreo insulă de care se sparg valurile, spune profesorul.

Hans se caţără în vîrful catargului, dar nu zăreşte nici o stîncă. Oceanul se întinde pînă la linia orizontului. Se scurg trei ore. Acum, mugetele se aud şi mai clar, de parcă s-ar rostogoli apele unei cascade îndepărtate. Cel puţin aşa mi se pare mie şi mă gîndesc să-i dau şi unchiului meu această explicaţie. Dar el mă priveşte neîncrezător. Am totuşi convingerea că nu mă înşel. Ne îndreptăm oare spre o cascadă care ne va prăvăli în abisurile apelor ? Poate că profesorului îi e pe plac acest mod de a coborî, fiindcă se apropie de verticală, dar în ce mă priveşte...

În orice caz se produce un fenomen care se datoreşte acţiunii vîntului, căci acum mugetele se aud cu o mare violenţă. Vin oare din văzduh, sau dinspre ocean ?

Îmi plimb privirea pe vaporii care atîrnă greoi în atmosferă, şi caut să le scrutez adîncimea. Cerul e încremenit în tăcere. Norii s-au tras înspre cel mai înalt punct al bolţii şi par nemişcaţi. Contururile lor se estompează, se pierd în imensa iradiaţie a luminii. Aşadar, trebuie să caut în altă parte cauza acestui fenomen.

Îmi îndrept atunci privirea spre orizont, dar nici o ceaţă nu-i întunecă limpezimea de cristal. Nu observ nici cea mai mică schimbare. Dar dacă zgomotul e produs de vreo cădere de apă, de vreo cascadă, dacă tot acest ocean se precipită într-un bazin inferior, dacă aceste mugete se datoresc unei uriaşe mase de apă în cădere, atunci curentul trebuie să se facă simţit şi viteza sa crescîndă îmi poate da măsura pericolului de care sîntem ameninţaţi. Cercetez puterea curentului. Zero ! O sticlă goală pe care o arunc în valuri rămîne nemişcată.

Către ora 4, Hans se ridică de la locul lui, se prinde de catarg şi se urcă pînă în vîrf. De acolo parcurge cu

privirea arcul de cerc pe care-l descrie oceanul în faţa noastră şi se opreşte asupra unui punct. Figura sa nu exprimă nici o mirare, dar ochii săi privesc ţintă.

— Să ştii, c-a zărit ceva, spune unchiul meu.

— Aşa cred şi eu !

Hans coboară şi apoi îşi întinde braţul înspre miazăzi, spunînd :

— Der mere !

— Acolo ? întreabă unchiul meu.

Şi luînd ocheanul, priveşte cu atenţie în direcţia arătată. Sînt atît de curios, că cele cîteva minute care s-au scurs îmi par un veac.

— Da, da !... strigă el.

— Ce vezi, unchiule ?

— O jerbă imensă de apă, care se ridică deasupra valurilor.

— O fi iarăşi un animal marin ?

— Tot ce se poate.

— Atunci s-o luăm mai spre apus, că doar ştim la ce pericol ne-am expune dacă ar fi să ne întîlnim cu vreunul din aceşti monştri antediluvieni !

— Nici nu mă gîndesc să schimbăm direcţia ! răspunde unchiul meu.

Mă întorc spre Hans, dar nici el nu face nici o mişcare, ci menţine cîrma în aceeaşi neclintită poziţie. Distanţa care ne desparte de acest monstru marin nu pare să fie mai mică de douăsprezece leghe, or, dacă se poate zări de aici coloana de apă pe care o zvîrle prin nări, trebuie să fie de o mărime uriaşă. Dar îmi dau seama, pe de altă parte, c-ar însemna să ne conformăm celei mai obişnuite prevederi dacă am fugi din calea lui. Că doar n-am coborît pînă aci ca să dăm exemple de atare prevedere ! Mergem deci înainte. Cu cît ne apropiem, cu atît ţîşnitura e mai mare. Ce monstru poate să înmagazineze în măruntaiele sale o asemenea cantitate de apă pe care s-o dea afară astfel, fără întrerupere ?

Către ora 8 seara ne aflăm cam la două leghe de el. Trupul său negricios, imens, se întinde pe suprafaţa mării, de parcă-i o insulă. Să fie numai o simplă iluzie ?

Oare totul să se datorească fricii ? Nu, nu mă înşel ! Lungimea monstrului, după cît îmi pare, trece de o mie de stînjeni ! Cum trebuie să arate de aproape acest cetaceu, pe care nu l-au pomenit în lucrările lor nici Cuvier, şi nici Blumembach ? Stă nemişcat, de parcă doarme ; marea nu are îndeajunsă putere ca să-l salte cît de cît şi valurile joacă pe coastele lui. Coloana de apă, proiectată la o înălţime de 500 de picioare, cade în jur ca o ploaie, făcînd un zgomot asurzitor. Şi noi, de parcă am fi nişte zănatici, ne îndreptăm cu cea mai mare iuţeală spre această imensă şi puternică împroşcătură pe care nici o sută de balene n-ar fi în stare s-o zvîrle într-o zi !...

Mă cuprinde groaza. Nu vreau să merg mai departe ! La o adică, nu m-aş da în lături să tai şi pînza ; mă revolt împotriva profesorului care însă nu mă ia în seamă.

Pe neaşteptate, Hans se ridică de la locul său, arătîndu-mi cu degetul punctul acela ameninţător.

— Holme ! zice el.

— O insulă ! strigă unchiul meu.

— O insulă ! repet eu, ridicînd din umeri, cu neîncredere.

— Da, asta-i sigur, răspunde profesorul, izbucnind într-un hohot de rîs.

— Dar coloana aceea de apă ?

— Gheizer, rosteşte Hans.

— Negreşit că-i un gheizer ! îl aprobă unchiul, un gheizer ca şi cei din Islanda !

La început nici nu-mi vine să cred că am fost în stare să mă înşel într-un asemenea hal încît să iau o insulă drept un monstru marin ! Dar după ce mă conving că e aşa, sînt nevoit să recunosc că am greşit.

Pe măsură ce ne apropiem, pot să-mi dau seama mai bine de acest fenomen natural. Dimensiunile jerbei de apă devin grandioase. Insula seamănă leit cu un cetaceu imens, al cărui cap se înalţă deasupra valurilor, la o înălţime de zece stînjeni. Geizerul — cuvînt pe care islandezii îl pronunţă „geysir“ şi care înseamnă furie —

se ridică maiestos la un capăt al insulei. Din cînd în cînd izbucnesc detunături surde, şi ţîşnitura enormă, cuprinsă parcă de o furie năprasnică, îşi scutură în aer penajul de aburi, zvîrlindu-l pînă la primul strat al norilor. Gheizerul e singur. Nu-l înconjoară nici coloane de fum, nici izvoare calde, şi întreaga-i putere de natură vulcanică sălăşluieşte înăuntrul lui. Razele luminii electrice se întreţes cu această jerbă uluitoare, făcînd ca fiecare strop de apă să capete culorile curcubeului şi să se răsfrîngă în zeci de nuanţe.

— Să debarcăm ! spune profesorul.

Trebuie să procedăm cu mare băgare de seamă, căci tromba aceasta de apă poate să ne scufunde pluta într-o clipă. Hans cîrmeşte cu multă îndemînare, şi ne duce aproape de capătul insulei.

Sar primul pe stîncă şi unchiul mă urmează cu sprinteneală. Hans rămîne însă la postul său, ca un om ce se simte mai presus de curiozitatea şi uimirea omenească.

Păşim pe un sol granitic amestecat cu tuf silicios ; pămîntul se cutremură sub paşii noştri, întocmai ca marginile unui ceainic de care se izbesc aburii peste măsură de înfierbîntaţi. Frige ! Ajungem în dreptul unui mic bazin central de unde ţîşneşte gheizerul. Cufund un termometru în apa care curge clocotind şi constat că are 160 grade !

Aşadar, apa asta iese dintr-o vatră cuprinsă de flăcări. Termometrul contrazice în mod ciudat teoriile profesorului Lidenbrock şi nu mă pot împiedica să-i arăt acest lucru.

— Şi spui că fenomenul de care vorbeşti răstoarnă teoria mea ?

— Nu, răspund pe un ton sec, văzînd că mă lovesc de o totală încăpăţînare.

Totuşi trebuie să recunosc că pînă acum am fost foarte favorizaţi de soartă şi că, pentru un motiv pe care nu-l cunosc, călătoria a decurs în condiţii cu totul normale în ce priveşte temperatura. Dar tot atît de evident şi de sigur mi se pare faptul că într-o zi sau alta vom ajunge în acele regiuni unde căldura interioară atinge

cele mai înalte limite şi întrece toate gradaţiile termometrelor.

„Lucrul ăsta rămîne de văzut!"... Aşa obişnuieşte să spună profesorul, care, după ce a botezat ostrovul vulcanic cu numele nepotului său, dă semnalul de întoarcere.

Mai rămîn cîteva minute să privesc gheizerul şi observ că nu ţîşneşte cu aceeaşi putere tot timpul, că uneori îşi micşorează intensitatea, ca apoi să ţîşnească cu o forţă sporită, şi-mi explic această variaţie prin mărirea sau micşorarea presiunii exercitată de vaporii acumulaţi în rezervorul său.

În sfîrşit, părăsim insula, ocolind stîncile foarte povîrnite şi periculoase dinspre miazăzi. Hans a profitat de acest popas pentru a repara puţin pluta.

Mai înainte de a porni, fac cîteva calcule pentru a-mi da seama de distanţa parcursă şi mi le notez în jurnalul meu. De la Portul Graüben pînă aici am străbătut două sute şaptezeci de leghe marine şi ne aflăm la 620 de leghe departe de Islanda, sub Insulele Britanice.

35

Vineri, 21 august. A doua zi, minunata privelişte a gheizerului nu se mai vede. Vîntul s-a înteţit şi ne-a mînat repede, departe de Ostrovul Axel. Încetul cu încetul, mugetele s-au stins.

Timpul, dacă îmi e îngăduit să-i spun astfel, pare că o să se schimbe în curînd. Atmosfera se încarcă cu vapori care duc cu ei electricitatea formată prin evaporarea apelor sărate ; norii coboară din ce în ce mai jos căpătînd o culoare măslinie, uniformă, iar razele electrice abia mai pot să străbată această perdea opacă, trasă peste scena unde se va juca drama furtunilor.

Mă simt nespus de impresionat, aşa cum se simte orice fiinţă la apropierea unui cataclism. Norii cumulus, îngrămădiţi spre sud, au acea înfăţişare sinistră şi nemiloasă, pe care adeseori am observat-o mai înainte de a începe furtuna. Aerul e înăbuşitor şi marea liniştită.

În depărtare, norii seamănă cu nişte baloturi mari de bumbac, aruncate unele peste altele într-o neorînduială pitorească ; încetul cu încetul se umflă şi rămîn mai puţini, dar cresc în mărime ; greutatea lor e atît de mare, că nu se pot desprinde de orizont ; dar cînd se abate asupra lor curentul din păturile superioare, ei se contopesc pe nesimţite, se întunecă, şi pe toată bolta se întinde în curînd un strat unic cu un aspect înfricoşător ! Cîteodată, un ghem de vapori, încă luminat, se saltă pe acest covor cenuşiu, dar peste puţin se va pierde şi el, contopindu-se cu masa opacă.

Nu încape îndoială că atmosfera e saturată de electricitate ; de altfel, toată fiinţa mea e pătrunsă de fluidul acesta şi mi se ridică părul în cap de parcă aş fi în preajma unei maşini electrice. Am impresia că dacă tovarăşii mei m-ar atinge în clipa asta, ar simţi o comoţie violentă.

La ora 10 dimineaţa, semnele care arată apropierea vijeliei sînt şi mai evidente ; s-ar spune că vîntul se moaie pentru a-şi relua cu mai multă putere răsuflarea ; bolta pare acum un burduf uriaş, în care se strîng uraganele.

Nu vreau să cred în ameninţările cerului, şi totuşi nu mă pot stăpîni să nu spun :

— O să se strice vremea !

Profesorul nu-mi răspunde, ci se mulţumeşte numai să ridice din umeri. E mînios că oceanul continuă să se întindă la nesfîrşit înaintea noastră.

— O să vină furtuna, îi spun, arătînd cu mîna spre orizont. Norii ăştia se lasă pe suprafaţa mării de parcă ar vrea s-o zdrobească.

Tăcerea cuprinde totul. Vîntul a amuţit. Natura pare ca moartă şi nu mai răsuflă. Pe catarg, unde se şi văd licărind scînteile electrice, pînza cade în cute grele.

Pluta stă nemişcată în mijlocul unei mări îngroşate, fără nici o cută. Dar dacă nu mai înaintăm, la ce bun să mai păstrăm această pînză, care ne poate pierde la prima izbitură a furtunii ?

— Să strîngem pînza şi să coborîm catargul ! spun eu. Prevederea e totdeauna bună !

— Nu, la toţi dracii ! strigă unchiul meu. Cu nici un preţ, nu ! Să ne ia vîntul ! Să ne ducă furtuna ! Numai să zăresc odată stîncile vreunui ţărm, chiar dacă ar fi să se sfarme pluta în mii de bucăţi !

Nici n-apucă bine să-şi termine vorbele, că, dinspre miazăzi, orizontul îşi schimbă deodată înfăţişarea. Vaporii acumulaţi s-au transformat în apă, iar golul produs de această condensare bruscă a făcut ca pături puternice de aer să vină în mod violent să-l umple, dînd naştere uraganului, care se năpusteşte spre noi din extremităţile cele mai îndepărtate ale cavernei. Întunericul creşte. Abia pot să-mi notez cîteva frînturi de frază.

Pluta saltă ca turbată. Unchiul e zvîrlit de o puternică izbitură. Mă tîrăsc pînă la el. S-a prins zdravăn de un capăt de frînghie şi pare că priveşte cu nesaţ această furioasă dezlănţuire a elementelor naturii.

Hans stă nemişcat. Părul lung, zbîrlit de uragan, îi cade pe faţa imobilă, dîndu-i o înfăţişare ciudată, căci din fiecare şuviţă ţîşnesc mici scîntei luminoase. Atît de îngrozitor arată, de parcă-i un om antediluvian, de pe vrema ihtiosaurilor şi a megateriumilor.

Catargul mai rezistă încă. Pînza se umflă ca o băşică de săpun gata să plesnească. Pluta alunecă cu o viteză pe care n-o pot aprecia, dar mai puţin repede decît şuvoaiele de apă care curg sub dînsa şi a căror viteză e atît de ameţitoare, încît par o pîrtie dreaptă, netedă.

— Pînza, pînza ! strig, făcînd semn s-o coboare.

— Nu, răspunde unchiul.

— Nej, spune şi Hans, clătinînd încet din cap.

În acest timp, ploaia ia forma unei adevărate cascade, mugind în faţa orizontului spre care alergăm ca nişte bezmetici. Dar mai înainte de a ajunge pînă la noi, vălul de nori se rupe, marea începe să fiarbă şi electri-

citatea, produsă printr-un uriaş proces chimic, care are loc în straturile superioare, intră în joc. Nenumărate fulgere brăzdează văzduhul şi se amestecă şi se întretaie cu bubuiturile puternice ale tunetelor. Masa de vapori devine incandescentă ; grindina care se izbeşte de metalul uneltelor sau de armele noastre devine luminoasă ; valurile ridicate par nişte măguri ce varsă flăcări, sub care mocneşte un foc interior, şi fiecare coamă poartă cîte o flacără.

Ochii îmi sînt orbiţi de intensitatea lumii, urechile îmi ţiuie, gata să se spargă din pricina tunetelor. Cu mare greutate mă pot ţine de catarg, care se îndoaie ca o trestie sub violenţa uraganului.

. . . . . .

(Aci, notele mele de călătorie devin cu totul incomplete. N-am mai găsit decît cîteva observaţii fugitive, luate, ca să spun aşa, aproape maşinal. Dar oricît sînt de laconice, de obscure, se străvede în ele emoţia care mă stăpînea şi redau mult mai bine decît memoria tot ceea ce am simţit în clipele acelea.)

. . . . . .

Duminică, 23 august. Unde ne găsim ? Sîntem purtaţi pe valuri cu o viteză de neînchipuit.

Noaptea a fost îngrozitoare. Furtuna nu se domoleşte de loc. Trăim în mijlocul unor zgomote şi a unor detunături neîntrerupte. Urechile ne sîngerează. Nu putem schimba o vorbă. Fulgerele nu mai contenesc. Ele descriu în văzduh zigzaguri uriaşe şi, după o ţîşnitură rapidă, se reîntorc de jos în sus izbindu-se cu furie de bolta de granit. Dacă se prăbuşeşte cumva ? Alte fulgere se bifurcă sau iau forma unor globuri de foc care se sparg ca nişte bombe. Totuşi, zgomotul pare că nu creşte, fiindcă a trecut de limita intensităţii pe care o poate percepe urechea omenească ; de aceea, dacă toate pulberăriile din lume ar sări împreună în aer, nici atunci vacarmul n-ar fi mai mare.

La suprafaţa norilor se produce o continuă emisiune de lumină ; energia electrică se degajează fără încetare din moleculele lor şi e sigur că faptul acesta determină

schimbări în compoziţia aerului. Nenumărate coloane de apă sînt zvîrlite în atmosferă, pentru a cădea înapoi spumegînd.

Unde mergem ?... Unchiul meu stă întins, cît e de lung, la capătul plutei. Căldura se înteţeşte. Mă uit la termometru — arată... (cifra e ştearsă...)

Luni, 24 august. Furtuna nu se mai sfîrşeşte. În atmosfera aceasta, atît de densă, se produc mereu schimbări, dar nici una nu rămîne definitivă şi nu pot înţelege de ce.

Sîntem frînţi de oboseală. Numai Hans e ca de obicei. Pluta alunecă tot timpul spre sud-est. De la Ostrovul Axel şi pînă aici am făcut mai bine de două sute de leghe.

La miazăzi, violenţa uraganului se înteţeşte. Trebuie să legăm zdravăn toate obiectele care alcătuiesc încărcătura. Şi ca să nu ne ia valurile care trec peste capetele noastre, fiecare din noi se agaţă de ce poate.

De trei zile e cu neputinţă să ne adresăm o vorbă. Deschidem gura, mişcăm buzele, dar nu se aude nici un sunet. Nici dacă ne vorbim la ureche nu putem să ne auzim.

Unchiul s-a apropiat de mine şi a rostit cîteva cuvinte. Cred că mi-a spus : „Sîntem pierduţi !“ Dar nu sînt sigur de asta.

Mă hotărăsc să-i scriu : „Să coborîm pînza !“

Îmi face semn că e de acord.

Nici nu şi-a terminat bine gestul, că un disc de foc şi-a şi făcut apariţia la marginea plutei. Catargul şi pînza au fost smulse deodată şi le-am văzut ridicîndu-se în aer, la o înălţime extraordinară, de parcă ar fi fost un pterodactil, pasărea aceea fantastică din primele veacuri ale pămîntului.

Am îngheţat de spaimă. Discul, pe jumătate alb, pe jumătate azuriu, de mărimea unei bile de zece şchioape, se plimbă mereu, învîrtindu-se cu o viteză uimitoare, biciuit de uragan. Nu stă o clipă locului şi e cînd ici, cînd colo ; se urcă pe unul din stîlpii plutei, sare pe sacul de provizii, apoi coboară uşor, săltînd, atinge cutia

Un disc de foc și-a făcut apariția la marginea plutei

cu praf de puşcă. Ah, e groaznic !... Vom sări în aer ! Nu, discul orbitor se îndepărtează ; se apropie de Hans, care-l priveşte ţintă, de unchiul meu care se aruncă în genunchi ca să se ferească de el, de mine, care pălesc de teamă şi tremur în faţa acestei izbucniri de lumină şi căldură ; se învîrteşte pe lîngă piciorul meu, pe care încerc să mi-l retrag, dar nu reuşesc.

Un miros de gaz nitric umple atmosfera şi ne pătrunde în gîtlej, în plămîni. Simţim că ne sufocă.

Oare de ce nu pot să-mi retrag piciorul ? Stă ţintuit de plută ! În trecerea lui, globul electric a magnetizat toate obiectele de fier de pe bord ; instrumentele, uneltele, armele se ciocnesc unele de altele, iscînd un zgomot puternic ; cuiele ghetei mele s-au prins de-o placă de fier, fixată în lemn. Mi-e imposibil să-mi desprind piciorul !

În sfîrşit, printr-un efort supraomenesc îl smulg tocmai în momentul cînd discul era să-l înşface şi să mă antreneze în mişcările lui ameţitoare, învîrtindu-mă şi trăgîndu-mă şi pe mine, dacă...

Ah, ce lumină puternică ! Globul a plesnit îmbrăcîndu-ne în jerbe de flăcări !

Apoi totul se stinge. Abia mai pot să-mi arunc ochii în jur ; unchiul meu zace întins pe plută, în timp ce Hans, nemişcat lîngă cîrmă, scuipă foc din pricina fluidului electric care-l pătrunsese !

Încotro mergem ? Încotro mergem ?

. . . . . .

Marţi, 25 august. M-am trezit dintr-un lung leşin. Furtuna continuă, fulgerele dezlănţuite se zvîrcolesc în aer ca nişte şerpi de foc, scăpaţi din cuibar.

Ne mai aflăm tot pe mare ? Da, şi sîntem duşi cu o viteză de neînchipuit. Am trecut pe sub Anglia, pe sub Marea Mînecii, pe sub Franţa, poate pe sub întreaga Europă... Cine ştie !...

. . . . . .

Se aude un zgomot nou ! Fără îndoială e marea care se sparge de stînci !... Dar atunci...

. . . . . .

36

Aci se termină însemnările cuprinse în aşa-numitul „Jurnal de bord", pe care, din fericire, l-am salvat din naufragiu. Reiau deci firul povestirii.

N-aş putea spune ce s-a mai petrecut după izbitura plutei de stîncile coastei. M-am simţit zvîrlit în mijlocul valurilor. Dacă am scăpat de moarte, dacă trupul nu mi-a fost rupt în bucăţi de stîncile ascuţite, asta se datoreşte braţului vînjos al lui Hans, care m-a tras din prăpastia deschisă, gata să mă înghită.

Curajosul islandez m-a scos din vîrtejul valurilor, ducîndu-mă pe o plajă cu nisip arzător, unde m-am trezit alături de unchiul meu.

Hans s-a întors apoi la stîncile de care se izbeau valurile furioase, pentru a salva de la naufragiu tot ce mai putea fi salvat. Eram frînt de emoţie şi de oboseală şi nici nu mai aveam putere să vorbesc. Mi-a trebuit mai mult de o oră ca să-mi revin.

În acest timp continua să plouă cu găleata, un adevărat potop ; dar abundenţa lichidă era un semn că se apropie sfîrşitul vijeliei. Cîteva pietre suprapuse ne-au oferit un adăpost bun împotriva torentelor cerului. Hans a pregătit masa, de care nimeni nu s-a atins.

Cele trei nopţi de veghe ne storseseră de orice vlagă şi-am căzut imediat într-un somn adînc.

A doua zi era o vreme splendidă. Cerul şi marea se potoliseră, de parcă s-ar fi înţeles. Dispăruse orice urmă a furtunii. Cînd m-am trezit, m-au întîmpinat vorbele profesorului, care era de o veselie extraordinară :

— Ei, băiete, strigă el, ai dormit bine ?

Ai fi spus că ne aflăm în casa noastră din Königstrasse, că peste puţin urma să cobor liniştit la dejun, şi că în ziua aceea chiar urma să aibă loc căsătoria mea cu biata Graüben !...

Dar vai ! Dacă furtuna ar fi împins pluta cît de cît spre răsărit, am fi ajuns sub Germania, sub iubitul meu

oraş Hamburg, şi, în sfîrşit, sub strada aceea unde locuia fiinţa pe care o iubeam cel mai mult pe lume !... Atunci m-ar fi despărţit de ea doar vreo 40 de leghe ! Dar 40 de leghe verticale, alcătuite dintr-un perete de granit... înseamnă să străbaţi în realitate mai mult de 1000 de leghe !

Toate gîndurile acestea dureroase îmi trecură repede prin minte, înainte de a răspunde la întrebarea unchiului meu.

— Ei, repetă el, nu vrei să-mi spui dacă ai dormit bine ?

— Foarte bine ! i-am răspuns. Sînt încă frînt de oboseală, dar n-are importanţă.

— Firește că n-are ! Puţină oboseală ! Trece repede.

— În dimineaţa asta, dumneata îmi pari foarte vesel, unchiule !

— Încîntat, băiete ! Încîntat ! Am ajuns !

— La capătul călătoriei noastre ?

— Nu, dar la celălalt ţărm al mării acesteia, care nu se mai sfîrşea. De acum înainte o să ne continuăm calea pe pămînt, şi o să coborîm cu adevărat în măruntaiele globului.

— Unchiule, îngăduie-mi să-ţi pun o întrebare.

— Cu plăcere, Axel.

— Dar întoarcerea ?

— Întoarcerea ! Va să zică tu te gîndeşti să ne întoarcem, cînd n-am ajuns încă ?

— Nu, vreau numai să întreb cum o să ne întoarcem...

— Cît mai simplu posibil ! Cînd vom ajunge în centrul Pămîntului, o să găsim noi o ieşire pentru a ne urca la suprafaţă, iar dacă n-o fi nici una, o să ne întoarcem foarte liniştiţi pe drumul odată parcurs. Îmi place să cred că n-o să se închidă în urma noastră.

— Atunci va trebui să reparăm pluta.

— Desigur !

— Dar o să avem destule provizii, ca să întreprindem proiectele astea măreţe ?

— Firește că da. Hans e un băiat îndemînatic şi nu mă îndoiesc că a salvat cea mai mare parte din în-

cărcătură. De altfel, hai să ne convingem singuri de asta.

Peste puţin am părăsit această peşteră, bătută de vînturi din toate părţile. Nutream o speranţă, care era totodată şi o teamă : acostarea plutei avusese loc în condiţii atît de dramatice, încît era neîndoios că pierise toată încărcătura de pe ea. M-am înşelat. Cînd am ajuns la ţărm, l-am zărit pe Hans înconjurat de o mulţime de obiecte, aşezate în cea mai deplină ordine. Unchiul meu îi strînse mîna, arătîndu-şi astfel adîncul său simţămînt de recunoştinţă. În timp ce noi dormeam, omul acesta, de un devotament rar şi care, poate, nu-şi mai avea seamăn pe lume, nu-şi precupeţise viaţa şi, cu preţul unor eforturi supraomeneşti, scăpase de la înec cea mai mare parte dintre bagaje şi, în orice caz, toate lucrurile importante.

Nu se poate spune că n-am avut şi pierderi destul de simţitoare, ca armele, de pildă ; dar, în sfîrşit, puteam să ne lipsim de ele. Provizia de praf de puşcă rămăsese intactă, după ce era cît pe-aci să sărim în aer în timpul furtunii.

— Ei, strigă profesorul, acu', fiindcă nu mai avem puşti n-o să mai putem vîna !

— Asta să fie toată paguba !... Dar instrumentele ?

— Iată manometrul, cel mai folositor din toate, şi pentru care aş renunţa oricînd la celelalte ! Fără el n-am putea calcula adîncimea, n-am putea şti cînd am atins centrul Pămîntului, şi am risca să trecem mai departe, ieşind pe la unul din poli !

Veselia asta a unchiului îmi păru de-a dreptul sălbatică.

— Dar busola ? l-am întrebat.

— Iat-o pe stînca asta, în perfectă stare, ca şi cronometrul şi termometrele. Ah, ce om nepreţuit e călăuza noastră !...

Nu se putea să n-o recunosc ; datorită lui nu ne lipsea nici un instrument. Cît priveşte uneltele şi celelalte ustensile, am zărit împrăştiate pe nisip : scări, frînghii,

bastoane, tîrnăcoape etc. Acum mai urma să aflăm cum stăm cu merindele.

— Dar proviziile ? am întrebat.

— Să vedem ce ne-a mai rămas ! îmi propuse unchiul meu.

Lăzile cu alimente erau rînduite pe plajă, perfect conservate. Marea le cruțase în cea mai mare parte, lăsîndu-le aproape intacte, așa că biscuiții, carnea sărată, rachiul de ienupăr și peștele uscat, ce ne rămăseseră, ne ajungeau pe încă patru luni.

— Patru luni ! strigă profesorul. Avem timp suficient ca să ne ducem pînă-n centrul Pămîntului și să ne și întoarcem ! Și cu ceea ce ne mai rămîne, mă bate gîndul să dau un mare ospăț în cinstea colegilor mei de la Johannaeum !

Ar fi fost cazul să fiu de mult obișnuit cu felul de a fi al unchiului meu, și, totuși, omul ăsta mă uimea de fiecare dată.

— Acu' avem prilejul să ne refacem și provizia de apă, adăugă el, căci ploaia a umplut toate scobiturile și găvanele din stîncile de granit. Așadar n-avem de ce ne teme c-o să murim de sete. În ceea ce privește pluta, o să-l rog pe Hans s-o repare cît poate el mai bine, deși îmi închipui că n-o s-o mai folosim.

— Cum asta ?! strigai eu, surprins.

— Ei, o idee de a mea, băiete ! Cred că nu vom ieși la suprafața Pămîntului pe la gura vulcanului Sneffels.

L-am privit pe profesor cu oarecare neîncredere. Mă întrebam dacă nu cumva a înnebunit. Și totuși, nu-și dădea singur seama ce bine o nimerise.

— Să mîncăm ! mă îmbie el.

După ce-i dădu lui Hans instrucțiunile cuvenite, unchiul meu plecă. L-am urmat, urcînd pe un platou unde ne aștepta masa. Am avut un prînz bogat : carne uscată, biscuiți și cîte un pahar de ceai. Și trebuie să mărturisesc că masa asta mi s-a părut una din cele mai bune din viața mea. După atîtea frămîntări, aerul, foamea și liniștea mi-au stîrnit o poftă de mîncare grozavă.

În timpul mesei l-am întrebat pe profesor dacă ştie cumva unde ne aflăm.

— Cred că e greu de calculat, am mai spus eu.

— E chiar imposibil să calculăm exact, fiindcă, în răstimpul celor trei zile de furtună, nici unul din noi n-a notat nici viteza şi nici direcţia plutei. Se poate calcula însă cu aproximaţie cam unde ne găsim.

— Într-adevăr, ultima notaţie am făcut-o pe ostrovul gheizerului...

— Pe Ostrovul Axel, băiete. Să nu renunţi la onoarea de a fi botezat cu numele tău insula descoperită în centrul masivului terestru.

— Fie ! De la Ostrovul Axel şi pînă aici am parcurs aproape 270 de leghe marine, şi ne găseam la peste 600 de leghe depărtare de Islanda.

— Bine ! Să luăm acest punct de plecare şi să socotim patru zile de furtună, în timpul cărora n-am parcurs mai puţin de 80 de leghe în douăzeci şi patru de ore.

— Aşa cred şi eu. Va trebui, deci, să mai adăugăm încă vreo 300 de leghe.

— Da ! Aşadar, Marea Lidenbrock ar avea aproape 600 de leghe de la un ţărm la celălalt ! Ştii, Axel, că poate să concureze în mărime cu Mediterana ?

— Firește, mai ales dacă n-am traversat-o decît în lărgime !

— Ceea ce e foarte posibil !

— Şi lucru curios, am adăugat eu, dacă calculele noastre sînt exacte, atunci Marea Mediterană se află deasupra capului nostru !...

— Cu adevărat ?

— Da, cu adevărat, căci ne aflăm la 900 de leghe depărtare de Reykjavik !

— Iată, băiete, ce înseamnă un drum frumos ! Dar că ne aflăm acum sub Mediterană, sub Turcia sau sub Atlantic, asta n-o putem spune sigur decît dacă n-am deviat de la direcţia noastră.

— Nu cred, căci vîntul părea constant. Iată de ce îmi pare că ţărmul acesta trebuie să fie situat la sud-est de Portul Graüben.

— Nimic nu-i mai simplu de constatat. Hai să vedem ce ne spune busola !

Profesorul se îndreptă spre stînca unde pusese Hans instrumentele. Era vesel, vioi, îşi freca mîinile şi-şi dădea aere ! Zburda ca un tinerel ! L-am urmat, destul de curios să ştiu dacă nu mă înşelam în aprecierea mea.

Cînd am ajuns în dreptul stîncii, unchiul luă busola, o aşeză orizontal şi privi acul. După ce a oscilat puţin, acul s-a oprit într-o poziţie fixă. Unchiul meu s-a uitat la el cîtăva vreme, apoi şi-a frecat ochii, şi l-a privit din nou. După aceea s-a întors spre mine, uluit.

— Ce-i ? l-am întrebat.

Mi-a făcut semn să cercetez busola. O exclamaţie de uimire mi-a scăpat şi mie de pe buze. Acul busolei arăta nordul, acolo unde noi bănuiam că-i sudul. Se întorcea spre ţărm, în loc să arate spre largul mării. Am mişcat busola, am examinat-o — era în perfectă stare. În orice poziţie aşezai acul, el îşi relua cu încăpăţînare această direcţie neaşteptată.

Prin urmare, nu mai era nici o îndoială că din pricina vîntului se produsese o schimbare de direcţie, de care nu ne-am dat seama şi că furtuna ne-a împins pluta spre ţărmurile pe care unchiul crezuse că le lăsase în urma lui.

37

Mi-ar fi cu neputinţă să descriu succesiunea de simţăminte care se citeau pe faţa frămîntată a profesorului Lidenbrock : uimire, neîncredere şi, în sfîrşit, mînie. Nu mi-a fost dat să văd niciodată un om atît de des-

cumpănit în primul moment, şi, imediat, atît de furios. Aşadar, trebuia să reîncepem trecerea mării, cu toate pericolele prin care am trecut, cu toate oboselile îndurate ! Va să zică am mers înapoi, în loc să mergem înainte !

Unchiul meu îşi recăpătă repede calmul.

— Ah, ce renghi îmi joacă soarta ! strigă el. Toate elementele naturii complotează împotriva mea ! Aerul, focul şi apa îşi unesc sforţările pentru a nu mă lăsa să trec mai departe ! Ei bine, le voi arăta eu ce poate săvîrşi voinţa mea ! Nu mă las bătut. Nu dau înapoi nici un pas, şi o să vedem cine o să învingă : omul sau natura !...

În picioare, pe stîncă, furios, ameninţător, Otto Lidenbrock, asemeni fiorosului Ajax [1], părea că sfidează zeii. Dar am socotit că e timpul să intervin şi să frînez puţin acest elan nebunesc.

— Ascultă-mă, i-am spus pe un ton hotărît, orice ambiţie are o limită, şi cred că nu e înţelept să luptăm contra imposibilului. Nu sîntem pregătiţi pentru o călătorie pe mare ; 500 de leghe împotriva vînturilor nu se pot face pe o plută de grinzi şubrede, cu o pătură în loc de pînză şi cu un ciomag în loc de catarg ! Nu putem conduce pluta şi sîntem mereu jucăria furtunilor. Am fi nişte nebuni dacă am mai încerca a doua oară o asemenea călătorie !

Timp de zece minute m-am străduit să-i demonstrez că dreptatea e de partea mea, aducîndu-i argumente de necombătut şi profesorul nu m-a întrerupt de fel. Dar nu pentru că ar fi căzut de acord cu mine, ci pentru că era complet neatent şi n-a auzit nici un cuvînt din tot ce i-am spus.

— Pe plută ! strigă el.

Acesta-i fu răspunsul. Degeaba l-am rugat, degeaba mi-am ieşit din fire, m-am izbit de o voinţă mai tare decît granitul.

În momentul acela, Hans tocmai isprăvise de reparat pluta. Ai fi spus că fiinţa aceea ciudată ghicea toate

[1] Ajax — erou al războiului troian.

planurile unchiului meu. Cu cîteva bucăţi de surtarbrandur, el reuşise să consolideze ambarcaţiunea noastră. Pînza se şi întindea în bătaia vîntului, care juca în cutele sale fluturînde.

Profesorul îi spuse cîteva cuvinte lui Hans ; între altele, să înceapă imediat încărcarea bagajelor şi să pregătească totul pentru plecare. Aerul era destul de curat şi vîntul bătea mereu dinspre nord-vest.

Ce puteam face ? Să lupt singur împotriva amînduror a ? Era cu neputinţă ! Cel puţin dacă l-aş fi avut şi pe Hans de partea mea. Dar nu ! Părea că islandezul renunţase la orice voinţă personală şi jurase supunere pînă la jertfirea de sine. Nu puteam obţine nimic de la un slujitor care era atît de supus stăpînului său. În consecinţă, trebuia să mă supun şi eu.

Tocmai mă pregăteam să-mi iau pe plută locul obişnuit, cînd unchiul meu mă opri cu mîna.

— Nu plecăm azi, ci mîine, spuse el.

Făcui gestul unui om resemnat la orice.

— Nu trebuie să-mi scape nimic necercetat, adăugă el, şi fiindcă soarta m-a împins pe această parte a coastei, n-o s-o părăsesc pînă nu merg în recunoaşterea ei.

Aceste cuvinte ale sale vor fi înţelese abia dacă vă voi spune că deşi ne-am întors pe ţărmul nordic, nu ne aflam chiar pe locul de unde pornisem prima oară. Portul Graüben trebuia să fie situat mai spre apus. Prin urmare, nimic nu era mai raţional decît să cercetăm cu grijă împrejurimile acestui nou loc de acostare.

— Să mergem în recunoaştere ! am spus eu.

Am plecat amîndoi şi l-am lăsat pe Hans să facă pregătirile de plecare. Spaţiul cuprins între plaja rămasă în urma retragerii mării şi baza stîncilor acestei uriaşe peşteri era destul de mare. Puteai să mergi o jumătate de oră pînă să ajungi la peretele stîncos. În drumul nostru zdrobeam sub picioare nenumărate cochilii de scoici de toate formele şi de toate mărimile, scoici în care au trăit animale din primele ere. Am zărit, de asemenea, enorme carapace care aveau un diametru ce depăşea deseori 15 picioare. Ele aparţinuseră

acelor uriaşi gliptodonţi din pliocen, al căror reprezentant de foarte mici proporţii e însăşi broasca ţestoasă de azi. În afară de asta, pămîntul era semănat cu o mare cantitate de sfărîmături de stîncă, un fel de pietriş rotunjit de valuri şi aşezat în linii succesive. Faptul acesta m-a făcut să presupun că marea se întinsese odinioară pînă aici. De altfel, pe pietrele împrăştiate de jur-împrejur şi chiar şi dincolo de aceste locuri, valurile lăsaseră urme vizibile.

Asta putea explica pînă la un anumit punct şi existenţa acestui ocean, la 40 de leghe sub suprafaţa globului. Dar, după mine, acea uriaşă masă lichidă urma să se piardă încetul cu încetul în măruntaiele Pămîntului. Ea provenea fără îndoială din apele oceanului, care s-au înfiltrat prin vreo crăpătură a scoarţei. Totuşi trebuia să admit că această crăpătură era acum astupată, căci toată această imensă scobitură, sau, mai bine zis, acest enorm rezervor, s-a umplut într-un timp destul de scurt. Ba poate chiar, luptînd cu focurile din adîncuri, apa s-a evaporat în parte. Numai aşa se explica formarea norilor care atîrnau deasupra capetelor noastre şi degajarea acelei electricităţi care dezlănţuia furtunile în interiorul masivului terestru.

Această teorie a fenomenelor la care fusesem martori mi se părea mulţumitoare, căci, oricît de mari ar fi minunile naturii, ele se pot totdeauna explica prin legi fizice.

Mergeam, aşadar, pe un fel de teren sedimentar, format din aluviuni aduse de ape, cum erau toate terenurile din acea perioadă, atît de generos distribuite pe suprafaţa Pămîntului. Profesorul examina cu atenţie fiecare crăpătură de stîncă. Îndată ce vedea o deschizătură între stînci, el socotea că e foarte important să-i sondeze adîncimea.

Am urmat ţărmurile Mării Lidenbrock pe o distanţă de aproape o milă şi, pe neaşteptate, pămîntul îşi schimbă înfăţişarea. Părea frămîntat şi răscolit de zguduirile violente ale straturilor inferioare. În cîteva

locuri, adînciturile şi ridicăturile mărturiseau o dislocare puternică a masivului terestru.

Înaintam cu greutate printre aceste spărturi de granit, amestecate cu silex, cuarţ şi cu depozite aluvionare, cînd deodată ne apăru în faţa ochilor o cîmpie, mai mult decît o cîmpie, o întindere uriaşă acoperită de oseminte. Ai fi zis că e un imens cimitir, în care îşi amestecaseră ţărîna veşnică generaţiile a douăzeci de veacuri. În depărtare se vedeau rînduite straturi-straturi de rămăşiţe. Ele se ridicau ca nişte valuri pînă la marginile orizontului, unde se pierdeau într-o ceaţă uşoară. Pe o suprafaţă de aproape trei mile pătrate se îngrămădise întreaga istorie a vieţii animale, prea puţin consemnată în terenurile noi ale lumii pe care o locuim.

O curiozitate plină de nerăbdare mă împingea într-acolo. Picioarele noastre zdrobeau cu zgomot sec resturile animalelor preistorice, aceste fosile ale căror rare şi interesante rămăşiţe şi le dispută cu înverşunare muzeele de istorie naturală ale marilor oraşe. Nici existenţa a o mie de Cuvieri n-ar fi fost de ajuns să reconstituie scheletele fiinţelor care dormeau în acest măreţ morman de oseminte. Eram uluit. Unchiul îşi ridicase braţele sale lungi spre bolta groasă ce ne servea drept cer. Rămăsese cu gura căscată, cu ochii scăpărînd sub ochelari şi capul i se bălăbănea încoace şi încolo, fără să şi-l poată opri. Într-un cuvînt, toată fiinţa sa trăda o uimire fără margini. Se afla în faţa unei colecţii de nepreţuit de leptoterium, mericoterium, lofodion, aneploterium, megaterium, de mastodonţi, de protopiteci, de pterodactili, în sfîrşit, toţi acei monştri antediluvieni îngrămădiţi aici, parcă pentru satisfacţia sa personală. Închipuiţi-vă un bibliofil pasionat, trezindu-se deodată în acea faimoasă bibliotecă din Alexandria, incendiată de Omar [1] şi care, printr-o minune, ar

---

[1] Al doilea calif al Arabiei între anii 634—644, născut la Mecca. A cucerit, Siria, Egiptul, Persia şi a fost acuzat că ar fi dat foc Bibliotecii din Alexandria, sub pretext că în ea s-ar afla opere potrivnice credinţei musulmane.

fi renăscut din propria sa cenuşă cu toate comorile sale de manuscrise ! Aşa era şi unchiul, profesorul Lidenbrock.

Dar uimirea lui n-a mai cunoscut margini cînd din pulberea aceasta organică ridică un craniu ce i se păruse mai deosebit. Şi chiar în aceeaşi clipă strigă cu o voce tremurătoare :

— Axel, Axel, un craniu omenesc !

— Un craniu de om, unchiule ?... am îngăimat, la fel de uluit.

— Da, nepoate ! Vai, domnule Milne-Edwards ! Vai, domnule de Quatrefages ! De ce n-aveţi norocul să fiţi şi voi unde sînt eu, Otto Lidenbrock ?!...

38

Pentru a înţelege de ce unchiul a evocat pe aceşti iluştri naturalişti francezi, trebuie să vă spun că, cu cîtva timp înainte de plecarea noastră, paleontologia înregistrase un fapt de o mare însemnătate.

La 28 martie 1863, sub conducerea domnului Boucher de Perthes s-au făcut o serie de săpături la carierele de la Moulin Quignon, din apropiere de Abbeville, în departamentul Somme din Franţa şi cu acel prilej s-a găsit un maxilar omenesc, la o adîncime de 40 de picioare sub scoarţa Pămîntului. Era prima fosilă de acest gen scoasă la lumină. Lîngă maxilar s-au mai descoperit topoare de piatră şi bucăţi de cremene cioplită, colorate diferit, şi acoperite de vremuri cu o patină uniformă.

Această descoperire a avut un mare răsunet nu numai în Franţa, ci şi în Anglia şi Germania. Numeroşi savanţi de la Institutul Francez, şi printre alţii domnii Milne-Edwards şi de Quatrefages, s-au ocupat cu pasiune şi au dovedit cu argumente de necombătut autenticitatea acestei fosile omeneşti, făcîndu-se cei mai aprigi apărători

ai „procesului maxilarului", cum era denumit pe vremea aceea de presa engleză.

Această idee fu împărtășită de către numeroși geologi din Regatul Unit, ca de pildă domnii Falconer, Busk, Carpenter etc., ca și de savanți germani, printre care se afla, în primul rînd, unchiul meu Lidenbrock, cel mai pasionat, și mai entuziast, de altfel, dintre toți.

Autenticitatea unei fosile omenești din era cuaternară părea deci demonstrată în mod incontestabil și admisă.

E adevărat însă că această teză a avut un adversar îndîrjit în domnul Elie de Beaumont. Acest savant cu o atît de mare autoritate susținea că terenul de la Moulin-Quignon nu aparținea diluviului, ci unui strat mai puțin vechi, și, de acord în această privință cu Cuvier, nu admitea că speța omenească ar fi fost contemporană cu animalele din era cuaternară.

Unchiul meu Lidenbrock, care era de aceeași părere cu marea majoritate a geologilor, s-a aruncat în luptă, și a susținut cu pasiune ideea autenticității craniului, astfel că domnul Elie de Beaumont rămăsese aproape singur.

Eram la curent cu toate amănuntele problemei, dar n-aveam cum să știm că de la plecarea noastră s-au făcut noi progrese în această direcție. În pămînturile mișcătoare ale anumitor grote din Franța, Elveția și Belgia se mai descoperiseră între timp și alte maxilare identice, cu toate că era vădit că au aparținut unor indivizi de tipuri deosebite și de specii diferite, precum și tot soiul de arme, ustensile, unelte ca și oseminte de copii, de adolescenți, de bărbați și de bătrîni. Așadar, pe zi ce trecea, faptele pledau din ce în ce mai puternic în favoarea tezei care susține că omul a apărut în era cuaternară.

Și aceasta nu era totul. Alte resturi, dezgropate după aceea din terenul terțiar pliocen, îngăduiseră unor savanți și mai îndrăzneți să emită ideea că speța omenească are o vechime și mai mare. E adevărat că aceste rămășițe nu erau oseminte omenești, ci numai obiecte din industria casnică arhaică : tibii, femururi de animale fosile, scrijelate în mod regulat, sculptate, ca să spunem așa, de mîna greoaie și neîndemînatică a omului primitiv.

Astfel, dintr-un salt, omul urca pe scara timpului nenumărate veacuri ; apăruse înaintea mastodontului şi devenea contemporanul lui Elefas meridionalis ! Avea deci o existenţă de aproximativ o sută de mii de ani, data pe care cei mai iluştri geologi o dau ca sigură pentru formarea terenului pliocen.

Acesta era pe atunci stadiul la care ajunsese ştiinţa paleontologică, şi cum nouă ne rămăseseră necunoscute ultimele descoperiri, cred că e explicabilă uimirea de care am fost cuprinşi în faţa acelui osuar aflat pe ţărmul Mării Lidenbrock.

Şi socotesc că-i şi mai lesne de înţeles stupoarea şi bucuria unchiului meu, cînd, la vreo douăzeci de paşi mai departe, s-a găsit faţă în faţă, chiar cu unul din specimenele omului cuaternar.

Era un corp omenesc ce putea fi uşor recunoscut. Nu cumva un teren cu o compoziţie cu totul specială, asemănător aceluia din cimitirul Saint Michel din Bordeaux, îl conservase în această perfectă stare veacuri de-a rîndul ? N-aş putea spune cu certitudine. Dar acest cadavru, cu pielea întinsă şi uscată ca un pergament, cu membrele care încă îşi mai păstraseră muşchii — cel puţin, aşa părea la prima vedere — cu dinţii intacţi, cu părul bogat, cu unghiile de la mîini şi picioare de o mărime înspăimîntătoare, se afla acum în faţa noastră, de parcă şi-ar fi dat duhul de curînd.

Am rămas mut la vederea acestei apariţii din altă eră. Unchiul meu, care de obicei era atît de vorbăreţ şi de impetuos în discuţii, tăcea şi el. Am ridicat cadavrul şi l-am rezemat de o stîncă. El se uita la noi cu orbitele goale. I-am pipăit bustul, care scotea un sunet ascuţit şi ciudat.

După cîteva clipe de tăcere, unchiul meu a fost învins de profesorul din el. Mînat de temperamentul său, Otto Lidenbrock uită peripeţiile călătoriei noastre, locul unde ne aflam, uriaşa cavernă subpămînteană care ne încarcera ! Se credea, desigur, la Johannaeum, conferenţiind în faţa studenţilor săi, căci luă deodată un ton doctoral, şi se avîntă într-un adevărat discurs pe care-l adresă unui auditoriu imaginar :

„Domnilor, începu el, am onoarea să vă înfăţişez un om din era cuaternară. Unii iluştri savanţi i-au negat existenţa, iar alţii, nu mai puţin vestiţi, au susţinut-o. Dar dacă acei „Toma necredinciosul" ai paleontologiei ar fi aci şi l-ar putea pipăi, nu mă îndoiesc c-ar fi siliţi să-şi recunoască greşeala ! Ştiu că ştiinţa trebuie să se ferească de acest soi de descoperiri ! Cunosc vîlva care s-a produs în jurul aşa-zişilor oameni fosile, prezentaţi de Barnum şi alţi şarlatani de aceeaşi teapă. Cunosc şi povestea cu rotula lui Ajax şi pe aceea a pretinsului corp al lui Oreste [1], găsit de spartani, şi pe aceea a corpului lui Asterius [2], lung de 10 coţi despre care vorbeşte Pausanias [3]. Am citit rapoartele în legătură cu scheletul descoperit la Trapani în secolul al XIV-lea, şi care era atribuit lui Polifem [4], şi povestea uriaşului dezgropat în secolul al XVI-lea, în împrejurimile oraşului Palermo. De altfel, dumneavoastră cunoaşteţi la fel de bine ca şi mine, domnilor, vîlva stîrnită de acele gigantice oseminte descoperite lîngă Lucarno, în 1557, de către celebrul medic Felix Plater, care susţinea că aparţin unui uriaş înalt de 19 picioare. Am studiat cu lăcomie tratatele lui Cassanion, şi toate acele memorii, broşuri, discursuri şi paradiscursuri, publicate în legătură cu scheletul regelui cimbrilor, Teutobocus, cotropitorul Galiei, şi care a fost dezgropat dintr-un teren nisipos în regiunea Dauphiné, în 1613 ! În secolul al XVIII-lea aş fi combătut împreună cu Pierre Campet existenţa preadamiţilor lui Scheuchzer ! Am avut în mînă lucrarea numită Gigans..."

Dar ajuns aci, unchiul meu se opri deodată, împiedicat fiind de acel defect de pronunţare care-l făcea să se poticnească la cuvintele mai grele, ori de cîte ori vorbea în public.

---

[1] Oreste — erou din mitologia greacă, fiul lui Agamemnon şi al Clitemnestrei. Conform legendei, îşi ucide mama, îndemnat de sora sa Electra.

[2] Asterius — retoric grec din sec. IV î.e.n.

[3] Pausanias — scriitor grec (110—180).

[4] Polifem — erou din mitologia greacă, fiul lui Neptun, zeul mării. In „Odiseea", ciclopul Polifem este orbit de Ulise care, în felul acesta, îşi salvează tovarăşii din captivitate.

„În lucrarea numită Gigans"... reluă el, dar se poticni iar.

„Giganteo..."

Imposibil ! Afurisitul de cuvînt nu voia să iasă ! Ce-ar mai fi rîs studenţii de la Johannaeum dacă ar fi fost de faţă !

„Giganteosteologia", reuşi în sfîrşit să pronunţe profesorul Lidenbrock, între două înjurături.

Apoi continuă, însufleţindu-se din nou.

„Da, domnilor, cunosc toate aceste lucruri. Ştiu, de asemenea, că Cuvier şi Blumembach au susţinut că aceste oseminte sînt simple oase de mamut sau ale altor animale din era cuaternară. Dar de astă dată orice îndoială ar fi o insultă la adresa ştiinţei. Cadavrul e aci ! Puteţi să-l vedeţi, să-l pipăiţi. Nu e un schelet, ci un corp intact, păstrat perfect, parcă anume pentru antropologie !"

Abia mă ţineam să nu contrazic această afirmaţie.

„Dacă aş putea să-l spăl într-o soluţie de acid sulfuric, continuă unchiul meu, aş face pe loc să dispară toată acea pojghiţă pămîntoasă care-l acoperă pe alocuri şi aceste scoici strălucitoare care i s-au încrustat în carne. Dar îmi lipseşte preţiosul dizolvant. Totuşi, chiar aşa cum se prezintă, acest corp ne va povesti propria sa istorie".

Profesorul se opri aci şi, apucînd cadavrul fosilă, îl întoarse pe o parte şi pe alta, cu dexteritatea unui om care face demonstraţia unor ciudăţenii...

„Îl vedeţi, reluă el, n-are nici şase picioare lungime, aşa că nu ne aflăm cîtuşi de puţin în faţa unui gigant ! Şi e neîndoios că aparţine rasei caucaziene. E de rasă albă, rasa noastră. Craniul acestei fosile e de o formă ovoidală regulată, fără o dezvoltare a pometilor şi a maxilarului interior. Nu prezintă deci acel prognatism care modifică unghiul facial [1]. Măsuraţi acest unghi,

[1] Unghiul facial e format din două planuri, unul mai mult sau mai puţin vertical, care e tangent cu fruntea şi cu incisivii şi celălalt orizontal, care trece prin deschizătura canalului auditiv şi partea inferioară a osului nazal. Se numeşte prognatism, în limbajul antropologic, ieşirea înafară a maxilarului, care modifică unghiul facial. n.a.)

și veți vedea că este de aproape 90 de grade. Dar voi merge mai departe pe calea deducțiilor, și voi îndrăzni să spun că acest exemplar omenesc aparține familiei japetice, pe care o găsim răspîndită din India pînă la hotarele Europei occidentale. Nu zîmbiți, domnilor !"

Nu zîmbea nimeni, dar profesorul era obișnuit ca-n timpul savantelor sale prelegeri să vadă fețele ascultătorilor înveselindu-se.

„Da, reluă el cu o nouă însuflețire, ne găsim în fața unui om fosilă, contemporan cu mastodonții, ale căror oseminte umplu acest amfiteatru !... Dar, mă veți întreba dumneavoastră, pe ce cale a ajuns aici și cum se explică faptul că straturile în care era el îngropat au putut să alunece pînă în această vastă scobitură subpămînteană ? N-am să mă încumet a vă răspunde, deși nu mai încape îndoială că acest fapt se datorește grozavelor zvîrcoliri care se mai produceau încă în scoarța Pămîntului în era cuaternară. Răcirea continuă a pămîntului a dat naștere la crăpături, la prăbușiri ale straturilor superioare. Nu mă pronunț, dar, după cum vedeți, omul e în fața dumneavoastră, înconjurat de aceste securi, de aceste bucăți de cremene cioplită, de toate aceste obiecte produse de munca mîinilor lui, în epoca de piatră. Și doar n-o fi venit și el pînă aici ca turist, la fel ca mine, sau ca pionier al științei, căci autenticitatea originei sale străvechi nu poate fi pusă la îndoială."

Profesorul tăcu, iar eu am izbucnit în aplauze entuziaste. De altfel, unchiul avea dreptate și-mi dădeam bine seama că și alți oameni, mult mai învățați decît nepotul său, cu greu l-ar fi putut combate.

În afară de asta, corpul acela transformat în fosilă nu era singurul din imensul osuar. La fiecare pas pe care-l făceam prin această pulbere, dădeam peste asemenea cadavre și unchiul meu ar fi putut cu ușurință să aleagă pe cel mai bine conservat dintre ele, pentru a-i convinge și pe cei mai neîncrezători.

Într-adevăr, acest imens cimitir, în care zăceau de-a valma nenumărate generații de oameni și animale, oferea un spectacol uimitor.

Dar, la un moment dat, a început să ne frămînte o întrebare foarte spinoasă, la care nu îndrăzneam să dăm un răspuns. Oare aceste fiinţe care au alunecat pe ţărmurile Mării Lidenbrock, în urma zguduirilor scoarţei, au fost ele vii în momentul acela sau de mult închiseseră ochii ? Sau mai degrabă au trăit aici, în această lume subterană şi sub acest cer artificial, născîndu-se şi murind ca şi locuitorii pămîntului ?!

Pînă acum nu ne fusese dat să vedem alte fiinţe vii decît peştii şi monştrii marini. Dar oare n-ar fi fost posibil ca pe aceste plaje pustii să mai rătăcească încă vreun om al adîncurilor ?

39

Am mai mers încă o jumătate de oră, călcînd pe aceste straturi de oseminte, împinşi de o curiozitate nestăpînită. Ce alte minunăţii, ce alte comori pentru ştiinţă mai închidea oare această peşteră ? Mă aşteptam să văd lucruri şi mai surprinzătoare şi să rămîn şi mai uimit decît fusesem pînă acum.

Ţărmurile mării rămăseseră mult înapoia acelor coline care împrejmuiau osuarul. Nechibzuitul profesor nu se sinchisea cîtuşi de puţin c-ar putea să se rătăcească şi mă tîrî după el, mereu mai departe. Înaintam în tăcere, învăluiţi în unde electrice. Printr-un fenomen pe care nu mi-l puteam explica, datorită împrăştierii sale — care în momentul acela era deplină — lumina scălda în mod uniform diferitele faţete ale lucrurilor. Focarul său nu se mai afla într-un punct determinat din spaţiu, şi nu mai producea nici un efect de umbră. Puteai să te crezi în plină amiază şi în plină vară, în mijlocul regiunilor ecuatoriale, sub razele verticale ale soarelui. Vaporii din aer dispăruseră cu totul. Din pricina egalei distribuiri a ace-

lui fluid luminos, stîncile, munţii din zare şi cîteva petice de păduri îndepărtate luau o înfăţişare stranie. Noi semănam acum cu acel personaj fantastic al lui Hoffmann, care şi-a pierdut umbra.

După ce străbătusem aproape o milă, ne apăru în faţă imaginea unei păduri imense, dar de data asta nu mai era o pădure de ciuperci, cum văzusem în apropierea Portului Graüben. Flora erei terţiare se găsea aici în toată splendoarea ei. Palmieri uriaşi, specii azi dispărute, palmacee superbe, pini, tise, chiparoşi, tuie reprezentînd familia coniferelor, creşteau de-a valma, legaţi între ei printr-o reţea de liane de nepătruns. Un covor de muşchi şi de popivnic iepuresc acoperea pămîntul cu un strat moale. Cîteva pîraie murmurau sub aceste umbrare care nu-şi meritau de fapt numele, deoarece nu produceau nici o umbră. Pe malurile lor se încrucişau fel de fel de ferigi arborescente, care semănau cu acelea crescute în sere. Numai că aceşti arbori şi plante n-aveau nici o culoare, lipsiţi cum erau de căldura dătătoare de viaţă a soarelui. Totul se cufunda într-o nuanţă uniformă, cafenie, decolorată. Frunzele erau lipsite de verdeaţă, şi înseşi florile, care erau atît de numeroase în era terţiară, n-aveau nici culori şi nici parfum, de parcă ar fi fost făcute dintr-o hîrtie decolorată sub acţiunea atmosferei.

Unchiul Lidenbrock îşi făcu drum prin acest desiş, iar eu l-am urmat cu oarecare teamă. Cum natura dăduse naştere aci la o floră atît de îmbelşugată, oare nu era posibil ca să ne întîlnim cu cine ştie ce mamifere înfricoşetoare ? În luminişurile largi făcute de arborii doborîţi şi putreziţi de vreme, am văzut tot soiul de plante leguminoase, acerine, rubiacee, şi zeci şi zeci de arbuşti comestibili care sînt pe placul rumegătoarelor din toate epocile. Apoi apărură, încîlciţi şi amestecaţi, nenumăraţi arbori care creşteau în ţinuturi cu totul diferite pe suprafaţa Pămîntului ; stejarul îşi înălţa creştetul lîngă palmier, eucaliptul australian se sprijinea de bradul norvegian, iar mesteacănul nordului îşi întreţesea ramurile cu cele ale kaurisului zeelandez. Cei mai ingenioşi clasificatori ai botanicei terestre ar fi rămas uluiţi.

Deodată m-am oprit, şi, cu un gest, l-am făcut şi pe unchiul meu să se oprească.

Lumina difuză ne îngăduia să zărim cele mai mici lucruri în adîncurile acelui desiş şi, la un moment dat, mi s-a părut că printre arbori se mişcă nişte forme imense ! Într-adevăr, era o întreagă turmă de mastodonţi uriaşi, dar de data aceasta nu fosile, ci chiar vii şi asemănători cu aceia ale căror rămăşiţe fuseseră descoperite în 1801 în mlaştinile statului Ohio ! Am privit cu uimire la elefanţii enormi, ale căror trompe mişunau pe sub arbori, întocmai ca nişte şerpi. Auzeam zgomotul colţilor de fildeş sfredelind trunchiurile bătrîne. Ramurile trosneau, iar frunzele smulse în cantităţi de neînchipuit erau înghiţite de botul imens al monştrilor.

Visul în care văzusem renăscînd toată acea lume preistorică din terţiar şi cuaternar nu mai era vis, ci realitate ! Iar noi ne aflam singuri în măruntaiele Pămîntului, pradă tuturor acestor groaznice animale sălbatice !

Unchiul meu privea la rîndu-i, parcă fără să-i pese, lacomele animale care se ospătau de zor.

— Haide, ce mai stai, îmi spuse el deodată, apucîndu-mă de braţ. Înainte, înainte !

— Nu ! am strigat. Nici în ruptul capului ! Sîntem neînarmaţi ! Ce o să ne facem în mijlocul acestei turme de patrupezi uriaşi ? Înapoi, unchiule, înapoi ! Nici o fiinţă omenească nu poate să înfrunte nepedepsită mînia acestor monştri.

— Nici o fiinţă omenească ! răspunse unchiul, coborînd glasul. Te înşeli, Axel. Ia priveşte într-acolo ! Mi se pare că zăresc o fiinţă vie, o fiinţă asemeni nouă, un om !

Am privit cu neîncredere, hotărît ca de data asta să nu mă las înduplecat. Dar, oricît de hotărît aş fi fost, în faţa realităţii a trebuit să mă supun.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor şi totuşi aşa era : la mai puţin de un sfert de milă, o fiinţă omenească, un Proteu [1] al acestor ţinuturi subterane, un nou fiu al lui

[1] Zeu al mării, fiu al lui Neptun, dăruit cu harul profeţiei. Pentru a scăpa de întrebările ce i se puneau, se ascundea, luînd diverse înfăţişări.

Neptun, păzea imensa turmă de mostodonți, rezemat de trunchiul unui kauris enorm !

Immanis pecoris custos, immanior ipse ! [1]

Da ! *Immanior ipse !* Nu mai era ființa fosilă al cărei cadavru l-am ridicat din pulberea osuarului, ci un uriaș, în stare să poruncească acestor monștri. Era mai înalt de douăsprezece picioare și capul său mare, cît al unui bivol, dispărea sub o adevărată coamă de păr ciufulit, asemenea aceleia a elefantului preistoric. În mînă ținea un coș-cogea trunchi de pom, o ghioagă demnă de acest păstor antediluvian.

Am rămas încremeniți. Dacă ne vede cumva !... Trebuia să fugim...

— Vino, vino ! am strigat trăgîndu-l pe unchiul meu, care, pentru prima oară, nu s-a opus ! După un sfert de oră ne aflam departe de acest dușman înfricoșător.

Acum, după ce au trecut atîtea luni de la această stranie și supranaturală întîmplare, încerc să gîndesc liniștit, cu mintea limpede și tot nu mă dumiresc ce a fost. Nu ! E cu neputință ! O fi fost vreo iluzie a simțurilor noastre ? Oare ochii noștri nu s-au înșelat și ceea ce văzuserăm nu erau simple năluciri ?! Nu, în lumea aceea subpămînteană nu era posibil să trăiască vreo ființă omenească ! Nici o specie omenească nu poate locui asemenea caverne subterane ale globului, fără să se intereseze de locuitorii de la suprafață și fără să comunice cu ei ! E o nebunie, o curată nebunie !

Îmi venea mai curînd să admit să era vorba de vreun animal a cărui structură se apropie de structura omenească, de vreo maimuță primitivă, de vreun protopitec, de vreun mesopitec, asemănător cu acela descoperit de Lartet în zăcămintele de oase de la Sansan ! Totuși, ființa pe care o văzusem depășea, prin mărimea ei, toate măsurătorile stabilite de paleontologia modernă ! Dar asta n-avea nici o importanță ! Era o maimuță ; cu siguranță că era o maimuță, oricît ar părea de neverosimil acest lu-

---

[1] Paznicul fioroasei turme, el însuși mai fioros.

cru ! Dar un om, un om viu, şi o dată cu el, o întreagă generaţie cufundată în măruntaiele Pământului, asta n-o puteam crede nici în ruptul capului !

Am părăsit pădurea aceea scăldată în lumină, muţi, copleşiţi de uimire. Alergam fără să vrem, de parcă ne împingea cineva din urmă. Era o adevărată fugă, care semăna cu goana înfricoşătoare pe care o trăieşti uneori în coşmarele din vis. Astfel am ajuns, mînaţi doar de instinct, la ţărmurile Mării Lidenbrock şi cine ştie pe ce făgaşuri mi-ar mai fi rătăcit mintea dacă n-aş fi avut o preocupare care să mă readucă la gînduri mai practice.

Cu toate că eram sigur că păşeam pe un teren cu totul necunoscut, cîteodată mă izbea faptul că zăream o serie de îngrămădiri stîncoase, a căror formă îmi reamintea pe aceea a Portului Graüben. Acest lucru era confirmat, de altfel, de indicaţia busolei şi de reîntoarcerea noastră fără voie în partea de nord a Mării Lidenbrock. Nu mai ştiam singuri ce să credem. Din stînci curgeau sute de pîrîiaşe şi cascade, mi se părea că revăd din nou stratul de surtarbrandur, „Izvorul lui Hans", şi peştera unde mi-am revenit din leşin. Dar numai la cîţiva paşi mai departe, zidurile povîrnite ale ţărmului, apariţia unui pîrîu şi profilul surprinzător al unei stînci mă zvîrliră din nou în chinurile îndoielii.

I-am împărtăşit şi unchiului ceea ce gîndeam. Şovăia ca şi mine. În mijlocul acestei privelişti uniforme, nu-şi putea da seama nici el unde se află.

— E neîndoios că n-am ajuns chiar la punctul nostru de plecare, i-am spus, furtuna ne-a împins ceva mai jos, dar, urmînd ţărmul, trebuie să dăm curînd de Portul Graüben.

— În cazul acesta, răspunse unchiul, nu mai e nevoie să continuăm explorarea, şi cel mai bun lucru ar fi să ne întoarcem la plută. Dar oare nu te înşeli, Axel ?

— S-ar putea să şi greşesc, unchiule, căci toate aceste stînci seamănă prea mult între ele. Totuşi, mi se pare că recunosc promontoriul la poalele căruia a construit Hans pluta. Asta mă face să cred că trebuie să fim aproape de

micul port, chiar foarte aproape, am adăugat, cercetînd un braţ de mare pe care mi s-a părut că-l recunosc.

— Nu, Axel, cred că greşeşti. De-ar fi cum spui tu, ar trebui să regăsim măcar propriile noastre urme. Or, nu văd nimic...

— Ba eu văd ! am strigat, plin de însufleţire, repezindu-mă spre un obiect care strălucea în nisip.

— Ce anume ?

— Asta !

Şi i-am arătat unchiului un pumnal acoperit de rugină, pe care-l ridicasem de jos.

— Ia te uită ! se miră el. Ai luat cumva la tine arma asta ?

— Eu ? Nu ! Poate dumneata...

— Nici eu, răspunse profesorul. N-am avut niciodată un astfel de obiect.

— Ciudat lucru !

— Ba e foarte simplu, Axel. Islandezii obişnuiesc adesea să poarte astfel de arme. Probabil că l-a pierdut Hans, căci era al lui...

Am dat din cap, neîncrezător. După cîte ştiam, Hans n-avusese niciodată un astfel de pumnal.

— Nu. S-ar putea să aparţină vreunui războinic antediluvian, am strigat eu, vreunui om viu, contemporan cu păstorul acela uriaş. Ba nu, nu-i posibil ! Nu e o unealtă din epoca de piatră, şi nici măcar din epoca de bronz ! Lama asta e de oţel...

Unchiul meu mă opri brusc să mai bat cîmpii făcînd tot soiul de presupuneri, şi cu tonul său rece îmi spuse :

— Linişteşte-te, Axel, şi vino-ţi în fire ! Pumnalul acesta e o armă din veacul al XVI-lea, un adevărat pumnal din acelea pe care le purtau nobilii la cingătoare, pentru a da lovitura de graţie. E de origină spaniolă. Nu-ţi aparţine nici ţie, nici mie, nici lui Hans şi nici măcar acelor fiinţe omeneşti care poate că trăiesc în măruntaiele globului !

— Ai curajul să susţii asta ?...

— Ia priveşte-l ! Nu-mi vine să cred că s-a ştirbit astfel înfigîndu-se în gîtlejurile oamenilor ! Lama e acoperită de un strat de rugină care nu datează nici de o zi, nici de un an, şi nici de un veac !...

Profesorul se însufleţea, după cum îi era obiceiul, şi se lăsa tîrît de imaginaţia sa înflăcărată.

— Axel, spuse el, sîntem pe urmele unei mari descoperiri. Pumnalul ăsta a fost lăsat aci pe nisip acu' o sută, două sute sau trei sute de ani şi s-a ştirbit pe vreuna din pietrele acestei mări subterane !

— Bine, bine, dar n-a venit singur pînă aci, m-am înflăcărat şi eu ; şi nici nu s-a putut încovoia singur ! Cineva a fost pe meleagurile astea cu mult înaintea noastră.

— Firește. Un om.

— Şi omul acela ?...

— Omul acela şi-a gravat numele cu pumnalul acesta ! Omul acela a vrut să însemneze încă o dată, cu mîna lui, drumul spre centrul Pămîntului ! Să-l aflăm ! Să-l aflăm !

Am fost cuprinşi de o curiozitate arzătoare. Ne-am grăbit să mergem de-a lungul peretului înalt, cercetînd cu amănunţime cele mai mici crăpături ale stîncii, în speranţa c-o să dăm de deschiderea vreunei galerii. Am ajuns astfel într-un loc, unde ţărmul se îngusta. Marea îşi rostogolea valurile foarte aproape şi scălda peretele stîncos, lăsînd o trecere lată de cel mult o prăjină. Între două ieşituri ale stîncii care înainta în mare, se zărea intrarea unui tunel întunecos. Aci, pe o placă de granit, se aflau săpate două litere misterioase, roase pe jumătate de vreme, cele două iniţiale ale îndrăzneţului şi fantasticului călător.

· A · Ч ·

— A.S., strigă unchiul meu. Arne Saknussemm ! Iarăşi Arne Saknussemm !

De la începutul călătoriei noastre am avut destule prilejuri să fiu cuprins de uimire, şi s-ar fi cuvenit să mă cred la adăpost de orice surpriză şi să rămîn blazat în faţa oricărei întîmplări oricît de uimitoare. Şi totuşi, la vederea acestor două litere gravate acolo, de trei sute de ani, am rămas uluit. Mi-era dat să citesc pe stîncă nu numai iniţialele savantului alchimist, ci să şi ţin în mîinile mele lama de oţel cu care le scrijelise. În faţa unor probe atît de grăitoare aş fi fost de o vădită rea-credinţă dacă mai puneam la îndoială existenţa călătorului şi faptul că întreprinsese această călătorie.

În timp ce mi se învîrteau prin minte aceste gînduri, profesorul Lidenbrock fu cuprins de un acces ditirambic la adresa lui Arne Saknussemm.

— Geniu fără seamăn ! exclamă el, nu ţi-a scăpat nimic din ceea ce trebuia să faci ca să deschizi şi altor muritori calea spre măruntaiele Pămîntului, şi, datorită acestui lucru, semenii tăi pot regăsi uşor drumul pe care l-ai urmat acum trei veacuri, coborînd în adîncul acestor subterane întunecoase ! Ai dat posibilitate şi altor ochi decît ai tăi să contemple aceste minunăţii ! Numele tău, săpat în stîncă, din etapă în etapă, îl duce drept la ţintă pe călătorul care e îndeajuns de îndrăzneţ ca să te urmeze şi sînt sigur c-o să-l găsească înscris de propria ta mînă chiar în centrul planetei noastre ! Ei bine, îmi voi săpa şi eu numele alături de al tău, pe această ultimă pagină de granit ! Fie ca de azi înainte, capul acesta, care se înalţă în apropierea mării pe care tu ai descoperit-o, să se numească pentru totdeauna Capul Saknussemm !

Iată cam ce a rostit unchiul meu şi la rîndu-mi m-am simţit înaripat de cuvintele lui înflăcărate. Mi s-a aprins în piept un foc lăuntric şi am uitat totul, atît pericolele călătoriei cît şi ale întoarcerii. Ceea ce înfăptuise altul, voiam să săvîrşesc şi eu, şi nimic din ceea ce poate săvîrşi

o minte şi o voinţă omenească nu mi se părea acum imposibil !

— Înainte, tot înainte ! m-am pomenit eu strigînd.

Mă şi pornii spre galeria întunecoasă, dar profesorul mă opri pe loc. El, omul îndrăznelilor, mă sfătui să-mi păstrez răbdarea şi sîngele rece.

— Să ne întoarcem mai întîi la Hans, spuse el, şi să aducem pluta aici.

L-am ascultat, dar nu cu dragă inimă, şi m-am furişat repede printre stîncile ţărmului.

— Cred că eşti de acord, unchiule, am deschis eu vorba pe drum, că nu ne putem plînge de noroc ! Pînă azi ne-a ajutat în toate împrejurările...

— Crezi, Axel ?

— Fără îndoială ! Chiar şi furtuna ne-a fost de folos, căci ne-a dus pe drumul cel bun. Binecuvîntată fie furtuna. De n-ar fi fost ea, vremea frumoasă ne-ar fi depărtat de locul unde ne aflăm acum ! Închipuieşte-ţi o clipă, că am fi atins cu prora (prora unei plute) malurile dinspre miazăzi ale Mării Lidenbrock. Ce-am fi devenit ? N-am fi dat niciodată de numele lui Saknussemm săpat pe placa aceea şi acum am fi fost lăsaţi la voia întîmplării, pe o plajă fără ieşire.

— Da, Axel, e ceva providenţial în faptul că, navigînd spre miazăzi, ne-am întors exact la miazănoapte şi am atins Capul Saknussemm. Trebuie să-ţi mărturisesc însă că totul mi se pare mai mult decît uimitor, explicaţia acestui fenomen îmi scapă cu desăvîrşire.

— Ce-are a face ! Faptele nu trebuie explicate, se cuvine doar să profiţi de ele !

— Fără îndoială, băiete, dar...

— Ne vom relua drumul spre nord, vom trece pe sub ţinuturile septentrionale ale Europei, pe sub Suedia, Rusia, Siberia — şi mai ştiu eu pe unde ! În loc să ne înfundăm sub deşerturile Africii, sau sub valurile Oceanului ! Mai mult nici nu vreau să ştiu !

— Da, Axel, ai dreptate, totul decurge cum nu se poate mai bine, deoarece părăsim această mare orizon-

tală, care nu ne putea duce la nimic. Vom coborî, vom coborî, vom coborî mereu ! Ştii tu oare că, pentru a ajunge în centrul Pămîntului, nu mai avem de străbătut decît 1500 de leghe ?

— Ei, am strigat eu, nici nu merită să mai vorbim despre asta ! La drum, la drum !

Discuţia noastră fără rost mai continua, cînd ne-am întîlnit cu Hans. Am găsit totul pregătit pentru plecarea imediată. Nu rămăsese nici un pachet care să nu fie îmbarcat. Am luat loc pe plută, şi, ridicînd pînza, Hans a cîrmit pe lîngă ţărm, îndreptîndu-se spre Capul Saknussemm. Vîntul nu era de loc favorabil unui soi de ambarcaţiune care nu era echipată cu cele necesare şi în unele locuri a trebuit să împingem pluta cu ajutorul bastoanelor cu vîrfurile de fier. Din loc în loc, stîncile presărate pe sforul apei ne sileau să ocolim foarte mult. În sfîrşit, după trei ore de plutire, adică pe la orele şase seara, am ajuns într-un loc tocmai bun pentru debarcare. Am sărit pe ţărm, urmat de unchiul meu şi de islandez. Călătoria pe apă nu m-a liniştit. Dimpotrivă. De aceea i-am propus unchiului să distrugem pluta, pentru a tăia astfel orice posibilitate de retragere. Dar unchiul meu s-a opus. L-am găsit neobişnuit de calm.

— Atunci, cel puţin să plecăm, fără a pierde nici un minut, i-am spus eu.

— Da, băiete, dar mai întîi va trebui să examinăm noua galerie, pentru a şti dacă trebuie sau nu să ne pregătim scările. După ce am priponit pluta de ţărm, unchiul meu puse în funcţiune aparatul Ruhmkorff. De altfel, deschizătura galeriei se afla la mai puţin de douăzeci de paşi şi micul nostru grup, în frunte cu mine, ne-am îndreptat imediat într-acolo.

Gura aproape circulară avea un diametru de aproximativ cinci picioare ; tunelul întunecos era tăiat de stîncă şi bine căptuşit de materiile eruptive care trecuseră odinioară prin el. Pragul tunelului se afla la nivelul pămîntului, aşa încît puteai să pătrunzi înăuntru fără nici un fel de greutate.

Am mers pe un plan aproape orizontal, dar, după vreo şase paşi, un bloc enorm ni s-a pus în cale închizînd trecerea.

— Blestemată stîncă ! am strigat eu mînios, văzîndu-ne opriţi deodată de un obstacol de netrecut.

În zadar am cercetat în dreapta şi-n stînga, în sus şi în jos ; nu era nici un loc de trecere, nici o ramificaţie. Eram peste măsură de dezamăgit şi nu voiam să admit nici în ruptul capului că drumul ne e închis. M-am aplecat. M-am uitat pe dedesubtul stîncii. Nici o crăpătură. Deasupra, unde se unea cu bolta galeriei, aceeaşi barieră de granit. Hans îşi plimbă lumina lămpii de-a lungul şi de-a latul peretelui, dar nicăieri nu se ivea vreo deschizătură. Trebuia să renunţăm la orice speranţă de a trece mai departe.

M-am aşezat pe jos ; unchiul măsura galeria cu paşii lui mari.

— Dar atunci Saknussemm ?... strigai.

— Într-adevăr. Să fi fost oare şi el oprit de poarta asta de piatră ?

— Nu, i-am răspuns eu cu vioiciune. O oarecare zguduire sau vreun fenomen magnetic, care frămîntă scoarţa Pămîntului, au făcut să se rostogolească această stîncă ce a închis brusc trecerea. Între întoarcerea lui Saknussemn pe pămînt şi căderea acestui bloc de piatră s-a scurs foarte multă vreme. Ar putea cineva să nege că prin această galerie a trecut odinioară lavă şi că, pe atunci, materiile eruptive circulau pe aici nestingherite ? Iată nişte crăpături recente care brăzdează bolta de granit şi care-i formată, după cum se poate bine vedea, din bucăţi suprapuse, din blocuri enorme, de parcă la această construcţie ar fi lucrat mîna vreunui uriaş. Dar într-o zi, presiunea straturilor de deasupra a fost mai puternică şi blocul acesta, asemenea unei chei de boltă care lipseşte, a alunecat pînă jos, închizînd trecerea. Numai întîmplarea a făcut să se producă o asemenea dislocare şi e absolut sigur că Saknussemm n-a întîlnit obstacole în calea lui. Dar n-am merita cîtuşi de puţin să

ajungem în centrul Pămîntului, dacă n-am face toate sforţările ca să-l înlăturăm din drumul nostru !

Aşa am vorbit. Sufletul profesorului trecuse pe de-a-ntregul în mine ! Mă îmboldea geniul descoperirilor. Uitasem de trecut, dispreţuiam viitorul. Nimic nu mă mai lega de suprafaţa acestui sferoid, în adîncul căruia mă cufundasem ; pentru mine nu mai existau acum nici oraşe, nici sate, nici Hamburgul, nici Königstrasse, nici biata mea Graüben, care trebuia să mă creadă pentru totdeauna pierdut în măruntaiele Pămîntului !

— Fie cum zici ! hotărî unchiul meu. Cu tîrnăcopul, cu bastonul, să ne facem drum înainte ! Să înlăturăm stînca ce ne stă în cale !

— Bastonul nu-i bun de nimic ! am strigat eu.

— Atunci cu tîrnăcopul !

— E prea mare stînca pentru a o sparge cu tîrnăcopul !...

— Atunci...

— Ei bine, cu fulmicoton ! Cu un cartuş exploziv ! S-o minăm, s-o aruncăm în aer !

— Cu fulmicoton !...

— Da ! Nu-i vorba decît de a sparge un capăt al stîncii !

—Hans, strigă unchiul meu, la lucru !

Islandezul se întoarse la plută şi aduse de acolo o vergea de fier, de care se folosi pentru a săpa în stîncă o gaură pentru mină. Munca nu era de loc uşoară, căci gaura trebuia să fie destul de mare pentru a se putea introduce cincizeci de livre de fulmicoton, a cărui putere de explozie e de patru ori mai mare decît a prafului de puşcă pentru tunuri.

Mă aflam într-o teribilă încordare nervoasă. În timp ce Hans adîncea gaura, îi ajutam unchiului meu să pregătească fitilul, vîrînd praf de puşcă umed într-un maţ lung de pînză.

— Unchiule, o să răzbatem, i-am spus eu.

— O să răzbatem, repetă unchiul meu.

La miezul nopții, toate pregătirile erau gata : băgaserăm încărcătura de fulmicoton în gaură, iar fitilul desfășurat de-a lungul galeriei ajungea cu un capăt în afară. O scînteie era de ajuns ca stînca să sară în aer peste cîteva minute.

— Pe mîine ! spuse profesorul.

A trebuit să mă resemnez și să mai aștept încă șase ore, care mi s-au părut nesfîrșite.

41

Ziua de joi, 27 august, a fost o dată nespus de importantă pentru călătoria noastră subpămînteană. Nu mă pot gîndi la ea fără ca inima să nu mi se strîngă de groază. Din ziua aceasta, mintea noastră, judecata noastră, ingeniozitatea noastră nu ne-au mai servit la nimic și am devenit pur și simplu jucăria fenomenelor naturii.

La ora șase dimineața eram în picioare. Peste puțin trebuia să ne deschidem calea prin stratul de granit, cu ajutorul fulmicotonului.

Am cerut să mi se facă mie onoarea de a da foc fitilului. După aceea trebuia să mă întorc într-o fugă la tovarășii mei care mă așteptau pe plută, gata de plecare. Prevederea de-a ajunge cît mai degrabă în larg era îndreptățită, căci nu puteam ști dacă efectele exploziei urmau să se limiteze numai la interiorul galeriei.

După socotelile noastre, fitilul trebuia să ardă vreo zece minute, pînă să ajungă flacăra la praful explozibil. Aveam deci destul timp pentru a ajunge la plută. Mă pregăteam să-mi îndeplinesc misiunea, nu fără oarecare emoție.

După o masă luată în pripă, unchiul meu și cu Hans s-au îmbarcat, iar eu am rămas pe mal. Țineam în mînă un felinar aprins, de care trebuia să mă servesc pentru a da foc fitilului.

— Du-te, băiete, îmi spuse unchiul meu, şi să te întorci cît mai repede.

— N-ai nici o grijă, i-am răspuns eu. Că doar n-o să stau să mă joc pe drum !

Apoi m-am îndreptat spre intrarea galeriei. Mi-am deschis felinarul şi am apucat capătul fitilului.

Profesorul ţinea în mînă cronometrul.

— Eşti gata ? îmi strigă el.

— Sînt gata.

— Dă-i foc, băiete !

Am apropiat imediat de flacără fitilul care pîlpîi la atingere şi după ce m-am încredinţat că s-a aprins, m-am îndreptat spre mal, alergînd din toate puterile.

— Urcă-te, spuse unchiul meu, şi să pornim !

Hans s-a opintit cu putere şi pluta s-a îndepărtat dintr-o dată de ţărm, cu vreo douăzeci de prăjini.

Era un moment palpitant. Profesorul stătea cu ochii pe acul cronometrului.

— Încă cinci minute, spuse el. Încă patru ! Încă trei !

Pulsul meu bătea jumătăţile de secundă.

— Încă două ! Unul !... Prăbuşiţi-vă, munţi de granit !

Ce s-a petrecut după aceea ? Zgomotul exploziei cred că nu l-am auzit. Dar, dintr-o dată, în faţa ochilor mei, stîncile şi-au schimbat înfăţişarea şi s-au retras ca o cortină, lăsînd să se vadă o prăpastie fără fund, care s-a căscat chiar în dreptul ţărmului. Marea luată de vîrtej n-a mai fost decît un singur val uriaş, pe coama căruia s-a săltat perpendicular pluta.

Toţi trei ne-am rostogolit. În mai puţin de o secundă, lumina dispăru şi-i luă locul un întuneric de nepătruns. Apoi deodată am simţit că pluta nu-şi mai găseşte nici un punct de sprijin. Credeam că e gata să se scufunde, dar nu s-a întîmplat nimic. Aş fi vrut să-i spun ceva unchiului meu, dar eram sigur că mugetul apei l-ar fi împiedicat să mă audă.

Cu tot întunericul, cu tot zgomotul, cu toată surpriza şi emoţia pe care o încercam, am înţeles ceea ce se întîmplase.

Dincolo de stînca ce sărise în aer, se afla o prăpastie. Explozia provocase un fel de cutremur de pămînt, răscolind acest sol străbătut de crăpături, iar marea, preschimbată în torent, ne tîra după ea, în prăpastia care se deschisese. Socoteam că ne-a sunat ceasul.

O oră, două ore, nu mai ştiu cîte s-au scurs astfel, într-o spaimă şi-o încordare de nedescris. Ne strîngeam unul într-altul şi ne ţineam de mînă ca să nu fim zvîrliţi de pe plută. Din timp în timp, pluta se izbea de pereţi cu o violenţă îngrozitoare. Totuşi, aceste izbituri erau rare, de unde am dedus că galeria se lărgea din ce în ce mai mult. Ne aflam fără nici o îndoială pe drumul urmat de Saknussemm, dar, în loc să-l coborîm singuri, din cauza imprudenţei noastre, am tîrît după noi toată marea.

E lesne de înţeles că aceste idei ne-au venit în minte sub o formă vagă şi obscură. De altfel, era şi greu să încropeşti un gînd în timpul unei asemenea curse vertiginoase, care semăna mai curînd cu o prăbuşire. După intensitatea curentului de aer care îmi biciuia faţa, mi-am dat seama că viteza plutei trebuia să fi fost foarte mare, depăşind chiar şi pe aceea a trenurilor fulger. Era deci peste putinţă să aprinzi o torţă în astfel de condiţii, şi urma să rămînem mai departe în întuneric, căci singura lampă electrică de care mai dispuneam se spărsese în momentul exploziei.

De aceea am fost foarte uimit cînd am văzut deodată lîngă mine strălucind o lumină. Figura calmă a lui Hans se lumină şi ea. Îndemînaticul vînător izbutise să aprindă felinarul, şi, cu toate că flacăra pîlpîia gata să se stingă, ea arunca vreo cîteva licăriri în bezna înspăimîntătoare.

Galeria era largă, într-adevăr. Dar, din păcate, lumina aceea slabă nu ne permitea să vedem cei doi pereţi deodată. Şuvoiul apelor care ne tîrau după ele întrecea în viteză cele mai rapide trenuri din America. Păreau că-s un fascicol de săgeţi lichide, zvîrlite în jos cu o putere extraordinară. Ştiu că-i prea săracă comparaţia, dar nu mă pricep să găsesc o alta care să redea mai bine torentul acesta uriaş. Cuprinsă de vîrtejuri,

pluta se învîrtea ca o morişcă. Ori de cîte ori se apropia de cîte un perete al galeriei, mă grăbeam să proiectez lumina felinarului, şi puteam să-mi dau astfel seama de viteză după felul cum îmi alergau pe dinaintea ochilor colţurile de rocă într-un şir continuu, de parcă am fi fost înconjuraţi de o reţea de linii mişcătoare. Cred că mergeam cu o viteză de cel puţin 30 de leghe pe oră.

Unchiul meu şi cu mine ne uitam cu privirea pierdută în jurul nostru, agăţaţi de o frîntură de catarg, care în clipa catastrofei se rupsese. Stăteam cu spatele spre curentul de aer, pentru a nu fi înăbuşiţi de tăria şi viteza cu care se năpustea spre noi, şi pe care nici o putere omenească n-o putea potoli.

Orele treceau şi situaţia noastră nu se schimba, ci, dimpotrivă, o întîmplare veni s-o îngreuneze şi mai mult.

Căutînd să pun puţină ordine în încărcătură, mi-am dat seama că cea mai mare parte din obiectele îmbarcate dispăruseră în momentul exploziei, cînd marea s-a năpustit cu atîta violenţă asupra noastră ! Totuşi voiam să ştiu precis cîte provizii mai aveam, şi, cu lanterna în mînă, am început cercetările. Din instrumentele pe care le luasem cu noi, nu ne mai rămăseseră decît busola şi cronometrul. Scările şi frînghiile se reduseseră la o bucată de parîmă înfăşurată în jurul frînturii aceleia de catarg. Nu mai aveam la îndemînă nici un tîrnăcop, nici un baston, nici un ciocan şi, ceea ce era o adevărată nenorocire de neînlăturat, nu mai aveam merinde decît pentru o singură zi ! Am cotrobăit peste tot, am luat la rînd fiecare colţişor, ba chiar şi spaţiile dintre butuci şi încheietura scîndurilor. Nimic ! Proviziile noastre se reduceau la o bucată de carne conservată şi cîţiva pesmeţi !

Priveam în juru-mi cu o mutră îndobitocită ! Nu voiam să înţeleg. Dar, la drept vorbind, acesta era singurul şi cel mai mare pericol de care trebuia să mă preocup ? Dacă am fi avut merinde pentru cîteva luni sau pentru cîţiva ani, la ce ne-ar fi folosit ? Nădăjduiam oare să găsim un mijloc ca să putem scăpa din înfio-

rătoarea prăpastie în care ne tîra acest torent irezistibil ?! La ce bun să ne temem de chinurile foamei, cînd moartea ne pîndea în fiecare moment, în atîtea chipuri ?... Ne mai rămînea oare vreme ca să murim de foame ? Nicidecum !

Totuşi, printr-o inexplicabilă ciudăţenie a imaginaţiei, am uitat pericolul care ne ameninţa chiar atunci şi m-am gîndit cu groază numai la ce putea să ne rezerve viitorul. Îmi spuneam : „Cine ştie, poate că scăpăm de furia torentului şi reuşim să ne întoarcem la suprafaţa Pămîntului ! Dar cum ? Pe unde ?“ Nu eram în stare să-mi răspund, dar asta n-avea nici o importanţă. O şansă la o mie şi tot mai poţi spera că vei fi salvat, în timp ce moartea prin înfometare nu-ţi lasă nici cea mai mică speranţă.

Îmi veni în minte să-i spun totul unchiului meu, să-i arăt ce ne aşteaptă şi să calculeze exact cît ne mai rămăsese de trăit, dar am reuşit să mă stăpînesc. Socoteam că e mai înţelept să-şi păstreze măcar el sîngele rece. Dar, chiar în acel moment, lumina felinarului scăzu încetul cu încetul şi, după puţin, se stinse cu totul. Fitilul arsese pînă la capăt. Întunericul deveni complet. Nu mai trăgeam nici o nădejde că o să putem împrăştia această beznă de nepătruns. E drept că ne mai rămăsese o făclie, dar ea nu s-ar fi putut menţine aprinsă. Atunci, ca un copil, am închis ochii, ca să nu văd întunericul.

După ce s-a scurs un timp destul de îndelungat, viteza plutei a crescut şi mai mult. Am simţit acest lucru după izbiturile aerului care-mi venea în faţă. Căderea apelor deveni îngrozitoare. Fără îndoială că nu mai alunecam pe suprafaţa apei, ci pur şi simplu ne rostogoleam în adînc, o dată cu torentul. Aveam impresia unei căderi aproape verticale. Unchiul meu şi cu Hans îşi încleştaseră mîinile de braţele mele şi mă ţineau cu putere. Deodată, după o bucată de vreme pe care n-aş putea să o apreciez, am simţit o izbitură ; pluta nu se lovise de un corp tare, dar se oprise brusc în cădere. O trombă de apă, o imensă coloană lichidă ţîşni peste noi şi ne cuprinse. Mă sufocam. Mă înecam...

Flacăra torței răspîndea destulă lumină pentru ca să ne dăm seama de situație

Totuşi această inundaţie neaşteptată n-a durat mult. După cîteva clipe am putut să răsuflu în voie şi am tras cu nesaţ aerul în plămîni. Unchiul meu şi cu Hans mă strîngeau cu putere de braţ, în timp ce pluta continua să ne ducă pe toţi trei...

42

Am bănuit că trebuia să fie zece seara. Singurul simţ care îmi mai funcţiona după acest ultim asalt al torentului era auzul. După mugetele care îmi asurziseră urechile atîta vreme, am auzit deodată, da, am auzit, cum se înstăpîneşte tăcerea în galerie. Şi parcă şi nişte cuvinte... În sfîrşit îl auzeam vorbind pe unchiul meu !

— Urcăm !

— Ce vrei să spui ? am strigat.

— Da, urcăm ! Urcăm !

Am întins braţul, am pipăit peretele ; mîna îmi sîngera. Urcam cu o iuţeală extraordinară.

— Torţa ! Torţa ! strigă profesorul.

Hans izbuti cu greu s-o aprindă şi flacăra, deşi lupta cu curentul de aer care urca în sus, cu putere, răspîndea destulă lumină, pentru ca să ne dăm seama de situaţie.

— Tocmai la asta mă gîndeam şi eu, spuse unchiul. Ne aflăm într-un puţ strîmt cam de vreo patru picioare. Odată ajunsă în fundul prăpastiei, apa revine la nivelul ei şi ne ridică şi pe noi în sus.

— Unde ?

— Nu ştiu, dar trebuie să fim gata pentru orice eventualitate. Urcăm cu o viteză pe care o apreciez cam la doi metri pe secundă, adică o sută douăzeci pe minut şi peste trei leghe şi jumătate pe oră. Dacă urcăm în ritmul ăsta, în curînd o să parcurgem un drum, nu glumă !...

— Da. Dar numai în cazul cînd nimic nu ne va opri şi dacă puţul ăsta are vreo ieşire ! Dacă-i astupat, dacă aerul se comprimă încetul cu încetul sub presiunea coloanei de apă, atunci cu siguranţă că vom fi zdrobiţi !

— Axel, răspunse profesorul foarte calm, sîntem într-o situaţie aproape desperată, dar mai avem unele şanse de salvare, şi tocmai la aceasta mă gîndesc acum. E drept că în fiecare clipă putem pieri, dar nu-i mai puţin adevărat că în fiecare clipă putem să fim şi salvaţi. Aşadar, să fim pregătiţi pentru a profita de cea mai neînsemnată împrejurare.

— Şi ce să facem ?

— Să ne refacem forţele mîncînd.

La aceste cuvinte l-am privit pe unchiul meu cu nişte ochi rătăciţi. Ceea ce n-am vrut să-i mărturisesc, trebuia să-i spun pînă la urmă.

— Să mîncăm ?! am repetat eu.

— Da, şi fără să mai zăbovim !

Profesorul adăugă cîteva cuvinte în limba daneză, dar Hans clătină din cap.

— Ce ? strigă unchiul meu, nu mai avem provizii ? S-au pierdut ?

— Da ! Iată ce ne-a mai rămas ! O bucată de carne conservată pentru toţi trei !...

Unchiul mă privea parcă fără să înţeleagă cuvintele mele.

— Ei bine, adăugai, mai nădăjduieşti şi acum că o să putem fi salvaţi ?

Întrebarea mea rămase fără răspuns.

Trecu o oră. Foamea începu să mă chinuie îngrozitor. Tovarăşii mei sufereau la fel de mult ca şi mine, dar nici unul din noi nu îndrăzneam să ne atingem de acea biată rămăşiţă de hrană.

În acest timp urcam mereu, cu o iuţeală de nedescris. Cîteodată, aerul ne tăia răsuflarea, aşa cum păţesc şi aeronauţii, a căror ascensiune e prea rapidă. Dar dacă aceştia simt un frig care creşte pe măsură ce aeronava se ridică în straturile atmosferice, noi simţeam un efect

absolut contrar. Căldura creştea în mod îngrijorător şi e neîndoios că în momentul acela atingea 40 de grade.

Ce însemna oare schimbarea aceasta ? Pînă atunci toate faptele păreau să dea dreptate teoriilor lui Davy şi Lidenbrock, pînă atunci, din cauza unor condiţii speciale, rocile refractare, electricitatea şi magnetismul modificaseră legile generale ale naturii, şi ne dăduseră prilejul să ne bucurăm de o temperatură potrivită. Dar, după părerea mea, teoria căldurii interioare rămînea singura adevărată, singura explicabilă. O să ajungem oare într-un mediu unde aceste fenomene se vor produce cu toată rigoarea şi unde căldura va fi atît de mare încît să topească rocile ? Mă temeam să nu se întîmple astfel şi am spus profesorului :

— Dacă n-o să ne înecăm sau dacă n-o să fim zdrobiţi, dacă n-o să murim de foame, ne mai rămîne, totuşi, posibilitatea de a fi arşi de vii.

El se mulţumi să ridice din umeri şi căzu iarăşi pe gînduri.

Se scurse încă o oră şi, în afară de o uşoară creştere a temperaturii, nu se produse nimic care să modifice situaţia în care ne aflam. În cele din urmă, unchiul rupse tăcerea :

— Ei, zise el, trebuie să luăm o hotărîre !

— Să luăm o hotărîre ? întrebai.

— Da ! Trebuie să ne refacem forţele. Dacă încercăm să ne prelungim viaţa cu cîteva ore păstrînd acest rest de mîncare, riscăm ca pînă la sfîrşit să nu mai avem nici o putere.

— Da, numai că sfîrşitul ăsta nu se va lăsa prea mult aşteptat.

— Ei bine, dar dacă se iveşte posibilitatea de a ne salva, dacă va fi nevoie să acţionăm, unde vom găsi oare forţa necesară, dacă ne lăsăm istoviţi de foame ?

— Aş vrea să ştiu, unchiule, după ce-o să înghiţim şi bucata asta de carne, ce ne mai rămîne ?

— Nimic, Axel, nimic ! Oare socoţi că te va hrăni mai mult dacă o vei mînca din ochi ? Gîndeşti întocmai ca un om fără voinţă, ca o fiinţă fără energie !

— Dar parcă pe dumneata nu te-a cuprins disperarea ? i-am strigat eu, nervos.

— Nu ! răspunse cu hotărîre profesorul.

— Şi atunci mai crezi că există vreo posibilitate de salvare ?

— Da, desigur, da ! Atîta timp cît îi bate inima, atîta timp cît trupul mai trăieşte, nu admit ca o fiinţă înzestrată cu voinţă să se lase pradă desperării.

Ce cuvinte ! Omul care le pronunţa în asemenea împrejurări era desigur făcut dintr-o plămadă puţin obişnuită.

— În sfîrşit, ce socoţi să facem ? îl întrebai.

— Să mîncăm ceea ce ne-a mai rămas, pînă la ultima fărămiţă şi să ne refacem forţele pierdute. Acest prînz va fi ultimul, dar în loc să fim storşi de vlagă, ne vom simţi iarăşi în putere.

— Atunci, să înfulecăm ! strigai.

Unchiul luă bucata de carne şi cei cîţiva pesmeţi salvaţi din naufragiu ; făcu trei porţii egale şi le împărţi. Ne-a revenit aproape cîte o livră de alimente fiecăruia. Profesorul mîncă cu lăcomie, cu un fel de furie înfrigurată ; iar eu, cu toate că îmi era foame, ronţăiam fără nici o plăcere din bucata mea, aproape cu dezgust ; Hans, în schimb, liniştit, .cumpătat, mesteca fără zgomot bucături mici, savurîndu-le cu calmul unui om pe care grija de viitor nu-l frămîntă. Scotocind bine pe unde pusese lucrurile, găsise o ploscă pe jumătate plină cu rachiu de ienupăr şi ne dădu şi nouă să bem. Binefăcătoarea băutură avu darul să ne mai învioreze puţin.

— Förtrafflig ! exclamă Hans, bînd la rîndul lui.

— Minunată ! răspunse unchiul.

Recăpătasem oarecare nădejde. Dar ultimul nostru prînz se sfîrşise. Era ora 5 dimineaţa.

Omul e construit în aşa chip, că de îndată ce-şi astîmpăra foamea, cu greu îşi mai poate închipui cum e cînd

suferi de chinurile foamei, şi, ca să înţeleagă acest lucru, trebuie să-l simtă pe pielea lui. Aşa se întîmplă şi cu noi după postul acela lung ; cîţiva pesmeţi şi puţină carne ne-au făcut să uităm prin cîte suferinţe trecuserăm.

Totuşi, după masă, căzurăm pe gînduri. La ce se gîndea oare Hans, omul acesta din nordul Europei, stăpînit de resemnarea fatalistă a orientalilor ? În ceea ce mă priveşte, gîndurile mele se rezumau numai la amintiri care mă readuceau la suprafaţa Pămîntului, pe care n-ar fi trebuit s-o părăsesc niciodată. Casa din Königstrasse, biata mea Graüben, buna Martha îmi treceau ca nişte vedenii pe dinaintea ochilor şi în bubuiturile lugubre ce străbăteau masivul, mi se părea că deslușesc zgomotul oraşelor de pe Pămînt.

Unchiul meu, mereu cu gîndul la ale lui, ţinea torţa în mînă şi examina cu multă atenţie structura terenurilor, căutînd să recunoască unde ne aflăm, după felul cum erau aşezate straturile suprapuse. Acest calcul, sau mai bine zis această evaluare nu putea fi decît foarte aproximativă. Dar un savant rămîne totdeauna un savant, cînd reuşeşte să-şi păstreze sîngele rece şi desigur că profesorul Lidenbrock avea această calitate într-un grad puţin obişnuit. Îl auzeam şoptind o seamă de cuvinte din domeniul ştiinţei geologice, şi, cum le înţelegeam, foarte bine, luam parte, fără să vreau, la acest studiu puţin obişnuit.

— Granit eruptiv, spunea el. Sîntem încă între straturile din era primară ! Dar urcăm ! Urcăm mereu ! Cine ştie ?...

„Cine ştie ?!“ El tot mai spera.

A pipăit cu mîna peretele vertical şi, după cîteva minute, spuse :

— Iată gnaisurile ! Iată micaşisturile ! Bine ! În curînd vom da peste straturile epocii de tranziţie şi atunci...

Oare ce voia să spună profesorul ? Putea el să măsoare grosimea scoarței Pămîntului, care se afla suspendată deasupra capului nostru ? Avea el vreun mijloc la îndemînă ca să facă acest calcul ? Nu, căci îi lipsea manometrul, și nici o apreciere nu-l putea înlocui.

În acest timp, temperatura creștea peste măsură, și mă simțeam scăldat într-o atmosferă arzătoare. Cred că numai dogoarea pe care o împrăștie cuptoarele unei oțelării, cînd se toarnă oțelul, se putea compara cu aceasta. Încetul cu încetul, Hans, unchiul și cu mine, am fost siliți să ne dezbrăcăm haina și vesta. Cel mai neînsemnat veștmînt ne pricinuia nu numai neplăcere, ci o adevărată suferință.

— Oare urcăm spre un cuptor în flăcări ? am exclamat eu, într-un moment cînd căldura se întețise.

— Nu, răspunse unchiul meu, e imposibil, imposibil !

— Și totuși, am spus eu pipăind peretele, zidul acesta frige !

În momentul cînd am pronunțat aceste cuvinte, am atins din întîmplare apa cu mîna, dar a trebuit să mi-o trag repede, și m-am pomenit strigînd :

— Apa e fierbinte !

De data asta, profesorul nu răspunse decît printr-un gest de mînie.

M-a cuprins o groază de nedescris, și n-am mai fost în stare s-o alung din minte. Aveam presimțămîntul unei catastrofe apropiate, pe care nici cea mai îndrăzneață imaginație n-ar fi putut-o concepe. O idee, la început vagă și nesigură, se transformă pe nesimțite în certitudine. Am respins-o, dar ea revenea cu încăpățînare. N-aveam curajul s-o formulez. Totuși, fără să vreau, dovezi neîndoielnice mi-au întărit convingerea. La lumina nesigură a torței am observat unele deplasări vizibile care aveau loc în straturile granitice : cu siguranță că urma să se producă în curînd un fenomen în care electricitatea avea să joace un rol important. Și în afară de asta, căldura excesivă și apa clocotită nu erau tot atîtea semne ?!... Am cercetat busola.

O luase razna.

43

Da, o luase razna ! Acul sărea de la un pol la altul, în zguduiri brusce, parcurgea toate punctele cadranului şi se învîrtea ca şi cum ar fi fost apucat de ameţeală.

Ştiam bine că, după cele mai noi teorii, scoarţa minerală a Pămîntului nu se află niciodată într-o stare de repaus absolut, căci modificările provocate de descompunerea materiilor dinăuntrul lui, frămîntările marilor curente lichide şi acţiunea magnetismului dau naştere unor zguduiri neîncetate, chiar dacă fiinţele împrăştiate pe suprafaţa Pămîntului nici nu le bănuiesc. Aşadar, acest fenomen nu m-ar fi speriat, sau, cel puţin, nu mi-ar fi iscat în minte vreo idee înspăimîntătoare.

Dar alte fapte, alte amănunte *sui generis* nu m-au mai putut înşela multă vreme. Detunăturile se înmulţeau cu o tărie îngrozitoare. Nu le puteam asemui decît cu zgomotul pe care-l fac nenumărate căruţe ce huruie, gonind pe caldarîm. Era un tunet care se prelungea la nesfîrşit.

De altfel, busola înnebunită, scuturată de fenomenele electrice, îmi întărea părerea. Scoarţa minerală ameninţa să se sfarme, uriaşele masive de granit să se întîlnească, crăpătura să se astupe de tot şi golul să se umple, iar noi, biete fiinţe cît un grăunte, urma să fim zdrobiţi în această formidabilă strînsoare.

— Unchiule, unchiule, am strigat eu, sîntem pierduţi !...

— Ce te mai îngrozeşte ? îmi răspunse el cu un calm surprinzător. Ce ai ?

— Ce am ? Nu vezi cum se mişcă pereţii, cum se dislocă masivul granitic, nu simţi cum ne cuprinde căldura asta arzătoare, n-auzi apa cum fierbe, nu te înspăimîntă vaporii care se îngroaşă ? Acul busolei se zbate ca un zănatic ! Ce semne mai vrei ? Oare acestea toate nu sînt semnele unui cutremur de pămînt ?

— Un cutremur de pămînt ? spuse unchiul meu, clătinînd încetişor din cap.

— Da !

— Băiete, cred că te înşeli.

— Cum nu recunoşti simptomele ?...

— Ale unui cutremur de pămînt ? Nu ! Aştept altceva !

— Ce vrei să spui ?

— O erupţie, Axel.

— O erupţie ! Atunci ne aflăm în vatra unui vulcan în activitate.

— Aşa cred, spuse profesorul zîmbind, şi acesta e unul dintre cele mai fericite lucruri ce ni se pot întîmpla !

Dintre cele mai fericite ! Unchiul meu înnebunise ? Ce înţeles puteau să aibă aceste cuvinte ? De ce acest calm şi acest zîmbet ?

— Cum, sîntem surprinşi de o erupţie, fatalitatea ne-a adus în calea lavelor înfierbîntate, a rocilor în flăcări, a apelor clocotite, a tuturor materiilor eruptive ; o să fim împinşi, zvîrliţi, vărsaţi, scuipaţi în aer, o dată cu bucăţile de pietre, cu ploaia de cenuşă şi cu zgura, într-un vîrtej de flăcări, şi asta numeşti dumneata cel mai fericit lucru ce ni se poate întîmpla ?!

— Da, răspunse profesorul, privindu-mă pe sub ochelari, căci acesta-i singurul mijloc prin care putem ajunge la suprafaţa Pămîntului !

N-o să consemnez aci miile de gînduri care-mi treceau prin minte. Unchiul meu avea dreptate, foarte multă dreptate ! Niciodată nu mi s-a părut mai îndrăzneţ şi mai convins decît în clipa aceea, în care cîntărea şi aştepta cu atîta calm ca norocul să ne fericească cu o erupţie.

În acest timp urcam mereu. Am urcat toată noaptea. Zgomotele din jur se înteţiseră ; eram aproape sufocaţi, credeam că-mi dau sfîrşitul şi totuşi, imaginaţia e atît de ciudată, încît mă lăsam în voia unor preocupări cu totul copilăreşti. Dar nu-mi puteam dirija gîndurile, nu le puteam stăpîni !

Era evident că eram zvîrliţi afară de o izbucnire eruptivă. Sub plută se aflau apele clocotite, iar dedesubtul lor, lava şi o amestecătură de pietre care, odată ajunse în vîrful craterului, urmau să se împrăştie în toate părţile. Ne aflam deci în vatra unui vulcan, nu mai încăpea nici o îndoială.

Dar în locul unui vulcan stins, ca Sneffels, era vorba de un vulcan în plină activitate. Oare ce vulcan putea să fie şi în ce loc anume de pe glob urma să fim zvîrliţi ?

Cu siguranţă că în regiunile nordice ! Înainte de a înnebuni astfel, busola nu variase niciodată în asemenea măsură. De la Capul Saknussemm am fost tîrîţi direct spre nord vreo 100 de leghe. Ne întorsesem oare sub Islanda ? Urma să fim aruncaţi prin gura vulcanului Hecla sau de către unul din cei şapte vulcani care se găseau pe insulă ? Pe o rază de 500 de leghe spre apus nu zăream pe această paralelă decît vulcani prea puţin cunoscuţi, înşiraţi pe coasta de nord-vest a Americii. Spre răsărit, la 80 de grade latitudine, se înalţă doar vulcanul Esk, în insula Jean Mayer, nu departe de Spitzberg ! Vulcanii erau de ajuns de numeroşi şi încă cu cratere atît de încăpătoare, că ar fi putut să verse pe gură o întreagă armată ! Dar voiam să ghicesc prin care din ei vom ieşi la suprafaţa Pămîntului.

Spre dimineaţă, iuţeala cu care urcam s-a accelerat. Dar pe măsură ce ne apropiam de suprafaţa Pămîntului, căldura creştea în loc să scadă. Lucrul acesta se datora, firește, activităţii vulcanice. Felul nostru de locomoţie nu putea să-mi lase nici o urmă de îndoială. O forţă uriaşă, o forţă de vreo cîteva sute de atmosfere, produsă de vaporii care se îngrămădiseră în măruntaiele Pămîntului, ne împingea irezistibil. Dar la cîte pericole nu eram expuşi !

În curînd, în galeria verticală, care se lărgea necontenit, au pătruns nişte reflexe roşcate, ciudate ; la dreapta şi la stînga am văzut deschizîndu-se culoare adînci, ca nişte imense tuneluri, din care ieşeau aburi deşi. Limbi de foc lingeau pereţii, scînteind puternic.

— Priveşte, unchiule, priveşte ! i-am strigat.

— Ei şi !... Sînt flăcări sulfuroase. Nimic nu e mai firesc într-o erupţie.

— Dar dacă ne învăluie ?

— Nu ne vor învălui !

— Dar dacă ne sufocă ?

— Nu ne vor sufoca ! Galeria se lărgeşte şi, la nevoie, o să părăsim pluta, ca să ne adăpostim în vreo scobitură.

— Dar apa, apa care urcă mereu ?

— Asta nu-i apă, Axel, ci un fel de pastă de lavă, şi ne ridică o dată cu ea pînă la gura craterului.

Coloana de apă dispăruse, într-adevăr, pentru a face loc unor materii eruptive destul de dense, deşi clocotite. Temperatura devenise de nesuferit şi un termometru expus la această atmosferă ar fi arătat peste 70 de grade. Mă treceau sudorile. Dacă n-am fi urcat atît de rapid, cu siguranţă că am fi fost sufocaţi.

Profesorul nu-şi pusese în aplicare ideea de a părăsi pluta şi bine a făcut. Aceşti cîţiva butuci, încheiaţi destul de rudimentar, alcătuiau o podişcă trainică, folositoare oricînd.

Pe la ora 8 dimineaţa se produse pentru prima oară un fapt nou. Urcuşul încetă brusc. Pluta rămase absolut nemişcată.

— Ce-i ? întrebai eu, căci oprirea aceea neaşteptată mă zguduise zdravăn.

— Un mic popas... răspunse unchiul meu.

— Se potoleşte oare erupţia ?

— Nădăjduiesc că nu.

M-am ridicat şi am încercat să privesc în jurul meu. Nu era exclus ca pluta să fi fost oprită pe loc de vreun colţ de stîncă, şi din pricina asta opunea pentru moment rezistenţă materiilor eruptive. În cazul acesta, trebuia să ne grăbim s-o desprindem cît mai repede.

Dar nu se întîmplase ceea ce am bănuit. Coloana de cenuşă, de zgură şi resturi pietroase încetase şi ea să mai urce.

— Se va opri oare erupţia ?

— Ah, exclamă unchiul meu, strîngînd din dinţi, te temi, băiete, dar linişteşte-te, momentul acesta de acalmie nu se va prelungi. Au trecut mai mult de cinci minute de cînd stăm pe loc, şi în curînd ne vom relua urcuşul spre gura craterului.

În timp ce vorbea, profesorul nu scăpa din ochi cronometrul şi nu mă îndoiam că pronosticurile sale aveau să se adeverească pe deplin. În curînd, pluta porni din nou, cu repeziciune, urcă aproape două minute, după care se opri iar.

— Bun ! făcu unchiul meu, cercetînd cît era ora, peste zece minute o s-o pornim din nou.

— Peste zece minute ?

— Da, căci avem de-a face cu un vulcan a cărui erupţie e intermitentă. Ne lasă să răsuflăm o dată cu el !

Şi chiar aşa a fost. Exact peste zece minute am fost zvîrliţi din nou în sus, cu o viteză nemaipomenită. A trebuit să ne agăţăm cu toate puterile de bîrne, pentru a nu fi aruncaţi de pe plută. Dar după puţin timp ne-am oprit iarăşi.

De atunci m-am tot gîndit la acest ciudat fenomen, fără a găsi vreo explicaţie care să mă satisfacă. Mi se părea totuşi neîndoios că nu ne aflam în vatra propriu-zisă a vulcanului, ci într-un canal secundar, unde se făcea simţit efectul unui soi de recul.

N-aş putea să spun cu siguranţă de cîte ori ne-am oprit. Tot ce pot să afirm însă e că de fiecare dată cînd porneam, eram zvîrliţi înainte cu o putere crescîndă, de parcă am fi fost purtaţi de un adevărat proiectil. În răstimpul cît stăteam pe loc, simţeam că mă înăbuş, iar în momentele de urcuş, aerul arzător îmi tăia răsuflarea. Mă gîndeam pentru o clipă la desfătarea pe care aş fi resimţit-o de m-aş fi pomenit pe neaşteptate, printr-o minune, în regiunile polare, pe un frig de 30 grade sub zero. Cutreieram cu închipuirea mea exaltată cîmpiile de zăpadă ale ţinuturilor arctice şi abia aşteptam clipa cînd mă voi da de-a rostogolul pe covoarele îngheţate ale polului ! Dar încetul cu încetul, acele zguduiri re-

petate îmi zdruncinară pînă şi creierii şi la un moment dat n-am mai ştiut ce-i cu mine. Dacă n-ar fi fost Hans să mă sprijine, nu o dată mi-aş fi spart capul de pereţii de granit. Iată de ce nu-mi mai aduc aminte nimic din cele ce s-au petrecut în orele următoare. În urechi îmi vuiau tot felul de detunături neîntrerupte şi parcă simţeam pereţii galeriei mişcîndu-se. Pluta se învîrtea pe loc, răsucită de valurile de lavă, în mijlocul unei ploi de cenuşă. Limbile mari de flăcări, pufăind îngrozitor, o învăluiau din toate părţile. Un adevărat uragan, stîrnit parcă de suflarea unui ventilator uriaş, aţîţa focurile subterane. Luminat de flăcări, chipul lui Hans îmi apăru pentru ultima oară. Şi n-am mai încercat alt sentiment, decît acela de groază, asemănător cu al condamnaţilor care, legaţi de gura unui tun, simt cum li se împrăştie membrele în aer, în momentul cînd porneşte lovitura.

44

Cînd am deschis ochii, Hans mă ţinea zdravăn de cingătoare cu o mînă, iar cu cealaltă îl sprijinea pe unchiul meu. Nu eram rănit grav, dar simţeam o înţepeneală şi nişte dureri grozave în toate încheieturile. Eram culcat pe povîrnişul unui munte, la doi paşi de o prăpastie, în care aş fi alunecat cu siguranţă la cea mai mică mişcare, de n-ar fi stat Hans în preajma mea. Dar credincioasa călăuză mă salvase de la moarte, pe cînd mă rostogoleam pe pantele craterului.

— Unde ne aflăm ? întrebă unchiul meu, care părea foarte mînios că ne întorsesem la suprafaţa Pămîntului.

Călăuza ridică neştiutoare din umeri.

— În Islanda, am spus eu.

— Nej, răspunse Hans.

— Cum ?! Nu ? strigă profesorul.

— Hans se înşală, am spus eu, ridicîndu-mă.

După nenumăratele surprize pe care le avusesem în decursul acestei călătorii, ne mai era rezervată încă una. Mă aşteptam să ne găsim pe un munte acoperit de zăpezi veşnice, în mijlocul pustietăţilor aride ale cerului polar, şi dincolo de cele mai înalte latitudini ; în pofida tuturor acestor presupuneri, unchiul meu, islandezul şi cu mine ne găseam pe povîrnişul unui munte, calcinat de dogoarea soarelui care-şi trimitea săgeţile arzătoare pînă la noi.

Nu voiam să-mi cred ochilor, dar fierbinţeala care-mi învăluia trupul nu îngăduia nici o îndoială. Ieşisem aproape goi din craterul vulcanului şi astrul strălucitor, căruia nu-i cerusem nimic în răstimpul ăstor două luni, se arăta foarte darnic, revărsînd asupra noastră nemaivăzute efluvii de căldură şi lumină.

Cînd ochii mi se obişnuiră cu acea strălucire, pe care aproape c-o uitasem, mi-am întors privirea spre priveliştea ce-o aveam în faţă, pentru a îndrepta erorile închipuirii mele. Voiam din tot sufletul să fi ajuns la Spitzberg, şi nu aveam chef de loc să renunţ prea uşor.

Profesorul fu cel dintîi care rupse tăcerea :

— Într-adevăr, nu-mi pare că sîntem în Islanda.

— Atunci, poate că ne aflăm în insula Jean Mayer ?! am răspuns eu.

— Nici acolo, băiete ! Nu-i un vulcan din emisfera nordică ! Nu vezi că n-are colinele de granit şi creştetul acoperit de zăpadă ?

— Totuşi...

— Priveşte, Axel, priveşte !

La vreo 500 de picioare deasupra capului nostru se deschidea gura unui vulcan, din care izbucnea din sfert în sfert de oră, cu o detunătură foarte puternică, o coloană înaltă de flăcări amestecată cu piatră ponce, cenuşă şi lavă. Simţeam zvîrcolirile muntelui, care respira întocmai ca balenele, aruncînd foc şi aer prin enormele sale coşuri. Printr-o pantă destul de repede se

scurgeau la vale adevărate rîuri de materii eruptive, aşternîndu-se pînă la o adîncime de 7—800 de picioare. De altfel, cu totul, vulcanul nu era mai înalt de 300 de prăjini. Poalele lui se pierdeau printre livezi înverzite de măslini, smochini şi vii, încărcate cu struguri aurii. Trebuia deci să recunoaştem că priveliştea asta n-avea de loc aspectul regiunilor arctice.

Privirile noastre s-au oprit apoi asupra unei mări minunate sau a unui lac, care înconjura acest ţinut de basm, această insulă nu mai mare de cîteva leghe. Spre răsărit se zăreau cîteva case şi un mic port, în care se legănau pe valuri azurii cîteva corăbii de o formă curioasă. În zare se desluşeau ieşind din apă grupuri de insuliţe atît de numeroase, încît semănau cu un furnicar. Spre apus, ţărmuri îndepărtate se rotunjeau la orizont. Pe unele dintre ele se profilau munţi albaştri de o conformaţie armonioasă, iar pe altele, şi mai departe, apărea un con peste măsură de înalt, în vîrful căruia fîlfîia o coloană de fum. La nord, o pînză imensă de apă scînteia în bătaia razelor de soare, lăsînd să se vadă ba ici, ba colo, capătul vreunui catarg sau curba unei pînze umflate de vînt.

Neprevăzutul unui asemenea spectacol făcea ca minunatele privelişti să pară infinit mai frumoase.

— Unde sîntem oare ? repetai eu încet.

Hans închise ochii cu indiferenţă, iar unchiul meu privea fără să înţeleagă.

— Oricare ar fi acest munte, spuse el în cele din urmă, e cam cald pe aici, exploziile nu mai contenesc şi n-are nici un rost să fi scăpat dintr-o erupţie ca să ne pomenim cu vreo piatră în cap ! Să coborîm, şi vom vedea ce avem de făcut. De altfel, mor de foame şi de sete.

Hotărît lucru, profesorul nu era o fire contemplativă. În ceea ce mă priveşte, uitasem cu totul de foame şi oboseală şi aş fi stat pe locul acela ceasuri întregi, de n-ar fi trebuit să-mi urmez tovarăşii.

Vulcanul avea nişte povîrnişuri foarte repezi, astfel că alunecam pe adevărate surpături de cenuşă, ocolind pîrîiaşele de lavă care se prelungeau ca nişte şerpi de

foc. În timp ce coboram, nu-mi mai tăcea gura, căci mintea şi simţirea mea erau prea pline de impresii pentru ca să nu le exteriorizez prin cuvinte.

— Unchiule, sîntem în Asia, strigai, pe coastele Indiei, sau în Insulele Malaeze din Oceania ! Am străbătut jumătate din globul pămîntesc, ca să ajungem la antipodul Europei.

— Dar busola ? răspunse unchiul meu.

— Da, busola ?! am făcut eu cu un aer încurcat. Dacă ar fi s-o credem, am mers tot timpul numai spre nord !...

— Vrei să spui că a minţit ?

— Vai, să fi minţit !

— Te pomeneşti că acesta-i Podul Nord !

— Polul nu, dar...

Era un fapt pe care nu mi-l puteam explica. Nu mai ştiam ce să cred.

Ne apropiam de masa aceea de verdeaţă, pe care-ţi făcea plăcere s-o vezi. Mă chinuia amarnic foamea şi setea. Din fericire, după două ore de mers ne apăru în faţa ochilor o cîmpie frumoasă, acoperită în întregime de măslini, rodii şi vii, care păreau să fie la dispoziţia oricui. Dar cum eram înfometaţi, n-am putut răbda numai să le privim. Cu cîtă plăcere am stors pe buze fructele gustoase şi cu cîtă poftă am strivit între dinţi strugurii aurii ! Ceva mai departe, în iarbă, la umbra plăcută a copacilor, am descoperit un izvor de apă proaspătă, în care ne-am cufundat cu desfătare obrajii şi mîinile.

În timp ce fiecare din noi ne lăsam cuprinşi de plăcerea dulce a odihnei, un copil apăru între două tufişuri de măslini.

— Ah, iată un locuitor al acestor ţinuturi fericite ! am exclamat eu.

Era un băieţaş zdrenţăros şi cu o faţă cam bolnăvicioasă, care se înspăimîntă grozav cînd ne văzu. Şi nu-i de mirare, căci, pe jumătate goi, şi atît de bărboşi, arătam groaznic şi numai dacă ţara asta ar fi fost o ţară de hoţi înfăţişarea noastră nu i-ar fi înspăimîntat pe locuitori. În clipa cînd puştiul era gata s-o ia la goană,

Hans alergă după el şi-l aduse înapoi, cu toate ţipetele şi loviturile sale din picioare. Unchiul meu încercă să-l îmbuneze cum se pricepu şi-l întrebă în nemţeşte :

— Cum se numeşte muntele acesta, băieţaşule ? Dar copilul nu răspunse nimic.

— Bun ! spuse unchiul meu, aşadar, nu ne aflăm în Germania.

Şi-i puse aceeaşi întrebare în englezeşte. Dar copilul nu răspunse nici de data asta. Eram foarte intrigat.

— Nu cumva o fi mut ?! strigă profesorul. Şi foarte mîndru de cîte limbi cunoaşte, îi puse aceeaşi întrebare în franţuzeşte. Dar urmă aceeaşi tăcere.

— Să încercăm cu italiana, reluă unchiul meu. Dove noi siamo ?

— Da, unde ne aflăm ? am repetat eu, nerăbdător. Dar copilul nici nu se gîndea să răspundă.

— A, nu vrei să vorbeşti ?! strigă unchiul meu începînd să se înfurie şi-l trase pe copil de urechi. Come si noma questa isola ?

— Stromboli, răspunse micul păstor şi, smucindu-se din mîinile lui Hans, o luă la fugă pe cîmpie, printre măslini.

Nici prin gînd nu ne-ar fi trecut că eram acolo ! Stromboli ! Ce efect a produs asupra închipuirii mele acest nume neaşteptat ! Ne aflam în plină Mediterană, în mijlocul acelui arhipelag care-mi trezea atîtea amintiri mitologice, în vechiul Strongile, acolo unde Eol [1] îşi ţinea în lanţuri vînturile şi furtunile. Munţii aceia albaştri, care se rotunjeau spre răsărit, erau munţii Calabriei, iar vulcanul care se deslușea spre sud, la orizont, era chiar Etna, înfricoşătorul Etna.

— Stromboli ! Stromboli ! repetai.

Unchiul făcea aceleaşi gesturi şi pronunţa aceleaşi cuvinte. Cîntam parcă în cor !

Ah, ce călătorie ! Ce călătorie minunată ! Am intrat pe gura unui vulcan şi am ieşit pe gura altuia, situat la

[1] Eol — zeul vînturilor în mitologia greco-romană.

peste o mie două sute de leghe de Sneffels, de Islanda, ţara aceea aridă, aruncată la marginea lumii ! Soarta acestei expediţii ne hărăzise să ajungem în cele mai încîntătoare ţinuturi ale pămîntului. Părăsisem regiunea zăpezilor veşnice, ca să dăm peste aceste ţinuturi cu nesfîrşită verdeaţă, şi lăsasem în urmă ceaţa cenuşie a zonelor îngheţate pentru a ajunge sub cerul albastru al Siciliei !

După o masă gustoasă, alcătuită din fructe şi apă proaspătă, am pornit-o la drum, spre Portul Stromboli. Am socotit că-i mai sănătos să nu spunem nimănui în ce chip am ajuns pe insulă ; căci cum sînt italienii superstiţioşi, ne-ar fi socotit îndată nişte diavoli ieşiţi din adîncimile iadului. A trebuit, deci, să ne resemnăm de a fi luaţi drept nişte nenorociţi naufragiaţi. Mai puţin glorios, firește, dar mult mai sigur.

În timp ce mergeam, l-am auzit pe unchiul meu murmurînd :

— Dar busola ! Busola care arată mereu nordul ! Cum se poate explica acest fapt ?

— Nu căuta să-i găseşti explicaţia, căci e mai uşor aşa ! zisei cu un aer dispreţuitor.

— Nu mai spune ! Un profesor de la Johannaeum care n-ar găsi explicaţia unui fenomen magnetic ar rămîne de rîsul lumii !

Şi vorbind astfel, unchiul meu, pe jumătate gol, cu punga de piele la brîu şi potrivindu-şi ochelarii pe nas, deveni din nou temutul profesor de mineralogie pe care-l cunoşteam.

O oră după ce părăsisem pădurea de măslini, am ajuns în Portul San Vicenzo, unde Hans şi-a cerut leafa, căci era a treisprezecea săptămînă de la plecare. Unchiul i-a înmînat banii, cu o caldă strîngere de mînă.

În clipa aceea, deşi n-a împărtăşit în totul emoţia noastră firească, a fost totuşi cuprins de un entuziasm neobişnuit la el şi, cu vîrful degetelor, ne atinse uşor mîinile şi zîmbi.

45

Iată sfîrşitul unei povestiri căreia nu-i vor da crezare nici măcar oamenii cei mai obişnuiţi să nu se mire de nimic. Dar eu sînt înarmat împotriva neîncrederii omeneşti.

Pescarii din Stromboli ne-au primit ca pe nişte naufragiaţi şi ne-au înconjurat cu toată grija, dîndu-ne îmbrăcăminte şi merinde. După patruzeci şi opt de ore de aşteptare, la 31 august, un vaporaş ne duse la Messina. Cîteva zile de odihnă petrecute aici au fost de ajuns pentru a alunga toată oboseala.

În ziua de vineri, 4 septembrie, ne-am îmbarcat pe vaporul „Volturne" unul din vasele-poştă ale mesageriilor imperiale franceze şi, după trei zile, am acostat la Marsilia, nemaiavînd în minte decît o singură preocupare — blestemata noastră busolă ! Faptul acesta inexplicabil nu-mi dădea pace o clipă. În seara zilei de 9 septembrie am ajuns la Hamburg.

Cred că e de prisos să vă descriu mirarea Marthei şi bucuria lui Graüben.

— Acum, după ce ai devenit un erou, îmi spuse iubita mea logodnică, n-o să ne mai despărţim niciodată, Axel !

O priveam. Ea zîmbea printre lacrimi.

Vă închipuiţi ce senzaţie a făcut la Hamburg reîntoarcerea profesorului Lidenbrock ! Datorită indiscreţiilor Marthei, vestea călătoriei unchiului spre centrul Pămîntului se răspîndise în lumea întreagă. Dar aproape nimeni n-a voit să creadă aşa ceva şi, cînd l-au revăzut, cu atît mai mult s-au îndoit de acest lucru.

Totuşi, prezenţa lui Hans şi alte informaţii venite din Islanda au schimbat încetul cu încetul părerea opiniei publice.

În acest timp, unchiul meu deveni un om celebru, iar eu, nepotul unui om celebru, ceea ce nu-i de loc de dispreţuit. Hamburgul dădu o serbare în cinstea noastră. Apoi avu loc la Johannaeum o şedinţă publică, în care

profesorul făcu o expunere amănunțită asupra expediției sale și omise numai faptele relative la busolă. Chiar în ziua aceea depuse la arhivele orașului documentul lui Saknussemm, exprimîndu-și marea sa părere de rău pentru faptul că împrejurări mai puternice decît voința sa nu i-au permis să meargă pe urmele călătorului islandez pînă în centrul Pămîntului. Cu toată gloria pe care o dobîndise, unchiul meu continua să rămînă același om modest și reputația lui crescu și mai mult. Dar atîtea onoruri au stîrnit firește și gelozia multor invidioși. Cum teoriile sale, bazate pe fapte certe, contraziceau teoria căldurii interioare, el trebui să susțină în scris și prin viu grai nenumărate controverse — de altfel, remarcabile — cu savanți din toate țările lumii. În ceea ce mă privește însă, nu pot fi de acord cu teoria sa cu privire la răcire. În ciuda celor văzute, cred și voi crede totdeauna că există o căldură interioară, dar, pe de altă parte, trebuie să mărturisesc că unele împrejurări, care nu sînt încă bine stabilite, pot schimba această lege în urma acțiunii unor fenomene naturale.

În momentul cînd aceste probleme deveniseră palpitante, unchiul meu avu o mare supărare : Hans părăsi Hamburgul, cu toate insistențele noastre de a-l reține. Omul căruia îi datoram totul nu vru să ne lase să-i plătim datoria. Îl apucase dorul de Islanda.

— Farval, spuse el într-o zi, și, după acest simplu cuvînt de adio, plecă la Reykjavik, unde sosi cu bine. Ne legasem foarte mult de curajosul nostru vînător de eideri și lipsa lui nu ne va face niciodată să-l uităm, căci doar ne-a salvat viața de atîtea ori. Și e sigur că nu voi muri pînă nu-l voi mai revedea încă o dată !...

Ca încheiere, trebuie să adaug că lucrarea aceasta, *O călătorie spre centrul Pămîntului* a făcut o enormă senzație în lumea întreagă. A fost tipărită și tradusă în toate limbile. Cele mai mari și mai însemnate ziare își smulgeau unul altuia principalele episoade, care erau comentate, discutate, atacate, susținute cu o convingere egală atît în tabăra celor care credeau, cît și în a celor neconvinși. Și, lucru rar, unchiul meu s-a bucurat în timpul

vieţii de toată gloria pe care o cucerise, şi pînă şi domnul Barnum îi propuse să-l „expună“ pe un preţ foarte ridicat în Statele Unite.

Dar o supărare, mai bine zis un chin nepotolit, tot s-a strecurat în toiul acestei glorii. Un fapt ne rămăsese totuşi nelămurit : busola. Or, pentru un savant, un fenomen pe care nu-l poate explica devine o tortură a raţiunii. Ei bine, cerul îi rezervă totuşi unchiului meu privilegiul de a fi deplin fericit.

Într-o zi, pe cînd rînduiam o colecţie de minereuri în cabinetul său de lucru, am zărit faimoasa busolă şi am început s-o cercetez.

Se afla aci, în colţul ăsta, de şase luni, fără să-i pese de necazurile pe care le pricinuise. Deodată am rămas încremenit ! Am scos un ţipăt. Profesorul veni degrabă.

— Ce s-a întîmplat ? mă întrebă el.

— Busola asta !...

— Ei, ce-i cu ea ?

— Nu vezi, acul arată sudul şi nu nordul ?!

— Ce spui ?

— Priveşte-o ! S-au schimbat polii.

— Schimbat !

Unchiul meu a privit-o, a comparat-o, şi deodată a sărit în sus de bucurie, de s-a cutremurat casa. Un fulger ne luminase în aceeaşi clipă mintea la amîndoi !...

— Aşadar, strigă el, îndată ce-şi recăpătă graiul, după sosirea noastră la Capul Saknussemm, acul acestei blestemate busole arăta sudul, în loc să arate nordul ?

— Desigur.

— Atunci greşeala noastră se explică. Dar cărui fenomen se datoreşte oare această răsturnare a polilor ?

— Nimic mai simplu.

— Explică-te, băiete.

— În timpul furtunii de pe Marea Lidenbrock, globul acela de foc, care a magnetizat obiectele de fier de pe pluta noastră, a dezorientat pur şi simplu şi busola !

— Ah, strigă profesorul, izbucnind în rîs, aşadar ne-a jucat un renghi electricitatea ?

Din acea zi, unchiul meu a fost cel mai fericit dintre savanţi, iar eu, cel mai fericit dintre oameni, căci frumoasa mea virlandeză, renunţînd la situaţia ei de pupilă, căpătă în casa din Königstrasse dubla calitate de nepoată şi de soţie. Cred că e de prisos să mai adaug că unchiul ei era chiar ilustrul profesor Otto Lidenbrock, membru corespondent al tuturor Societăţilor ştiinţifice de Geografie şi Mineralogie din cele cinci continente ale lumii.

Proiect RI 2010

JULES VERNE

Colecția Editurii Ion Creangă

Jules Verne

1. O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PĂMÎNTULUI
2. OCOLUL PĂMÎNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE
3. CINCI SĂPTĂMÎNI ÎN BALON
4. STEAUA SUDULUI
5. CĂPITANUL HATTERAS
6. ŞCOALA ROBINSONILOR. RAZA VERDE
7. DOCTORUL OX
8. DOI ANI DE VACANŢĂ
9. UN BILET DE LOTERIE. FARUL DE LA CAPĂTUL LUMII
10. UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC
11. CELE 500 MILIOANE ALE BEGUMEI. ŞARPELE DE MARE
12. VULCANUL DE AUR
13. 20 000 DE LEGHE SUB MĂRI
14. DE LA PĂMÎNT LA LUNĂ. ÎN JURUL LUMII
15. UIMITOARELE PERIPEŢII ALE JUPÎNULUI ANTIFER
16. INSULA CU ELICE
17. BURSE DE CĂLĂTORIE
18. CASA CU ABURI
19. INDIILE NEGRE. GOANA DUPĂ METEOR
20. INSULA MISTERIOASĂ (vol. I)
21. INSULA MISTERIOASĂ (vol. II)
22. MINUNATUL ORINOCO
23. CASTELUL DIN CARPAŢI. ÎNTÎMPLĂRI NEOBIŞNUITE
24. ŢINUTUL BLĂNURILOR (vol. I)
25. ŢINUTUL BLĂNURILOR (vol. II)
26. CĂPITAN LA CINCISPREZECE ANI
27. 800 LEGHE PE AMAZON
28. COPIII CĂPITANULUI GRANT (vol. I)
29. COPIII CĂPITANULUI GRANT (vol. II)
30. TESTAMENTUL UNUI EXCENTRIC
31. ROBUR CUCERITORUL. STĂPÎNUL LUMII
32. CLOVIS DARDENTOR. SECRETUL LUI WILHELM STORITZ
33. AGENŢIA THOMPSON
34. HECTOR SERVADAC
35. UN ORAŞ PLUTITOR. SPĂRGĂTORII BLOCADEI. INVAZIA MĂRII
36. PILOTUL DE PE DUNĂRE
37. SATUL AERIAN. ÎNCHIPUIRILE LUI JEAN MARIE CABIDOULIN
38. PRICHINDEL
39. CEZAR CASCABEL
40. CLAUDIUS BOMBARNAC. KÉRABAN ÎNCĂPĂŢÎNATUL

ISBN 973-25-0095-6